GOPS w Kątach Wrocławskich



Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie

Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska
Rzeczpospolita Polska
Dofinansowane przez Unię Europejską
DOLNY ŚLĄSK

Projekt pn. „Centrum Usług Społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie”, nr. FEDS.07.07-IP.02-0027/25-00 Priorytet 7 Fundusze Europejskie na rzecz rynku pracy i włączenia społecznego na Dolnym Śląsku, Działanie 7.7 Rozwój usług społecznych i zdrowotnych Programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

Opracował zespół:

Dr hab. Dorota Moroń (kierownik)

Dr Katarzyna Kobielska

Dr Marlena Piotrowska

Stowarzyszenie Animacji i Rozwoju Lokalnego na zlecenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich

Fotografia na okładce: Alan Aprilio/Unsplash.com

Kąty Wrocławskie, 2026

Spis treści

Wprowadzenie 5

1. Założenia diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej 7

2. Metodologia prac nad diagnozą 12

3. Potencjał i potrzeby wspólnoty samorządowej – analiza *desk-research* 17

3.1. Sytuacja demograficzna 17

3.2. Rodziny i polityka prorodzinna 36

3.3. Wspieranie rodziny 43

3.4. System pieczy zastępczej 52

3.5. Pomoc społeczna 54

3.6. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami – reintegracja zawodowa i społeczna 65

3.7. Bezrobocie i przeciwdziałanie bezrobociu 75

3.8. Mieszkalnictwo 82

3.9. Ochrona i promocja zdrowia 86

3.10. Edukacja publiczna 90

3.11. Kultura, kultura fizyczna i rekreacja 98

3.12. Pobudzanie aktywności obywatelskiej 104

4. Potencjał i potrzeby mieszkańców – wyniki badań ankietowych 112

4.1. Badania ankietowe dorosłych mieszkańców 112

4.2. Badania ankietowe młodzieży 141

5. Perspektywa społeczna: jak społeczność lokalna ocenia swój potencjał i potrzeby 166

5.1. Metodologia i realizacja badań jakościowych 166

5.2. Perspektywa uczestników procesu diagnostycznego 170

5.3. Problemy społeczne zidentyfikowane w badaniu jakościowym 176

5.4. Potrzeby mieszkańców i społeczności lokalnych 186

5.5. Zasoby i potencjały występujące na terenie Gminy Kąty Wrocławskie 191
5.6. Potrzeby w zakresie usług społecznych i roli Centrum Usług Społecznych 198
6. Diagnoza potrzeb i potencjału – kluczowe wnioski z badań 203
6.1. Potrzeby wspólnoty samorządowej 203
6.2. Potencjał wspólnoty samorządowej 207
7. Rekomendacje 210
7.1. Rekomendacje w zakresie realizacji usług społecznych 211
7.2. Rekomendowane usługi społeczne 216
Spis tabel i rysunków 218
Spis tabel 218
Spis rysunków 221

Wprowadzenie

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie to strategiczne opracowanie analityczne będące efektem procesu rozpoznania potrzeb mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie w zakresie usług społecznych oraz potencjału do realizacji usług społecznych na terenie gminy.

Niniejsza *Diagnoza* ma służyć przekształceniu Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich w Centrum Usług Społecznych (CUS). Centrum usług społecznych jest nową instytucją lokalnej polityki społecznej, której tworzenie i funkcjonowanie określone zostało w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych[1]. Zadaniem centrum usług społecznych jest integracja i koordynacja świadczenia usług społecznych członkom wspólnoty samorządowej, wyjście poza tradycyjnie rozumianą pomoc społeczną i ukierunkowanie na wsparcie różnych grup odbiorców, nie tylko klientów pomocy społecznej. Wiąże się to z zauważalną potrzebą uelastycznienia i rozszerzenia oferty wsparcia w zakresie usług społecznych w odpowiedzi na współczesne trendy, wyzwania i potrzeby mieszkańców.

Centrum Usług Społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie będzie utworzone w ramach projektu *Centrum Usług Społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie*, realizowanego w ramach działania 7.7. Rozwój usług społecznych i zdrowotnych, typ 7.7.B Tworzenie i rozwój CUS, dofinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus w ramach programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027[2]. Celem projektu jest zwiększenie dostępu do kompleksowych usług społecznych, w tym zdrowotnych, w Gminie Kąty Wrocławskie. Dzięki CUS w gminie powstanie skoordynowany, lokalny system usług społecznych, świadczonych dla mieszkańców i oparty między innymi na współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych będzie podstawą do zaprojektowania systemu świadczenia usług społecznych przez Centrum Usług Społecznych, w tym opracowania programu usług

[1] *Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych* (Dz.U. z 2026 r., poz. 165, tekst jednolity ze zm.).
[2] Projekt *Centrum Usług Społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie*, nr FEDS.07.07-IP.02-0027/25.

społecznych. Jej efektem jest wskazanie zarówno na potrzeby mieszkańców i usługi społeczne, które mogą zaspokoić te potrzeby i przyczynić się do ograniczenia problemów społecznych na terenie gminy, jak też na potencjał w zakresie świadczenia usług, uwzględniający nie tylko jednostki Gminy Kąty Wrocławskie, ale również współpracę międzysektorową, w szczególności z podmiotami ekonomii społecznej, w tym organizacjami pozarządowymi, a także sektorem prywatnym.

Raport z diagnozy składa się z siedmiu głównych części. Zaprezentowano w nich założenia diagnozy i metodologię prac nad diagnozą, a następnie wyniki diagnozy przeprowadzone przy wykorzystaniu analizy *desk research*, badań ankietowych i badań jakościowych. Kolejne rozdziały diagnozy obejmują kluczowe wnioski z badań oraz rekomendacje.

Oddając w ręce mieszkańców *Diagnozę potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie* mamy nadzieję, że przyczyni się ona do zaprojektowania i wdrożenia systemu usług społecznych odpowiadających na potrzeby mieszkańców i zapewniających wsparcie wszystkim zainteresowanym, w szczególności grupom najsłabszym i zagrożonym wykluczeniem społecznym.

1. Założenia diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie jest dokumentem opracowanym na podstawie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych[3]. Ustawa w art. 21 ust. 3 wskazuje, że diagnoza zawiera informacje dotyczące:

- Potrzeb wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych;
- Jednostek organizacyjnych gminy, organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego[4] oraz osób fizycznych i prawnych, wykonujących usługi społeczne, na obszarze działania centrum usług społecznych wraz ze wskazaniem wykonywanych przez nie usług.

Diagnoza opracowywana jest na okres 5 lat i może podlegać aktualizacji w przypadku zdiagnozowania istotnych zmian w zakresie potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej.

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie została zrealizowana przy wykorzystaniu rekomendacji Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przedstawionych w publikacji *Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych*[5], a także innych materiałów z serii *Jak utworzyć i prowadzić centrum usług społecznych*[6].

Przeprowadzona diagnoza potrzeb i potencjału ma być źródłem wiedzy o najistotniejszych potrzebach mieszkańców, ale ma również zidentyfikować potencjał instytucji, organizacji pozarządowych i członków wspólnoty samorządowej, możliwy do wykorzystania w procesie świadczenia usług społecznych. Diagnoza ma być podstawą do zaprojektowania usług społecznych i ich realizacji w sposób

[3] *Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych*…, dz. cyt.
[4] Określonych w art. 3 ust. 3 *ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* (Dz.U. z 2025 r. poz. 1338, tekst jednolity ze zm.).
[5] D. Bazuń, J. Frątczak-Müller, M. Jaskulska, M. Kwiatkowski, A. Mielczarek-Żejmo, *Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych*, Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2020.
[6] *Jak utworzyć i prowadzić centrum usług społecznych*, *Materiały do pobrania*, https://www.prezydent.pl/kancelaria/archiwum/andrzej-duda/aktualnosci/inicjatywy/centrum-uslug-spolecznych/materialy-do-pobrania, 30.09.2026.

odpowiadający potrzebom i preferencjom mieszkańców oraz możliwościom wspólnoty samorządowej.

W celu możliwie najlepszej diagnozy potrzeb i potencjału w procesie diagnostycznym uwzględniono pięć kluczowych założeń diagnozy określonych w publikacji *Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych*[7]*.* Przeprowadzona diagnoza jest:

- Wieloaspektowa – odnosi się do różnych determinantów i symptomów stanu rozwoju społeczności lokalnej, uwzględnia zarówno potrzeby, jak i analizę oferowanych usług, analizuje również związki między funkcjonowaniem różnych sfer życia społecznego;
- Kompleksowa – uwzględnia analizę obszarów określonych w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych[8];
- Zrealizowana z wykorzystaniem różnych metod badawczych, omówionych w rozdziale 2. Metodologia prac nad diagnozą;
- Przygotowana z wykorzystaniem mechanizmów partycypacyjnych, omówionych w rozdziale 2. Metodologia prac nad diagnozą;
- Praktyczna – zawiera konkretne wnioski i rekomendacje użyteczne praktycznie w projektowaniu działalności centrum usług społecznych.

Diagnoza zrealizowana została w okresie wrzesień-listopad 2026 roku w ramach prac przygotowujących przekształcenie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich w Centrum Usług Społecznych. Obejmuje analizę potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej Gminy Kąty Wrocławskie.

Kluczową rolę w realizacji prac diagnostycznych, a także w procesie przekształcenia GOPS w CUS i rozwoju działań CUS odgrywa Społeczna Rada Centrum Usług Społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie. Rada powołana została Zarządzeniem nr 1005/2026 Burmistrza Miasta i Gminy w Kątach Wrocławskich z dnia 27 października 2026 roku w sprawie powołania Społecznej Rady Centrum Usług Społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie.

[7] D. Bazuń i in., dz. cyt., s. 7-9.
[8] *Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych*… dz. cyt., art. 2, ust. 1 (z wyjątkiem ochrony środowiska, która nie została włączona do analiz sfery społecznej).

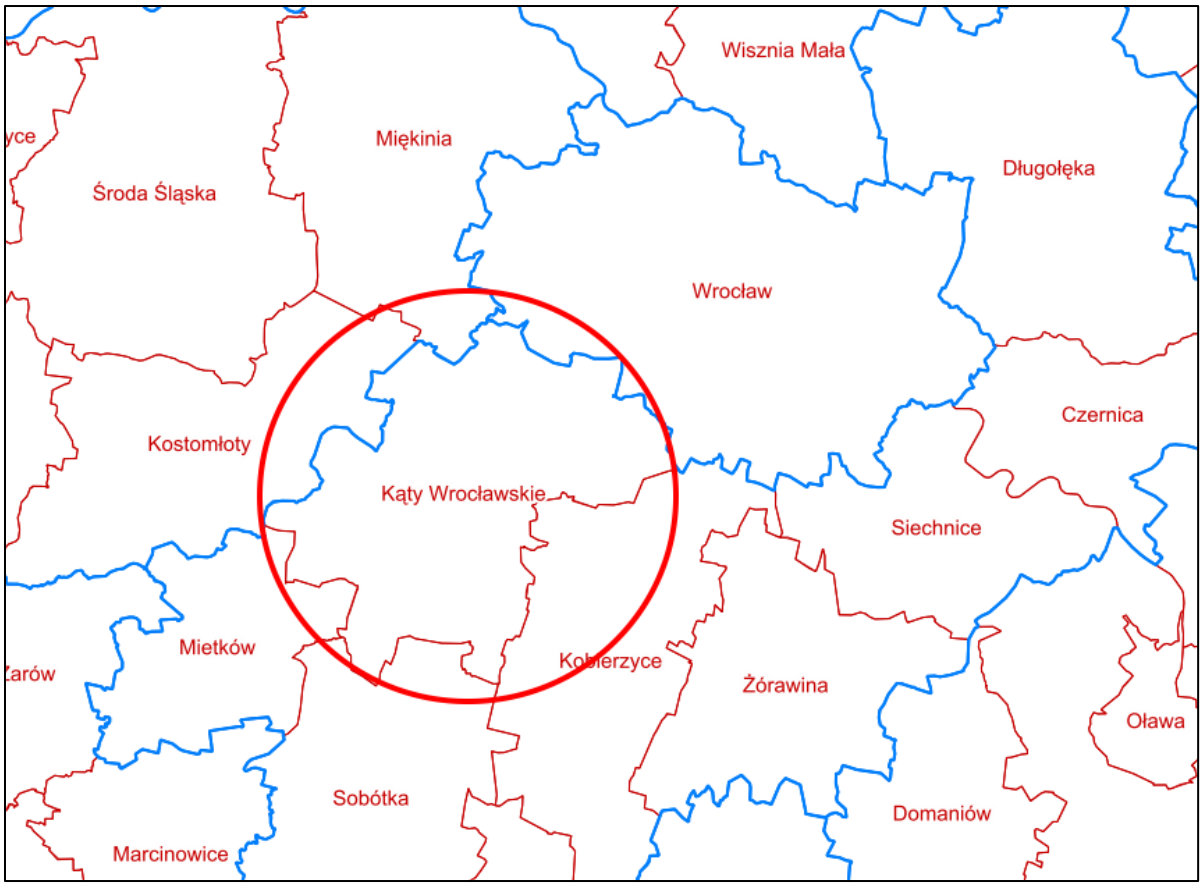
Rada składa się z 20 osób, a do jej zadań należy:

- Analiza zasobów i potencjału podmiotów, instytucji, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców realizujących usługi społeczne na terenie gminy;
- Ocena diagnozy i planu wdrażania CUS w celu oceny i wyboru usług do realizacji;
- Analiza zagrożeń i podejmowanie działań minimalizujących ryzyko niezrealizowania działań zaplanowanych w projekcie;
- Monitoring i ewaluacja świadczonych usług;
- Wspieranie kadry realizującej działania projektowe.

Członkowie Rady, reprezentujący różne środowiska lokalne, będą wspierać realizację zadań statutowych CUS, a ich udział przyczyni się do zapewnienia należytego uwzględniania potrzeb mieszkańców w procesie planowania i realizacji działań Centrum.

W procesie diagnostycznym wykorzystano potencjał Gminy Kąty Wrocławskie, ale w pracę włączono również podmiot zewnętrzny – organizację pozarządową: Stowarzyszenie Animacji i Rozwoju Lokalnego, którego eksperci realizowali zadania w ramach diagnozy. Współpraca i dobra koordynacja działań pozwoliły na profesjonalną realizację procesu diagnostycznego.

Diagnozą objęty jest obszar Gminy Kąty Wrocławskie. Gmina Kąty Wrocławskie to gmina miejsko-wiejska, położona w województwie dolnośląskim, w powiecie wrocławskim. Jej atutem i czynnikiem rozwojowym jest położenie w bezpośredniej bliskości Wrocławia oraz na obszarze ważnych szlaków komunikacyjnych, zarówno drogowych (autostrada A4, Autostradowa Obwodnica Wrocławia, droga krajowa nr 35), jak i kolejowych (Wrocław-Zgorzelec). Gmina Kąty Wrocławskie graniczy od północnego wschodu z Miastem Wrocław, graniczy również z gminami: Kobierzyce, Sobótka, Mietków, Kostomłoty i Miękinia.



Rysunek 1. Położenie Gminy Kąty Wrocławskie na tle okolicznych gmin
Źródło: Polska Geoportal, https://polska.geoportal2.pl/map/www/mapa.php?CFGF=wms&mylayers=+g1:dzialki+g1:budynki+g1:numery_dzialek+granice+OSM+nazwy&myqlayers=granice&bbox=361853,347628,378186,359050, 01.10.2026.

Gmina Kąty Wrocławskie ma powierzchnię około 176,5 km² W skład Gminy wchodzi miasto Kąty Wrocławskie oraz 44 wsie, w tym największa miejscowość gminy Smolec. Na terenie gminy wydzielono 47 jednostek pomocniczych – 42 sołectwa, w tym 3 na terenie Smolca oraz 5 osiedli na obszarze miasta Kąty Wrocławskie.



Rysunek 2. Miejscowości Gminy Kąty Wrocławskie
Źródło: *Raport o stanie Gminy Kąty Wrocławskie 2025*, Gmina Kąty Wrocławskie 2026.

2. Metodologia prac nad diagnozą

Metodologia prac nad diagnozą opracowana została we współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z ekspertami Stowarzyszenia Animacji i Rozwoju Lokalnego.

Diagnoza realizowana zgodnie z założeniami publikacji *Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych*[9], składała się z następujących etapów:

- Planowanie diagnozy;
- Realizacja badań w ramach diagnozy;
- Przygotowanie raportu z diagnozy;
- Konsultacje społeczne diagnozy i przygotowanie ostatecznej wersji raportu.

Głównym celem diagnozy, wynikającym z ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych[10] jest rozpoznanie potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej w zakresie usług społecznych.

Dla realizacji celu głównego postawiono następujące pytania badawcze:

- Jakie potrzeby społeczne mają mieszkańcy Gminy Kąty Wrocławskie?
- Na które potrzeby mieszkańców może odpowiedzieć Centrum Usług Społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie?
- Jakie usługi społeczne należy wdrożyć by odpowiedzieć na potrzeby mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie?
- Jaki potencjał wspólnoty samorządowej, w tym instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i sektora prywatnego można wykorzystać w celu świadczenia usług społecznych?

W ramach diagnozy wykorzystano wskaźniki opisujące problemy, potrzeby i potencjał Gminy Kąty Wrocławskie w sferze społecznej, w tym wybrane wskaźniki wskazane w publikacji *Diagnoza potrzeb i potencjału społeczności lokalnej w zakresie usług społecznych*[11].

[9] D. Bazuń i in., dz. cyt., s. 9-16.
[10] *Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych*… dz. cyt., art. 2, ust. 1 (z wyjątkiem ochrony środowiska, która nie została włączona do analiz sfery społecznej).
[11] D. Bazuń i in., dz. cyt., s. 19-28.

W procesie badawczym wykorzystano zarówno ilościowe, jak i jakościowe metody badawcze, aby uzyskać możliwie wszechstronny i szczegółowy opis potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej. W ramach diagnozy duży nacisk położono na partycypację społeczną i włączenie mieszkańców, a także przedstawicieli różnych grup mieszkańców w proces diagnostyczny. Włączenie mieszkańców miało na celu:

- Zapewnienie wysokiej jakości i trafności diagnozy, a w efekcie zaprojektowanie adekwatnych do potrzeb i możliwych do realizacji usług społecznych, poprzez uwzględnienie wiedzy pochodzącej od mieszkańców i identyfikację realnych potrzeb;
- Demokratyzację i inkluzywność, w szczególności poprzez włączenie w proces diagnostyczny grup o szczególnych potrzebach, zagrożonych marginalizacją, niewielkich liczebnie, których głos nie przebija się w całej społeczności, a także uwzględnienie różnych perspektyw poszczególnych grup społecznych;
- Wzmocnienie mechanizmów partycypacyjnych i zaufania społecznego: pokazanie ważności głosu mieszkańców, włączenie ich w planowanie i realizację działań, w szczególności w związku z tworzeniem nowej instytucji społecznej – Centrum Usług Społecznych.

Badania diagnostyczne przeprowadzono przy wykorzystaniu następujących technik badawczych:

- Analizy *desk research*;
- Badań ankietowych;
- Zogniskowanych wywiadów grupowych i warsztatów diagnostycznych.

Analiza *desk research* została przeprowadzona dla 12 istotnych obszarów związanych ze świadczeniem usług społecznych. Analiza objęła: sytuację demograficzną, sytuację rodzin i politykę prorodzinną, wspieranie rodziny, system pieczy zastępczej, system pomocy społecznej, wsparcie osób z niepełnosprawnościami, w tym reintegrację zawodową i społeczną, bezrobocie i przeciwdziałanie bezrobociu, mieszkalnictwo, ochronę i promocję zdrowia, edukację publiczną, kulturę, kulturę fizyczną i rekreację oraz pobudzanie aktywności obywatelskiej. W analizie wykorzystano dane statystyki publicznej pochodzące z zasobów Głównego Urzędu Statystycznego, dane dostarczone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich, Urząd Miasta i Gminy Kąty

Wrocławskie oraz inne instytucje publiczne. Dokonano również analizy raportów i sprawozdań z realizacji działań społecznych. Uwzględniono możliwie najnowsze dane, aby jak najlepiej przeanalizować aktualną sytuację w Gminie Kąty Wrocławskie. Choć w badaniu *desk research* przeważa analiza ilościowa, uwzględniono w nim również aspekty jakościowe. Wyniki analizy zawarte zostały w rozdziale 3. Potencjał i potrzeby wspólnoty samorządowej – analiza *desk-research*.

Diagnoza potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej uwzględnia głos jej przedstawicieli, co gwarantuje partycypacyjny i wszechstronny charakter procesu diagnostycznego. Aby rzetelnie przeanalizować lokalną rzeczywistość, zastosowano komplementarne podejście empiryczne, łącząc badania ilościowe (ankiety) z jakościowymi (zogniskowane wywiady grupowe oraz warsztaty diagnostyczne). Badaniem objęto kluczowe, wzajemnie przenikające się obszary takie, jak: zidentyfikowane problemy społeczne, specyficzne potrzeby poszczególnych grup mieszkańców, wykorzystywane usługi społeczne, preferowane usługi społeczne oraz potencjał lokalnych zasobów instytucjonalnych i społecznych (w tym warunki współpracy między podmiotami działającymi na rzecz lokalnej społeczności). Szczególną uwagę poświęcono przestrzennemu zróżnicowaniu w dostępie do wsparcia.

W celu umożliwienia wszystkim zainteresowanym mieszkańcom udziału w diagnozie i zgłoszenia swoich potrzeb i pomysłów w zakresie usług zrealizowano badania metodą ilościową przy wykorzystaniu techniki ankietowej. Ankietę skierowano do dwóch kategorii odbiorców: dorosłych mieszkańców oraz młodzieży: uczniów klas VI-VIII szkół podstawowych oraz uczniów szkół ponadpodstawowych. Objęcie badaniem młodzieży miało na celu identyfikację potrzeb i preferencji młodych ludzi oraz ocenę ich gotowości do korzystania z projektowanych usług społecznych.

Proces ankietowania młodzieży realizowano w terminie od 18 września do 7 października 2026 roku, a dorosłych mieszkańców – od 18 września do 15 października 2026 roku. Ankiety przygotowano w wersji elektronicznej przy wykorzystaniu narzędzia Google Forms, dodatkowo ankieta dla mieszkańców była również dystrybuowana w wersji papierowej, by umożliwić jej wypełnienie mieszkańcom niekorzystającym z Internetu lub niepreferującym formy online.

Należy zaznaczyć, że badanie ankietowe zostało zrealizowane metodą internetową (CAWI), co wyklucza jego pełną reprezentatywność statystyczną w odniesieniu do całej populacji gminy. Wzięły w nim udział przede wszystkim osoby

bardziej aktywne społecznie i zainteresowane sytuacją w gminie, a w przypadku młodzieży młodzież szkół podstawowych, które wspierały dystrybucję ankiety. Mimo tych ograniczeń pozyskane wyniki ilościowe stanowią cenne źródło wiedzy o opiniach i potrzebach mieszkańców, tworząc wraz z badaniami jakościowymi spójny, wielowymiarowy obraz lokalnych potrzeb i potencjałów.

Ankieta dla mieszkańców obejmowała pytania ogólne dotyczące sytuacji w gminie oraz pytania dotyczące korzystania z usług i preferencji w tym zakresie. Zawierała panele pytań o cechy społeczno-demograficzne, warunki życia na terenie gminy, potencjał społeczny, korzystanie z usług społecznych, preferencje w zakresie korzystania z usług, odpłatność za usługi, bariery w dostępie do usług, potrzeby oraz preferencje dotyczące uzyskiwania informacji o usługach.

Ankieta dla młodzieży ukierunkowana była na tą konkretną grupę społeczną. Obejmowała panele pytań o cechy społeczno-demograficzne, problemy i potrzeby młodzieży, styl życia, zajęcia dodatkowe, preferowane aktywności i formy wsparcia oraz aktywność społeczną.

W badaniu mieszkańców zebrano łącznie 408 ankiet, zaś w badaniu młodzieży 745 ankiet. Wyniki badań ankietowych, łącznie z prezentacją cech społeczno-demograficznych osób biorących udział w badaniu, zaprezentowano w rozdziale 4. Potencjał i potrzeby mieszkańców – wyniki badań ankietowych.

Dla pogłębionego rozpoznania potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej, w szczególności wybranych grup mieszkańców, przeprowadzono badania metodą jakościową przy wykorzystaniu techniki zogniskowanego wywiadu grupowego (wywiadu focusowego) oraz warsztatu diagnostycznego. Dobór uczestników badania miał charakter celowy i opierał się na połączeniu trzech uzupełniających się perspektyw: mieszkańców i grup o specyficznych potrzebach, wnoszących wiedzę z własnych doświadczeń oraz potencjał do współtworzenia lokalnych rozwiązań, lokalnych liderów i przedstawicieli instytucji realizujących zadania w sferze społecznej, dysponujących przekrojową wiedzą o funkcjonowaniu gminy, infrastrukturze i systemie wsparcia, oraz pracowników Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jako praktyków w obszarze świadczenia usług społecznych i ambasadorów zmian w tym obszarze. Zestawienie tych punktów widzenia pozwoliło skonfrontować perspektywę odbiorców usług z doświadczeniem podmiotów odpowiedzialnych za ich organizację i realizację. Badania zorganizowano w formule stacjonarnej lub online, dostosowując się do preferencji grupy docelowej. Wszystkie

wywiady i warsztaty przeprowadzono pomiędzy 17 września a 12 października 2026 roku. Szczegółowe kwestie metodologiczne dotyczące badań jakościowych oraz ich wyniki przedstawiono w rozdziale 5. Perspektywa społeczna: jak społeczność lokalna ocenia swój potencjał i potrzeby.

Zgodnie z art. 21 ust. 5 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych[12] diagnozę, przed przekazaniem jej Burmistrz Gminy oraz Radzie Miejskiej, skonsultowano ze wspólnotą samorządową.

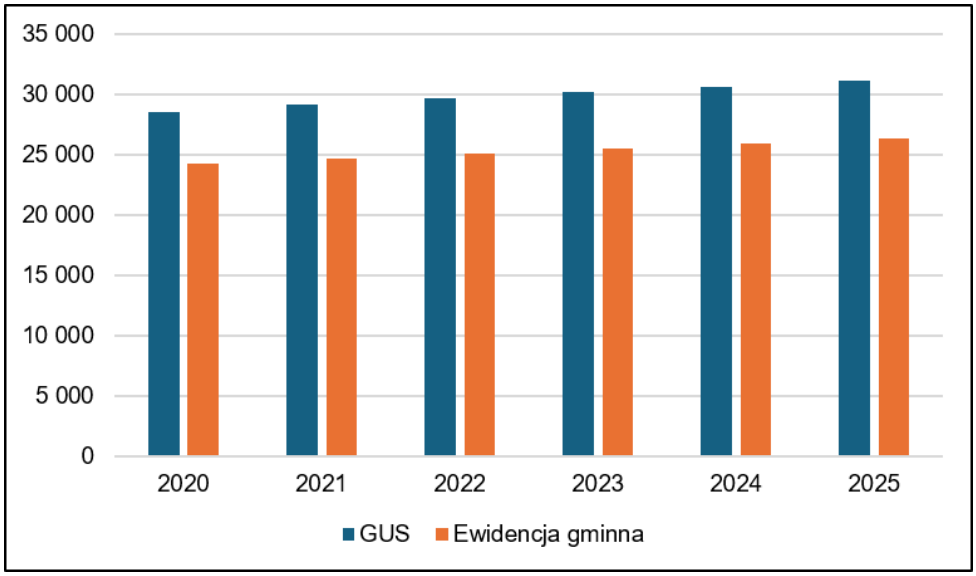
[12] *Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych*… dz. cyt., art. 2, ust. 1 (z wyjątkiem ochrony środowiska, która nie została włączona do analiz sfery społecznej).

3. Potencjał i potrzeby wspólnoty samorządowej – analiza *desk-research*

3.1. Sytuacja demograficzna

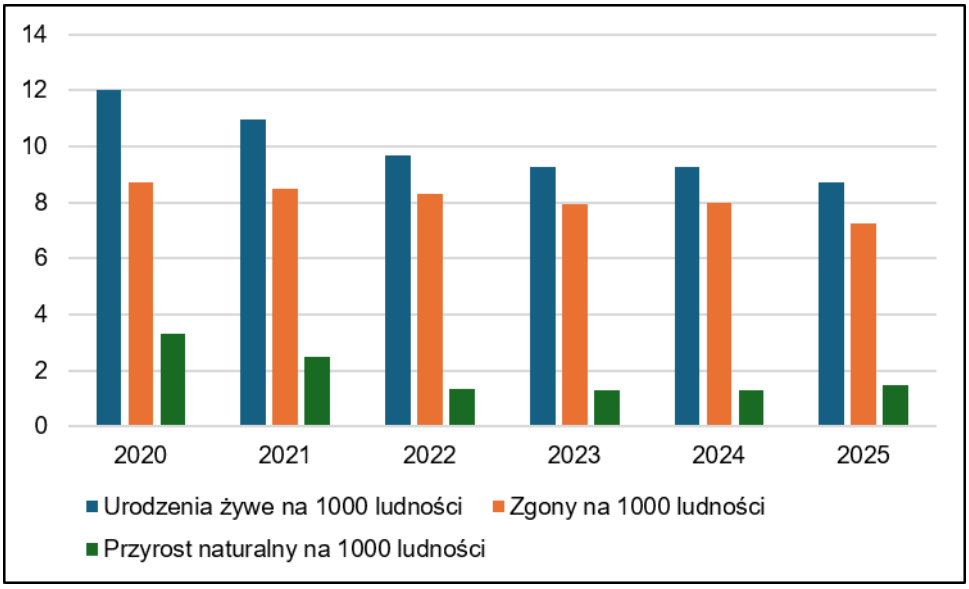
Sytuacja demograficzna ma znaczący wpływ na potencjał i potrzeby wspólnoty samorządowej, w tym na zapotrzebowanie na usługi społeczne. Istotnie oddziałuje również na potencjał społeczno-gospodarczy gminy.

Sytuacja demograficzna w Gminie Kąty Wrocławskie jest korzystna, zarówno w odniesieniu do dynamiki demograficznej, jak i struktury ludnościowej. Według danych z gminnej ewidencji ludności na 31 grudnia 2025 roku Gminę Kąty Wrocławskie zamieszkiwało 26 341 osób, podczas gdy dane GUS, opierające się na innej metodologii pomiaru, wskazywały na 31 145 osób (Rysunek 3). Pół roku później, 30 czerwca 2026 roku, według ewidencji prowadzonej przez samorząd, Gmina Kąty Wrocławskie liczyła już 27 191 mieszkańców. Oba źródła wskazują na systematyczny wzrost liczby mieszkańców badanego obszaru. Należy jednak zaznaczyć, że oficjalne zestawienia są obarczone błędem wynikającym z dynamicznego napływu nowych mieszkańców, którzy nie meldują się w gminie. Z dużym prawdopodobieństwem można wskazać, że faktyczna liczba ludności jest większa niż prezentuje to statystyka publiczna.



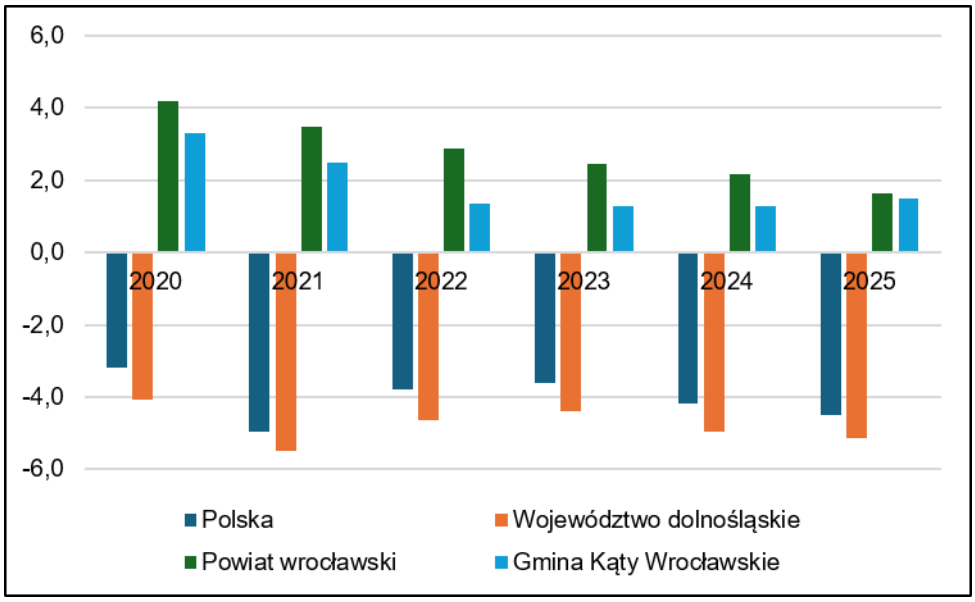
Rysunek 3. Liczba ludności w Gminie Kąty Wrocławskie
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Raport o stanie Gminy Kąty Wrocławskie 2025*, Gmina Kąty Wrocławskie 2026; Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

Wzrost liczby ludności jest efektem zarówno dodatniego przyrostu naturalnego, jak też dodatniego salda migracji. Gminę Kąty Wrocławskie cechuje wysoka liczba urodzeń i chociaż w latach 2020-2025 obserwujemy spadek w tym zakresie, liczba urodzeń nadal przewyższa liczbę zgonów, która odnotowuje w latach 2020-2025 niewielki spadek. Generuje to dodatni przyrost naturalny (Rysunek 4). Pozytywnie wyróżnia to Gminę Kąty Wrocławskie na tle wielu jednostek administracyjnych, w których przyrost naturalny jest ujemny. Wskazać należy, że w 2025 roku w Gminie Kąty Wrocławskie przyrost naturalny na 1000 ludności wyniósł 1,49, podczas gdy w powiecie wrocławskim 1,65, zaś w województwie dolnośląskim -5,12, a średnio w Polsce -4,48 (Rysunek 5).



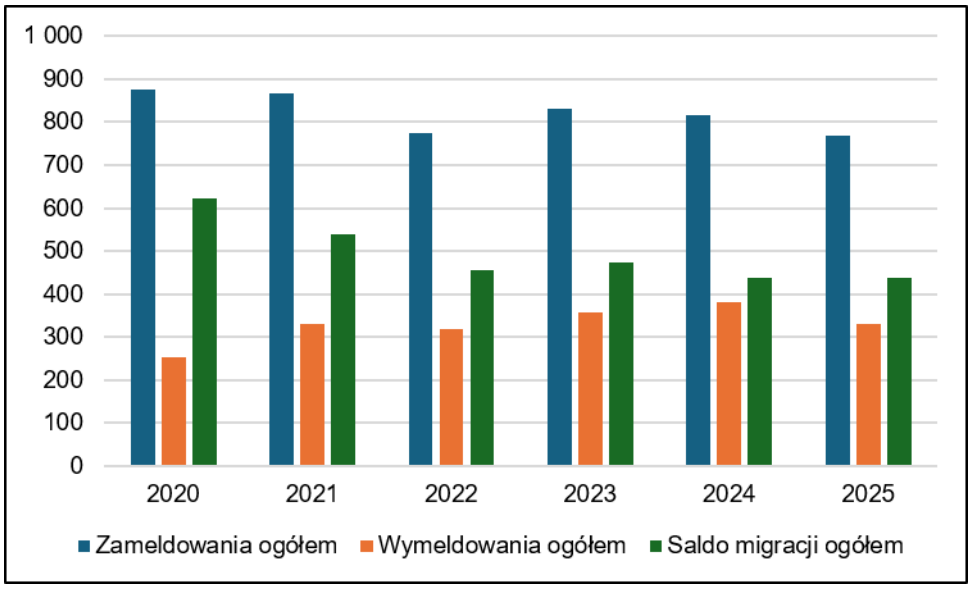
Rysunek 4. Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kąty Wrocławskie

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

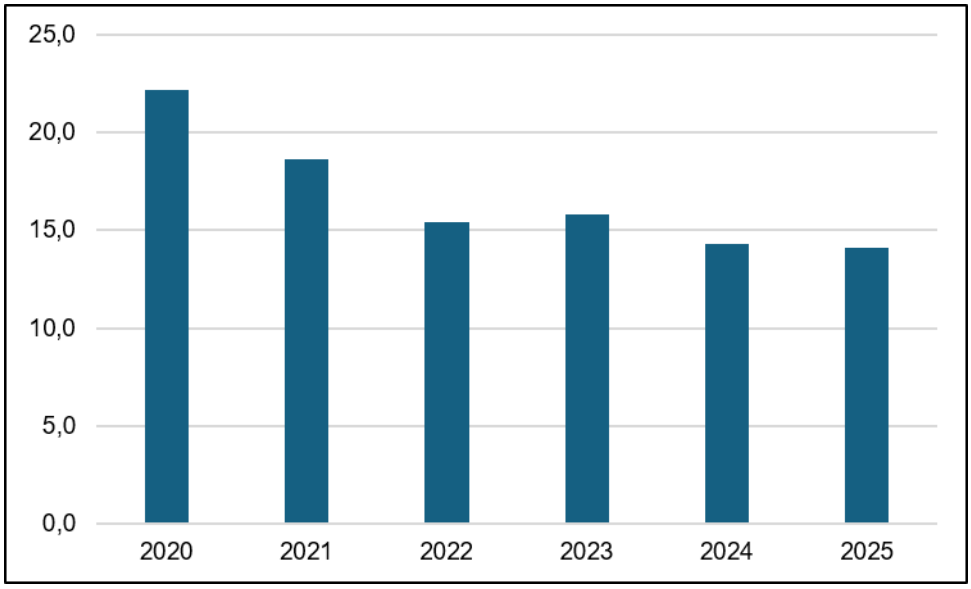


Rysunek 5. Przyrost naturalny na 1000 ludności
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

Gminę Kąty Wrocławskie cechuje również dodatnie saldo migracji, które oznacza przewagę zameldowań na terenie gminy nad wymeldowaniami z terenu gminy na pobyt stały (Rysunek 6). Saldo migracji na 1000 ludności w latach 2020-2025 wykazuje trend malejący (Rysunek 7). Analiza zameldowań i wymeldowań nie uwzględnia jednak mieszkańców, którzy osiedlają się na terenie gminy bez meldunku, a także tych, którzy wyjeżdżają poza Gminę Kąty Wrocławskie, pozostając w niej zameldowani. Rozbieżność między danymi z ewidencji ludności a danymi GUS w zakresie liczby ludności pozwala przypuszczać, że dominującą grupę stanowią osoby, które nie meldują się na pobyt w Gminie Kąty Wrocławskie, ale faktycznie w niej zamieszkują.



Rysunek 6. Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji na pobyt stały w Gminie Kąty Wrocławskie
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

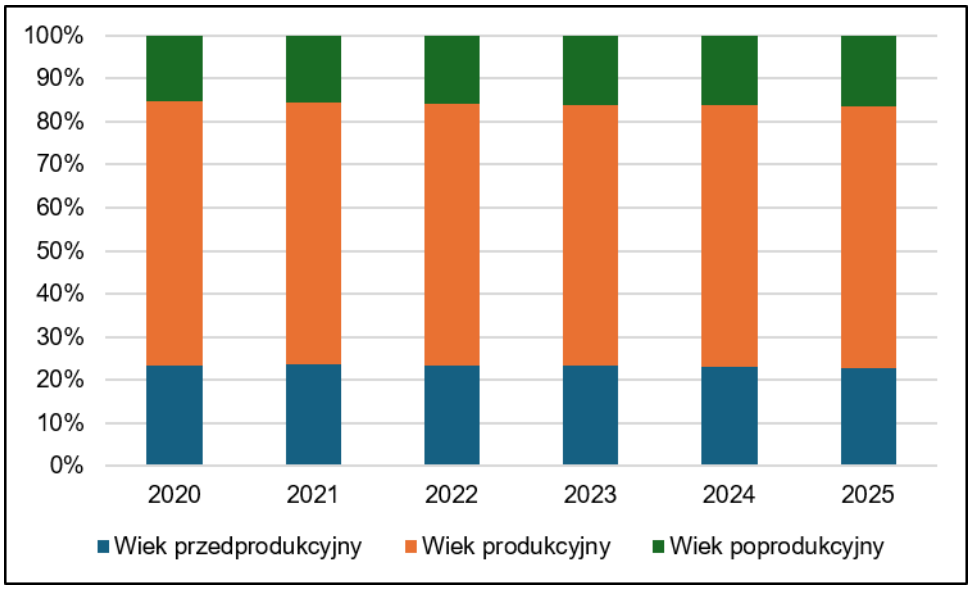


Rysunek 7. Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kąty Wrocławskie
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 10.07.2026.

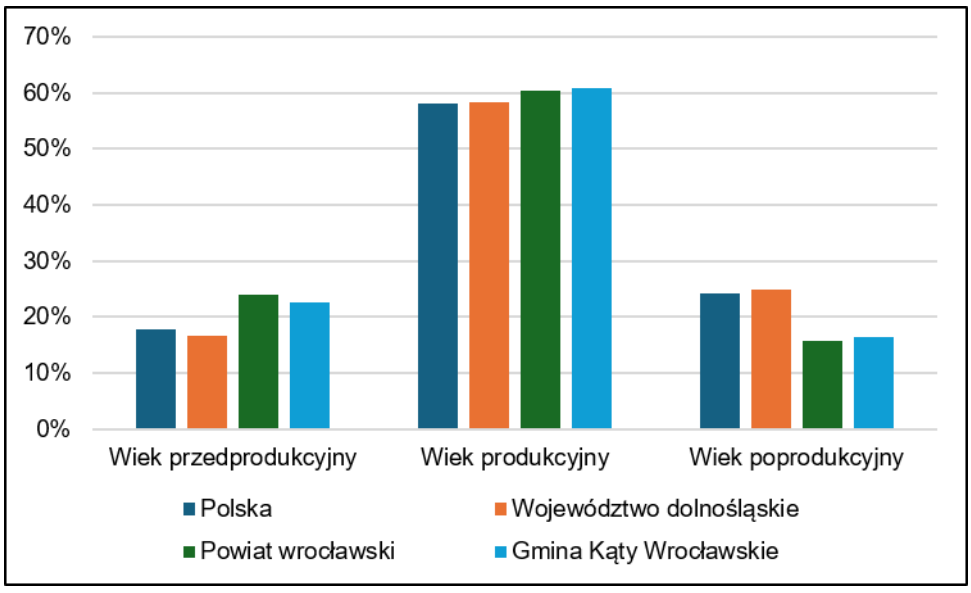
Z perspektywy potrzeb mieszkańców istotny jest rozkład ludności według wieku. Analiza udziału ludności według ekonomicznych grup wieku dla Gminy Kąty Wrocławskie wskazuje, że w 2025 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 22,7% ludności, w wieku produkcyjnym 60,9%, a w wieku poprodukcyjnym – 16,3% (Rysunek 8). W latach 2020-2025 obserwujemy niewielki spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, stabilny udział ludności w wieku produkcyjnym i niewielki wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Wskazuje to na proces powolnego starzenia się ludności gminy. Jednocześnie zwrócić należy uwagę na fakt,

że Gmina Kąty Wrocławskie, jak i powiat wrocławski, to jednostki demograficznie młode, o dużym udziale dzieci i młodzieży i małym udziale seniorów w ogólnej liczbie ludności. W 2025 roku udział osób w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Kąty Wrocławskie wyniósł 22,7%, w powiecie wrocławskim 23,9%, w województwie dolnośląskim 16,7% i w Polsce 17,7%. Z kolei udział ludności w wieku poprodukcyjnym wyniósł w Gminie Kąty Wrocławskie 16,3%, w powiecie wrocławskim 15,8%, a w województwie dolnośląskim 25,0% i w Polsce 24,1% (

Rysunek 9).



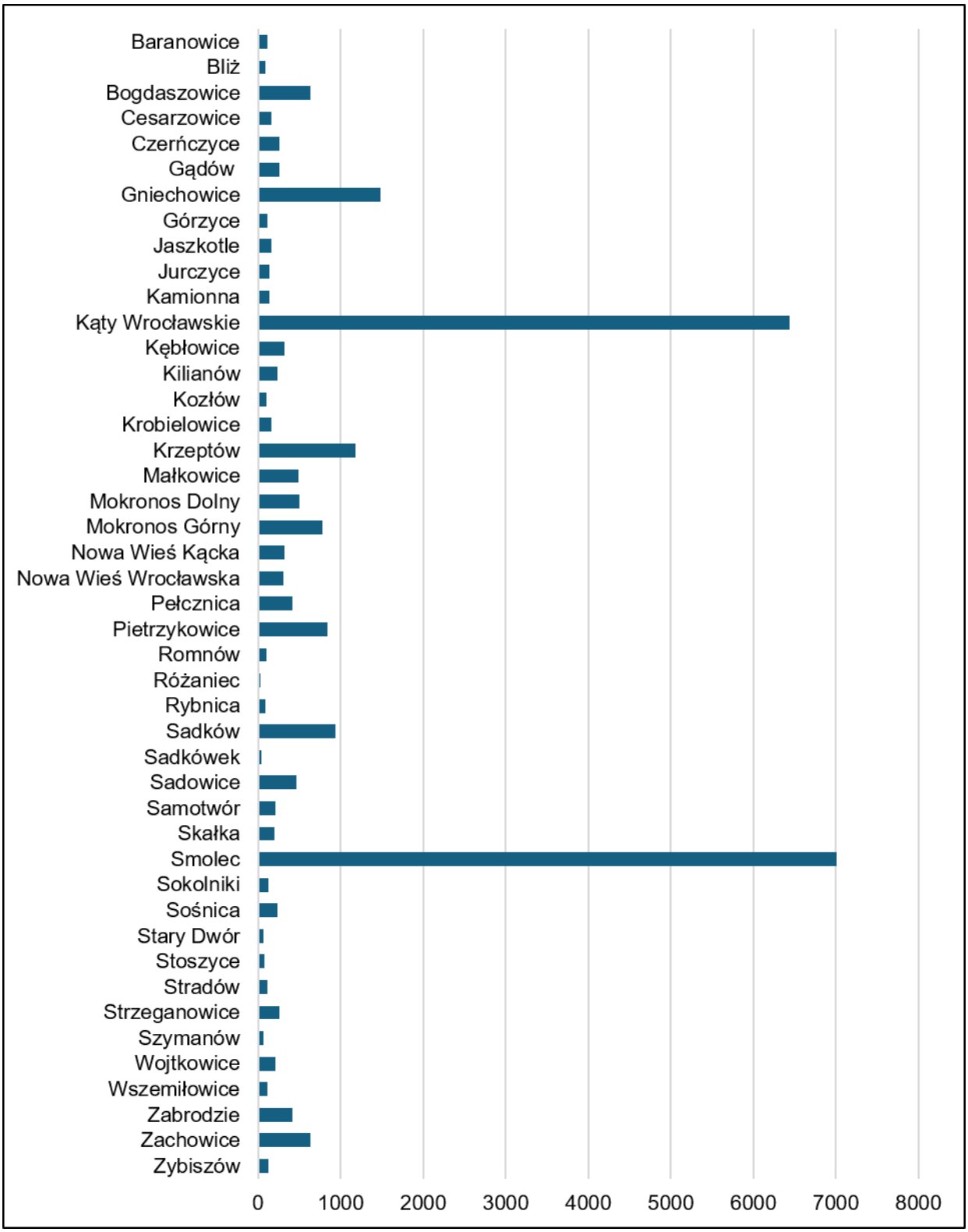
Rysunek 8. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kąty Wrocławskie
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.



Rysunek 9. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem, stan na 31.12.2025 r.
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

Na terenie Gminy Kąty Wrocławskie znajduje się 45 miejscowości, które różnią się znacząco pod względem liczby ludności. Wyróżnić należy dwie duże miejscowości – Kąty Wrocławskie i Smolec. Na 30 czerwca 2026 roku liczyły one odpowiednio 6 440 i 7 016 mieszkańców. Powyżej 1000 mieszkańców zamieszkiwało miejscowości Gniechowice i Krzeptów, a powyżej 500 Bogdaszowice, Mokronos Dolny, Mokronos Górny, Pietrzykowice, Sadków i Zachowice. Siedem miejscowości liczyło mniej niż 100 mieszkańców (Rysunek 10).

Liczba ludności w gminie dynamicznie rośnie, nie oznacza to jednak wzrostu liczby ludności we wszystkich miejscowościach. W porównaniu z rokiem 2020 największy liczebnie wzrost odnotowujemy w Smolcu (o 1 527 osób) i Krzeptowie (o 480 osób). Największy spadek dotyczył miejscowości Kąty Wrocławskie (o 249 osób). Liczba ludności wzrosła w 23 miejscowościach, zmniejszyła się w 21 miejscowościach, a w jednej osiągnęła tą samą wartość w roku 2020 i 2026 (Tabela 1).



Rysunek 10. Liczba ludności w Gminie Kąty Wrocławskie według miejscowości, stan na 30.06.2026 r.
Źródło: Gmina Kąty Wrocławskie.

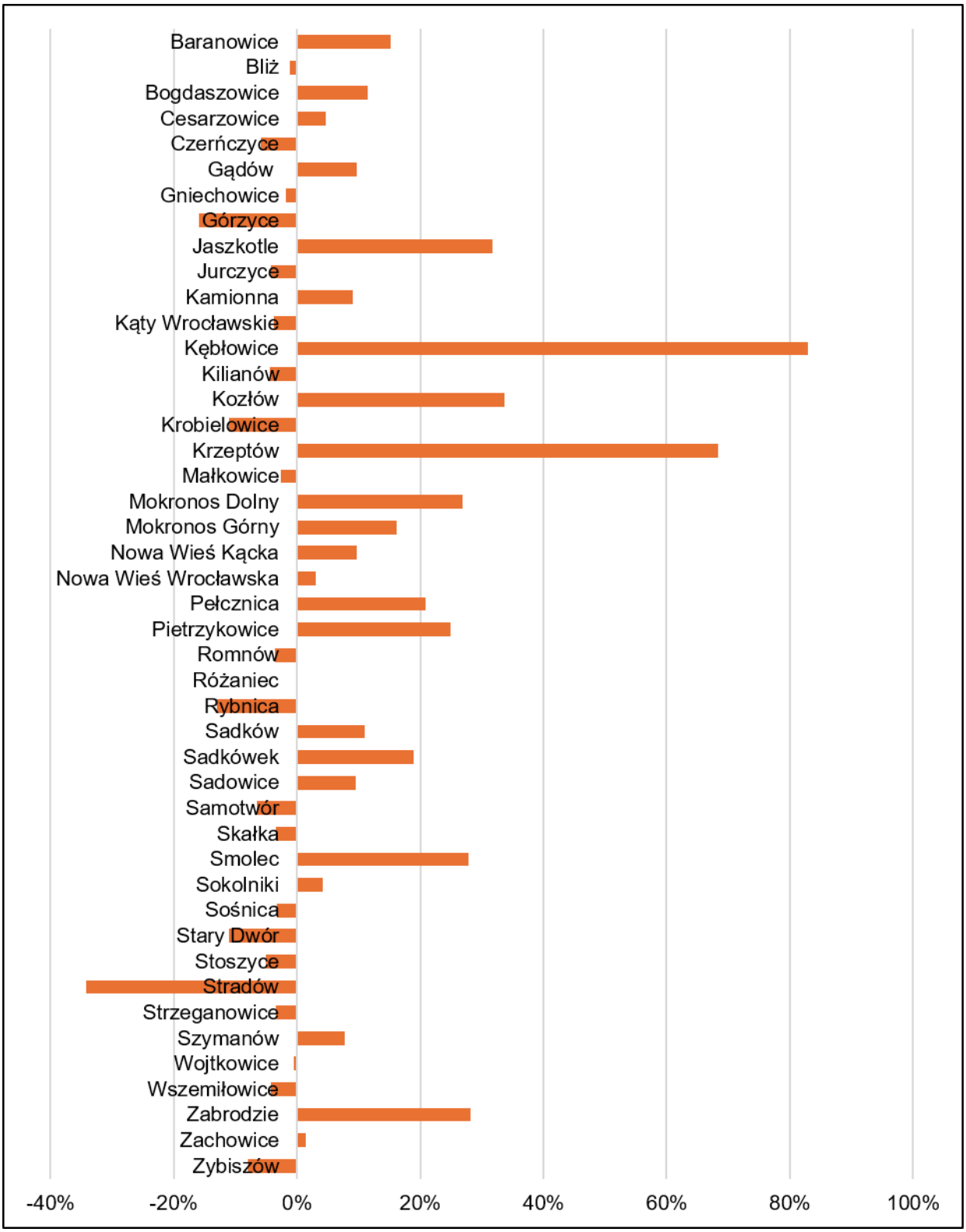
Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Kąty Wrocławskie według miejscowości, stan na 31 grudnia, dla roku 2026 stan na 30 czerwca

Miejscowość	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baranowice	99	95	97	98	96	106	114
Bliż	86	97	91	91	86	85	85
Bogdaszowice	573	590	603	607	618	636	639
Cesarzowice	152	150	153	156	158	159	159
Czerńczyce	272	263	267	261	262	260	256
Gądów	237	241	248	252	250	254	260
Gniechowice	1509	1509	1497	1477	1482	1484	1481
Górzyce	132	124	121	115	115	112	111
Jaszkotle	126	131	131	133	148	158	166
Jurczyce	141	137	138	132	129	129	135
Kamionna	132	130	131	133	135	133	144
Kąty Wrocławskie	6689	6731	6606	6607	6509	6416	6440
Kębłowice	175	172	181	215	264	306	320
Kilianów	250	245	247	238	238	240	239
Kozłów	80	83	90	90	102	108	107
Krobielowice	180	174	172	165	165	160	160
Krzeptów	703	772	884	955	1031	1122	1183
Małkowice	504	498	492	493	496	493	491
Mokronos Dolny	397	404	416	436	433	471	504
Mokronos Górny	671	685	691	706	741	767	780
Nowa Wieś Kącka	291	284	305	320	319	324	319
Nowa Wieś Wrocławska	296	293	294	294	294	296	305
Pełcznica	341	344	362	378	380	401	412
Pietrzykowice	677	695	745	780	783	831	846
Romnów	111	107	105	106	106	107	107
Różaniec	29	29	29	34	33	29	29
Rybnica	108	99	98	101	95	94	94
Sadków	842	863	877	899	912	925	934
Sadkówek	37	40	39	43	44	44	44
Sadowice	429	443	457	459	464	475	470
Samotwór	229	221	213	212	213	215	214
Skałka	200	198	196	192	194	196	193
Smolec	5489	5888	6180	6462	6711	6902	7016
Sokolniki	121	121	119	121	125	125	126
Sośnica	240	235	234	230	228	234	232
Stary Dwór	72	71	68	68	66	65	64
Stoszyce	79	76	76	76	74	75	75
Stradów	167	167	162	158	140	113	110
Strzeganowice	263	255	254	262	257	255	254
Szymanów	64	68	68	69	73	70	69
Wojtkowice	212	210	211	212	216	217	211

Miejscowość	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Wszemiłowice	116	112	112	113	116	110	111
Zabrodzie	327	317	301	298	300	379	419
Zachowice	626	644	636	644	643	640	635
Zybiszów	139	132	131	130	130	131	128
Gmina ogółem	24613	25143	25528	26021	26374	26852	27191

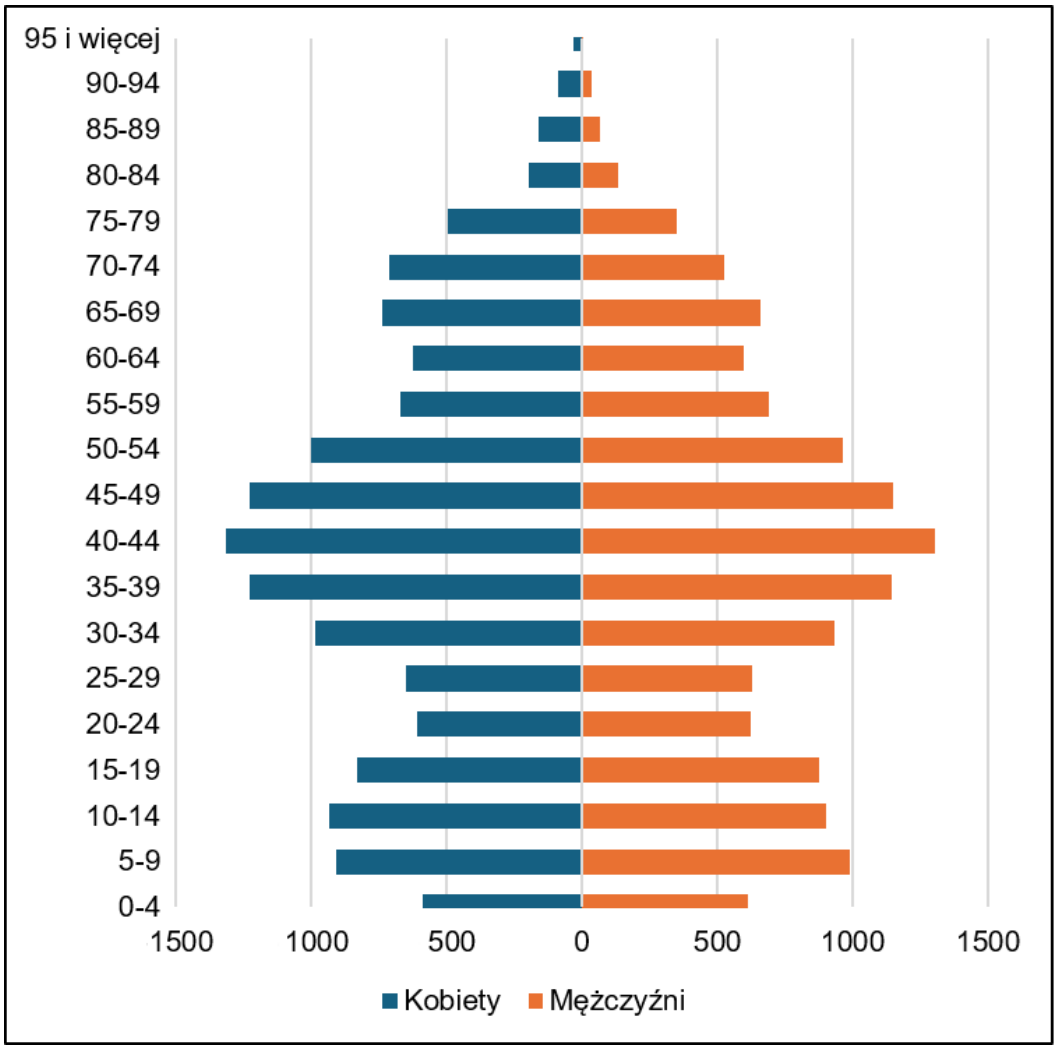
Źródło: Gmina Kąty Wrocławskie.

W porównaniu z rokiem 2020 liczba ludności w wzrosła o 10,5%. Wzrost liczby ludności o 25,0% i więcej dotyczył 8 miejscowości: Jaszkotla, Kębłowic, Kozłowa, Krzeptowa, Mokronosu Dolnego, Pietrzykowic, Smolca i Zabrodzia. Ludność Kębłowic wzrosła o 82,9%, a Krzeptowa o 68,3%. Spadek liczby ludności większy niż o 10,0% wystąpił w 5 miejscowościach: Górzycach, Krobielowicach, Rybnicy, Starym Dworze i Stradowie. Największy spadek, o 34,1%, dotyczył Stradowa (Rysunek 11).



Rysunek 11. Procentowa różnica liczby ludności na 30.06.2026 r. w odniesieniu do 31.12.2020 r.
Źródło: Gmina Kąty Wrocławskie.

Analiza struktury ludności według grup wieku wskazuje na znaczące różnice w liczebności poszczególnych grup. Najliczniej reprezentowane są osoby w średnim wieku: 40-44 lata (2 624 osoby), 45-49 lat (2 377 osób) i 35-39 lat (2 731 osób). Jest to pokolenie wyżu demograficznego z drugiej połowy lat 70. i lat 80. XX wieku. Wśród dzieci i młodzieży relatywnie liczne są grupy w wieku 5-9 lat (1 897 osób) i 10-14 lat (1 832 osoby), natomiast znacznie mniejsza jest grupa najmłodszych dzieci, tj. w wieku do 4 lat włącznie (1 202 osoby). Niską liczebnością charakteryzują się również grupy aktualnych 20-latków. W przypadku seniorów liczne są kategorie obejmujące 60-74 lata, natomiast od 75. roku życia obserwujemy stopniowy spadek liczebności. Łącznie 711 mieszkańców gminy miało 80 lat i więcej, w tym 36 osób ukończyło co najmniej 95 lat. Niewielka przewaga liczebna płci męskiej występuje wśród dzieci i młodzieży, natomiast w grupie osób powyżej 65 roku życia przeważają kobiety, co wynika ze statystycznie dłuższego trwania życia kobiet (Rysunek 12).



Rysunek 12. Ludność Gminy Kąty Wrocławskie według grup wieku i płci, stan na 30.06.2026 r.
Źródło: Gmina Kąty Wrocławskie.

Świadczenie usług społecznych wymaga wiedzy o liczbie ludności w poszczególnych miejscowościach w celu dopasowania oferty do liczby potencjalnych korzystających oraz zaplanowania usług z uwzględnieniem możliwości dojazdu do miejsc ich świadczenia. Istotne jest zwrócenie szczególnej uwagi na dwie kategorie – dzieci i młodzież oraz seniorów.

Na terenie gminy zamieszkuje 6 638 osób do lat 19 włącznie, z czego 1 939 osób w Smolcu i 1 473 osoby w Kątach Wrocławskich. Szczególnej uwagi wymagają małe miejscowości, gdzie liczba dzieci i młodzieży jest niewielka, a w niektórych kategoriach wiekowych obejmuje zaledwie kilka osób. W trzech miejscowościach: Krobielowice, Stary Dwór i Stoszyce, w raportowanym okresie nie było żadnego dziecka w wieku do 4 lat włącznie (Tabela 2).

Tabela 2. Liczba ludności w wieku 0-19 lat Gminie Kąty Wrocławskie według miejscowości i grup wieku, stan na 30.06.2026 r.

Miejscowość	0-4	5-9	10-14	15-19	Ogółem
Baranowice	3	8	6	6	23
Bliż	2	6	3	6	17
Bogdaszowice	35	35	38	37	145
Cesarzowice	4	14	7	3	28
Czerńczyce	8	17	15	24	64
Gądów	14	18	16	5	53
Gniechowice	55	68	80	75	278
Górzyce	3	4	3	4	14
Jaszkotle	14	24	11	4	53
Jurczyce	6	6	8	16	36
Kamionna	4	3	9	6	22
Kąty Wrocławskie	201	418	434	420	1473
Kębłowice	29	36	19	8	92
Kilianów	8	10	13	16	47
Kozłów	6	12	8	7	33
Krobielowice	0	13	8	7	28
Krzeptów	79	100	74	64	317
Małkowice	16	30	35	32	113
Mokronos Dolny	23	23	27	35	108
Mokronos Górny	30	56	67	61	214
Nowa Wieś Kącka	14	17	23	25	79
Nowa Wieś Wrocławska	14	18	18	15	65
Pełcznica	18	33	38	27	116
Pietrzykowice	60	68	60	44	232
Romnów	2	6	8	7	23
Różaniec	1	0	1	0	2
Rybnica	2	3	3	8	16
Sadków	38	70	81	58	247
Sadkówek	2	5	3	0	10
Sadowice	11	41	33	37	122
Samotwór	4	9	10	14	37
Skałka	6	6	12	10	34
Smolec	413	568	499	459	1939
Sokolniki	6	8	9	7	30
Sośnica	9	17	12	17	55
Stary Dwór	0	4	0	2	6
Stoszyce	0	1	6	5	12
Stradów	3	3	12	11	29
Strzeganowice	13	20	10	14	57
Szymanów	2	2	6	4	14
Wojtkowice	6	15	13	27	61
Wszemiłowice	2	3	7	5	17

Miejscowość	0-4	5-9	10-14	15-19	Ogółem
Zabrodzie	16	20	27	26	89
Zachowice	19	52	53	41	165
Zybiszów	1	7	7	8	23
Gmina ogółem	1202	1897	1832	1707	6638

Źródło: Gmina Kąty Wrocławskie.

Gminę zamieszkuje łącznie 5 422 seniorów, w tym 157 osób w wieku 90 lat i starszych. Największą ich liczbę odnotowano w Kątach Wrocławskich, gdzie żyje 1 578 przedstawicieli tej grupy. W Smolcu, mimo większej ogólnej liczby mieszkańców niż w Kątach Wrocławskich, jest znacznie mniej seniorów – 873 osoby. Większe liczebnie grupy seniorów, przekraczające 150 osób, mieszkają w Gniechowicach, Zachowicach, Sadkowie i Pietrzykowicach. Najwięcej sędziwych seniorów, w wieku lat 80 i więcej, odnotowano natomiast w Kątach Wrocławskich, Smolcu i Gniechowicach. Jednocześnie w każdej miejscowości obecny jest co najmniej jeden przedstawiciel najstarszej grupy, która może wymagać pomocy i wsparcia. Należy zatem uwzględnić potrzeby najstarszych mieszkańców podczas planowania usług społecznych (Tabela 3).

Tabela 3. Liczba ludności w wieku 60 lat i więcej Gminie Kąty Wrocławskie według miejscowości i grup wieku, stan na 30.06.2026 r.

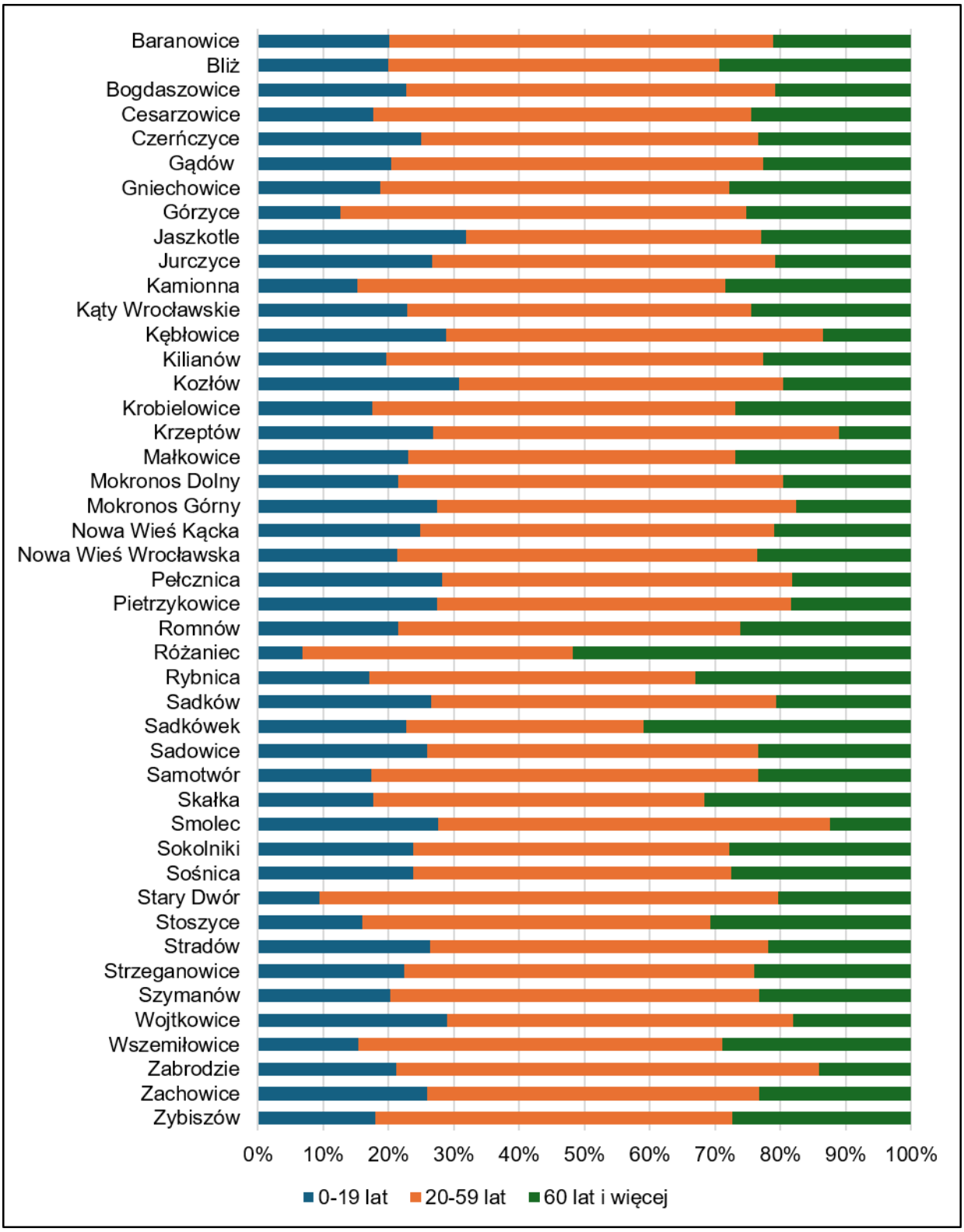
Miejscowość	60-69	70-79	80-89	90 i więcej	Ogółem
Baranowice	17	6	0	1	24
Bliż	14	8	3	0	25
Bogdaszowice	67	52	8	6	133
Cesarzowice	22	7	9	1	39
Czerńczyce	29	26	3	2	60
Gądów	32	24	3	0	59
Gniechowice	189	172	38	14	413
Górzyce	19	4	4	1	28
Jaszkotle	22	11	3	2	38
Jurczyce	12	10	4	2	28
Kamionna	17	15	6	3	41
Kąty Wrocławskie	665	688	186	39	1578
Kębłowice	20	18	5	0	43
Kilianów	34	14	5	1	54
Kozłów	14	3	3	1	21
Krobielowice	26	11	4	2	43
Krzeptów	79	41	9	2	131
Małkowice	80	34	11	7	132

Miejscowość	60-69	70-79	80-89	90 i więcej	Ogółem
Mokronos Dolny	40	42	14	3	99
Mokronos Górny	63	64	5	5	137
Nowa Wieś Kącka	34	20	11	2	67
Nowa Wieś Wrocławska	33	27	10	2	72
Pełcznica	35	31	6	3	75
Pietrzykowice	83	48	17	7	155
Romnów	15	10	3	0	28
Różaniec	5	9	1	0	15
Rybnica	18	11	1	1	31
Sadków	105	67	14	7	193
Sadkówek	10	4	3	1	18
Sadowice	50	45	14	1	110
Samotwór	26	15	7	2	50
Skałka	17	38	4	2	61
Smolec	446	341	69	17	873
Sokolniki	19	8	6	2	35
Sośnica	32	22	9	1	64
Stary Dwór	6	4	3	0	13
Stoszyce	11	11	0	1	23
Stradów	13	7	4	0	24
Strzeganowice	35	15	8	3	61
Szymanów	11	3	2	0	16
Wojtkowice	18	13	5	2	38
Wszemiłowice	15	13	2	2	32
Zabrodzie	29	21	7	2	59
Zachowice	82	40	19	7	148
Zybiszów	18	11	6	0	35
Gmina ogółem	2627	2084	554	157	5422

Źródło: Gmina Kąty Wrocławskie.

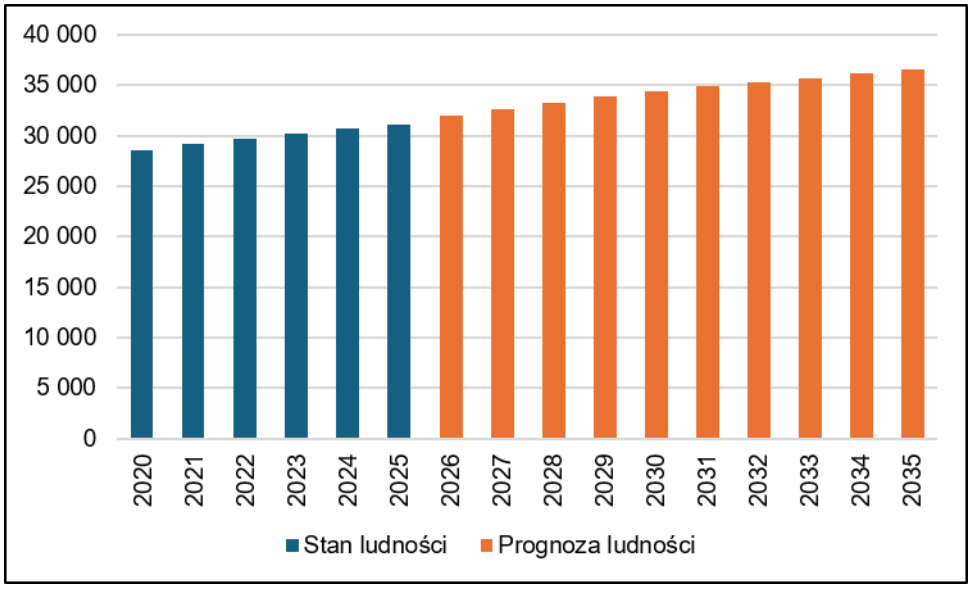
Jak już wskazano wcześniej na podstawie danych GUS, Gmina Kąty Wrocławskie jest młoda demograficznie. Dane z ewidencji gminnej wskazują, że ludność do lat 19 włącznie stanowiła 24,4% ogółu mieszkańców, osoby w wieku 20-59 lat – 55,6%, zaś osoby w wieku lat 60 i więcej – 19,9%. Jednocześnie zauważyć można znaczące różnice pomiędzy miejscowościami, jeśli chodzi o udział tych trzech kategorii ludności w ogólnej liczbie mieszkańców. Największy udział osób młodych, przekraczający 28,0%, dotyczy miejscowości Jaszkotle, Kębłowice, Kozłów, Pełcznica i Wojtkowice. Największy odsetek stanowią osoby młode w Jaszkotlu – 31,9%, zaś najmniejszy w Różańcu – 6,9%. Miejscowości o udziale młodych mniejszym niż 15,0% to dodatkowo Górzyce i Stary Dwór. Największy udział

seniorów, przekraczający 30,0%, zamieszkuje miejscowości Różaniec, Rybnica, Sadkówek, Skałka i Stoszyce. Seniorzy mają największy udział w ludności miejscowości Różaniec – aż 51,7%, zaś najmniejszy – 11,1% – w ludności Krzeptowa. Miejscowości o udziale seniorów niższym niż 20,0% to dodatkowo: Kębłowice, Kozłów, Krzeptów, Mokronos Dolny, Mokronos Górny, Pełcznica, Pietrzykowice, Smolec, Wojtkowice i Zabrodzie. Młode demograficznie miejscowości, o znaczącym udziale osób młodych i niskim udziale seniorów to: Kębłowice, Kozłów, Krzeptów, Pełcznica, Pietrzykowice, Smolec i Wojtkowice. Miejscowości stare demograficznie to Różaniec, Rybnica, Sadkówek, Skałka i Stoszyce (Rysunek 13).



Rysunek 13. Udział ludności według grup wieku w ogólnej liczbie ludności Gminy Kąty Wrocławskie według miejscowości, stan na 30.06.2026 r.
Źródło: Gmina Kąty Wrocławskie.

Analizując potencjał i potrzeby wspólnoty samorządowej zwrócić należy uwagę na prognozowane zmiany demograficzne. *Prognoza ludności na lata 2023-2060* przygotowana przez GUS wskazuje, że liczba ludności w Gminie Kąty Wrocławskie będzie utrzymywała stabilną tendencję wzrostową – w 2030 roku osiągnie 34 373 osoby, zaś w 2035 roku 36 529 osób (Rysunek 14).

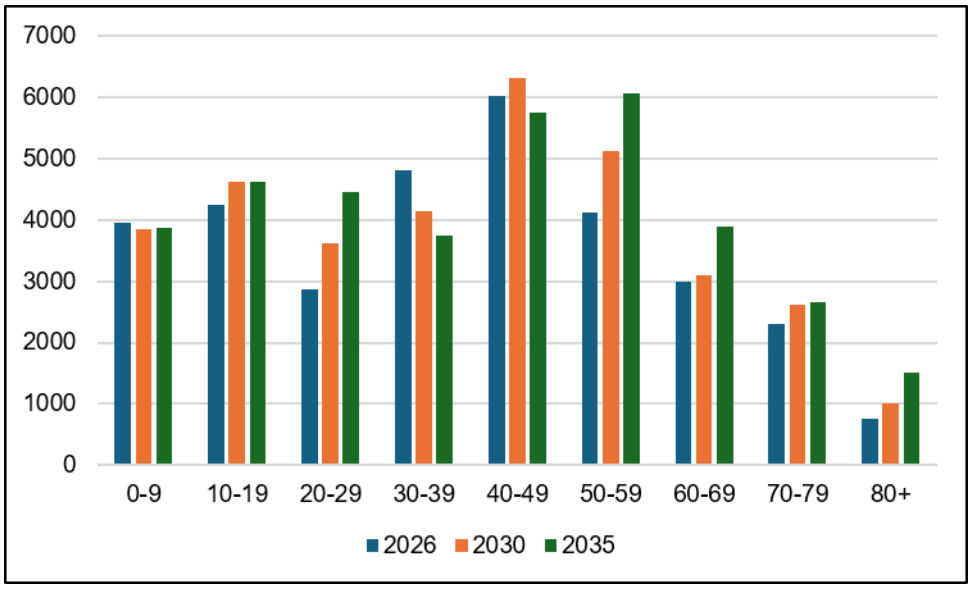


Rysunek 14. Ludność Gminy Kąty Wrocławskie – stan faktyczny za lata 2020-2025 i prognoza demograficzna na lata 2026-2035

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026; *Prognoza ludności na lata 2023-2060*, https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2023-2060,11,1.html, 15.09.2026.

Prognozowany wzrost liczby ludności nie będzie rozkładał się równomiernie między poszczególne grupy wiekowe. Liczba dzieci i młodzieży pozostanie na stabilnym poziomie, natomiast największy wzrost odnotowany będzie w kategorii wiekowej 20-29 lat oraz 50-59 lat (odpowiednio o 55,4% i 47,1%). Zwiększy się również liczba seniorów. W kategorii wiekowej 60-69 lat prognozowany jest wzrost z 3 000 w 2026 roku do 3 895 w 2035 roku (o 29,8%). Jeszcze większa zmiana nastąpi w kategorii osób w wieku lat 80 i więcej, gdzie odnotowany zostanie ponad stuprocentowy przyrost (101,1%) – z 751 osób w 2026 roku do 1510 w roku 2035 (

Rysunek 15). Wymaga to planowania polityki senioralnej, w tym usług społecznych wspierających seniorów.



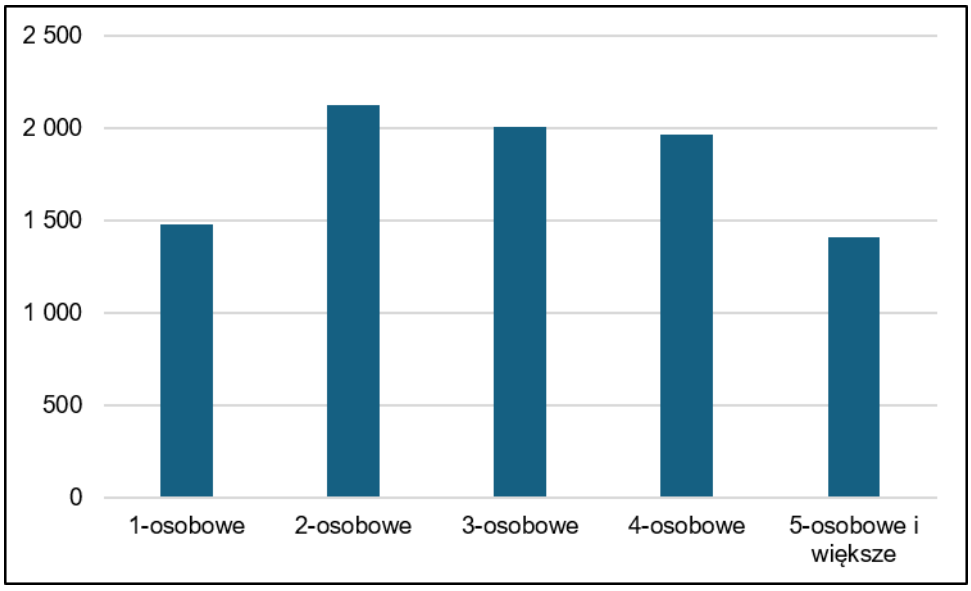
Rysunek 15. Ludność Gminy Kąty Wrocławskie według grup wieku – prognoza demograficzna

Źródło: *Prognoza ludności na lata 2023-2060*, https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-na-lata-2023-2060,11,1.html, 15.09.2026.

3.2. Rodziny i polityka prorodzinna

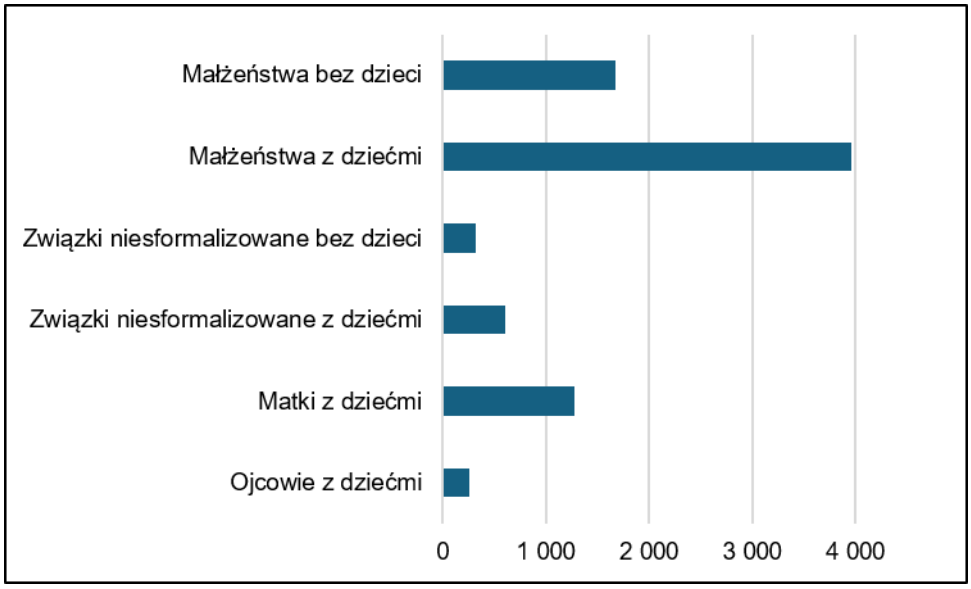
Rodzina jest najważniejszą grupą społeczną, realizującą wiele istotnych funkcji społecznych, zarówno o charakterze emocjonalnym, jak i opiekuńczo-zabezpieczającym oraz opiekuńczym, socjalizacyjnym i wychowawczym w odniesieniu do dzieci. Członkowie rodziny realizują zadania opiekuńcze i wspierające, nie tylko wobec dzieci, ale również w odniesieniu do dorosłych członków rodziny, w tym osób chorych, niesamodzielnych czy z niepełnosprawnościami. Szczegółowe dane dotyczące gospodarstw domowych oraz rodzin i struktury rodzin zawierają wyłącznie narodowe spisy powszechne, stąd odwołać się można do wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku.

Narodowy Spis Powszechny z 2021 roku odnotował w Gminie Kąty Wrocławskie 8 998 gospodarstw domowych. Średnio gospodarstwo domowe liczyło 3,14 osoby, najwięcej liczebnie było gospodarstw 2-osobowych: 2 130. Zwrócić należy uwagę na gospodarstwa jednoosobowe (1 480), których członkowie, zwłaszcza przy braku osób bliskich, są w większym stopniu narażone na możliwość wystąpienia problemów społecznych. Z kolei gospodarstwa 5-osobowe i większe (1 412), szczególnie z dużą liczbą dzieci, są narażone w większym stopniu na niedostatek, wynikający z koniecznością pogodzenia pracy i opieki nad dziećmi i większej liczby osób przypadających na każdą z osób pracujących (Rysunek 16).



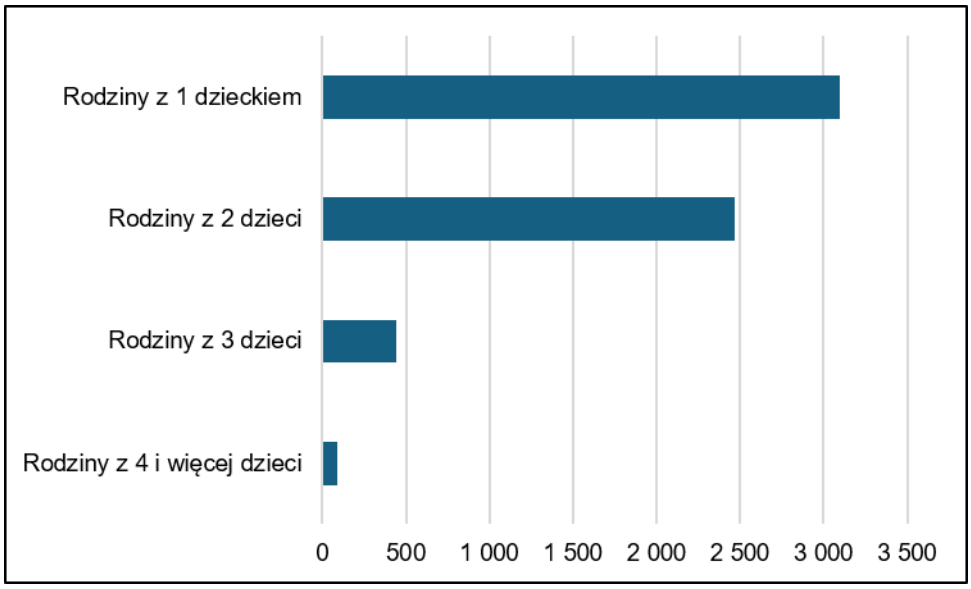
Rysunek 16. Gospodarstwa domowe według liczby osób w Gminie Kąty Wrocławskie – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r.
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku w Gminie Kąty Wrocławskie mieszkało 8 097 rodzin. Spośród nich 6 098 stanowiły rodziny z dziećmi, a 1 999 – rodziny bez dzieci. Najczęściej występującą formą rodziny były małżeństwa z dziećmi. Zauważyć należy, że związki małżeńskie zdecydowanie dominowały nad związkami nieformalnymi oraz samotnymi rodzicami z dziećmi (Rysunek 17).



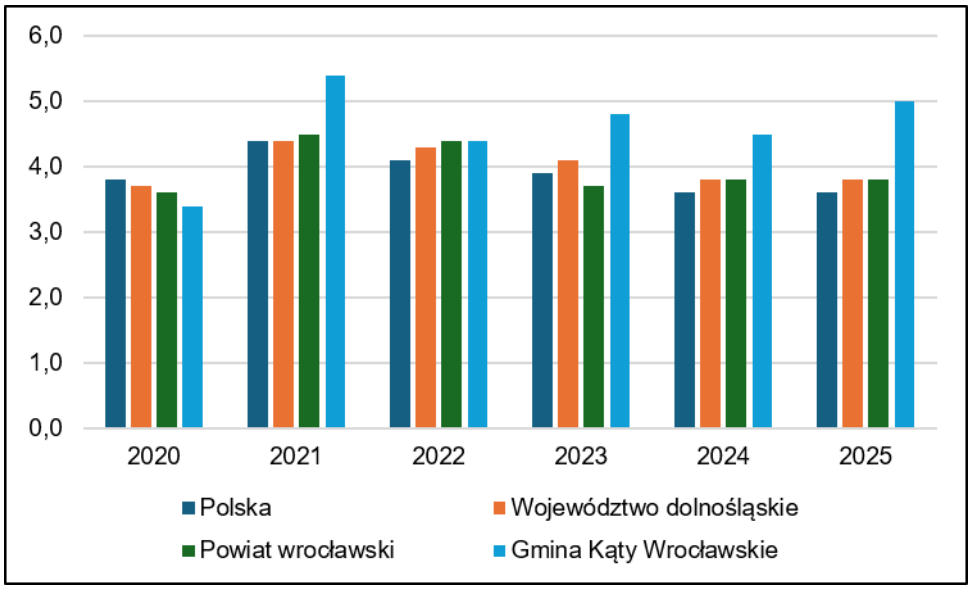
Rysunek 17. Rodziny według typów w Gminie Kąty Wrocławskie – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r.
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

Ogółem w rodzinach odnotowano 9 741 dzieci, a przeciętna liczba dzieci w rodzinie w Gminie Kąty wyniosła 1,6. Najwięcej rodzin posiadało jedno dziecko, rodzin z trójką dzieci było niewiele, a cztery i więcej dzieci miało zaledwie 86 rodzin (Rysunek 18).

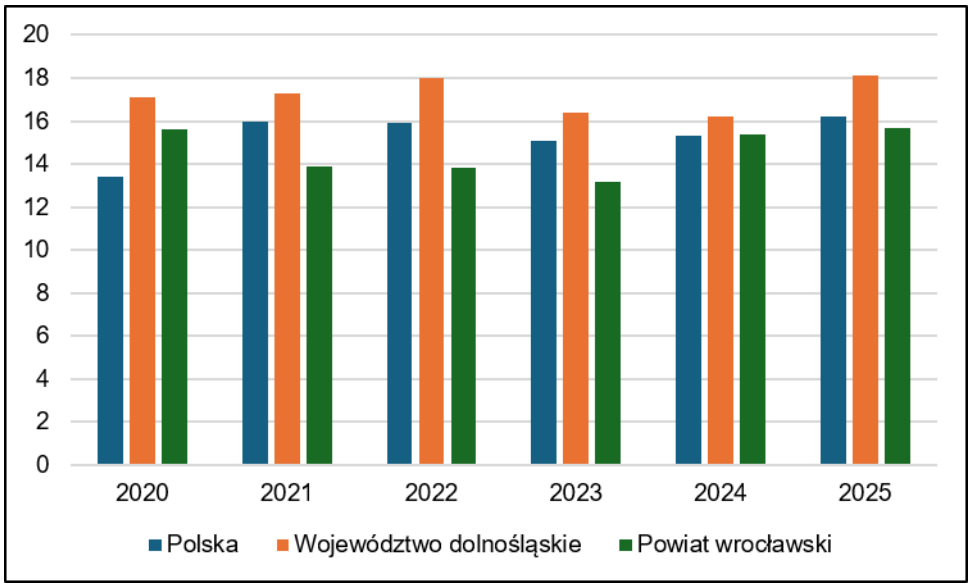


Rysunek 18. Rodziny według liczby dzieci w Gminie Kąty Wrocławskie – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r.
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

Jak już wskazano, małżeństwa stanowią najczęściej występującą formę rodziny. Liczba zawieranych małżeństw na 1000 ludności w Gminie Kąty Wrocławskie jest od 2021 roku wyższa niż wskaźniki dla Polski i województwa dolnośląskiego, a także dla powiatu wrocławskiego (w 2022 roku wartości były równe) (Rysunek 19). Świadczy to o relatywnie większej skłonności mieszkańców gminy do formalizowania związków. Dane o rozwodach udostępniane są przez GUS jedynie dla szczebla powiatowego. W tym zakresie wyniki powiatu wrocławskiego są korzystniejsze niż średnie dla Dolnego Śląska i Polski (Rysunek 20).



Rysunek 19. Małżeństwa na 1000 ludności
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.



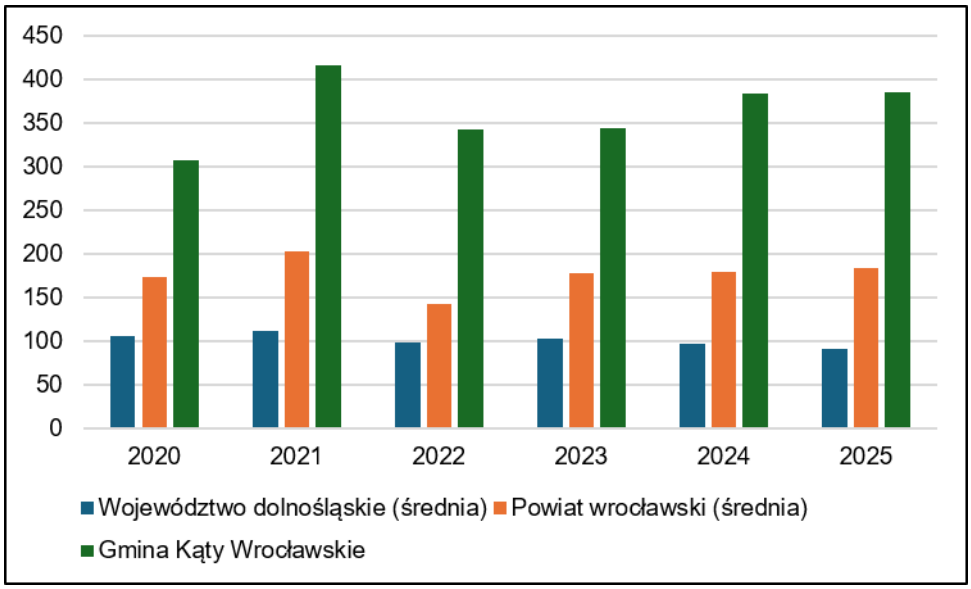
Rysunek 20. Rozwody na 10 tys. ludności
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

W celu zachęcenia rodzin do posiadania dzieci i umożliwienia młodym rodzicom łączenia życia zawodowego i rodzinnego niezwykle ważne jest zapewnienie dostępności do instytucji opieki nad dziećmi do lat 3. W Gminie Kąty Wrocławskie funkcjonuje Gminny Żłobek „Skrzat" w Kątach Wrocławskich (ul. Sybiraków 36), który w dwóch oddziałach oferuje miejsca dla 50 dzieci. Dodatkowo funkcjonują również podmioty niepubliczne, które zapewniają dostęp do opieki żłobkowej w Kątach Wrocławskich, Smolcu i Krzeptowie. Są to następujące placówki:

- Żłobek Troskliwa Kraina, ul. 1 Maja 38, Kąty Wrocławskie;
- Żłobek Niepubliczny „Klub Maluszka Tęcza, ul. Imbirowa 1c, Kąty Wrocławskie;
- Żłobek Raj Maluszka, ul. Mahoniowa 4, Smolec;
- Żłobek Imaguś, ul. Tymiankowa 1, 4u, Krzeptów;
- „Niepubliczny Żłobek Tuptusie", ul. Daktylowa 1a, Smolec;
- Żłobek Asy Bobasy, ul. Żurawinowa 5, Smolec;
- Żłobek Asy Bobasy, ul. Słoneczna 8, Smolec;
- Żłobek Maluchy&Spółka oddział Smolec, ul. Główna 64, Smolec;
- Niepubliczny Żłobek „Akademia Maluszka", ul. Główna 84, Smolec[13].

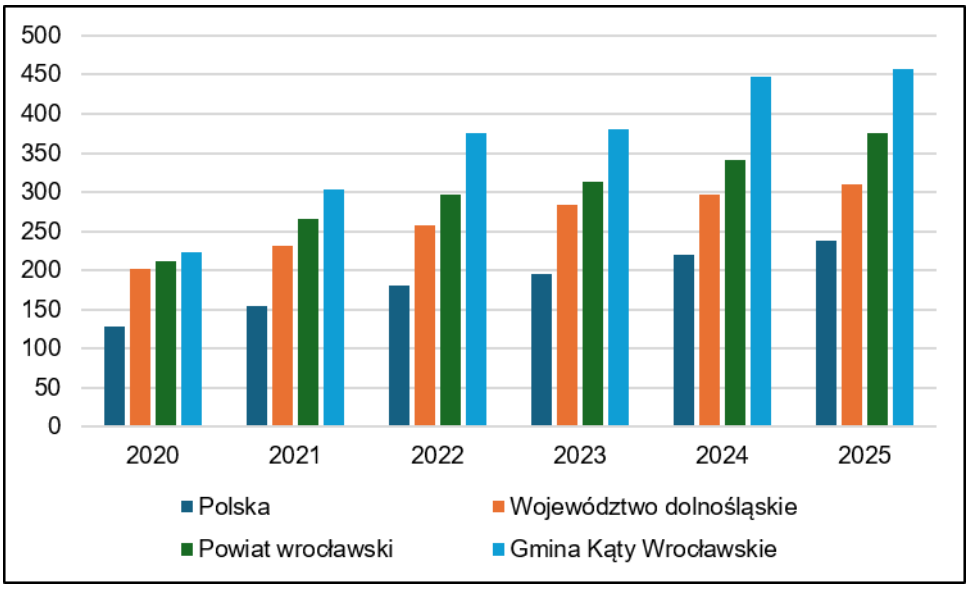
[13] Empatia, *Wyszukiwarka żłobków i klubów dziecięcych*, https://empatia.gov.pl/rejestr-zlobkow-i-klubow-dzieciecych, (dostęp: 16.09.2026).

W 2025 roku do żłobków na terenie Gminy Kąty Wrocławskie uczęszczało 386 dzieci. Liczba dzieci uczęszczających do żłobka najwyższa była w 2021 roku – 416, następnie spadła w latach 2022-2023 i znów wzrosła (Rysunek 21). Liczba dzieci objętych opieką w żłobkach jest znacznie wyższa niż średnia dla województwa dolnośląskiego i powiatu wrocławskiego. Również liczba dzieci uczęszczających do żłobków i klubów dziecięcych na 1000 dzieci jest w Gminie Kąty Wrocławskie znacznie wyższa niż w powiecie wrocławskim, województwie dolnośląskim i w Polsce, a w ostatnich latach ta różnica na korzyść Gminy Kąty Wrocławskie jeszcze wzrosła (Rysunek 22).



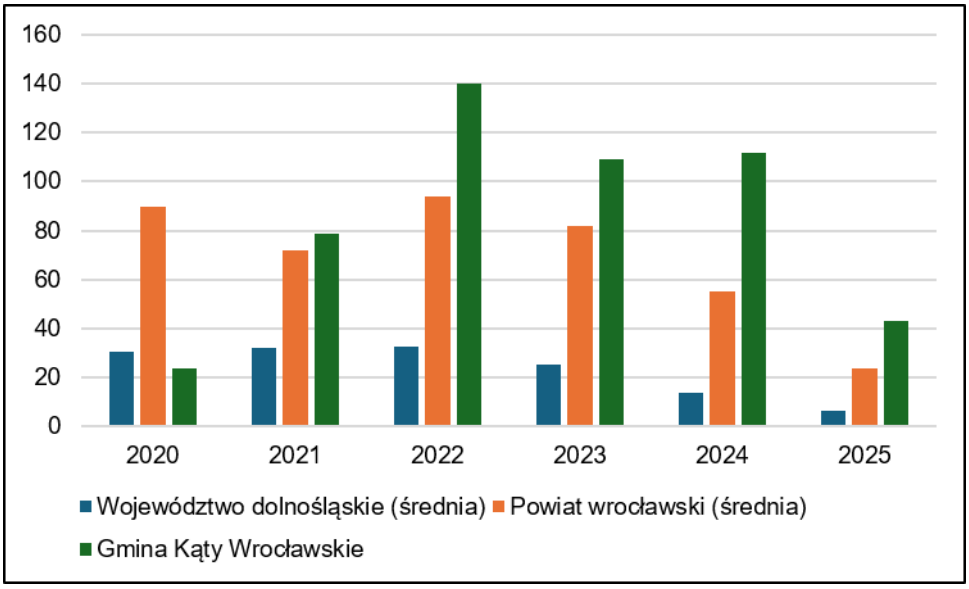
Rysunek 21. Liczba dzieci w żłobkach

Źródło: Oceny zasobów pomocy społecznej dla lat 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.



Rysunek 22. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

Jednocześnie zauważalne jest duże zapotrzebowanie na opiekę żłobkową – brakujących miejsc dla dzieci w żłobkach jest na terenie Gminy Kąty Wrocławskie znacznie więcej niż średnio w powiecie wrocławskim czy województwie dolnośląskim, chociaż w ostatnim roku obserwujemy spadek liczby brakujących miejsc (Rysunek 23). Może to wiązać się z uruchomieniem programu Aktywny Rodzic i większym zakresem korzystania z opieki poza terenem gminy.



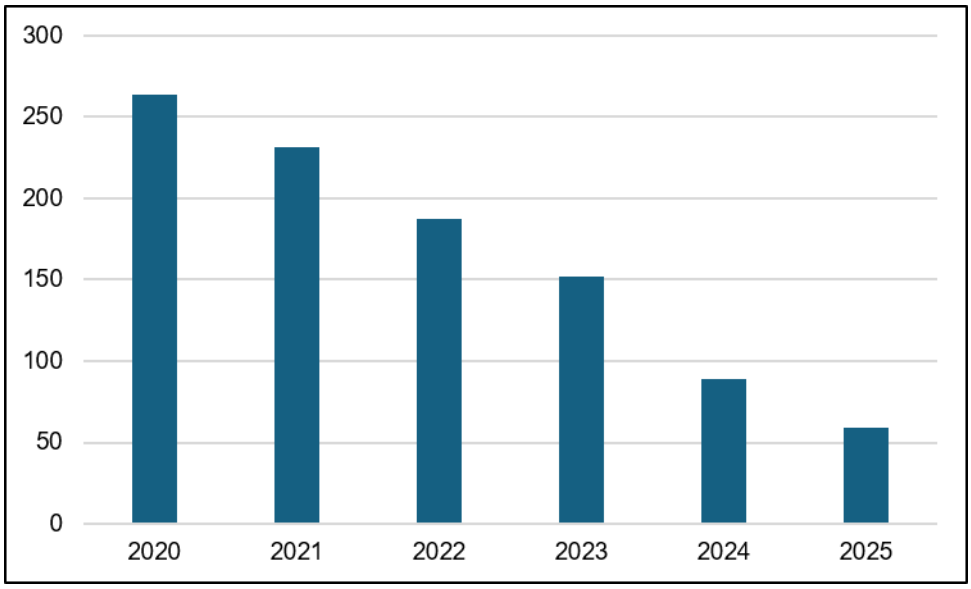
Rysunek 23. Brakujące miejsca dla dzieci w żłobkach
Źródło: Oceny zasobów pomocy społecznej dla lat 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich

W perspektywie prognozy demograficznej, która wskazuje na utrzymywanie się stabilnej liczby dzieci, niezwykle istotne jest rozwijanie wsparcia dla rodzin. Szczególne znaczenie ma zapewnienie opieki nad dziećmi do 3 lat, co ułatwi ich rodzicom łączenie obowiązków rodzinnych z aktywnością zawodową. Planowanie usług społecznych powinno uwzględniać zarówno adekwatną skalę, jak i dostępność terytorialną w odpowiedzi na potrzeby rodzin mieszkających w różnych miejscowościach na terenie gminy. Istotne jest również rozwijanie opieki przedszkolnej i świetlicowej w szkołach, co stanowi zadanie z obszaru edukacji.

3.3. Wspieranie rodziny

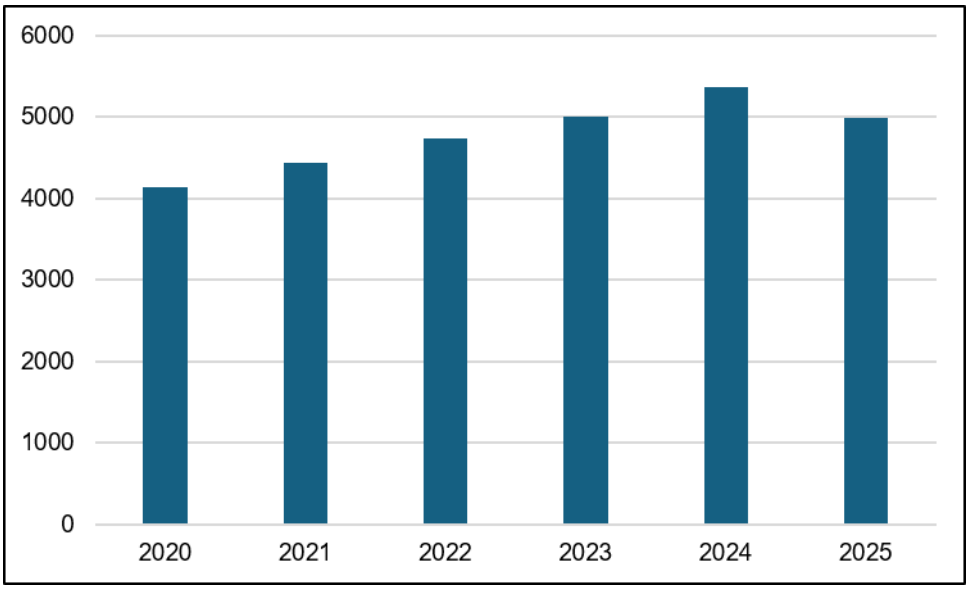
Rodzina, jako podstawowa i najważniejsza grupa społeczna, powinna być objęta szczególną troską i wsparciem ze strony władz publicznych, w przypadku trudności w funkcjonowaniu. Rodziny, szczególnie niepełne i wielodzietne, są narażone na problemy finansowe, a także problemy z realizacją funkcji opiekuńczo-wychowawczej czy związane z prowadzeniem gospodarstwa domowego. Wiele współczesnych rodzin mierzy się z problemami uzależnień czy przemocy domowej, stąd do działań z zakresu wspierania rodziny zaliczyć można różnorodne działania pomocowe kierowane do rodzin z dziećmi, wspierające w rozwiązywaniu problemów i właściwej realizacji funkcji rodzicielskich.

Wsparcie finansowe dla rodzin obejmuje różnego typu instrumenty – należą do nich dystrybuowane przez ZUS świadczenie wychowawcze 800+, program Dobry Start czy program Aktywny Rodzic. Na poziomie gminy dostarczane jest wsparcie w ramach świadczeń rodzinnych. Świadczenia rodzinne obejmują zasiłek rodzinny z dodatkami, przeznaczony dla rodzin z dziećmi o niskich dochodach, jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się dziecka, świadczenia opiekuńcze dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów oraz świadczenie rodzicielskie, przysługujące osobie sprawującej opiekę nad małym dzieckiem, niemającej prawa do zasiłku macierzyńskiego. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych w Gminie Kąty Wrocławskie w latach 2020-2025 systematycznie malała, co może wiązać się m.in. z utrzymywaniem na stałym poziomie kryterium dochodowego uprawniającego do świadczeń (Rysunek 24).



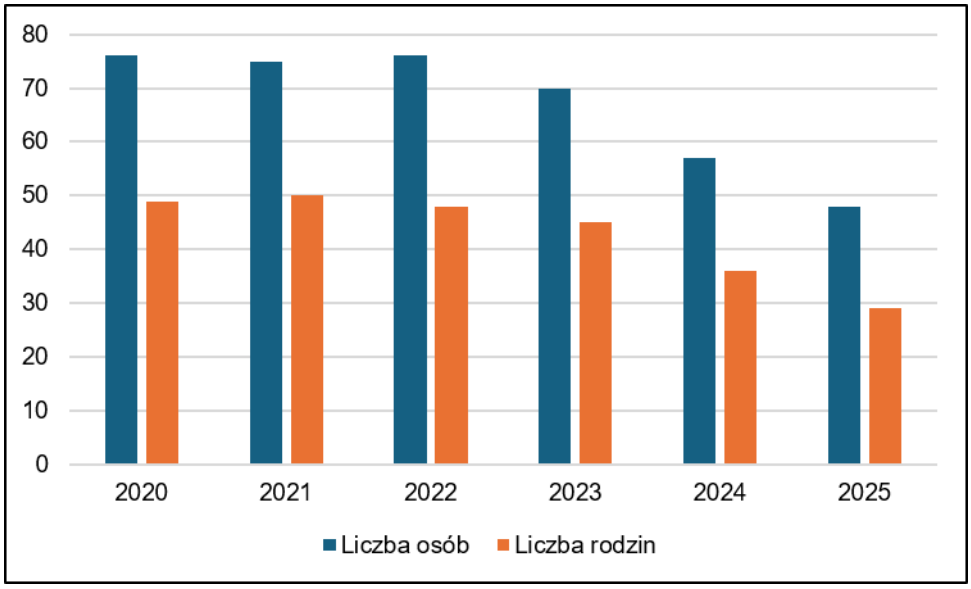
Rysunek 24. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka
Źródło: *Ocena zasobów pomocy społecznej za 2025 rok*, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

W przypadku świadczeń opiekuńczych dostępne statystyki przedstawiają liczbę wypłaconych świadczeń. W latach 2020-2024 ich liczba systematycznie rosła, zaś w 2025 roku odnotowano jej spadek (Rysunek 25).



Rysunek 25. Świadczenia opiekuńcze ogółem – liczba wypłaconych świadczeń
Źródło: *Ocena zasobów pomocy społecznej za 2025 rok*, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

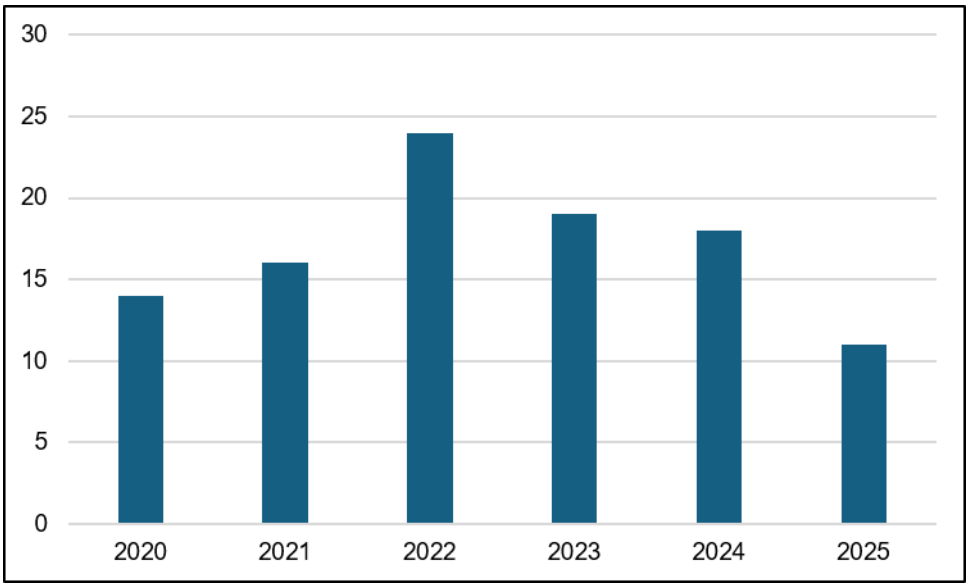
Wsparcie rodzin obejmuje również wypłatę świadczenia alimentacyjnego dla rodzin z dziećmi, w których osoba zobowiązana do alimentacji nie płaci alimentów, a rodzina ma niskie dochody. Od 2023 roku zmniejsza się zarówno liczba dzieci, na które wypłacane są alimenty z Funduszu Alimentacyjnego, jak i liczba rodzin korzystających z tego wsparcia (Rysunek 26).



Rysunek 26. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego
Źródło: *Ocena zasobów pomocy społecznej za 2025 rok*, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Rodziny znajdujące się w trudniej sytuacji życiowej, której nie są w stanie przezwyciężyć samodzielnie, mogą korzystać ze wsparcia systemu pomocy społecznej. Liczba rodzin z dziećmi objętymi taką pomocą jest niewielka. Najwięcej z nich, 24 rodziny, korzystało z tego typu wsparcia w 2022 roku, natomiast od tego momentu ich liczba systematycznie maleje (Rysunek 27).

Istotnym problemem, na których reagują instytucje pomocy społecznej, jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, a także potrzeba ochrony macierzyństwa. Szczegółowe informacje dotyczące korzystania przez rodziny z pomocy społecznej zostały zaprezentowane w rozdziale 3.5. Pomoc społeczna.



Rysunek 27. Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną
Źródło: *Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025*, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zadanie realizowane przez gminę, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do prawidłowej realizacji zadań opiekuńczo-wychowawczych i przeciwdziałające konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Kluczową rolę w systemie wspierania rodziny odgrywa asystent rodziny, dodatkowe wsparcie zapewniać mogą także placówki wsparcia dziennego.

W latach 2020-2021 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich nie zatrudniał asystenta rodzinny. Pierwszy asystent w GOPS został zatrudniony na stałe w maju 2022 roku i od tego czasu świadczy wsparcie rodzinom. W 2024 roku do pracy dołączył kolejny asystent. Obaj pracują w wymiarze pełnego etatu. Liczba rodzin objętych asystenturą rodziny odnotowuje tendencję wzrostową. Najwięcej, 18 rodzin, korzystało z pomocy asystenta w 2024 roku. Asystent wspiera też rodziny, których dzieci są umieszczone w pieczy zastępczej – corocznie z tej formy wsparcia korzysta klika takich rodzin.

Ze względu na wieloproblemowość rodzin objętych asystenturą praca z rodziną przebiega najczęściej długookresowo. Asystent kończy pracę z rodziną, gdy uda się zrealizować plan pomocy, ale także z innych przyczyn, np. gdy rodzina zmienia miejsce zamieszkania lub odmawia współpracy. Liczba rodzin, która zrealizowała plan pomocy nie jest duża – w latach 2022-2025 odnotowano 6 takich rodzin, współpracę łącznie zakończono z 15 rodzinami. Na terenie gminy w latach

2020-2025 nie było placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży, które mogłyby uzupełniać pracę asystenta rodziny (Tabela 4). Od 2026 roku działa natomiast placówka wsparcia dziennego w formie pracy podwórkowej prowadzonej przez wychowawcę. Jej działalność jest realizowana jako zadanie zlecone organizacji pozarządowej. Prowadzi ją Związek Harcerstwa Polskiego, Chorągiew Dolnośląska, Hufiec ZHP Łagiewniki.

Tabela 4. Asystentura rodziny w Gminie Kąty Wrocławskie

Informacje o asystenturze	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba asystentów rodziny	0	0	1	1	2	2
Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny	0	0	11	12	18	17
Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny i posiadających dzieci umieszczone w pieczy	0	0	4	5	5	4
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył współpracę	0	0	1	4	6	4
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył współpracę ze względu na zrealizowanie planu pomocy	0	0	1	1	4	0

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Istotnym, trudnym do rozwiązania problemem społecznym pozostają uzależnienia. Wsparcia w zakresie choroby alkoholowej – zarówno jednostkom, jak i całym rodzinom udziela Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA). Liczba osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy w związku z problemem alkoholowym, była najwyższa w 2023 roku (47 przypadków), po czym uległa istotnemu zmniejszeniu. W 2025 roku pomocą objęto 13 osób. Komisja może również, w uzasadnionych przypadkach, występować do sądu z wnioskiem o leczenie osoby uzależnionej. Najwięcej takich wniosków skierowano w 2020 roku – aż 21. Następnie ich liczba zmalała, by ponownie wzrosnąć w latach 2024-2025 (Tabela 5).

Tabela 5. Działalność Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Kąty Wrocławskie

Działalność GKRPA	2020	2021	2021	2023	2024	2025
Liczba osób z problemem alkoholowym z którymi GKRPA prowadziła rozmowy	36	35	28	47	30	13
Liczba osób z problemem alkoholowym w których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o leczenie	21	0	3	3	14	10

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Pomocy w przypadku przemocy domowej udzielają wszystkie instytucje publiczne i służby: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, placówki edukacyjne czy ochrony zdrowia. Postępowanie dotyczące występowania przemocy domowej, ochrony ofiar i wsparcia korekcyjnego sprawców prowadzone jest w ramach procedury Niebieskiej Karty, a działania realizuje Zespół Interdyscyplinarny w Kątach Wrocławskich. Liczba zakładanych corocznie Niebieskich Kart jest w Gminie Kąty Wrocławskie znacząca, co wskazuje na aktywne działania służb w zakresie rozwiązywania problemu przemocy. Liczba zakładanych i prowadzonych Niebieskich Kart wykazuje tendencję wzrostową – w 2025 roku założono 68 Niebieskich Kart, a łącznie prowadzono aż 184 procedury. Corocznie Zespół Interdyscyplinarny kieruje do prokuratury wnioski dotyczące przemocy domowej. Najwięcej, aż 47, skierował w 2020 roku. W 2025 roku do prokuratury przekazano 23 wnioski. Jednocześnie część Kart jest zamykana, głównie ze względu na ustanie przemocy, co jest zdecydowanie pozytywne i świadczy o efektywności procedur. Informacje o realizacji procedury Niebieskie Karty zestawiono w tabeli 6.

Tabela 6. Procedura Niebieskie Karty w Gminie Kąty Wrocławskie

Procedura Niebieskie Karty	2020	2021	2021	2023	2024	2025
Liczba założonych Niebieskich Kart	51	48	62	54	63	68
Liczba rodzin objętych procedurą Niebieskie Karty	106	95	110	115	126	184
Liczba osób co do których istnieje podejrzenie, że są sprawcami przemocy domowej	103	99	103	116	126	136
Liczba wniosków skierowanych przez Zespół Interdyscyplinarny do prokuratury	47	29	31	28	15	23
Liczba zamkniętych Niebieskich Kart	57	48	49	55	58	44
Liczba zamkniętych Niebieskich Kart ze względu na ustanie przemocy	52	41	32	47	50	36
Liczba zamkniętych Niebieskich Kart ze względu na brak zasadności podejmowanych działań	5	7	17	8	8	8

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Ważnym elementem lokalnego systemu profilaktyki i pomocy rodzinom dotkniętym problemem uzależnień, w tym problemem alkoholowym, syndromem współuzależnienia i przemocą domową jest Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, działający w ramach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. W Punkcie pracują terapeuta uzależnień, pedagog (interwent kryzysowy) oraz psycholog. Specjaliści przyjmują również w godzinach popołudniowych, co ułatwia mieszkańcom

korzystanie z pomocy. Liczba osób korzystających i udzielonych porad była największa w 2024 roku, natomiast w 2025 roku odnotowano spadek liczby klientów. Najczęściej z tej formy wsparcia korzystają osoby z problemem alkoholowym, a także członkowie ich rodzin oraz osoby doznające przemocy domowej. Informacje o liczbie osób korzystających i udzielonych im poradach zestawiono w tabeli 7.

Tabela 7. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnych

Kategorie osób	2022		2023		2024		2025	
	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad	Liczba osób	Liczba porad
Osoby z problemem alkoholowym	30	54	87	467	225	906	116	464
Osoby z problemem narkotykowym	8	10	23	98	16	54	8	29
Dorośli członkowie rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współuzależnieni i DDA)	35	60	109	285	42	112	113	295
Dorośli członkowie rodziny osoby z problemem narkotykowym	4	4	14	54	7	62	2	16
Osoby doznające przemocy domowej	40	80	100	455	135	510	76	283
Osoby stosujące przemoc domową	12	24	15	28	21	57	23	62
Ogółem	129	232	348	1387	446	1701	338	1149

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

W ramach profilaktyki uzależnień prowadzone są również zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży, warsztaty profilaktyczne, półkolonie i obozy, a także działania kierowane do rodziców z dziećmi. Podkreślić należy rozwój oferty w tym zakresie i kierowanie jej do coraz większej liczby dzieci i młodzieży. Systematycznie poszerzano zasięg terytorialny usług o kolejne sołectwa oraz wprowadzano nowe bloki tematyczne, odpowiadając w ten sposób na współczesne wyzwania. Ukazuje sposób realizacji usług społecznych, bazujący na partnerstwie sektora publicznego z pozarządowym i skutecznie wykorzystujący potencjał lokalnych stowarzyszeń oraz fundacji. Główne usługi w tym zakresie wdrażane w latach 2023-2025 zestawiono w tabeli 8.

Tabela 8. Działania z zakresu profilaktyki uzależnień kierowane do dzieci, młodzieży i rodziców prowadzone w Gminie Kąty Wrocławskie w latach 2023-2025

Formy działań	2023	2024	2025
Zajęcia pozalekcyjne	Zajęcia pozalekcyjne w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Zachowicach prowadzone przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Zachowice	Zajęcia pozalekcyjne w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Zachowicach prowadzone przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Zachowice	Zajęcia pozalekcyjne w Niepublicznej Szkole Podstawowej w Zachowicach prowadzone przez Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Wsi Zachowice
Warsztaty		Warsztaty profilaktyczne w Gniechowicach prowadzone przez Fundację Twoja Ferajna (25 dzieci)	Warsztaty profilaktyczne „Technologia z umiarem, relacje z sercem” w Pietrzykowicach prowadzone przez Kraina Fantazji Monika Bielecka (30 dzieci) Zajęcia i warsztaty profilaktyczne w Pietrzykowicach i Sadkowie prowadzone przez Kraina Fantazji Monika Bielecka (125 dzieci)
Działania podwórkowe	Program „Wychowawca Podwórkowy” realizowany w 10 sołectwach (207 dzieci)	Program „Wychowawca Podwórkowy” realizowany w 12 sołectwach (265 dzieci)	Program „Wychowawca Podwórkowy” realizowany w 14 sołectwach (341 dzieci)
Półkolonie zimowe	Organizowane przez GOKIS w Kątach Wrocławskich i Smolcu (180 dzieci)	Organizowane przez GOKIS w Kątach Wrocławskich i Smolcu (180 dzieci)	Organizowane przez GOKIS w Kątach Wrocławskich i Smolcu (180 dzieci)
Półkolonie letnie	Organizowane przez GOKIS w Kątach Wrocławskich i Smolcu (359 dzieci) Organizowane przez Smoleckie Towarzystwo Sportowe Sokół Smolec w Smolcu (40 dzieci) Organizowane przez Fundację Twoja Ferajna z Siechnic w Gniechowicach (12 dzieci)	Organizowane przez GOKIS w Kątach Wrocławskich i Smolcu (240 dzieci)	Organizowane przez GOKIS w Kątach Wrocławskich i Smolcu (360 dzieci)
Obóz letni harcerski	Obóz letni w Pobierowie organizowany przez ZHP Chorągiew Dolnośląska Hufiec ZHP Łagiewniki (40 dzieci)	Obóz letni w Pobierowie organizowany przez ZHP Chorągiew Dolnośląska Hufiec w Łagiewnikach (60 dzieci)	Obóz letni w Pobierowie organizowany przez ZHP Chorągiew Dolnośląska Hufiec w Łagiewnikach (60 dzieci)
Działania dla rodziców z dziećmi	Akademia Umiejętności Rodzicielskich” prowadzona przez Psychologiczną Pracownię Rozwoju	Akademia Umiejętności Rodzicielskich” prowadzona przez Psychologiczną Pracownię Rozwoju	„Akademia Umiejętności Rodzicielskich” prowadzona przez Psychologiczną

Formy działań	2023	2024	2025
	Bogusława Ułanowicz–Pęcherczyk	Bogusława Ułanowicz–Pęcherczyk	Pracownię Rozwoju Bogusława Ułanowicz–Pęcherczyk
Działania dla mieszkańców	Program profilaktyczny dla seniorów w ramach Gminnych Obchodów Dnia Seniora organizowanych przez GOKIS	Program profilaktyczny dla seniorów w ramach Gminnych Obchodów Dnia Seniora organizowanych przez GOKIS	Organizacja I Kongresu Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży – wykonawca: Fundacja Polskiedzieci.org (841 osób) Program profilaktyczny dla seniorów w ramach Gminnych Obchodów Dnia Seniora organizowanych przez GOKIS

Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2023-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Programy profilaktyczne oraz warsztaty profilaktyczne dla dzieci i młodzieży oraz rodziców realizowane są także w szkołach. W ramach działań z zakresu profilaktyki uzależnień Gmina Kąty Wrocławskie dofinansowuje również szkolenia dla nauczycieli.

3.4. System pieczy zastępczej

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej definiuje system pieczy zastępczej jako „zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców”[14]. Zadania z zakresu organizacji pieczy zastępczej nałożone są na powiat, a w przypadku Powiatu Wrocławskiego realizuje je Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu.

Na terenie powiatu wrocławskiego funkcjonują podmioty rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W razie uzasadnionej potrzeby dzieci mogą być również umieszczone w pieczy poza terenem powiatu.

Powiat Wrocławski prowadzi zespół placówek w Kątach Wrocławskich, wśród których znajdują się również podmioty instytucjonalnej pieczy zastępczej:

- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Interwencyjnego;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Socjalizacyjnego nr 1;
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza typu Socjalizacyjnego nr 2.

Dodatkowo Powiat dysponuje w Kątach Wrocławskich Mieszkaniem Treningowym. Obsługę placówek zapewnia Powiatowe Centrum Usług Społecznych im. Św. Jana Pawła II w Kątach Wrocławskich.

Liczba dzieci z Gminy Kąty Wrocławskie umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2020-2025 wykazuje tendencję wzrostową. W 2020 roku dzieci w pieczy było najmniej, łącznie 23, zaś najwięcej w roku 2024 – 51. W 2025 roku w pieczy przebywało 48 osób. Pieczę nad dziećmi najczęściej sprawują rodziny spokrewnione, w których funkcję opiekunów pełnią dziadkowie lub rodzeństwo. Kolejną według częstotliwości przebywania jest piecza instytucjonalna – w 2025 roku w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 10 dzieci, co stanowi wyraźny spadek względem roku 2024 (19 wychowanków). W pozostałych typach pieczy rodzinnej umieszcza się znacznie mniejszą liczbę małoletnich (Tabela 9).

[14] *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej* (Dz.U. z 2026 r., poz. 980), art. 2, ust. 1.

Tabela 9. Dzieci z Gminy Kąty Wrocławskie umieszczone w pieczy zastępczej w ciągu danego roku

Formy pieczy zastępczej	2020	2021	2021	2023	2024	2025
Piecza instytucjonalna (POWI, POW1, POW2 w Kątach Wrocławskich)	7	9	14	12	19	10
Rodzinny Dom Dziecka	1	4	4	7	6	4
Rodziny zastępcze spokrewnione	9	14	12	13	22	27
Rodziny zastępcze niespokrewnione	6	5	6	4	4	7
Łącznie	23	32	36	36	51	48

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Rodziny, których dzieci zostały umieszczone w pieczy mogą być objęte wsparciem asystenta rodziny, który ma wspierać rodziców w odbudowaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w celu powrotu dziecka do domu rodzinnego. Corocznie asystent rodziny pracuje z kilkoma takimi rodzinami, a dane w tym zakresie przedstawiono w poprzednim podrozdziale (3.3. Wspieranie rodziny).

Wychowankowie opuszczający pieczę korzystają ze wsparcia zaplanowanego w ramach programów usamodzielniania. W 2025 roku aż 7 wychowanków z Gminy Kąty Wrocławskie objętych było usamodzielnianiem. Wychowankowie opuszczający pieczę mogą korzystać z Powiatowego Mieszkania Treningowego, zlokalizowanego w Kątach Wrocławskich. Działa ono w strukturze Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu i dysponuje 5 miejscami. W 2025 roku korzystały z niego 2 osoby z Gminy Kąty Wrocławskie (Tabela 10).

Tabela 10. Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej z Gminy Kąty Wrocławskie

Usamodzielnianie	2023	2024	2025
Liczba osób opuszczających pieczę instytucjonalną korzystających z programu usamodzielniania	0	1	4
Liczba osób opuszczających pieczę rodzinną korzystających z programu usamodzielniania	1	2	3
Liczba osób korzystających z Powiatowego Mieszkania Treningowego w Kątach Wrocławskich	1	1	2

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

3.5. Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej pomoc społeczna jest „instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”[15]. Ustawa wskazuje, że zadania pomocy społecznej w gminach wykonują jednostki organizacyjne: ośrodki pomocy społecznej lub centra usług społecznych[16]. Aktualnie w Gminie Kąty Wrocławskie pomoc społeczną świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który z dniem 1 stycznia 2027 roku zostanie przekształcony w Centrum Usług Społecznych.

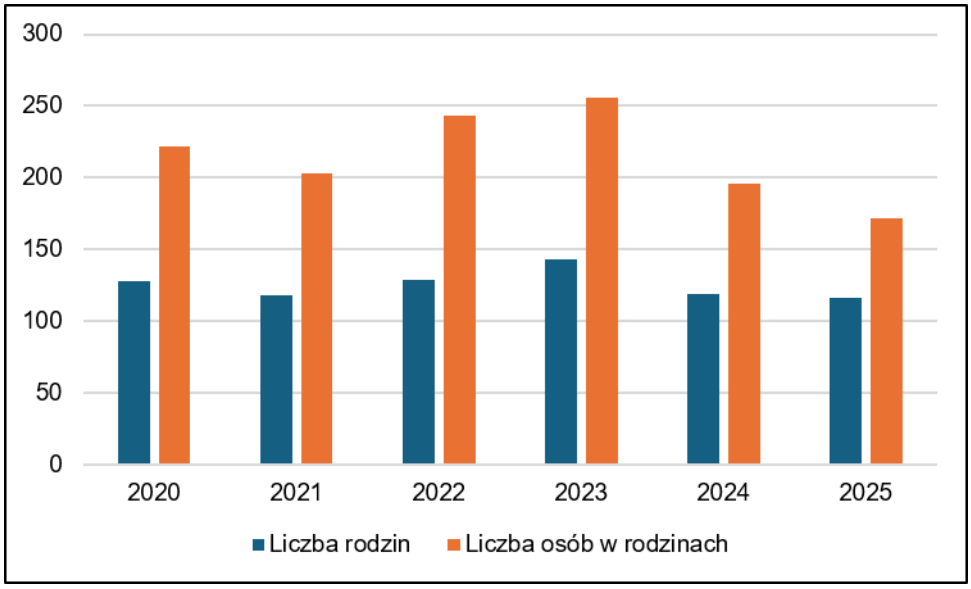
Na koniec 2025 roku GOPS zatrudniał 26 pracowników, w tym 2 osoby na stanowiskach kierowniczych. Liczba pracowników w latach 2020-2025 była najwyższa w 2025 roku, w 2024 roku w GOPS pracowało 25 osób. W latach 2023-2025 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudniał 7 pracowników socjalnych, spełniając ustawowy warunek liczby pracowników socjalnych, czyli zatrudniania minimum 3 pracowników socjalnych oraz jednego pracownika socjalnego na 50 rodzin korzystających z pracy socjalnej.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w Gminie Kąty Wrocławskie w latach 2020-2025 ulegała wahaniom. Najwyższą wartość odnotowano w 2023 roku, kiedy wsparciem objęto 143 rodziny. W kolejnych latach liczba ta malała, osiągając 116 rodzin w 2025 roku. Podobny trend zaobserwowano w liczbie osób należących do rodzin korzystających z pomocy społecznej. Najwyższą wartość odnotowano w 2023 roku – 256 osób, natomiast najniższą w 2025 roku – 172 osoby (Rysunek 28). Zmniejszyła się również średnia liczba osób przypadających na rodzinę objętą pomocą społeczną: z 1,9 w 2022 roku do 1,5 w 2025 roku.

Statystyka dotycząca typów rodzin objętych pomocą społeczną wskazuje, że wśród rodzin korzystających ze wsparcia dominują gospodarstwa jednoosobowe – w 2025 roku było to 87 gospodarstw, a stanowiły one aż 75,0% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej. Warto zaznaczyć, że na przestrzeni lat 2020-2025 wzrósł udział gospodarstw jednoosobowych w ogólnej liczbie gospodarstw

[15] *Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz.U. z 2026 r., poz. 639, tj. ze zm.), art. 2, ust. 1.
[16] Tamże, art. 110, ust. 1.

korzystających z pomocy. Gospodarstwa jednoosobowe, ze względu na konieczność samodzielnego ponoszenia wszystkich kosztów życia oraz braku wsparcia osób wspólnie zamieszkujących w przypadku chorób, niepełnosprawności czy problemów wynikających ze starości, są znacznie bardziej narażone na występowanie problemów społecznych. Rodziny z dziećmi nie są liczną grupą korzystających z pomocy społecznej – w 2025 roku pomocą było objętych 11 rodzin z dziećmi. Udział rodzin z dziećmi w ogólnej liczbie korzystających z pomocy był największy w 2022 roku – 18,6% - zaś najniższy w 2025 roku – 9,5%. Znaczącą kategorię stanowią rodziny emerytów i rencistów – w 2025 roku pomocą objętych było 39 rodzin emerytów i rencistów, co stanowiło 33,6% ogółu (Tabela 11).



Rysunek 28. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej

Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

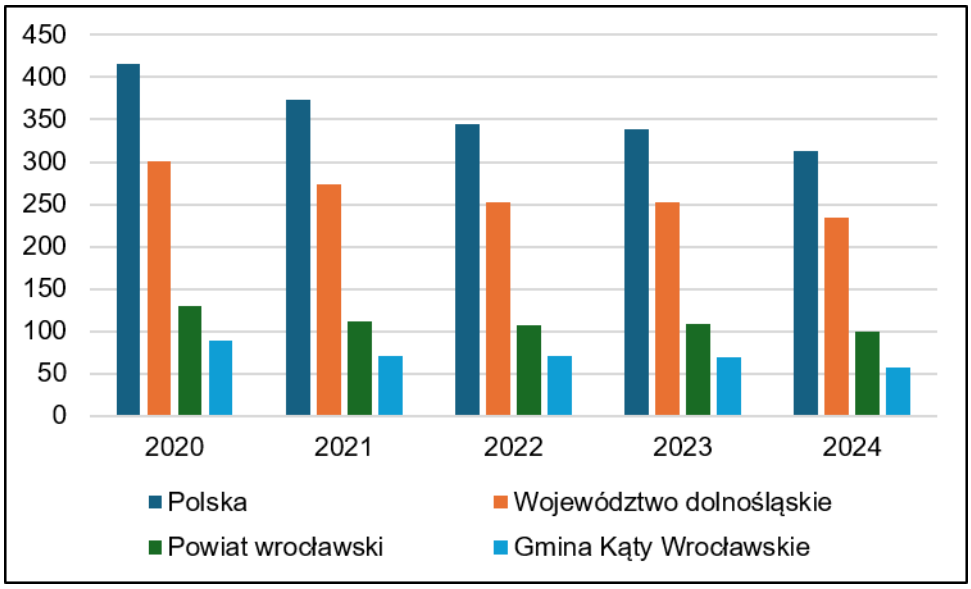
Tabela 11. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Kąty Wrocławskich

Typy rodzin	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ogółem	128	118	129	143	119	116
Jednoosobowe	78	79	80	84	77	87
Dwuosobowe	28	19	21	36	26	17
Trzyosobowe	12	6	9	9	7	3
Czteroosobowe	3	10	8	6	5	6
Pięcioosobowe	5	0	7	3	2	1
Sześcioosobowe i większe	2	4	4	5	2	2
Rodziny z dziećmi ogółem	14	16	24	19	18	11
Rodziny z 1 dzieckiem	4	4	6	6	7	3
Rodziny z 2 dzieci	5	7	9	8	7	3
Rodziny z 3 dzieci	3	2	5	4	3	3
Rodziny z 4 dzieci	1	2	2	0	0	2
Rodziny z 5 dzieci	0	0	1	1	1	0
Rodziny z 6 dzieci	1	1	1	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem	8	4	10	5	7	6
Rodziny emerytów i rencistów	49	47	45	49	29	39

Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

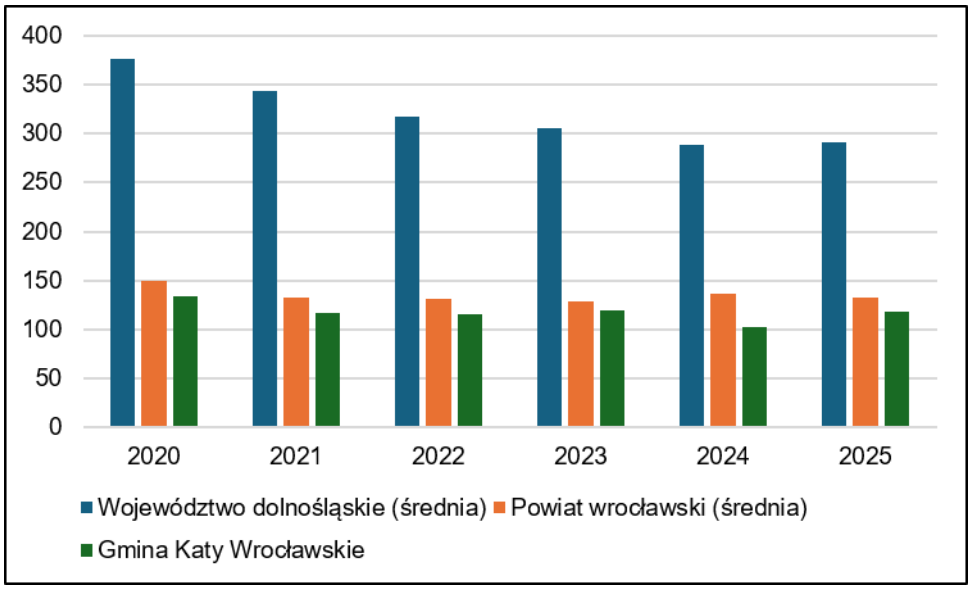
Skalę korzystania z pomocy społecznej w Gminie Kąty Wrocławskie obrazuje liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej przypadająca na 10 tys. mieszkańców. W Gminie Kąty Wrocławskie wartość tego wskaźnika była znacząco niższa niż średnio w Polsce, województwie dolnośląskim, a nawet w powiecie wrocławskim. Różnica jest ogromna – w 2024 roku[17] wskaźnik dla Gminy Kąty Wrocławskie wyniósł – 57, dla powiatu wrocławskiego – 99, dla województwa dolnośląskiego – 234, zaś dla Polski – 313 (Rysunek 29). Świadczy to o bardzo małym zapotrzebowaniu na klasyczną pomoc społeczną w Gminie Kąty Wrocławskie.

[17] Dane za rok 2025 nie są dostępne: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, (dostęp: 15.09.2026).



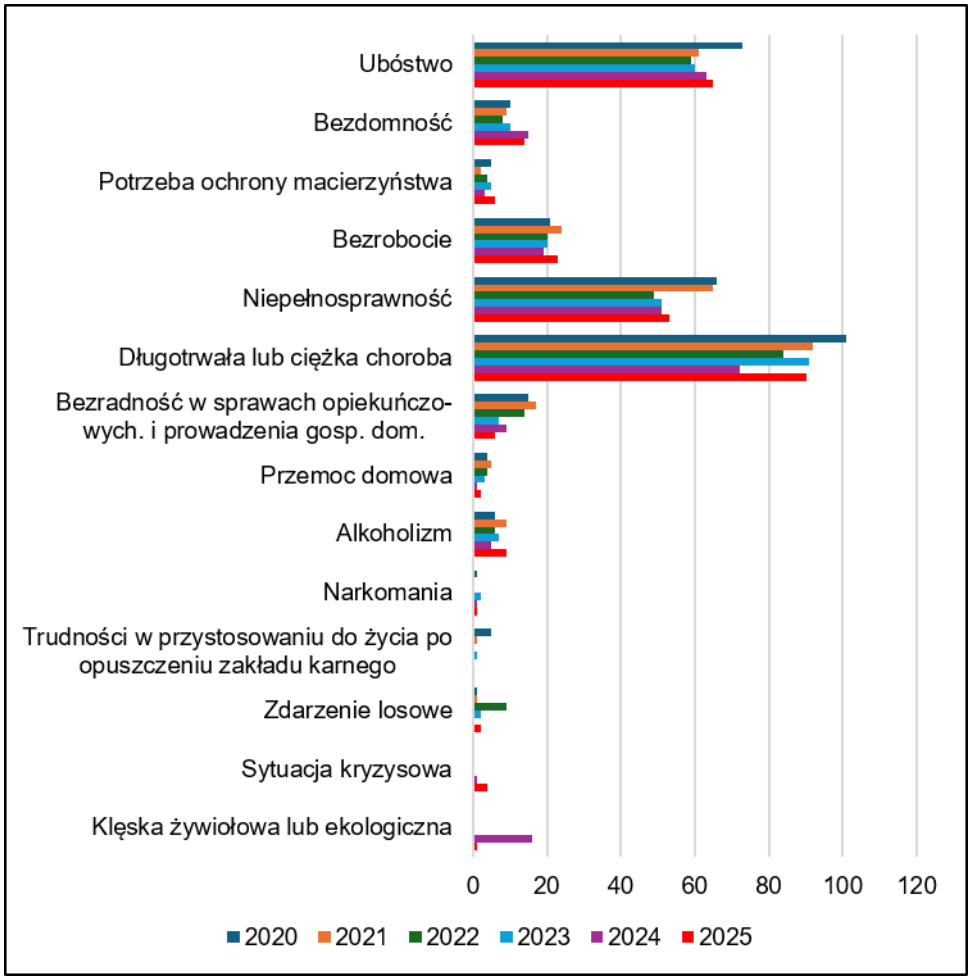
Rysunek 29. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 15.09.2026.

Powyższe obserwacje znajdują potwierdzenie w danych dotyczących liczby osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji. W 2025 roku w Gminie Kąty Wrocławskie świadczenia na mocy decyzji administracyjnych przyznano 118 osobom. Liczba ta jest nieco niższa od średniej powiatowej (133 osoby), natomiast w zestawieniu ze średnią dla województwa dolnośląskiego (291 osób) okazuje się niemal 2,5-krotnie mniejsza (Rysunek 30).



Rysunek 30. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji
Źródło: Oceny zasobów pomocy społecznej za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Wśród przyczyn udzielania pomocy społecznej dominują długotrwałe lub ciężkie choroby, ubóstwo i niepełnosprawność. Stosunkowo często wsparcie przyznawane jest również z powodu bezrobocia, bezdomności oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Rzadziej występują alkoholizm, przemoc domowa i potrzeba ochrony macierzyństwa. Incydentalnie odnotowuje się natomiast powody takie, jak: narkomania, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, zdarzenia losowe, sytuacje kryzysowe oraz klęski żywiołowe i ekologiczne (Rysunek 31). Warto zaznaczyć, iż w latach 2020-2025 w ogóle nie udzielono pomocy społecznej z powodu sieroctwa, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą i członków ich rodzin oraz ze względu na potrzebę ochrony ofiar handlu ludźmi.



Rysunek 31. Powody udzielania pomocy społecznej w Gminie Kąty Wrocławskie – liczba rodzin

Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Rodziny korzystające z pomocy społecznej zazwyczaj zmagają się z kilkoma współwystępującymi problemami, co czyni ich sytuację szczególnie trudną. Długotrwała lub ciężka choroba jest najczęstszą przyczyną udzielania pomocy społecznej we wszystkich latach w okresie 2020-2025. W 2025 roku dotyczyła ona 77,6% rodzin objętych pomocą (90 rodzin). Pomocą udzielaną z powodu ubóstwa objęta była blisko połowa rodzin, a nieco mniej niż połowa – z powodu niepełnosprawności. Choroby i niepełnosprawność często wiążą się z ubóstwem, gdyż osoby i rodziny, w których one występują, mają ograniczone możliwości zarobkowania i jednocześnie znaczące wydatki związane z leczeniem czy rehabilitacją.

Szczególną uwagę zwrócić należy na bezrobocie jako powód udzielania pomocy społecznej. Sytuacja na rynku pracy w powiecie wrocławskim i we Wrocławiu jest bardzo dobra, a mimo to mamy do czynienia z osobami bezrobotnymi, które muszą korzystać z pomocy społecznej. W 2025 roku wsparciem z powodu bezrobocia objęto 23 rodziny. Liczba rodzin korzystających z pomocy z tego powodu pozostaje stała w analizowanym okresie. Trudnym do rozwiązania problemem społecznym jest bezdomność. Liczba osób w kryzysie bezdomności korzystających z pomocy wzrosła w latach 2024-2025. W 2025 roku w związku z bezdomnością wspierano 14 osób. Zaznaczyć należy, że w tym przypadku wsparciem objęto wyłącznie pojedyncze osoby, a nie rodziny wieloosobowe.

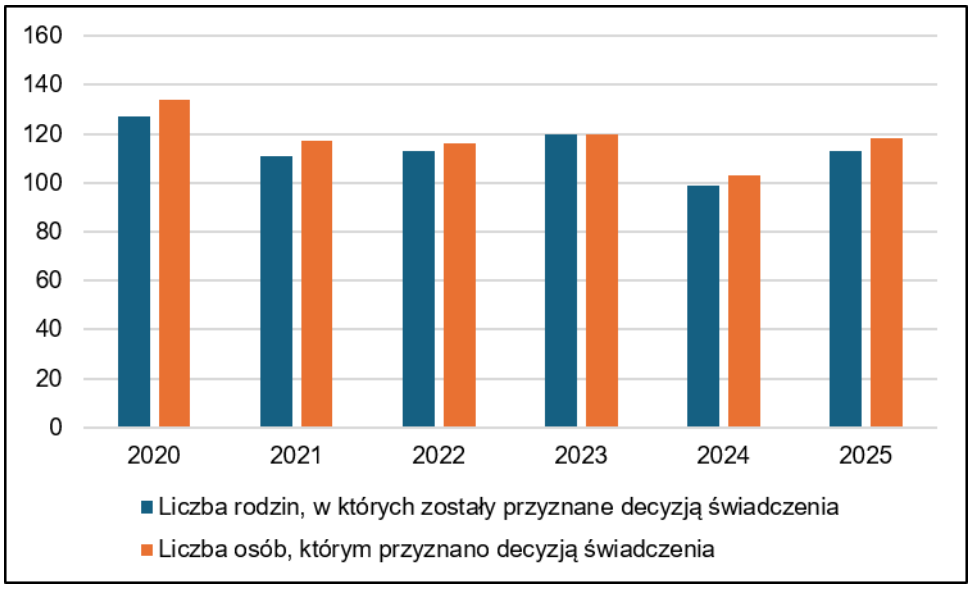
W latach 2023-2025 liczba rodzin korzystających z pomocy w związku z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego była znacznie niższa niż w latach 2020-2022. Zmiana ta może wiązać się z rozwojem asystentury rodziny i objęciem wsparciem asystentów rodziny większej liczby rodzin. W 2024 roku pomocą z powodu klęski żywiołowej i ekologicznej objęto 16 rodzin, co było następstwem powodzi. Statystyka pomocy społecznej odnotowuje również rodziny wspierane w związku z uzależnieniami oraz przemocą domową (Tabela 12). Zwrócić należy jednak uwagę, że dane te nie odzwierciedlają rzeczywistej liczby rodzin borykających się z tymi trudnościami. Problemy te często pozostają ukryte, a w przypadku poszukiwania przez rodziny pomocy najczęściej zostaną one odnotowane w systemach pomocy osobom uzależnionym i przeciwdziałania przemocy domowej, zaprezentowanych w rozdziale 3.3. Wspieranie rodziny.

W 2025 roku świadczenia z pomocy społecznej przyznano na podstawie decyzji administracyjnej 113 rodzinom, obejmując nimi 118 osób. Niewielka różnica między liczbą rodzin a liczbą świadczeniobiorców wskazuje, że w większości rodzin pomoc otrzymywała jedna osoba. Liczba rodzin uzyskujących świadczenia ulegała w latach 2020-2025 wahaniom, najwyższa była w 2020 roku, najniższa w 2024 (Rysunek 32). Analiza rodzajów przyznawanych świadczeń wskazuje, że dominują świadczenia pieniężne, znacząco rzadziej przyznawane są świadczenia niepieniężne (Rysunek 33).

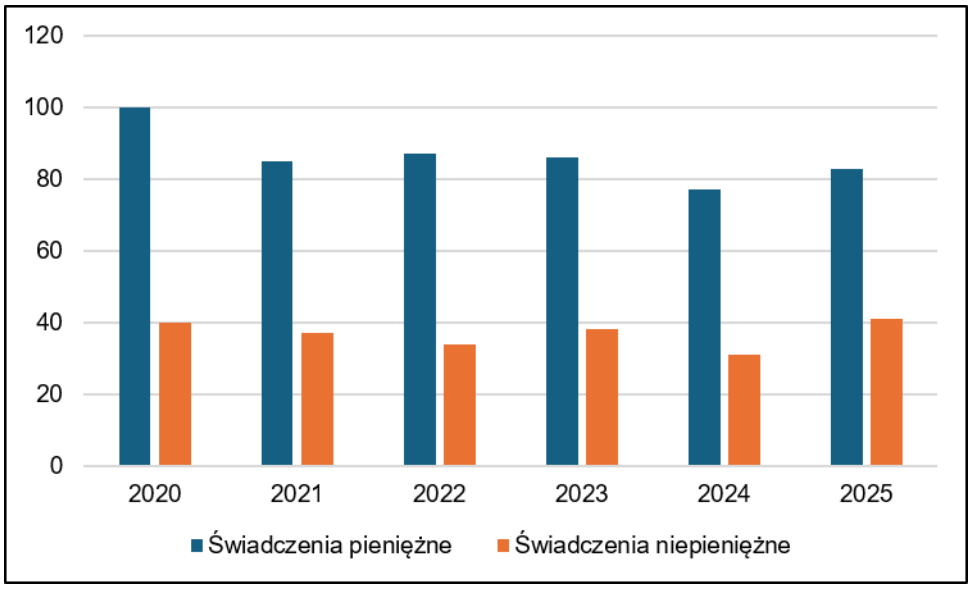
Tabela 12. Powody udzielania pomocy społecznej w Gminie Kąty Wrocławskie – liczba rodzin

Powody udzielania pomocy społecznej	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ubóstwo	73	61	59	60	63	65
Bezdomność	10	9	8	10	15	14
Potrzeba ochrony macierzyństwa	5	2	4	5	3	6
Bezrobocie	21	24	20	20	19	23
Niepełnosprawność	66	65	49	51	51	53
Długotrwała lub ciężka choroba	101	92	84	91	72	90
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	15	17	14	7	9	6
Przemoc domowa	4	5	4	3	1	2
Alkoholizm	6	9	6	7	5	9
Narkomania	1	0	0	2	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	1	0	1	0	0
Zdarzenie losowe	1	1	9	2	0	2
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	1	4
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	16	1

Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.



Rysunek 32. Liczba rodzin i osób, którym przyznano decyzją świadczenia
Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.



Rysunek 33. Liczba rodzin którym przyznano decyzją świadczenia pieniężne i niepieniężne
Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Ze świadczeń generalnie korzystają osoby i rodziny, których dochody nie przekraczają ustalonych w pomocy społecznej kryteriów dochodowych: 1010 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 823 zł na osobę w rodzinie[18]. Najczęściej

[18] *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 lipca 2024 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej* (Dz.U. z 2024 r., poz. 1044). Kryteria w tej wysokości obowiązują od 1 stycznia 2025 roku.

przyznawanym zasiłkiem z pomocy społecznej jest zasiłek celowy, wypłacany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, np. zakup żywności, leków, wyrobów medycznych, pokrycie kosztów ogrzewania, odzieży, przedmiotów użytku domowego. W 2025 roku z tego zasiłku skorzystało 61 rodzin, w tym 11 rodzin ze specjalnego zasiłku celowego dla osób przekraczających kryterium dochodowe. 28 rodzin otrzymywało z kolei zasiłek stały, z którego korzystać może osoba niezdolna do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolna do pracy w związku z niepełnosprawnością. Najrzadziej przyznawanym świadczeniem pieniężnym jest zasiłek okresowy, przeznaczony dla osób o niskich dochodach dotkniętych problemami społecznymi. W 2025 roku uzyskało go 17 rodzin, w tym 4 z powodu bezrobocia, 4 z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby, 3 w związku z niepełnosprawnością, a pozostałe z innych powodów.

Wśród świadczeń niepieniężnych ważne znaczenie ma zapewnienie schronienia. Dotyczy to najczęściej osób w kryzysie bezdomności. W 2025 roku wsparcia udzielono 9 osobom. Schronienie zapewniono w schronisku dla bezdomnych, a w przypadku jednej osoby w schronisku dla bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich ma podpisane umowy z ośrodkami wsparcia udzielającymi pomocy osobom bezdomnym. Należą do nich:

- Schronisko Św. Brata Alberta dla Kobiet we Wrocławiu;
- Schronisko Św. Brata Alberta dla Bezdomnych Mężczyzn w Szczodrem;
- Schronisko z usługami opiekuńczymi w Bielicach prowadzone przez Koło Kaliskie Towarzystwo Pomocy im. Św. Alberta w Kaliszu i Bielicach;
- Schronisko dla bezdomnych kobiet i mężczyzn w Świdnicy, od sierpnia 2026 roku.

W założeniu są to placówki czasowego pobytu, a osoby w kryzysie bezdomności wymagają pomocy w przezwyciężeniu swojej trudnej sytuacji i znalezieniu stałego miejsca pobytu, co wzmacnia potrzebę tworzenia lokali komunalnych.

Istotną rolę we wsparciu osób, które z powodu wieku, choroby czy innych przyczyn wymagają pomocy innych osób w codziennym funkcjonowaniu odgrywają usługi opiekuńcze. Świadczone są przez opiekunki, a liczba przyznanych godzin usług jest zależna od potrzeb beneficjenta. Najczęściej usługi opiekuńcze są przyznawane osobom samotnym, a osobom w rodzinach wówczas, gdy członkowie rodzin nie są w stanie świadczyć opieki. W 2025 roku z usług korzystało 28 rodzin.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej od 2024 roku zatrudnia trzy opiekunki w wymiarze pełnego etatu, dodatkowo w 2025 roku zatrudniał trzy osoby na umowę zlecenie, a w 2026 roku dwie osoby. Osoby te uzupełniają pracę etatowych opiekunek. Zapewnienie usług opieki w domu staje się dziś jednym z kluczowych wyzwań społecznych. Skuteczną odpowiedzią na te rosnące potrzeby może być połączenie profesjonalizmu opiekunów z potencjałem opieki sąsiedzkiej, co pozwala stworzyć bliską, bezpieczną i kompletną sieć wsparcia.

Analizując usługi z pomocy społecznej szczególną uwagę należy zwrócić na pobyt w domu pomocy społecznej. Dom pomocy społecznej jest placówką całodobowego pobytu dla osób wymagających stałej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu. Gmina Kąty Wrocławskie ponosi odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej mieszkańców, którzy nie są w stanie samodzielnie ponieść tych kosztów. W 2025 roku Gmina pokrywała koszty pobytu aż 40 osób, co w przypadku jednostki tej wielkości stanowi znaczącą liczbę. Najniższą liczbę odnotowano w 2023 roku, kiedy z tej formy wsparcia korzystało 35 osób. W kolejnych latach liczba ta wzrastała. Podkreślić należy, że koszty związane z umieszczeniem osoby w domu pomocy społecznej są bardzo duże, dlatego też istotne jest rozwijanie wsparcia środowiskowego, umożliwiającego mieszkańcom jak najdłuższe funkcjonowanie w miejscu zamieszkania, co pozwoli na ograniczenie konieczności ich kierowania do domu pomocy społecznej.

Tabela 13. Wybrane świadczenia z pomocy społecznej – liczba rodzin uzyskujących świadczenia

Świadczenia	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Zasiłek stały	37	30	33	28	27	28
Zasiłek okresowy	15	12	14	16	15	17
Zasiłek celowy	83	76	68	69	58	61
W tym specjalny zasiłek celowy	22	18	8	10	13	11
Schronienie	4	4	4	6	7	9
Posiłek	6	0	0	0	6	4
W tym dla dzieci	6	0	0	0	6	4
Usługi opiekuńcze	32	33	30	29	19	28
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	42	41	36	35	37	40

Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Mieszkańcy o niskich dochodach, nieprzekraczających 200% kryterium dochodowego, korzystają ze wsparcia w ramach Programu „Posiłek w szkole i w domu". Ze świadczenia w 2025 roku skorzystało 48 rodzin.

Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej nie jest duża, jednak problemy, z którymi się borykają, szczególnie ubóstwo, długotrwałe lub ciężkie choroby i niepełnosprawność są doniosłe i trudne do rozwiązania. Pomoc społeczna wspiera swoich klientów świadczeniami pieniężnymi i niepieniężnymi, w tym usługami społecznymi, które powinny być rozwijane, aby umożliwić osobom i rodzinom samodzielne funkcjonowanie w środowisku i rozwiązanie problemów.

Istotną kwestią jest rozwijanie w ramach pomocy społecznej i wsparcia usług dla seniorów w środowisku lokalnym. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania pozwalają osobom niesamodzielnym, w tym seniorom, na funkcjonowanie we własnym mieszkaniu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach wsparcia seniorów realizuje program Korpus Wsparcia Seniorów, umożliwiający seniorom korzystanie z opasek bezpieczeństwa zapewniających monitoring stanu zdrowia i możliwość wezwania pomocy. W 2023 roku z Programu korzystało 31 osób, w tym 20 zamieszkujących samodzielnie, w 2024 roku – 22 osoby, w tym 16 mieszkających samodzielnie, zaś w 2025 roku – 30 osób, z których 20 mieszkało samodzielnie.

Na terenie Gminy Kąty Wrocławskie funkcjonują 4 podmioty prowadzące aktywizację i wsparcie seniorów w formule klubów seniora lub miejsc spotkań dla seniorów. Są to następujące podmioty:

- Klub Seniora Zakątek prowadzony przez Fundację Byś Kolorowo Żył w Kątach Wrocławskich;
- Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Kątach Wrocławskich;
- Towarzystwo Przyjaciół Smolca;
- Powiatowy Klub Seniora w Kątach Wrocławskich.

Powiatowy Klub Seniora dostępny jest dla mieszkańców całego powiatu, jednak korzystają z niego głównie mieszkańcy Gminy Kąty Wrocławskie. W 2023 roku z klubu korzystało 35 osób, w roku 2024 – 33 osoby, a w 2025 – 34 osoby. Dodatkowo działania aktywizujące seniorów, w tym Kawiarenkę Seniora oraz różnorodne zajęcia, prowadzi Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kątach Wrocławskich.

3.6. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami – reintegracja zawodowa i społeczna

Liczbę osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących na terenie Gminy Kąty Wrocławskie można wskazać na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego. Inne dane, na przykład dotyczące orzekania o niepełnosprawności, nie pozwalają na precyzyjne określenie liczby osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego ze względu na różne systemy orzecznicze.

Narodowy Spis Powszechny z 2021 roku wskazał na 2 602 osoby z niepełnosprawnością na terenie Gminy Kąty Wrocławskie, w tym 1 332 posiadające prawne orzeczenie o niepełnosprawności i 1 280 niepełnosprawnych wyłącznie biologicznie.

Ogląd na kategorię osób z niepełnosprawnościami mogą dać dane dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom Gminy Kąty Wrocławskie przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu. Należy jednak zwrócić uwagę, że liczba orzeczeń wydawanych w danym roku nie jest tożsama z liczbą osób z niepełnosprawnościami, gdyż orzeczenia wydawane są na różny okres. Dodatkowo osoby pracujące często korzystają z orzecznictwa w ramach ZUS lub KRUS a nie zespołów ds. orzekania o niepełnosprawności. Dane dla lat 2020-2025 wskazują na wzrost liczby orzeczeń wydawanych przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu. Kategorie osób otrzymujących orzeczenia o stopniu znacznym, umiarkowanym i lekkim mają zbliżoną liczebność, dominuje jednak stopień umiarkowany. Znaczący jest udział osób w wieku lat 60 i więcej w ogólnej liczbie uzyskujących orzeczenia, osób z wykształceniem zawodowym i średnim oraz niepracujących. Ryzyko wystąpienia lub pogłębienia się niepełnosprawności rośnie wraz z wiekiem, co bezpośrednio tłumaczy fakt, że największą grupę wnioskujących o orzeczenia stanowią osoby w wieku senioralnym. Trudności z podjęciem zatrudnienia, brak możliwości wykonywania pracy i podeszły wiek sprzyjają z kolei niepodejmowaniu zatrudnienia (Tabela 14). Liczba dzieci do 16 roku życia uzyskujących orzeczenie o niepełnosprawności ulegała w ostatnich latach wahaniom (Tabela 15).

Tabela 14. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom Gminy Kąty Wrocławskie w wieku powyżej 16 roku życia przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stopień znaczny	37	39	43	56	57	66
Stopień umiarkowany	55	42	46	64	61	96
Stopień lekki	46	25	34	39	71	70
Wiek 16-25 lat	18	7	10	20	18	18
Wiek 26-40 lat	14	6	16	17	16	19
Wiek 41-59 lat	39	26	29	34	43	46
Wiek 60 i więcej lat	67	67	68	88	112	149
Kobieta	68	44	48	69	93	103
Mężczyzna	70	62	75	90	96	108
Mniej niż podstawowe	2	2	1	13	4	1
Podstawowe i gimnazjalne	59	41	36	49	59	69
Zasadnicze zawodowe	37	35	42	43	58	66
Średnie	32	23	27	37	48	65
Wyższe	8	5	17	17	20	31
Pracujący	25	17	22	21	27	22
Niepracujący	113	89	101	138	162	210
Ogółem	138	106	123	159	189	232

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu.

Tabela 15. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane osobom do 16 roku życia zamieszkującym na terenie Gminy Kąty Wrocławskie przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Wiek do 3 lat	18	10	18	10	17	7
Wiek 4-7 lat	15	10	21	17	18	13
Wiek 8-16 lat	21	23	24	24	24	19
Kobieta	20	21	24	25	24	14
Mężczyzna	34	22	39	26	35	25
Ogółem	54	43	63	51	59	39

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu.

Orzeczenie o niepełnosprawności określa również przyczynę lub maksymalnie trzy przyczyny niepełnosprawności, do których należą:

- 01-U – upośledzenie umysłowe;
- 02-P – choroby psychiczne;
- 03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;
- 04-O – choroby narządu wzroku;
- 05-R – upośledzenie narządu ruchu;

- 06-E – epilepsja;
- 07-S – choroby układu oddechowego i krążenia;
- 08-T – choroby układu pokarmowego;
- 09-M – choroby układu moczowo-płciowego;
- 10-N – choroby neurologiczne;
- 11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;
- 12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe.

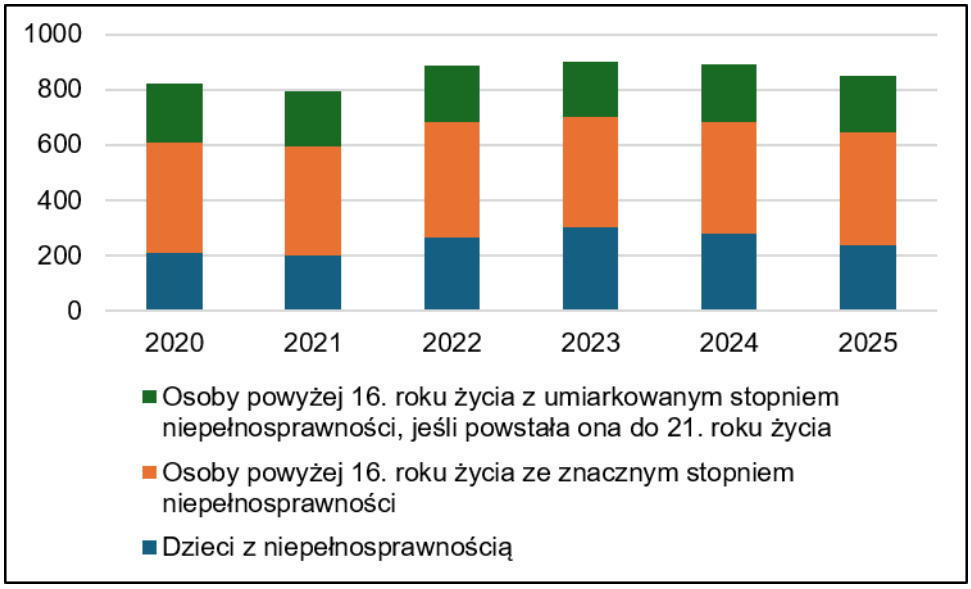
Szczegółowa analiza orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom Gminy Kąty Wrocławskie w 2025 roku pozwala zaobserwować zróżnicowanie ze względu na wiek wnioskodawców. W przypadku dzieci do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności należą choroby neurologiczne i całościowe zaburzenia rozwojowe. Z kolei w przypadku osób dorosłych dominuje upośledzenie narządu ruchu, które dotyka przede wszystkim seniorów – na 82 osoby z takim orzeczeniem 64 były w wieku lat 60 i więcej. Do częściej występujących przyczyn należą również choroby neurologiczne, układu oddechowego i krążenia, choroby psychiczne, choroby układu moczowo-płciowego i inne schorzenia (Tabela 16).

Tabela 16. Przyczyny niepełnosprawności wskazane w orzeczeniach o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom Gminy Kąty Wrocławskie w 2025 roku

Przyczyna	Orzeczenie o niepełno-sprawności ogółem (osoby do 16 roku życia)	Orzeczenie o stopniu niepełno-sprawności ogółem	Stopień znaczny	Stopień umiarkowany	Stopień lekki
01-U	5	8	3	4	1
02-P	1	23	11	10	2
03-L	4	6	0	3	3
04-O	1	9	5	2	2
05-R	4	82	19	39	24
06-E	2	4	0	1	3
07-S	2	44	15	19	10
08-T	2	9	1	4	4
09-M	2	23	4	12	7
10-N	11	56	24	21	11
11-I	4	23	1	9	13
12-C	9	2	0	1	1

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu.

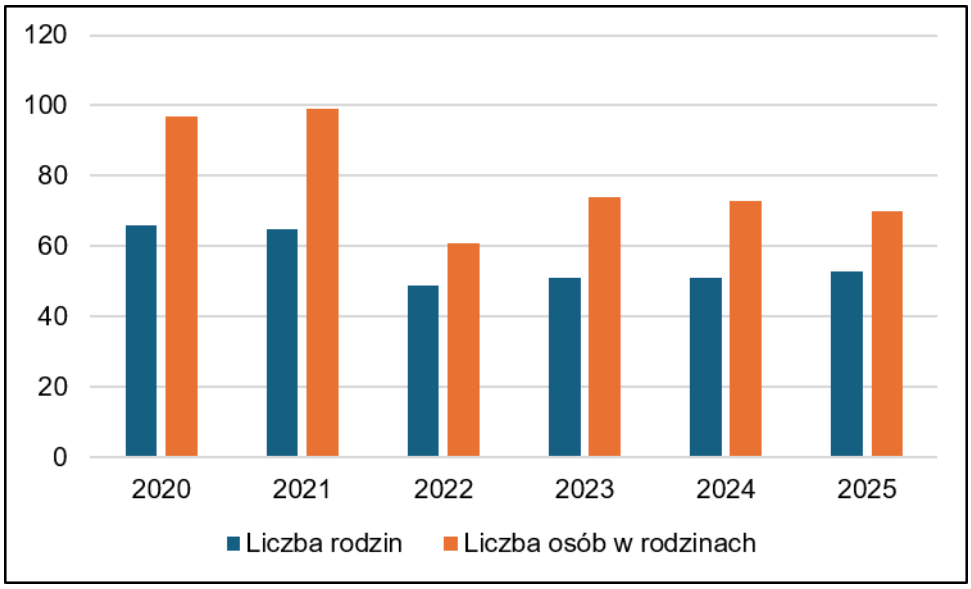
Częściowe dane dotyczące liczby osób z niepełnosprawnościami pokazuje liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Nie wszystkie osoby z niepełnosprawnością mają prawo do tego zasiłku. Nie pobierają go m.in. osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, jeśli ich niepełnosprawność powstała po 21. roku życia, osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności czy osoby pobierające świadczenia rentowe, które pobierają dodatek pielęgnacyjny. Jednak, szczególnie w odniesieniu do dzieci z niepełnosprawnością, jest to wskaźnik obrazujący zakres niepełnosprawności. W 2025 roku zasiłek pielęgnacyjny pobierało 847 osób, w tym 235 dzieci z niepełnosprawnością. Liczba osób korzystających z zasiłków najwyższa była w 2023 roku, a w kolejnych latach odnotowano spadek liczby osób objętych tym rodzajem wsparcia (Rysunek 34).



Rysunek 34. Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego
Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Osoby z niepełnosprawnościami potrzebujące pomocy i wsparcia korzystają z usług Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Statystyka dotycząca rodzin osób z niepełnosprawnościami korzystających z pomocy społecznej wskazuje, że najwięcej rodzin korzystało z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność w 2020 roku – 66 rodzin. Warto jednak zauważyć, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej spadła – w 2025 roku były to 53 rodziny. Odnotować należy też większy spadek liczby osób w rodzinach korzystających

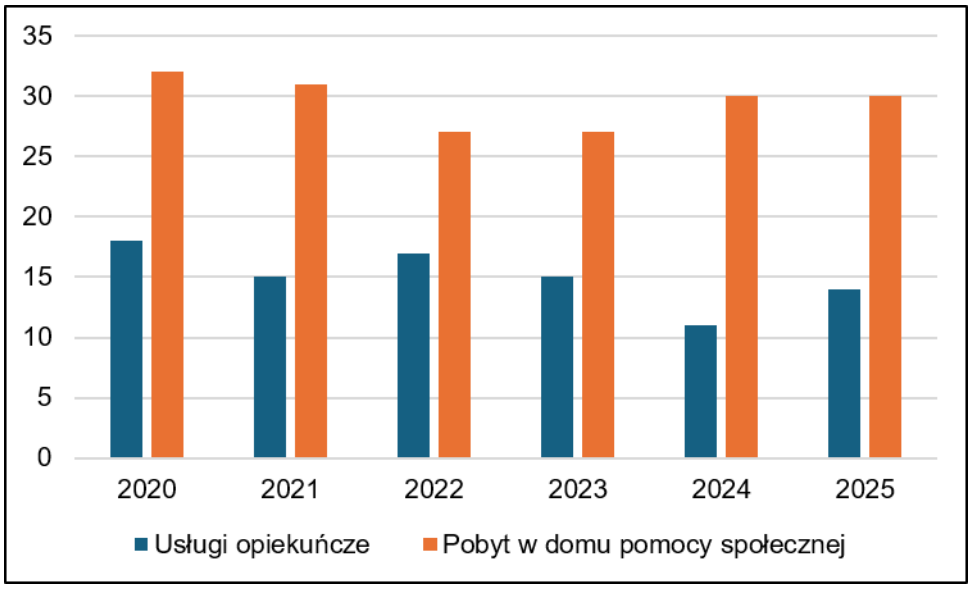
z pomocy w związku z niepełnosprawnością. Oznacza to, że z pomocy coraz częściej korzystają małe rodziny, w tym gospodarstwa jednoosobowe (Rysunek 35). W 2020 roku średnia liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy w związku z niepełnosprawnością wyniosła 1,5, a w 2025 roku – 1,3.



Rysunek 35. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w związku z niepełnosprawnością

Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Gmina Kąty Wrocławskie nie prowadzi instytucji dziennego czy całodobowego wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami. W zakresie usług społecznych Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich wspiera osoby z niepełnosprawnościami poprzez usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, a w przypadku osób, które ze względu na konieczność całodobowej opieki nie są w stanie funkcjonować w środowisku poprzez umieszczenie w domu pomocy społecznej. Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z tej pomocy w ostatnich latach ulegała niewielkim wahaniom. W 2025 roku 14 osób z niepełnosprawnościami korzystało z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, a 30 z pobytu w domu pomocy społecznej (Rysunek 36).



Rysunek 36. Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania i pobytu w domu pomocy społecznej
Źródło: Sprawozdania roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin wdraża projekt „Usługi społeczne w Gminie Kąty Wrocławskie i Gminie Sobótka" finansowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027. Celem projektu jest zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych, asystenckich i usług opieki wytchnieniowej dla mieszkańców obu gmin, wymagających wsparcia ze względu na niepełnosprawność lub stan zdrowia. W ramach projektu w latach 2025-2026 zorganizowane zostały szkolenia dla kadry świadczącej usługi opiekuńcze oraz szkolenie z zakresu świadczenia usług asystenckich i opieki wytchnieniowej dla osób z niepełnosprawnościami. W szkoleniach łącznie wzięło udział 35 osób. W ramach projektu w 2025 roku 6 osób skorzystało z usług opiekuńczych, 18 z asystenta osoby niepełnosprawnej oraz 11 z opieki wytchnieniowej. W 2024 roku 4 osoby skorzystały z usług opiekuńczych, 11 z asystenta osoby niepełnosprawnej oraz 7 z opieki wytchnieniowej. W 2023 roku opieka wytchnieniowa realizowana była w ramach Programu „Opieka wytchnieniowa – edycja 2023" przez Fundację Imago. Usługi opieki wytchnieniowej były świadczone dla opiekunów 12 osób w tym 3 dzieci. W 2023 roku Fundacja Imago oraz Stowarzyszenie Krzyś - Byś Kolorowo Żył realizowały również program „Asystent Osoby Niepełnosprawnej – edycja 2023". W tym samym roku asystent osoby niepełnosprawnej przyznany był dla 12 osób, w tym 2 dzieci.

Działania z zakresu rehabilitacji społecznej, w tym dofinansowania do likwidacji barier, są realizowane przez samorząd powiatowy. W przypadku Powiatu Wrocławskiego działania te wdraża Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy, a także podmioty niepubliczne, korzystające z dofinansowań lub kontraktu z NFZ.

Mieszkańcy Gminy Kąty Wrocławskie korzystają z dofinansowań do zakupu sprzętu i likwidacji barier dystrybuowanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Najwięcej osób uzyskuje dofinansowania do środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych. Mieszkańcy biorą również udział w programie „Aktywny Samorząd", a opiekunowie korzystają z opieki wytchnieniowej dziennej. Informacje na temat tego typu wsparcia zestawiono w tabeli 17.

Tabela 17. Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami udzielane przez PCPR we Wrocławiu

Rodzaje wsparcia	2023	2024	2025
Dofinansowanie do środków pomocniczych i przedmiotów ortopedycznych	bd.	43	55
Dofinansowanie do sprzętu rehabilitacyjnego	bd.	4	6
Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów	bd.	10	16
Dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych	0	2	2
Dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu	3	6	0
Dofinansowanie do likwidacji barier technicznych	2	3	1
Program „Aktywny Samorząd"	3	11	13
Opieka wytchnieniowa dzienna	4	7	3

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu.

Pomoc dla dzieci z niepełnosprawnościami świadczona jest przez Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kątach Wrocławskich. Placówka, poza realizacją zadań z zakresu edukacji, co zostało wskazane w rozdziale 3.10. Edukacja publiczna, jest wiodącym ośrodkiem koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczym w Powiecie Wrocławskim, zgodnie z założeniami Programu „Za życiem"[19]. Udziela kompleksowego wsparcia rodzinom z dziećmi od chwili wykrycia u nich

[19] Ustawa z dnia z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem" (Dz.U. z 2024 r., poz. 1829 ze zm.).

niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością do podjęcia nauki w szkole, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do trzeciego roku życia.

Istotną rolę, szczególnie dla mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie, odgrywa Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Kątach Wrocławskich. Funkcjonuje on od 2018 roku, a od 2026 roku działa także Filia Domu w Siechnicach. Placówka w Kątach Wrocławskich jest przeznaczona dla 30 osób z niepełnosprawnością intelektualną, z zaburzeniami psychicznymi oraz wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych. Celem działalności placówki jest podtrzymanie i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego życia, kierowane do osób, które z uwagi na swoją niepełnosprawność nie mogą zostać objęte rehabilitacją zawodową. Większość osób korzystających z placówki w Kątach Wrocławskich stanowią mieszkańcy gminy (Tabela 18).

Na terenie Gminy Kąty Wrocławskie działa także Warsztat Terapii Zajęciowej w Małkowicach. Warsztat ma również Filię w Dobroszowie Oleśnickim. Obie placówki prowadzone są przez Caritas Archidiecezji Wrocławskiej. Mogą z nich korzystać osoby z niepełnosprawnościami, ze wskazaniem do terapii zajęciowej. Na terenie powiatu wrocławskiego nie ma zakładu aktywności zawodowej.

Inne działające na terenie Gminy Kąty Wrocławskie podmioty, prowadzone przez podmioty kościelne, z których wsparcia mogą korzystać osoby z niepełnosprawnościami wymagające całodobowej opieki, funkcjonujące w ramach systemu pomocy społecznej lub finansowane z NFZ to:

- Dom Opieki św. Józefa w Małkowicach, prowadzony przez Caritas Archidiecezji Wrocławskiej;
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy w Małkowicach, prowadzony przez Caritas Archidiecezji Wrocławskiej;
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla dzieci im. Jana Pawła II w Jaszkotlu, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej Prowincja Polska;

Dom Opieki św. Józefa w Małkowicach realizuje również usługi z zakresu opieki wytchnieniowej całodobowej, a z pobytu w ramach domu pomocy społecznej i opieki wytchnieniowej korzystają mieszkańcy gminy (Tabela 18).

Tabela 18. Liczba osób z Gminy Kąty Wrocławskie korzystających z pomocy instytucji wspierających osoby z niepełnosprawnościami

Instytucja	2023	2024	2025
Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Kątach Wrocławskich	24	21	21
Warsztat Terapii Zajęciowej w Małkowicach	15	12	12
Dom Opieki św. Józefa w Małkowicach: dom pomocy społecznej	10	8	9
Dom Opieki św. Józefa w Małkowicach: opieka wytchnieniowa całodobowa	11	12	14

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu.

Dodatkowo na terenie powiatu wrocławskiego działają dwa zakłady opiekuńczo-lecznicze:

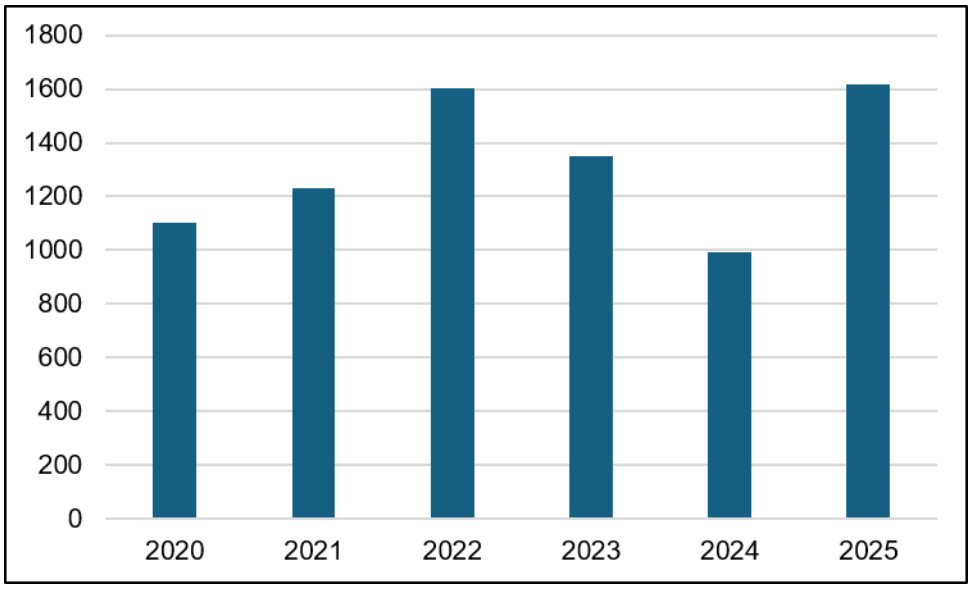
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla Dzieci w Wierzbicach, prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Św. Józefa;
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy „Słoneczniki" w Świętej Katarzynie, prowadzony przez Invictimed Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

Zadania z zakresu reintegracji zawodowej niepełnosprawnych mieszkańców powiatu wrocławskiego realizuje przede wszystkim Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu. Liczba bezrobotnych osób z niepełnosprawnościami, zarejestrowanych w PUP ulegała od 2020 roku wahaniom, oscylując na poziomie około 20 osób. Rzadko osoby z niepełnosprawnościami są zarejestrowane jako osoby poszukujące pracy. Liczba miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami jest znacząca, a w 2025 roku odnotowano liczebny wzrost tej oferty w porównaniu z rokiem 2024 (Rysunek 37). Nie oznacza to jednak, że osobom z niepełnosprawnościami łatwo podjąć zatrudnienie, ich sytuację na rynku pracy kształtują bowiem też inne kwestie, jak kwalifikacje, wykształcenie, możliwości dojazdu czy ograniczenia wynikające z niepełnosprawności.

Tabela 19. Osoby z niepełnosprawnościami z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy we Wrocławiu (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca)

Kategorie	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Osoby bezrobotne	15	23	22	24	19	15	19
Osoby poszukujące pracy	1	0	1	0	1	0	0

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy, *Bezrobotni według gmin*, https://wroclaw.praca.gov.pl/bezrobotni-wedlug-gmin, 25.09.2026.



Rysunek 37. Liczba miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami na terenie miasta Wrocław i powiatu wrocławskiego w bazie Powiatowego Urzędu Pracy we Wrocławiu

Źródło: Raporty z działalności PUP we Wrocławiu za lata 2020-2025, Powiatowy Urząd Pracy, https://pup.wroclaw.ibip.pl/public/?id=93133, 25.09.2026.

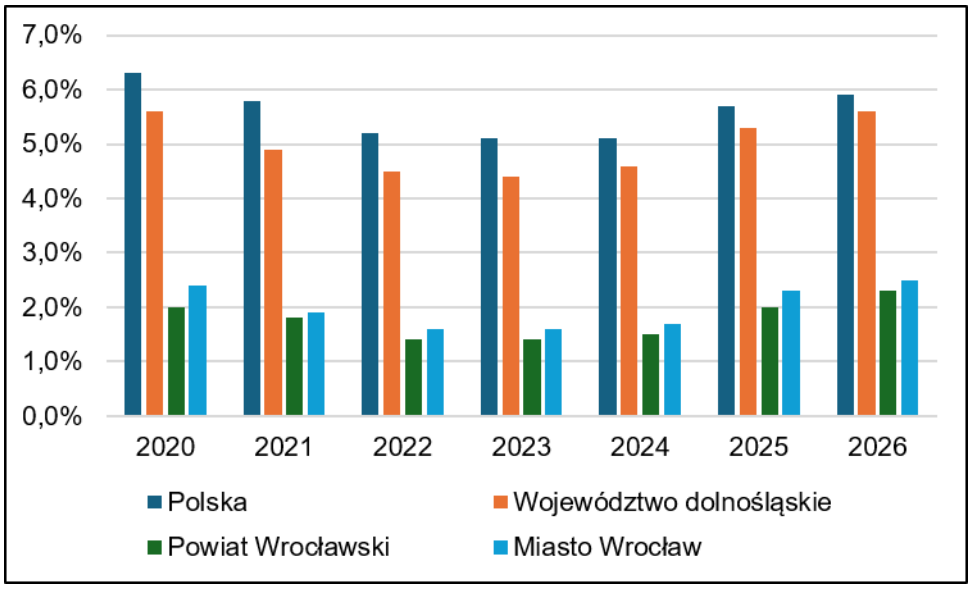
Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu realizuje aktywizację osób z niepełnosprawnościami, a także wdraża skierowane do nich działania, takie jak program „Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych w powiecie wrocławskim oraz powiecie m. Wrocław”, współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus.

3.7. Bezrobocie i przeciwdziałanie bezrobociu

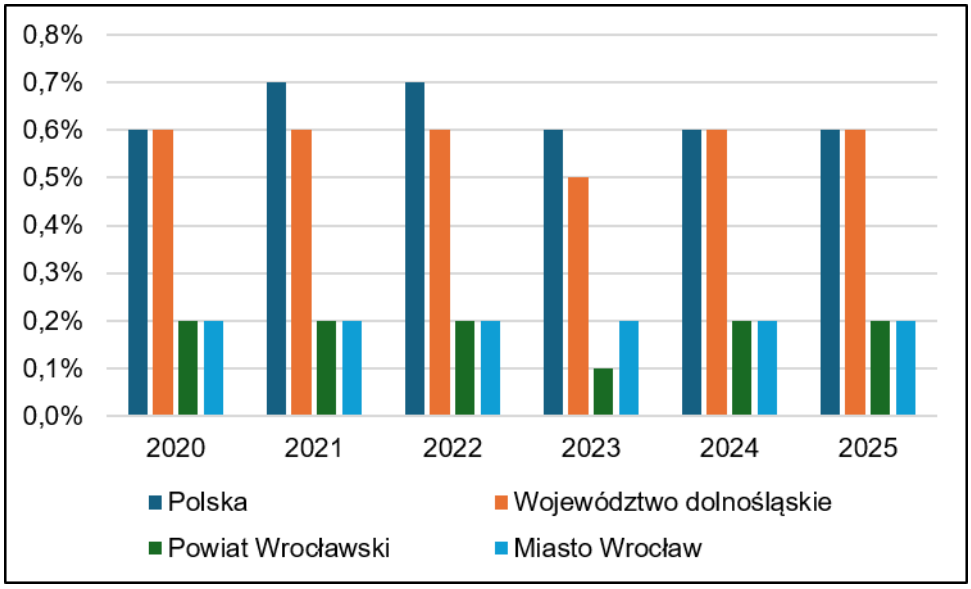
Z perspektywy diagnozy problemów i potrzeb społecznych istotne znaczenie mają sytuacja na rynku pracy, skala bezrobocia oraz działania podejmowane w celu przeciwdziałania temu zjawisku. Kluczową instytucją w tym obszarze, wspierającą mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie, jest Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu.

Ze względu na położenie Gminy Kąty Wrocławskie mieszkańcy podejmują zatrudnienie zarówno na terenie gminy, jak i poza nią – na terenie powiatu wrocławskiego i miasta Wrocław, dlatego konieczne jest zwrócenie uwagi na sytuację na rynku pracy na tym obszarze.

Najpopularniejsza miara bezrobocia, stopa bezrobocia rejestrowanego, wskazująca na udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo, określana jest do poziomu powiatu. Wskazuje ona, że sytuacja na rynku pracy w powiecie wrocławskim i mieście Wrocław jest bardzo dobra. Stopa bezrobocia rejestrowanego dla powiatu wrocławskiego i Wrocławia jest dwukrotnie niższa niż dla Polski i województwa dolnośląskiego. Na 31 maja 2026 roku stopa bezrobocia w powiecie wrocławskim wyniosła 2,3%, we Wrocławiu – 2,5%, w województwie dolnośląskim – 5,6%, a w Polsce – 5,9%. Najniższą stopę bezrobocia w powiecie wrocławskim odnotowano w 2022 i 2024 roku (1,4%). Od tego czasu obserwujemy wzrost, zgodnie z tendencją obserwowaną w województwie dolnośląskim i kraju. Mimo to nadal pozostaje on na wyraźnie niższym poziomie (Rysunek 38). W powiecie wrocławskim i mieście Wrocław stopa napływu bezrobotnych rejestrowanych jest około trzykrotnie niższa niż w województwie dolnośląskim i w Polsce ogółem (Rysunek 39). Świadczy to o bardzo dobrej sytuacji na lokalnym rynku pracy.



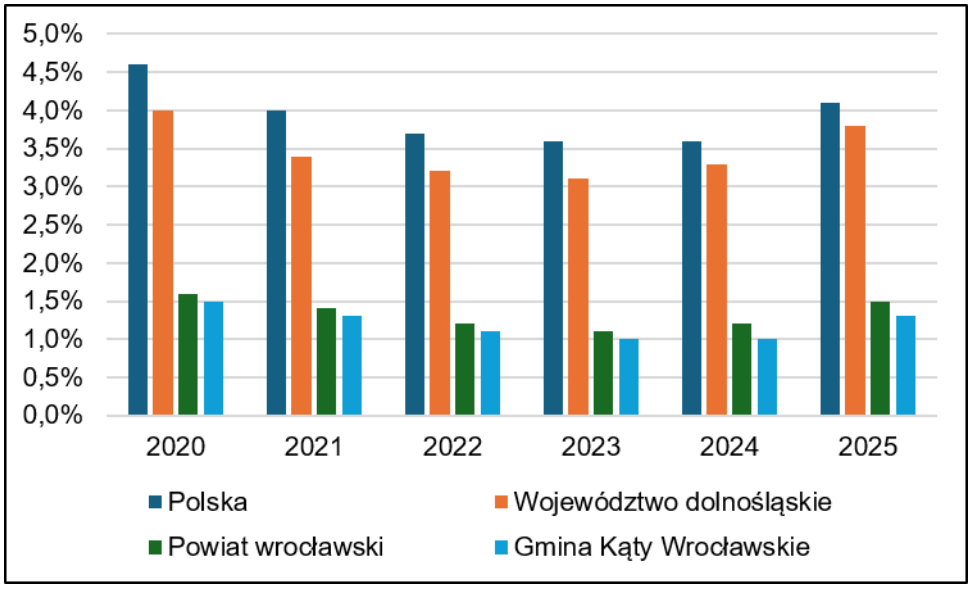
Rysunek 38. Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 31 maja)
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 25.09.2026.



Rysunek 39. Stopa napływu bezrobotnych rejestrowanych
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 25.09.2026, *Bezrobotni zarejestrowani i stopa bezrobocia. Stan w końcu maja 2026 r.*, GUS, https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/bezrobotni-zarejestrowani-i-stopa-bezrobocia-stan-w-koncu-maja-2026-r-,2,166.html, 25.09.2026.

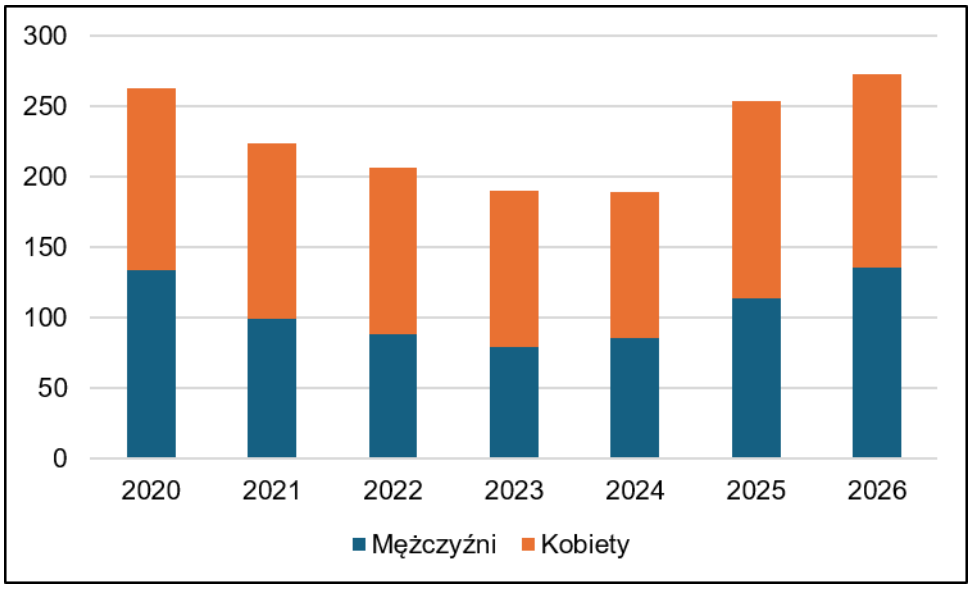
Stan bezrobocia w Gminie Katy Wrocławskie można porównać przy wykorzystaniu wskaźnika udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Na koniec 2025 roku wskaźnik ten dla Gminy Kąty Wrocławskie wyniósł 1,3%, dla powiatu wrocławskiego – 1,5%, zaś dla województwa dolnośląskiego – 3,8% i Polski – 4,1%. Najniższy wskaźnik dla Gminy Katy

Wrocławskie (1,0%) odnotowano w latach 2023-2024 (Rysunek 40). Wskazuje to na bardzo dobrą sytuację na lokalnym rynku pracy i niski zakres bezrobocia.



Rysunek 40. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 25.09.2026.

Liczbowo na 30 czerwca 2026 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy we Wrocławiu zarejestrowanych było 273 bezrobotnych z Gminy Kąty Wrocławskie, w tym 137 mężczyzn i 136 kobiet. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych rośnie, najniższa była w roku 2024 – 189 osób (Rysunek 41). W latach 2021-2025 odnotowujemy przewagę kobiet wśród osób bezrobotnych – stanowiły one około 55,0% bezrobotnych, a na koniec czerwca 2026 roku udział kobiet spadł do 50,2%. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych uzyskała co piąta zarejestrowana osoba – według stanu na 30 czerwca 2026 roku odsetek ten wynosił 21,6%.



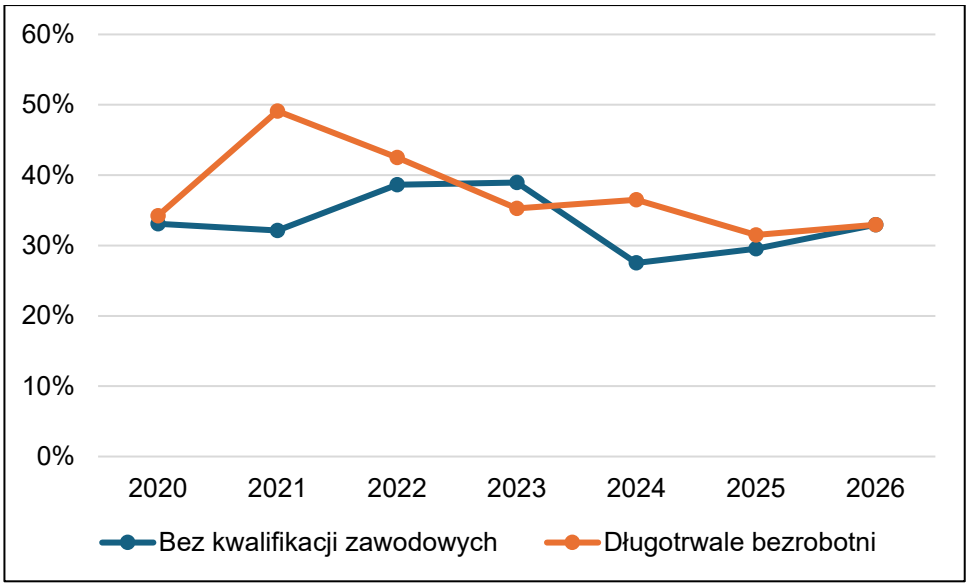
Rysunek 41. Liczba bezrobotnych z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowanych w PUP (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca)
Źródło: *Bezrobotni według gmin*, Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu, https://wroclaw.praca.gov.pl/bezrobotni-wedlug-gmin, 25.09.2026.

Warto przyjrzeć się bezrobotnym w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Są to osoby młode, osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym, bez kwalifikacji zawodowych czy długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne czy opiekujące się małymi dziećmi, bowiem mają one większą trudność ze znalezieniem zatrudnienia.

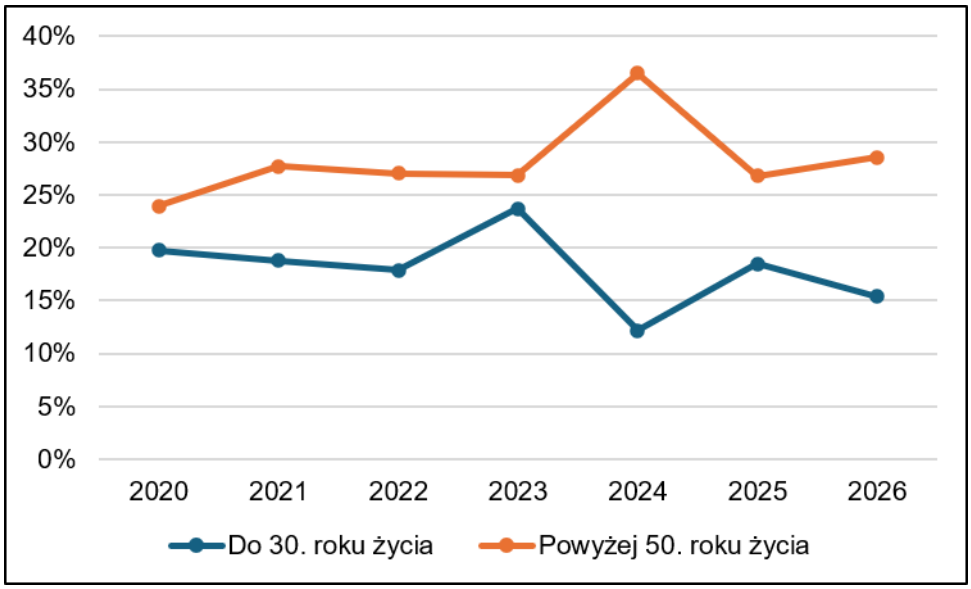
Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych dla Gminy Kąty Wrocławskie najwyższy był w 2021 roku, gdy wyniósł 49,1%, zaś najniższy w 2025 roku – 31,5%. Na 30 czerwca 2026 roku udział długotrwale bezrobotnych wyniósł 33,0%. Podobne są odsetki osób bez kwalifikacji zawodowych. Tacy bezrobotni stanowili 38,9% w 2023 roku, a najmniej – 27,5% w 2024 roku. Na 30 czerwca 2026 roku ich udział w ogóle bezrobotnych wynosił 33,0% (Rysunek 42). Choć odsetek osób bez kwalifikacji zawodowych oraz długotrwale bezrobotnych nie należą do wysokich, kumulacja barier, jak jednoczesny brak kwalifikacji, długotrwałe bezrobocie i zaawansowany wiek, drastycznie utrudnia aktywizację zawodową tych mieszkańców.

Na rynku pracy wskazuje się na problemy z podjęciem zatrudnienia przez osoby młode, w tym absolwentów, a także osoby w wieku niemobilnym, powyżej 45 roku życia. Statystyka urzędów pracy odnotowuje bezrobotnych młodych, do 25. i 30. roku życia oraz po 50. roku życia. Zwrócić należy uwagę na małą liczbę bezrobotnych absolwentów z Gminy Kąty Wrocławskie. Udział bezrobotnych

młodych, do 30. roku życia jest znacznie niższy niż bezrobotnych powyżej 50. roku życia. Najwyższy udział bezrobotnych powyżej 50. roku życia odnotowano w 2024 roku – 36,5%, zaś bezrobotnych poniżej 30. roku życia w 2023 roku – 23,7% (Rysunek 43).



Rysunek 42. Udział długotrwale bezrobotnych i bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowanych w PUP (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca)
Źródło: *Bezrobotni według gmin*, Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu, https://wroclaw.praca.gov.pl/bezrobotni-wedlug-gmin, 25.09.2026.



Rysunek 43. Udział bezrobotnych do 30. i powyżej 50. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowanych w PUP (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca)
Źródło: *Bezrobotni według gmin*, Powiatowy Urząd Pracy we Wrocławiu, https://wroclaw.praca.gov.pl/bezrobotni-wedlug-gmin, 25.09.2026.

Uwagę należy też zwrócić na osoby bezrobotne opiekujące się małymi dziećmi, które mogą napotkać trudności w znalezieniu zatrudnienia. Jedną z istotnych barier może być ograniczona dyspozycyjność czasowa, która wynika z konieczności łączenia pracy i opieki nad dzieckiem. Na koniec 2025 roku 24 bezrobotnych miało co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (Tabela 20).

Tabela 20. Wybrane kategorie osób bezrobotnych z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy we Wrocławiu (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca)

Kategorie bezrobotnych	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Do 30. roku życia	52	42	37	45	23	47	42
Do 25. roku życia	25	17	14	263	9	23	19
Powyżej 50. roku życia	63	62	56	51	69	68	78
Długotrwale bezrobotni	90	110	88	67	69	80	90
Bez kwalifikacji zawodowych	87	72	80	74	52	75	90
Absolwenci	4	4	3	4	3	11	4
Posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	41	34	39	25	18	24	bd.
Niepełnosprawni	15	23	22	24	19	15	19
Z prawem do zasiłku	51	38	43	33	38	58	59

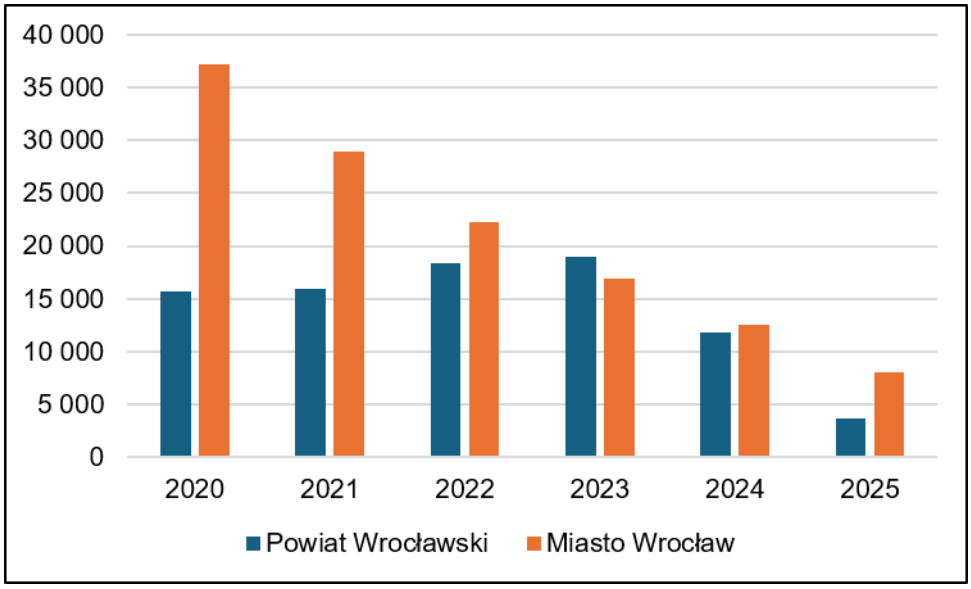
Źródło: Powiatowy Urząd Pracy, Bezrobotni według gmin, https://wroclaw.praca.gov.pl/bezrobotni-wedlug-gmin, 25.09.2026.

Wsparcie osób bezrobotnych w podjęciu zatrudnienia realizuje Powiatowy Urząd Pracy, który świadczy usługi rynku pracy oraz wykorzystuje instrumenty rynku pracy w celu pomocy w podjęciu zatrudnienia. Urząd prowadzi pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe. W 2025 roku PUP posiadał łącznie 11 807 ofert pracy i aktywizacji zawodowej, w tym 1 618 dla osób z niepełnosprawnościami. Najwięcej miejsc pracy dotyczyło zawodów: robotnik magazynowy, pracownik produkcji, robotnik wykonujący prace proste w przemyśle, magazynier czy sprzedawca oraz kasjer[20].

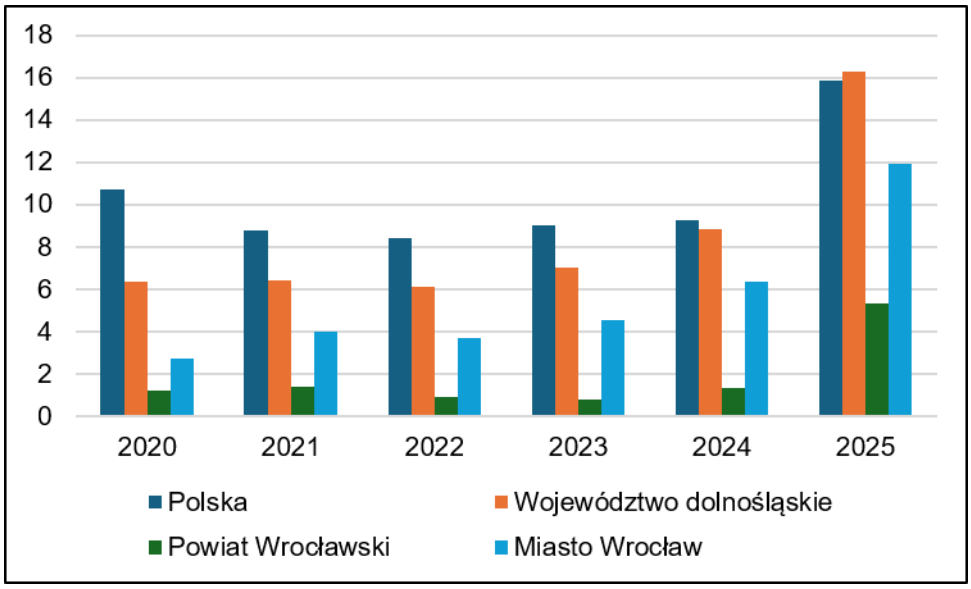
W latach 2020-2025 obserwujemy systematyczny spadek liczby ofert pracy w mieście Wrocław, a w powiecie wrocławskim spadek ma miejsce od 2024 roku (Rysunek 44). Liczba zarejestrowanych bezrobotnych przypadających na jedno miejsce pracy wskazuje na trudność w znalezieniu adekwatnej oferty dla osoby bezrobotnej. Wskazać należy, że liczba bezrobotnych przypadających na ofertę pracy

[20] *Raport z działalności Powiatowego Urzędu Pracy we Wrocławiu w 2025 roku*, Powiatowy Urząd Pracy, 2026, https://pup.wroclaw.ibip.pl/public/?id=93133, s. 8.

jest w mieście Wrocław, a szczególnie w powiecie wrocławskim, znacznie niższa niż w województwie dolnośląskim i Polsce. Szczególnie powiat wrocławski wyróżnia się pozytywnie – na koniec 2025 roku na jedną ofertę przypadało 5,3 bezrobotnych, we Wrocławiu – 11,9, województwie dolnośląskim – 16,3, a średnio w Polsce – 15,9. We wszystkich analizowanych jednostkach w 2025 roku widoczny jest znaczący wzrost liczby osób bezrobotnych przypadających na ofertę pracy, co wskazuje na pogorszenie sytuacji na lokalnym rynku pracy (Rysunek 45).



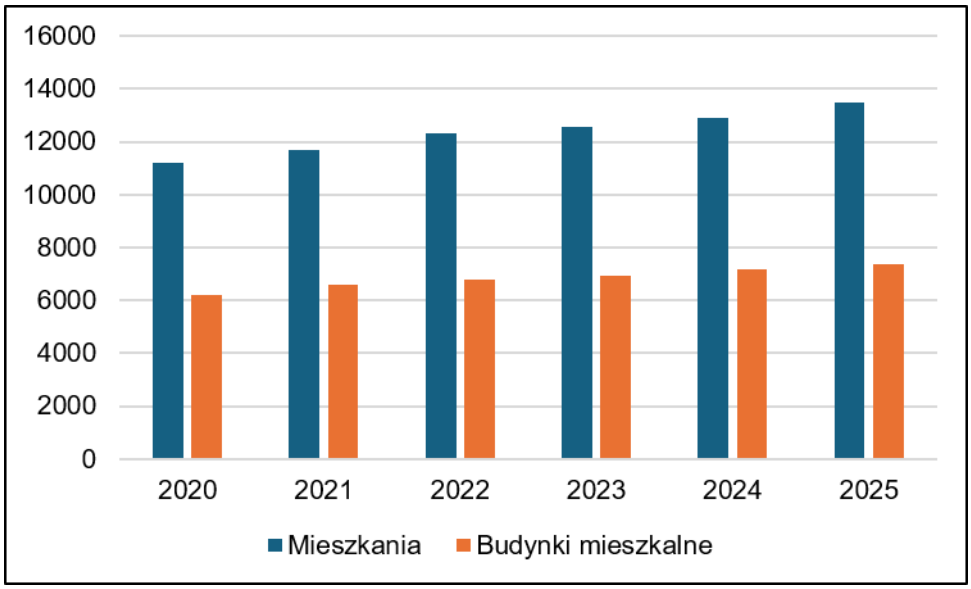
Rysunek 44. Oferty pracy w ciągu roku
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 25.09.2026.



Rysunek 45. Zarejestrowani bezrobotni na 1 ofertę pracy
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 25.09.2026.

3.8. Mieszkalnictwo

Dostępność do zasobów mieszkaniowych i ich jakość jest ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia. Większość zasobów mieszkaniowych stanowią lokale należące do osób fizycznych, a zasoby komunalne oraz pozostałe lokale (np. mieszkania będące własnością zakładów pracy) mają w ogólnej strukturze jedynie niewielki udział. Na koniec 2025 roku na terenie Gminy Kąty Wrocławskie funkcjonowało 7 387 budynków mieszkalnych, w których znajdowało się 13 467 mieszkań (Rysunek 46). Dane te uwidaczniają dominację zabudowy jednorodzinnej i wielorodzinnej o niewielkiej liczbie mieszkań.



Rysunek 46. Budynki mieszkalne i mieszkania w Gminie Kąty Wrocławskie
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 25.09.2026.

Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych wskazują na dobrą sytuację mieszkaniową na terenie Gminy Kąty Wrocławskie. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, która w 2025 roku wyniosła 432,4, jest niższa niż w Polsce i województwie dolnośląskim, ale wyższa niż w powiecie wrocławskim. Dodatkowo liczba mieszkań na 1000 mieszkańców dynamicznie rośnie – w 2020 roku wskaźnik ten wynosił 392,6. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania jest większa niż średnia dla Polski i województwa dolnośląskiego, co wynika z dużego udziału zabudowy jednorodzinnej o większych metrażowo mieszkaniach. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania i liczba izb jest większa niż średnia krajowa

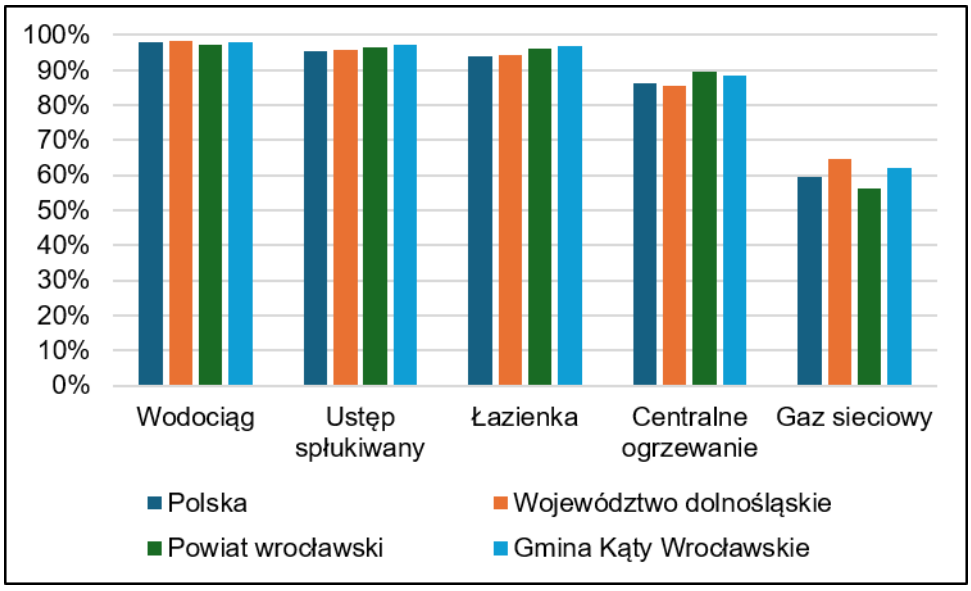
i wojewódzka, ale niższa niż średnia dla powiatu. W 2025 roku średnio na mieszkanie przypadały 2,3 osoby, co zapewnia dobre warunki życia (Tabela 21).

Tabela 21. Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki za 2025 rok

Wskaźniki	Polska	Województwo dolnośląskie	Powiat wrocławski	Gmina Kąty Wrocławskie
Mieszkania na 1000 mieszkańców	432,9	471,3	400,5	432,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania	75,7	71,3	103,7	93,0
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	32,8	33,6	41,5	40,2
Przeciętna liczba izb w mieszkaniu	3,83	3,67	4,51	4,21
Przeciętna liczba osób na mieszkanie	2,31	2,12	2,50	2,31

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 25.09.2026.

Mieszkania na terenie Gminy Kąty Wrocławskie są dobrze wyposażone w instalacje – dane dotyczące wyposażenia mieszkań w wodociąg, spłukiwany ustęp, łazienkę, centralne ogrzewanie oraz gaz sieciowy wskazują, że zasoby mieszkaniowe na terenie gminy nie odbiegają od średniej krajowej, wojewódzkiej i powiatowej (Rysunek 47).



Rysunek 47. Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 25.09.2026.

Z perspektywy usług społecznych istotny jest dostęp do komunalnego zasobu mieszkaniowego, którym zarządza Zakład Gospodarki Mieszkaniowej w Kątach Wrocławskich. Pod koniec 2025 roku posiadał on ogółem 258 lokali mieszkalnych

o łącznej powierzchni 11 047 m^2, 20 lokali użytkowych oraz 4 nieruchomości przeznaczone na obiekty użyteczności publicznej, w których mieszczą się siedziby Ochotniczej Straży Pożarnej w Gniechowicach, Małkowicach, Smolcu i Zachowicach[21]. Liczba mieszkań w zasobie komunalnym Gminy Kąty Wrocławskie spadła z 273 w 2021 roku do 258 w 2023 roku i od tego czasu utrzymuje się na stałym poziomie. W 2025 roku pośród wszystkich 258 mieszkań: 214 było zasiedlonych na czas nieoznaczony, a 19 wyłączonych z eksploatacji. Należy uzupełnić, że 144 mieszkania zlokalizowane były w mieście Kąty Wrocławskie, a 114 na terenie wiejskim[22]. W 2025 roku 14 mieszkań służyło jako lokale socjalne (Tabela 22).

Gmina Kąty Wrocławskie posiada mieszkanie wspomagane, które jest przeznaczone dla jednej osoby. Mieszkanie to jest w pełni dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością, znajduje się na parterze, pozbawione jest barier architektonicznych, ponadto wyposażono je w łóżko rehabilitacyjne i materac przeciwodleżynowy. Pobyt w mieszkaniu ma charakter czasowy – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej umieszcza w nim osoby w chwilowym kryzysie. W 2022 roku z mieszkania korzystała jedna osoba w kryzysie bezdomności, która z powodu choroby nie została przyjęta do schroniska. W 2023 roku z mieszkania korzystały dwie osoby: jedna osoba starsza, która została skierowana na czas remontu jej mieszkania prowadzonego w związku ze złymi warunkami mieszkaniowymi, niedostosowaniem mieszkania do stanu zdrowia i śmiercią osoby wspólnie zamieszkującej oraz druga osoba – chora osoba w kryzysie bezdomności, która korzystała z mieszkania również w kolejnym roku. W 2024 roku w mieszkaniu zakwaterowana była też osoba w złym stanie zdrowia, w związku z którym miała problem z poruszaniem się po własnym lokalu, kontynuowała ona pobyt w mieszkaniu wspomaganym w 2025 roku.

Zwrócić należy również uwagę na liczbę oczekujących na mieszkania komunalne. Odnotowano znaczący wzrost zarówno liczby wniosków o przyznanie mieszkania komunalnego, jak i liczby osób oczekujących na mieszkanie socjalne. Szczególnie duży wzrost liczby oczekujących miał miejsce w 2025, kiedy to liczba osób oczekujących zwiększyła o 81% (z 43 do 78 osób). Warto uzupełnić, że corocznie mają miejsce 2-3 wyroki eksmisyjne bez wskazania lokalu mieszkalnego, co tworzy zagrożenie bezdomnością.

[21] *Raport o stanie Gminy Kąty Wrocławskie 2025*, Gmina Kąty Wrocławskie 2026, s. 53.
[22] Tamże.

Tabela 22. Informacje o komunalnym zasobie mieszkaniowym i jego dostępności

Lokale komunalne	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie Gminy	271	273	261	258	258	258
W tym liczba mieszkań socjalnych	24	16	16	14	14	14
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów Gminy	77	30	32	70	90	107
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	9	29	28	33	43	78
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	2	2	3	2	2	2

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2020-2025, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich.

W związku z powyższym należy odnotować potrzebę budowy mieszkań komunalnych, w tym lokali socjalnych oraz mieszkań z przeznaczeniem na mieszkania treningowe i wspomagane.

3.9. Ochrona i promocja zdrowia

Świadczenia opieki zdrowotnej finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia są na terenie gminy realizowane przez podmioty niepubliczne. Gmina Kąty Wrocławskie nie prowadzi żadnego podmiotu ochrony zdrowia. Mieszkańcy mogą na miejscu skorzystać z podstawowej i specjalistycznej opieki ambulatoryjnej, natomiast szerszy dostęp do świadczeń ambulatoryjnych i szpitalnych zapewniają placówki zlokalizowane we Wrocławiu. Jednocześnie ze względu na problemy z dojazdem, szczególnie osób niezmotoryzowanych, starszych, z niepełnosprawnością czy z małymi dziećmi, ważny jest dostęp do opieki lekarskiej na miejscu.

Największym podmiotem świadczącym usługi z zakresu opieki zdrowotnej jest Zespół Opieki Ambulatoryjnej w Kątach Wrocławskich, który prowadzi przychodnię zapewniającą podstawową opiekę zdrowotną, opiekę specjalistyczną oraz stomatologię w Kątach Wrocławskich, a także placówkę zapewniającą podstawową opiekę zdrowotną w Gniechowicach.

Do podmiotów zapewniających podstawową opiekę zdrowotną na terenie Gminy Kąty Wrocławskie należą:

- Dr Ewa Sp. z o.o., ul. Brzozowa 8, Kąty Wrocławskie;
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Firma Lekarska KAMA Lek Med Marek Szewczyk Lek Med Katarzyna Szewczyk, ul.1 Maja 78, Kąty Wrocławskie;
- VISIO-MED Sp. z o.o., ul. Barlickiego 3-5, Kąty Wrocławskie;
- Zespół Opieki Ambulatoryjnej w Kątach Wrocławskich, ul. Stanisława Staszica 9, Kąty Wrocławskie;
- Zespół Opieki Ambulatoryjnej w Kątach Wrocławskich, ul. Kątecka 49, Gniechowice;
- CERTAMED Sp. z o.o., ul. Wierzbowa 9, Smolec;
- NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego Aleksandra Sałaga-Brona, ul. Wierzbowa 9, Smolec.

Placówki są zlokalizowane w trzech miejscowościach: Kątach Wrocławskich, Smolcu i Gniechowicach.

Specjalistyczną opiekę ambulatoryjną zapewniają następujące podmioty ochrony zdrowia:

- Zespół Opieki Ambulatoryjnej w Kątach Wrocławskich, ul. Stanisława Staszica 9, Kąty Wrocławskie: poradnie: neurologiczna, ginekologiczno-położnicza,

okulistyczna, otolaryngologiczna, diabetologiczna, dermatologiczna, chirurgii ogólnej, kardiologiczna, pracownia fizjoterapii;

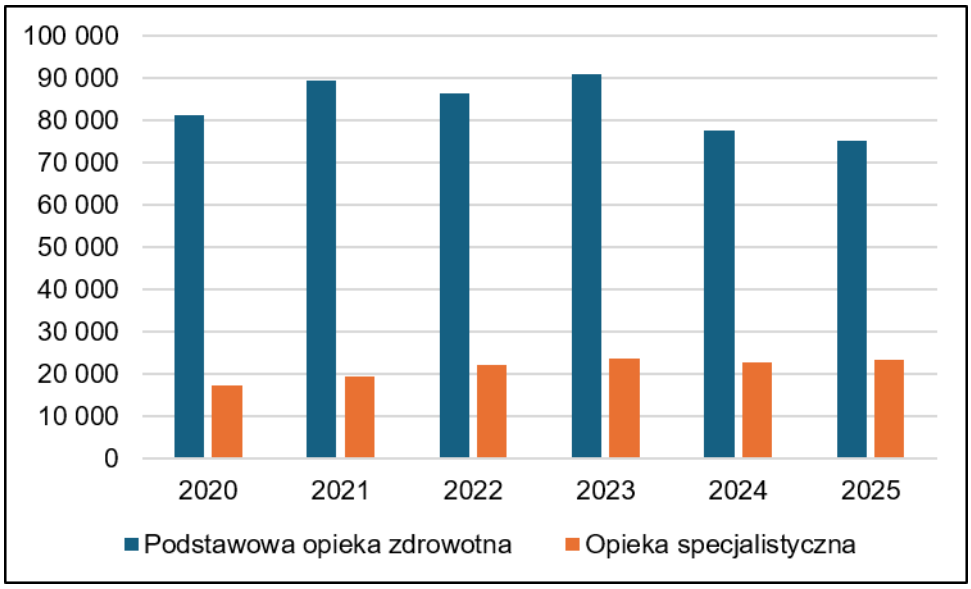
- CERTAMED Sp. z o.o., ul. Wierzbowa 9, Smolec: poradnia zdrowia psychicznego;
- FemiMea Sp. z o.o., ul. Wierzbowa 9, Smolec: poradnia ginekologiczno-położnicza.

Z kolei z usług opieki stomatologicznej można skorzystać w Kątach Wrocławskich w dwóch podmiotach:

- Zespół Opieki Ambulatoryjnej w Kątach Wrocławskich, ul. Stanisława Staszica 9, Kąty Wrocławskie;
- Gabinet Stomatologiczny AMI-DENT Grzegorz Konofal, ul. Stanisława Staszica 9, Kąty Wrocławskie.

W ramach NFZ na terenie Gminy Kąty Wrocławskie działa Hospicjum Domowe Powiat Wrocławski (Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej GAJA Sp. z o.o., ul. Stanisława Staszica 9, Kąty Wrocławskie) a także Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy, (ul. Klasztorna 1, Małkowice).

Wśród porad lekarskich udzielanych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie dominują świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej. Najwięcej takich konsultacji odnotowano w 2023 roku – 91 033. W kolejnych latach ich liczba malała, osiągając w 2025 roku poziom 75 177. Liczba porad specjalistycznych wzrastała natomiast w latach 2020-2023, po czym ustabilizowała się. W 2025 roku udzielono 23 436 porad specjalistycznych (Rysunek 48).



Rysunek 48. Liczba udzielonych porad lekarskich
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 25.09.2026.

Gmina Kąty Wrocławskie prowadzi aktywną działalność w obszarze profilaktyki i promocji zdrowia realizując działania w dwóch obszarach: rehabilitacji oraz ochrony zdrowia psychicznego.

W ramach tych inicjatyw samorząd realizuje program „Rehabilitacja Lecznicza (Fizjoterapia i Kinezyterapia) mieszkańców Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie", obejmujący wizyty fizjoterapeutyczne oraz zabiegi w 10-dniowych cyklach zabiegowych. Do najczęściej wykorzystywanych zabiegów należą: krioterapia miejscowa, gimnastyka bloczkowo-ciężarkowa, wyciągi podwieszane UGUL, masaż suchy i laser. Informacje o programie dla lat 2023-2025 zestawiono w tabeli 23.

Tabela 23. Realizacja programu „Rehabilitacja Lecznicza (Fizjoterapia i Kinezyterapia) mieszkańców Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie"

Informacje	2023	2024	2025
Liczba osób korzystających	403	310	364
Liczba zabiegów i wizyt	20 808	15 236	17 831
Koszt programu w zł	299 992,00	300 000,00	330 000,00

Źródło: Raporty o stanie Gminy Kąty Wrocławskie za lata 2023-2025, Gmina Kąty Wrocławskie.

Profilaktyka zdrowia psychicznego jest realizowana zgodnie z Programem Zdrowia Psychicznego i obejmuje działania warsztatowe w zakresie profilaktyki zdrowia psychicznego kierowane do różnych grup odbiorców – uczniów starszych klas szkoły podstawowej, rodziców oraz seniorów. Informacje o działaniach w latach 2023-2025 zestawiono w tabeli 24.

Tabela 24. Działania z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego realizowane dla mieszkańców Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie

Grupy docelowe	2023	2024	2025
Dzieci i młodzież	Aktywne warsztaty psychologiczne dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych z terenu Gminy Kąty Wrocławskie	Aktywne warsztaty psychologiczne dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych z terenu Gminy Kąty Wrocławskie	Aktywne warsztaty psychologiczne dla uczniów klas 7-8 szkół podstawowych z terenu Gminy Kąty Wrocławskie
Rodzice	---	Cykl wykładów psychologiczno-pedagogicznych dla rodziców	Cykl wykładów psychologiczno-pedagogicznych dla rodziców
Seniorzy	Warsztaty dla seniorów	Warsztaty dla seniorów	---

Źródło: Raporty o stanie Gminy Kąty Wrocławskie za lata 2023-2025, Gmina Kąty Wrocławskie.

Działania profilaktyczne w zakresie zdrowia psychicznego były również realizowane w ramach kongresów. I Kongres Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży Gminy Kąty Wrocławskie „Pomoc OK – Mów Słuchaj Wspieraj" odbył się w 2025 roku, zaś kolejny, II Kongres Zdrowia Psychicznego „Potęga Więzi", w 2026 roku. I Kongres został zrealizowany przez Fundację Polskie Dzieci.org, zaś II Kongres przez „ARVO" Fundację Rozwoju i Wsparcia Psychicznego.

W ramach I Kongresu zrealizowano prelekcje i warsztaty dla nauczycieli i przedstawicieli nadzoru pedagogicznego, w których wzięło udział 126 osób. Dodatkowo, podczas kongresu i działań późniejszych przeprowadzono warsztaty, konsultacje psychologiczne i dietetyczne dla społeczności lokalnej – rodziców, opiekunów, dzieci i młodzieży w trzech lokalizacjach na terenie gminy: Kątach Wrocławskich, Gniechowicach i Krzeptowie. Łącznie na działania zapisanych było 715 osób, co świadczy o dużym zainteresowaniu mieszkańców problematyką zdrowia psychicznego[23].

II Kongres Zdrowia Psychicznego również obejmował działania kierowane do nauczycieli i innych pracowników oświaty, rodziców i opiekunów oraz dzieci i młodzieży: prelekcje, panele eksperckie, webinary, warsztaty, konsultacje, podcasty i skrypty. Wydarzenia odbywały się stacjonarnie, w tym z transmisją online oraz prowadzone były online, m.in. w formule webinarów czy konsultacji online. Łącznie skorzystało 1 145 osób, co potwierdza duże zainteresowanie i potrzebę kontynuowania tego typu zadań24.

[23] *Sprawozdanie z wykonania zadania publicznego I Kongres Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży Gminy Kąty Wrocławskie „Pomoc OK – Mów Słuchaj Wspieraj".*
[24] *Sprawozdanie z wykonania zadania publicznego II Kongres Zdrowia Psychicznego „Potęga Więzi".*

3.10. Edukacja publiczna

Dostęp do edukacji na terenie Gminy Kąty Wrocławskie zapewniają placówki publiczne oraz niepubliczne. Sektor publiczny obejmuje pięć przedszkoli (w tym trzy w zespołach szkolno-przedszkolnych) oraz siedem szkół podstawowych (w tym trzy w zespołach szkolno-przedszkolnych) prowadzonych przez Gminę Kąty Wrocławskie. Gminne przedszkola i szkoły podstawowe znajdują się w Kątach Wrocławskich, Smolcu, Sadkowie i Krzeptowie, zaś szkoły podstawowe dodatkowo w Gniechowicach i Małkowicach. Placówki niepubliczne uzupełniają ofertę publiczną. Przedszkola niepubliczne znajdują się dodatkowo w Zabrodziu i Mokronosie Górnym, a szkoły w Zachowicach i Mokronosie Górnym. Placówki są więc zlokalizowane w większych miejscowościach gminy, dzieci i młodzież z mniejszych miejscowości muszą dojeżdżać do placówek. W latach 2020-2024 dowóz realizowany był komunikacją gminną, w roku 2025/2026 z dowozu korzystało 1 062 dzieci, zaś w roku 2026/2027 korzysta 861 dzieci.

Najnowszą placówką gminną jest Zespół Szkolno-Przedszkolny w Krzeptowie, uruchomiony od roku szkolnego 2024/2025. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Smolcu realizuje edukację w czterech budynkach, przy czym edukacja szkolna klas I-VI prowadzona jest w Smolcu, a klas VII-VIII w Jaszkotlu, w budynku po dawnym gimnazjum.

Na terenie gminy funkcjonują placówki edukacji specjalnej prowadzone przez Powiat Wrocławski i podmiot wyznaniowy oraz Filia i Gabinet terapeutyczny Powiatowego Zespołu Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych. Szkoły ponadpodstawowe nie są dostępne na terenie gminy, młodzież dojeżdża najczęściej do Wrocławia. Placówki edukacyjne na terenie Gminy Kąty Wrocławskie zestawiono w tabeli 25.

Tabela 25. Przedszkola i szkoły podstawowe na terenie Gminy Kąty Wrocławskie

Rodzaj placówki	Nazwa placówki	Adres	Typ placówki/ podmiot prowadzący
Przedszkole	Przedszkole Publiczne w Kątach Wrocławskich	ul. Drzymały 4 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Przedszkole Publiczne nr 2 w Kątach Wrocławskich	ul. Sybiraków 38 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Smolcu	Smolec ul. Wierzbowa 9a 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie

	Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Sadkowie	Sadków ul. Szkolna 9 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Krzeptowie	ul. Władysława Reymonta 1 55-080 Krzeptów	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Niepubliczne Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Św. Elżbiety w Kątach Wrocławskich	Kąty Wrocławskie ul. Stanisława Staszica 4 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Zgromadzenie Sióstr św. Elżbiety Prowincja Wrocławska
	Niepubliczne Przedszkole Montessori Pestka	Zabrodzie 21A 52–340 Wrocław	Niepubliczna Sektor prywatny
	Niepubliczne Przedszkole Językowe Europejska Akademia Dziecka w Smolcu	Smolec ul. Główna 84 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Sektor prywatny
	Niepubliczne Przedszkole Junior w Kątach Wrocławskich	ul. Ks. Józefa Zielińskiego 5 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Sektor prywatny
	Niepubliczne Przedszkole International Montessori Academy	Mokronos Górny ul. Wrocławska 25 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Sektor prywatny
	Niepubliczne Przedszkole Ziarenko Happy Home	Zabrodzie 7 52-327 Wrocław	Niepubliczna Sektor prywatny
	Niepubliczne Przedszkole Fabryka Talentów	Krzeptów ul. Tymiankowa 1/U1 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Sektor prywatny
	Niepubliczne Przedszkole Tęcza	Kąty Wrocławskie ul. Imbirowa 1C 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Sektor prywatny
	Niepubliczne Terapeutyczne Przedszkole IMAGO	Krzeptów ul. Tymiankowa1/5U-6U 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Dolnośląskie Stowarzyszenie Wsparcia dla Rodzin Dzieci Niepełnosprawnych IMAGO
	Niepubliczne Przedszkole Tuptusie	Smolec ul. Daktylowa 1A 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Sektor prywatny
	Niepubliczne Przedszkole Alto Mokronos	Mokronos Górny ul. Wrocławska 22 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Sektor prywatny
Szkoła podstawowa	Szkoła Podstawowa nr 1 im. Kardynała Bolesława Kominka w Kątach Wrocławskich	ul. 1-go Maja 59 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Janusza Korczaka w Kątach Wrocławskich	ul. Brzozowa 6 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Szkoła Podstawowa w Gniechowicach	Gniechowice ul. Szkolna 4 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Szkoła Podstawowa w Małkowicach	Małkowice ul. Szkolna 3 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Szkoła Podstawowa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Sadkowie	Sadków ul. Szkolna 9 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Szkoła Podstawowa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Smolcu	Smolec ul. Kościelna 2 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie

		Jaszkotle 27 55-080 Kąty Wrocławskie	
	Szkoła Podstawowa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Krzeptowie	ul. Władysława Reymonta 1 55-080 Krzeptów	Publiczna Gmina Kąty Wrocławskie
	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Zachowicach	Zachowice ul. Słoneczna 4 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Wsi Zachowice i Okolic
	Niepubliczna Szkoła Podstawowa Międzynarodowa Akademia Montessori	Mokronos Górny ul. Wrocławska 25 55-080 Kąty Wrocławskie	Niepubliczna Sektor prywatny
Szkoła specjalna	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kątach Wrocławskich: szkoła podstawowa specjalna, szkoła specjalna przysposabiająca do pracy	ul. Michała Drzymały 13 55-080 Kąty Wrocławskie	Publiczna Powiat Wrocławski
	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy: Szkoła Podstawowa Specjalna w Jaszkotlu	Jaszkotle 21 55-080 Kąty Wrocławskie	Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej Prowincja Polska
Poradnia	Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych we Wrocławiu Filia w Gniechowicach	ul. Kątecka 50 55-080 Gniechowice	Publiczna Powiat Wrocławski
	Powiatowy Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych we Wrocławiu Gabinet terapeutyczny w Kątach Wrocławskich	ul. 1-go Maja 43 Kąty Wrocławskie	Publiczna Powiat Wrocławski

Źródło: Zespół Obsługi Jednostek Oświatowych, https://bip.zojo.katywroclawskie.pl/dokumenty/menu/35, https://bip.zojo.katywroclawskie.pl/dokumenty/menu/37, 27.09.2026; Rejestr Szkół i Placówek Oświatowych, https://rspo.gov.pl/, 27.09.2026.

Liczba dzieci w wieku 3–5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych) na terenie Gminy Kąty Wrocławskie systematycznie rosła w latach 2020-2024, natomiast od 2025 roku odnotowuje się jej spadek. Dominującą rolę odgrywają placówki publiczne, które gromadzą najwięcej podopiecznych. Udział dzieci uczęszczających do placówek prowadzonych przez samorząd wzrósł z 57,1% w 2020 roku do 67,9% w 2025 roku i 67,1% w 2026 roku (Tabela 26). Z kolei w grupie 6-latków wskaźniki te ulegały pewnym wahaniom. Choć do 2025 roku utrzymywała się tendencja wzrostowa, rok 2026 przyniósł już znaczący spadek (Tabela 27), co ma bezpośredni związek ze zmniejszaniem się liczebności najmłodszych roczników. Zdecydowana większość 6-latków realizuje edukację w placówkach gminnych – w 2026 roku było to aż 80,2%.

Tabela 26. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie

Placówka	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025	2025/ 2026	2026/ 2027
Przedszkole Publiczne w Kątach Wrocławskich	223	229	217	221	201	169	137
Przedszkole Publiczne nr 2 w Kątach Wrocławskich	0	140	156	132	125	126	99
Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Smolcu	150	150	150	148	149	151	164
Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Sadkowie	161	155	151	148	143	141	122
Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Krzeptowie	0	0	0	0	136	123	112
Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej nr 2 w Kątach Wrocławskich	57	0	0	0	0	0	0
Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Gniechowicach	6	3	7	0	0	1	2
Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Małkowicach	4	4	2	1	0	0	0
Oddział przedszkolny w NSP Zachowice	31	35	40	41	18	0	6
Niepubliczne Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Św. Elżbiety w Kątach Wrocławskich	61	58	50	61	49	34	17
Niepubliczne Przedszkole Montessori Pestka	47	50	45	45	41	47	30
Niepubliczne Przedszkole Językowe Europejska Akademia Dziecka w Smolcu	75	97	91	79	40	33	21
Niepubliczne Przedszkole Junior w Kątach Wrocławskich	49	50	61	53	54	49	45
Niepubliczne Przedszkole International Montessori Academy	76	38	37	39	34	25	24
Ziarenko Happy Home	58	29	28	24	26	22	25
Niepubliczne Przedszkole Fabryka Talentów	36	36	34	16	17	15	22
Niepubliczne Przedszkole Tęcza	0	0	30	43	47	22	26
Niepubliczne Terapeutyczne Przedszkole IMAGO	12	15	17	15	17	15	14
Niepubliczne Przedszkole Tuptusie	0	0	0	50	53	49	54
Niepubliczne Przedszkole Alto Mokronos	0	0	0	11	23	25	28
Niepubliczny Punkt Przedszkolny Pomponik	7	0	0	0	0	0	0
Ogółem	1053	1089	1116	1127	1173	1047	948

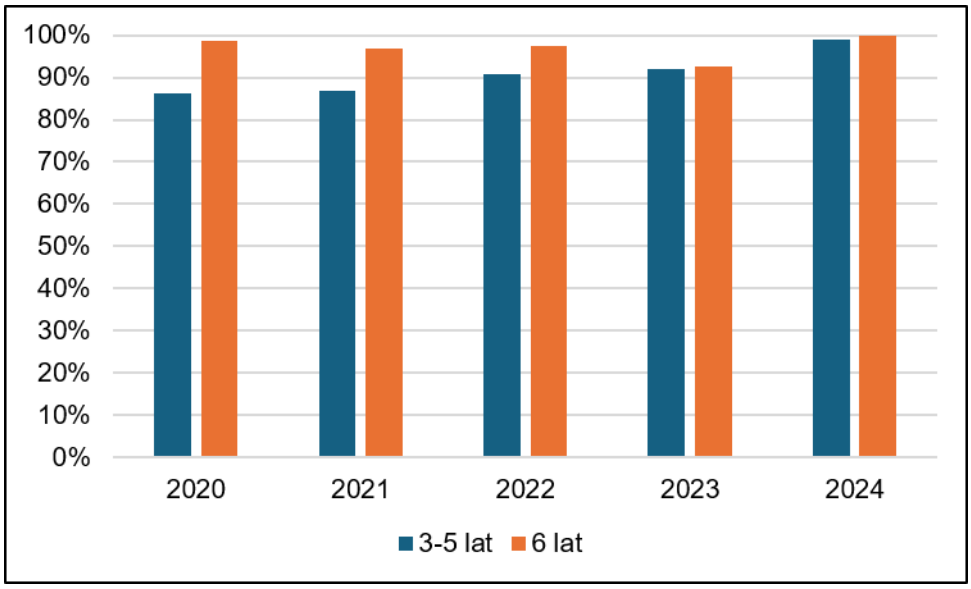
Źródło: Zespół Obsługi Jednostek Oświatowych, 6.10.2026.

Tabela 27. Liczba dzieci w wieku 6 lat uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie

Placówka	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025	2025/ 2026	2026/ 2027
Przedszkole Publiczne w Kątach Wrocławskich	83	73	88	76	68	79	83
Przedszkole Publiczne nr 2 w Kątach Wrocławskich	0	19	46	57	47	46	48
Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Smolcu	0	0	0	0	48	44	24
Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Sadkowie	87	88	88	91	25	24	25
Przedszkole w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Krzeptowie	55	79	79	69	72	62	50
Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej nr 2 w Kątach Wrocławskich	0	0	0	0	47	70	79
Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Gniechowicach	25	17	11	12	13	13	11
Oddział przedszkolny w Szkole Podstawowej w Małkowicach	10	9	14	6	0	0	0
Oddział przedszkolny w NSP Zachowice	36	0	0	0	0	0	0
Niepubliczne Przedszkole Zgromadzenia Sióstr Św. Elżbiety w Kątach Wrocławskich	11	12	13	8	20	0	6
Niepubliczne Przedszkole Montessori Pestka	13	17	29	19	9	19	17
Niepubliczne Przedszkole Językowe Europejska Akademia Dziecka w Smolcu	14	14	14	17	10	12	1
Niepubliczne Przedszkole Junior w Kątach Wrocławskich	5	8	12	7	12	13	4
Niepubliczne Przedszkole International Montessori Academy	26	11	17	16	16	19	13
Ziarenko Happy Home	4	6	15	14	16	15	13
Niepubliczne Przedszkole Fabryka Talentów	7	7	8	8	4	7	7
Niepubliczne Przedszkole Tęcza	0	0	2	20	0	0	1
Niepubliczne Terapeutyczne Przedszkole IMAGO	0	0	0	0	2	21	7
Niepubliczne Przedszkole Tuptusie	5	4	8	8	4	8	7
Niepubliczne Przedszkole Alto Mokronos	0	0	0	0	0	0	0
Niepubliczny Punkt Przedszkolny Pomponik	0	0	0	4	2	5	3
Ogółem	381	364	444	432	415	457	399

Źródło: Zespół Obsługi Jednostek Oświatowych, 6.10.2026.

Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w latach 2020-2024 wzrósł, natomiast udział 6-latków ulegał wahaniom. W 2024 roku oba wskaźniki osiągnęły wysoki poziom: odpowiednio 99% i 100% (Rysunek 49).



Rysunek 49. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 27.09.2026.

Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w latach 2020-2026 rosła. W roku szkolnym 2026/2027 naukę rozpoczęło 3 535 dzieci. Największą placówką jest szkoła w Krzeptowie, w której w roku szkolnym 2026/2027 uczy się 820 uczniów w 38 oddziałach. Około 500-600 uczniów uczęszcza do szkół w Sadkowie, Smolcu i obu placówek w Kątach Wrocławskich (Tabela 28). W szkołach tych funkcjonowało 24-29 oddziałów. Szkoły gminne w Gniechowicach i Małkowicach oraz placówki niepubliczne są znacznie mniejsze. Mimo to w każdej z tych szkół, we wszystkich rocznikach, w ciągu ostatnich trzech lat szkolnych funkcjonował co najmniej jeden oddział. W roku szkolnym 2025/2026 średnio w szkołach prowadzonych przez Gminę w jednym oddziale uczy się 18,6 uczniów, przy czym najniższe wskaźniki dotyczą szkół w Małkowicach i Gniechowicach.

Tabela 28. Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie

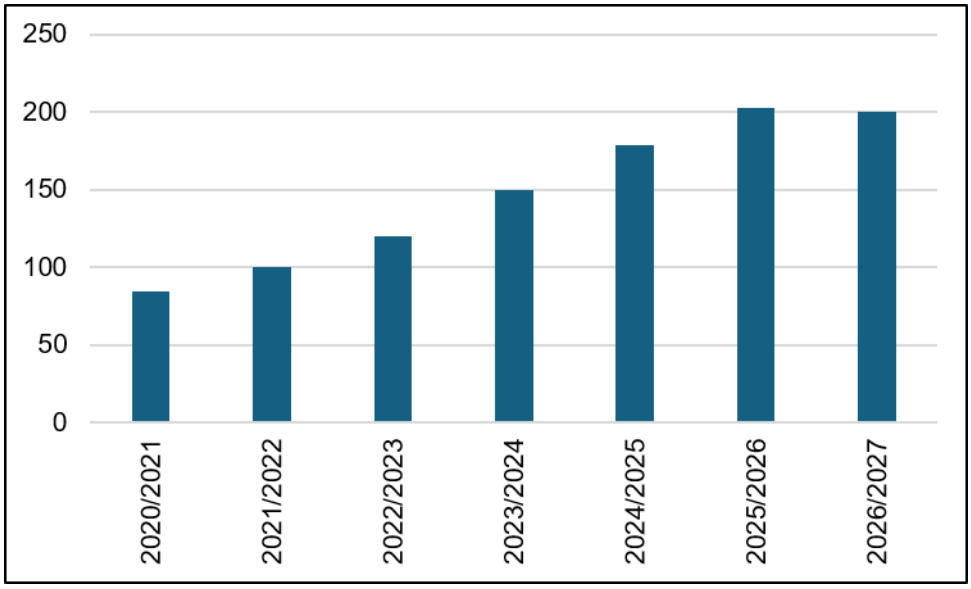
Placówka	2020/ 2021	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2024/ 2025	2025/ 2026	2026/ 2027
Szkoła Podstawowa nr 1 im. Kardynała Bolesława Kominka w Kątach Wrocławskich	569	568	555	519	542	544	553
Szkoła Podstawowa nr 2 im. Janusza Korczaka w Kątach Wrocławskich	373	449	519	515	552	572	603
Szkoła Podstawowa w Gniechowicach	192	202	197	168	173	157	170
Szkoła Podstawowa w Małkowicach	100	98	103	106	105	107	108
Szkoła Podstawowa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Sadkowie	320	368	457	473	487	507	518
Szkoła Podstawowa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Smolcu	847	912	952	982	566	579	593
Szkoła Podstawowa w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Krzeptowie	0	0	0	0	626	744	820
Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Zachowicach	83	90	95	95	89	94	95
Niepubliczna Szkoła Podstawowa Międzynarodowa Akademia Montessori	27	36	60	88	142	91	75
Ogółem	2511	2723	2938	2946	3282	3395	3535

Źródło: Zespół Obsługi Jednostek Oświatowych, 6.10.2026.

Zwrócić należy uwagę na fakt, że aktualnie wszystkie szkoły funkcjonują w systemie jednozmianowym, co przy rosnącej liczbie uczniów stanowi znaczące wyzwanie organizacyjne. Wszystkie placówki posiadają pracownie komputerowe i dostęp do światłowodowego Internetu. Szkoły prowadzone przez Gminę, poza Szkołą Podstawową nr 2 im. Janusza Korczaka w Kątach Wrocławskich, mają sale gimnastyczne, boiska i place zabaw. Szkoły gminne zapewniają również dostęp do gorących posiłków – w placówkach w Sadkowie i Krzeptowie są gotowane na miejscu, w pozostałych szkołach dostarczany jest catering.

Szkoły prowadzone przez Gminę zapewniają opiekę świetlicową, a także wsparcie psychologiczno-pedagogiczne. W każdej z placówek pracuje pedagog, pedagog specjalny i psycholog. Szkoły oferują pomoc psychologiczno-pedagogiczną dla uczniów w ramach bieżącej pacy z uczniem oraz zajęć specjalistycznych. Uczniowie mogą korzystać z zajęć rozwijających uzdolnienia, rozwijających umiejętności uczenia się, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, a także zajęć specjalistycznych, takich jak: zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, rozwijające kompetencje

emocjonalno-społeczne. Prowadzone są m.in. terapia integracji sensorycznej i Biofeedback. Dla uczniów organizowane są warsztaty, udzielane są także porady i konsultacje. W przypadku wskazań uczniowie mogą korzystać ze zindywidualizowanej ścieżki kształcenia. Jest to szczególnie istotne w związku z rosnącą liczbą dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego – wzrost ten jest relatywnie większy niż wzrost liczby uczniów ogółem, co wskazuje na potrzebę rozwijania działań wspierających (Rysunek 50).



Rysunek 50. Liczba dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego
Źródło: Zespół Obsługi Jednostek Oświatowych, 6.10.2026.

Placówki oświatowe prowadzą programy edukacyjne, w gminnych szkołach podstawowych prowadzona jest nauka dwóch języków obcych, a w klasie III – nauka pływania. Szkoły pozyskują i realizują projekty edukacyjne, a także współpracują z instytucjami gminnymi w realizacji zadań oświatowych.

Uczniowie szkół podstawowych uzyskują wysokie wyniki na egzaminie ósmoklasisty, biorą również udział w zawodach sportowych i konkursach przedmiotowych, odnosząc sukcesy. Gmina przyznaje stypendia uczniom uzyskującym wysokie wyniki w nauce oraz laureatom konkursów i zawodów[25].

[25] *Raport o stanie Gminy Kąty Wrocławskie 2025*, dz. cyt.

3.11. Kultura, kultura fizyczna i rekreacja

Zadania z zakresu kultury, sportu i rekreacji w Gminie Kąty Wrocławskie wykonuje samorządowa instytucja kultury: Gminny Ośrodek Kultury i Sportu (GOKiS). Ośrodek dysponuje następującymi obiektami w Kątach Wrocławskich i Smolcu, w których realizuje swoje działania:

- Budynek GOKiS w Kątach Wrocławskich, ul. Zwycięstwa 23;
- Hala sportowa i stadion miejski w Kątach Wrocławskich, ul. Zwycięstwa 23;
- Biblioteka Publiczna w Kątach Wrocławskich i Regionalna Izba Pamięci, Rynek 2;
- Filia biblioteczna w Smolcu, ul. Główna 47;
- Filia GOKiS w Smolcu, ul. Dworcowa 4;
- Hala Widowiskowo-Sportowa w Kątach Wrocławskich, ul. Brzozowa 4;
- Kryta Pływalnia „Delfinek” w Kątach Wrocławskich, ul. 1 Maja 59.

W ramach działalności kulturalnej GOKiS oferuje mieszkańcom możliwość udziału w różnorodnych zajęciach, przeznaczonych dla dzieci, młodzieży, dorosłych oraz seniorów, które prowadzone są w Kątach Wrocławskich i Smolcu. Są to zajęcia muzyczne (m.in. różnego rodzaju zajęcia taneczne, baletowe, gra na instrumentach, zajęcia muzyczne dla najmłodszych), zajęcia teatralne, kreatywne, szachowe, z zakresu rękodzieła, robotyki i inne. W ramach GOKiS działają zespoły: Zespół Muzyki Polskiej Mokosza, Zespół Pieśni i Tańca Ludowego HANKA oraz Zespół Ludowy Dyszkant. Dla osób starszych GOKiS prowadzi Kawiarenkę Seniora, zajęcia z języka angielskiego i zajęcia sportowe. Ośrodek organizuje również liczne wydarzenia. Do najważniejszych należą: dożynki gminne, Dni Kątów Wrocławskich oraz jarmarki bożonarodzeniowy i wielkanocny, a także okolicznościowe wydarzenia.

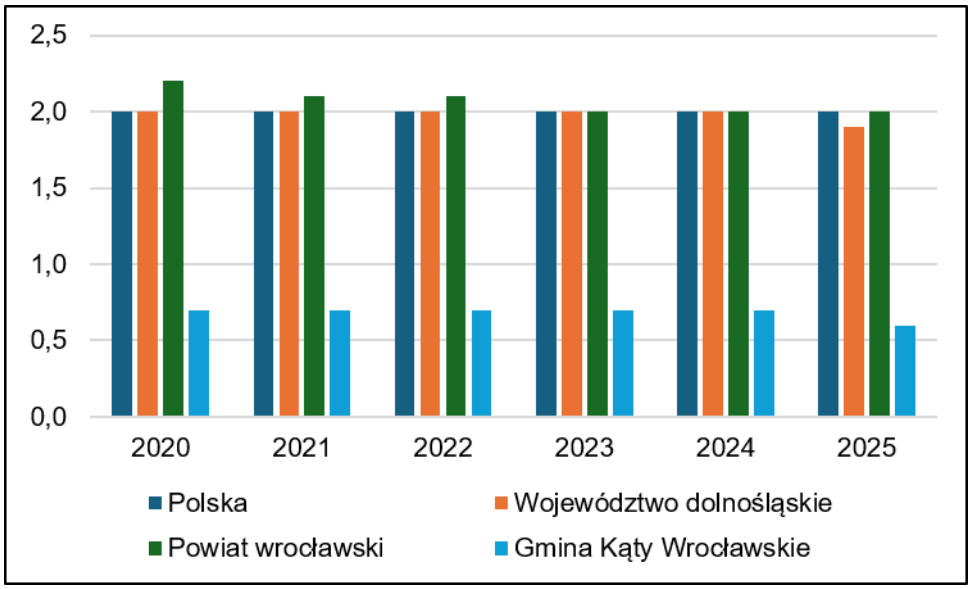
GOKiS prowadzi Regionalną Izbę Pamięci. Jest ona udostępniona do zwiedzania, ale jednocześnie realizuje warsztaty, wydarzenia kulturalne, lekcje muzealne i wystawy czasowe.

Gminny Ośrodek Kultury i Sportu prowadzi Gminną Bibliotekę w Kątach Wrocławskich oraz filię biblioteczną w Smolcu. Placówki te realizują zadania w zakresie czytelnictwa i informacji bibliotecznej, ale również prowadzą działania popularyzujące czytelnictwo, współpracują ze szkołami i organizacjami pozarządowymi oraz prowadzą działania kulturotwórcze i zachęcające do czytelnictwa. Należą do nich: lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, spotkania

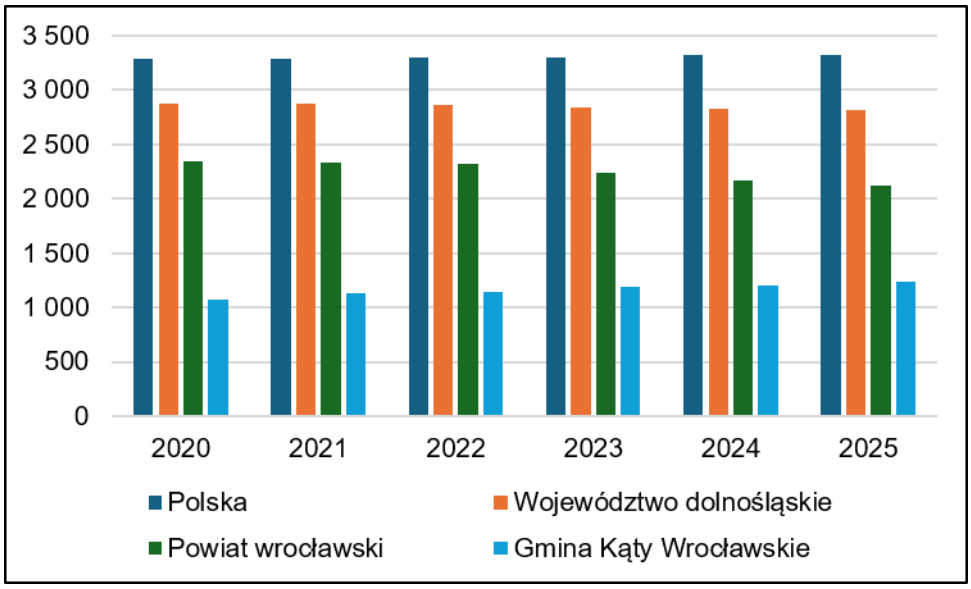
Dyskusyjnych Klubów Książki (Smolec, Zachowice, Kąty Wrocławskie), warsztaty w trakcie ferii i wakacji, akcje Tygodnia Edukacji Globalnej i Narodowego Czytania, a także szereg innych inicjatyw.

GOKiS organizuje także wydarzenia sportowe, turystyczne i rekreacyjne dla mieszkańców lub określonych grup odbiorców. Rozgrywane są mecze koszykówki, siatkówki, piłki ręcznej, piłki nożnej i fulbolu amerykańskiego, odbywają się zawody biegowe, sportów walki, Gminna Spartakiada czy Bieg o Puchar Burmistrza. GOKiS zarządza również Krytą Pływalnią „Delfinek" w Kątach Wrocławskich, która posiada część basenową oraz saunarium. Uczniowie szkół z terenu gminy mają możliwość nauki pływania, odbywają się tam również zajęcia szkółek pływackich i aquaaerobicu.

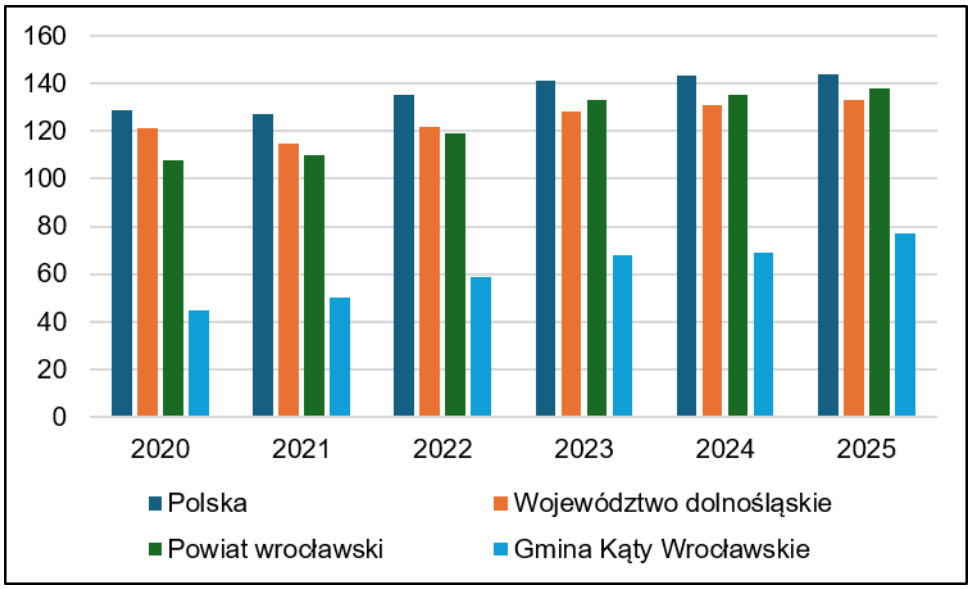
Statystyka publiczna pozwala na zestawienie i porównanie działań bibliotecznych. Liczba bibliotek publicznych na 10 tys. ludności jest w Gminie Kąty Wrocławskie znacznie niższa niż średnia krajowa, wojewódzka i dla powiatu wrocławskiego (Rysunek 51). Również dostępny księgozbiór na 1000 ludności jest niższy niż średnia krajowa i wojewódzka (Rysunek 52), poziom czytelnictwa także wypada znacznie gorzej (Rysunek 53). Podkreślić należy, że wskaźniki te są zwykle wyższe dla dużych miast, a mieszkańcy Gminy Kąty Wrocławskie mają również łatwy dostęp do oferty we Wrocławiu i można przypuszczać, że z niej korzystają.



Rysunek 51. Biblioteki publiczne na 10 tys. ludności
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 30.09.2026.



Rysunek 52. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 30.09.2026.



Rysunek 53. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 30.09.2026.

Pozytywnie należy ocenić liczbę wydarzeń i imprez organizowanych na terenie gminy. Statystyka GUS wskazuje na 248 wydarzeń w 2025. Najmniej wydarzeń miało miejsce w latach 2020-2021, co wiąże się z pandemią Covid-19, zaś od 2022 roku liczba przedsięwzięć zaczęła wzrastać wraz z zastąpieniem stanu epidemii stanem zagrożenia epidemicznego[26]. Najwięcej imprez obyło się w latach 2023-2024. Były

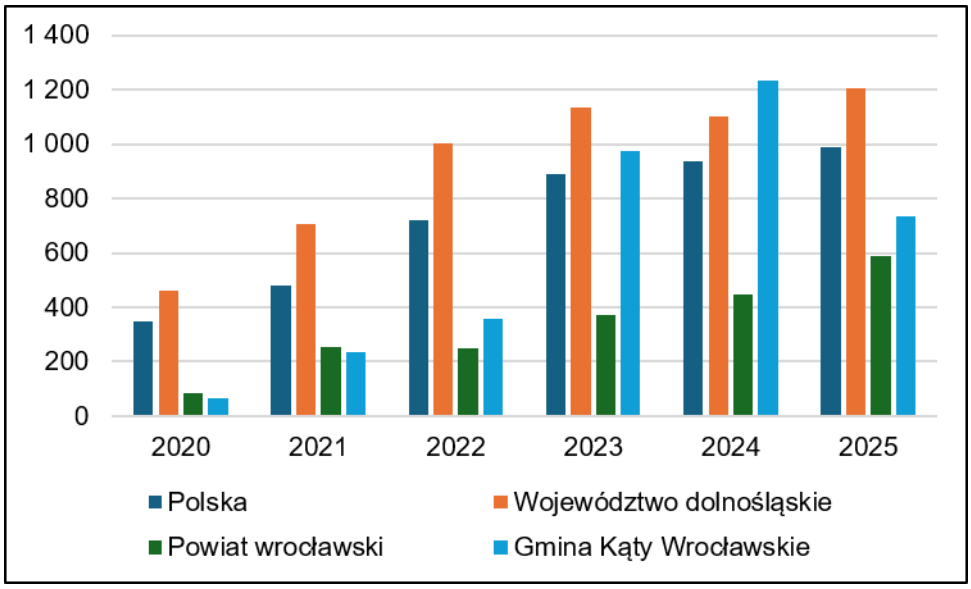
[26] *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 maja 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii* (Dz.U. 2022 poz. 1025).

to przedsięwzięcia o charakterze turystycznym i sportowo-rekreacyjnym, koncerty oraz warsztaty (Tabela 29). W 2025 roku w wydarzeniach wzięło udział 22 730 osób. Zauważamy tu spadek w porównaniu z rekordowym rokiem 2024, gdy w imprezach uczestniczyło 37 645 osób. Pozwala to określić, że liczba uczestników imprez na 1000 ludności w 2025 roku była niższa od średniej krajowej, wojewódzkiej, ale nieco wyższa od średniej dla powiatu wrocławskiego. W latach 2023-2024 wskaźnik ten był dużo bardziej korzystny: w 2024 roku przewyższał średnią krajową, wojewódzką i powiatową (Rysunek 54). Ze względu na koncentrację wydarzeń, szczególnie masowych, w dużych miastach wskaźnik i tak należy ocenić jako wysoki.

Tabela 29. Imprezy organizowane przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Kąty Wrocławskie

Imprezy	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Seanse filmowe	0	0	1	3	12	16
Wystawy	2	2	4	5	6	5
Festiwale i przeglądy artystyczne	2	0	1	5	5	6
Koncerty	2	8	31	46	44	38
Prelekcje, spotkania, wykłady	1	2	45	18	1	12
Imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne	18	15	31	185	171	82
Konkursy	5	8	7	4	2	0
Pokazy teatralne	0	1	11	18	24	26
Interdyscyplinarne	0	1	0	0	0	0
Warsztaty	0	2	23	23	32	44
Inne	5	0	0	0	10	19
Ogółem	35	39	154	307	307	248
Liczba uczestników	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Seanse filmowe	0	0	30	510	1 680	1 809
Wystawy	630	150	320	320	300	510
Festiwale i przeglądy artystyczne	490	0	100	1 860	1 500	1 800
Koncerty	180	950	3 820	5 020	4 355	4 090
Prelekcje, spotkania, wykłady	70	350	2 660	900	60	610
Imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne	200	2 100	2 860	18 800	24 100	3 223
Konkursy	280	700	54	50	50	0
Pokazy teatralne	0	120	150	1 140	1 500	2 320
Interdyscyplinarne	0	1 200	0	0	0	0
Warsztaty	0	1 250	526	530	740	890
Inne	50	0	0	0	3 360	7 478
Ogółem	1 900	6 820	10 520	29 130	37 645	22 730

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 30.09.2026.



Rysunek 54. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 30.09.2026.

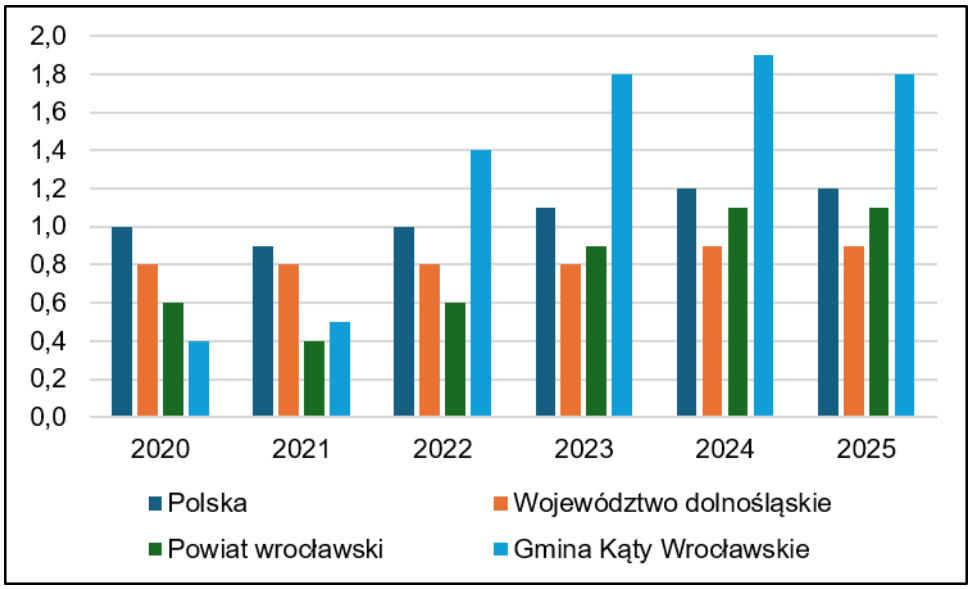
Ważną działalnością instytucji kultury jest prowadzenie kół, klubów i sekcji tematycznych, w ramach których mieszkańcy mogą realizować stałą, systematyczną aktywność kulturalną, turystyczną i sportowo-rekreacyjną. W 2025 roku na terenie gminy działały 132 koła, kluby i sekcje. W tym obszarze obserwujemy systematyczny wzrost liczby funkcjonujących grup. Najwięcej działa w obszarze plastycznym i technicznym, tanecznym, muzycznym oraz turystycznym i sportowo-rekreacyjnym. Liczba członków kół, klubów i sekcji tematycznych w latach 2020-2025 rosła, co jest zjawiskiem pozytywnym, wskazującym na wzrost zainteresowania stałą aktywnością kulturalną czy sportowo-rekreacyjną. Wśród osób aktywnych w kołach, klubach i sekcjach dominują dzieci i młodzież: w 2025 roku stanowili oni 62,7% aktywnych osób, jednak liczba osób dorosłych również jest znacząca (Tabela 30). Pozytywnie należy ocenić aktywność seniorów – udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej jest dla Gminy Kąty Wrocławskie znacznie wyższy niż średnia krajowa, wojewódzka i dla powiatu wrocławskiego (Rysunek 55).

Tabela 30. Koła, kluby i sekcje prowadzone przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Kąty Wrocławskie

Koła, kluby, sekcje	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Plastyczne, techniczne	3	4	13	14	20	29
Taneczne	7	3	13	20	21	26
Muzyczne	8	8	14	14	18	28

Koła, kluby, sekcje	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Informatyczne	2	0	0	0	0	1
Fotograficzne i filmowe	0	0	1	1	0	0
Teatralne	4	4	6	1	1	6
Turystyczne i sportowo-rekreacyjne	0	0	11	11	11	26
Literackie	2	0	0	0	1	1
Seniora	2	2	4	8	8	10
Inne	2	0	0	1	7	5
Ogółem	30	21	62	70	87	132
Członkowie	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**
Plastyczne, techniczne	33	40	197	212	306	285
Taneczne	135	84	321	285	362	342
Muzyczne	135	114	150	134	148	123
Informatyczne	11	0	0	0	0	6
Fotograficzne i filmowe	0	0	7	9	0	0
Teatralne	51	40	75	11	12	48
Turystyczne i sportowo-rekreacyjne	0	0	161	188	248	364
Literackie	17	0	0	0	8	6
Seniora	22	25	78	101	107	104
Inne	32	0	0	12	69	60
Dzieci i młodzież ogółem	376	256	714	600	748	839
Dorośli ogółem	60	47	275	352	512	499
Ogółem	436	303	989	952	1 260	1 338

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 30.09.2026.



Rysunek 55. Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 30.09.2026.

3.12. Pobudzanie aktywności obywatelskiej

Aktywność obywatelska to dobrowolne i świadome zaangażowanie obywateli w życie polityczne i społeczne, aktywny udział w podejmowaniu decyzji w ramach społeczności lokalnych i państwa. Przejawia się ona m.in. udziałem w wyborach, zaangażowaniem w działania organów przedstawicielskich, sprawowaniem władzy, jej kontrolowaniem, aktywnością w ramach organizacji pozarządowych, ale też działaniami bezpośrednimi, w ramach samoorganizacji społecznej. Ważnym zadaniem samorządu lokalnego jest wspieranie i pobudzanie aktywności obywatelskiej mieszkańców, w celu włączania ich w realizację zadań publicznych oraz umożliwienie im samodzielnego działania w celu zaspokajania potrzeb i realizacji ważnych społecznie działań.

Aktywność wyborcza mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie w ostatnich wyborach, które odbywały się w latach 2023-2025, była wyższa niż średnia krajowa, przy czym w Gminie Kąty Wrocławskie występuje, tak jak w całym kraju, wyższa frekwencja w wyborach do Sejmu czy wyborach prezydenckich niż w wyborach lokalnych oraz wyborach do Parlamentu Europejskiego (Tabela 31).

Tabela 31. Frekwencja wyborcza w ostatnich wyborach

Wybory	Gmina Kąty Wrocławskie	Ogółem
Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 18.05.2025	73,12%	67,31%
Wybory Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej 01.06.2025	77,96%	71,63%
Wybory Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Miast 07.04.2024	53,81%	51,99%
Wybory Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Miast 21.04.2024	43,75%	44,06%
Wybory do Parlamentu Europejskiego 09.06.2024	46,72%	40,65%
Wybory do Sejmu 15.10.2023	80,42%	74,38%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, https://pkw.gov.pl/, 28.09.2026.

Istotnym obszarem obywatelskiej działalności wspólnot lokalnych jest aktywność organów pomocniczych gminy, czyli sołectw i osiedli. Na terenie Gminy Kąty Wrocławskie działa łącznie 47 jednostek pomocniczych, w tym 39 sołectw i 8 osiedli – w Kątach Wrocławskich i Smolcu. Jednostki te korzystają z funduszu sołeckiego i osiedlowego, który pozwala mieszkańcom na realizację ważnych projektów społecznych, poprawiających jakość życia, o których decydują

samodzielnie. Jednostki wydają środki zarówno na inwestycje w przestrzenie publiczne, jak i na działania pobudzające obywatelskość i integrujące społeczność lokalną, jak np. warsztaty, festyny, spotkania okolicznościowe. Środki przeznaczone dla sołectw i osiedli są zmienne, zależne od budżetu gminy, liczby mieszkańców gminy oraz danej jednostki pomocniczej. Środki przydzielane jednostkom są w większości wykorzystywane – informacje w tym zakresie zestawiono w tabeli 32.

Tabela 32. Fundusz sołecki i osiedlowy

Fundusz sołecki i osiedlowy	2022	2023	2024	2025
Fundusz sołecki – plan	1496497,68	1656816,21	1584742,19	1583594,63
Fundusz sołecki – wykonanie	1318335,72	1442539,63	1373429,93	1481323,35
Fundusz sołecki – odsetek wydanych środków	88,09%	87,07%	86,67%	93,54%
Fundusz osiedlowy* – plan	339533,20	373849,75	355203,49	352745,82
Fundusz osiedlowy – wykonanie	229110,48	292565,57	296369,89	306259,46
Fundusz osiedlowy – odsetek wydanych środków	67,48%	78,26%	83,44%	86,82%

* Osiedla w Smolcu powstały w II połowie 2025 roku, w latach 2022-2025 nie były uwzględniane w ramach funduszu osiedlowego.

Źródło: Raporty o stanie Gminy Kąty Wrocławskie za lata 2022-2025, Gmina Kąty Wrocławskie.

Ważnym obszarem działalności obywatelskiej jest również działalność organów o charakterze doradczym i konsultacyjnym, reprezentujących mieszkańców. W Gminie Kąty Wrocławskie działają Gminna Rada Seniorów oraz Młodzieżowa Rady Gminy.

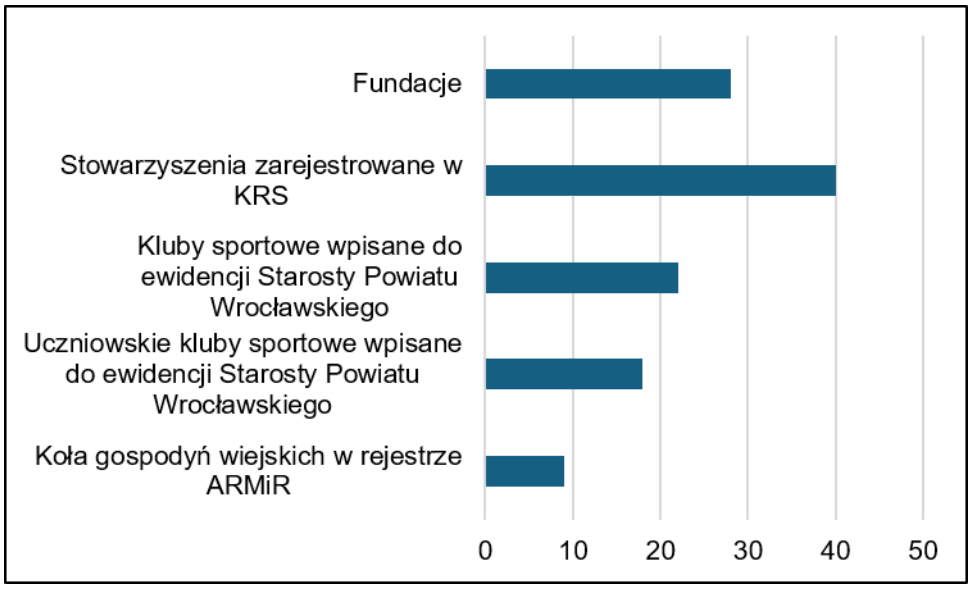
Gminna Rada Seniorów powołana została w 2015 roku. Działa na rzecz osób starszych, reprezentowania ich interesów i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Współpracuje z Radą Miejską i organami Gminy w celu reprezentowania interesów osób starszych i rozwiązywania ich problemów. W kadencji 2023-2027 Rada liczy 15 członków.

Młodzieżowa Rady Gminy powstała w 2025 roku – formalnie powołana została 29 maja 2025 roku. Wybory do Rady odbyły się w październiku 2025 roku, a faktyczne rozpoczęcie działalności miało miejsce 10 grudnia 2025 roku. Rada liczy 20 członków, a w obecnym składzie zasiada 12 radnych. Rada jest reprezentacją młodzieży, ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny, współpracuje z władzami Gminy, placówkami edukacyjnymi, samorządami uczniowskimi i organizacjami pozarządowymi.

Istotnym obszarem aktywności społecznej jest działalność realizowana w ramach organizacji pozarządowych. Statystyki publiczne uwzględniają podmioty mające siedziby na terenie danej jednostki samorządu terytorialnego, zwrócić jednak należy uwagę, że mieszkańcy mogą się angażować w działania podmiotów mających siedziby w innych miejscowościach, jak również organizacje pozarządowe z innych miejscowości mogą realizować działania wspierające mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie.

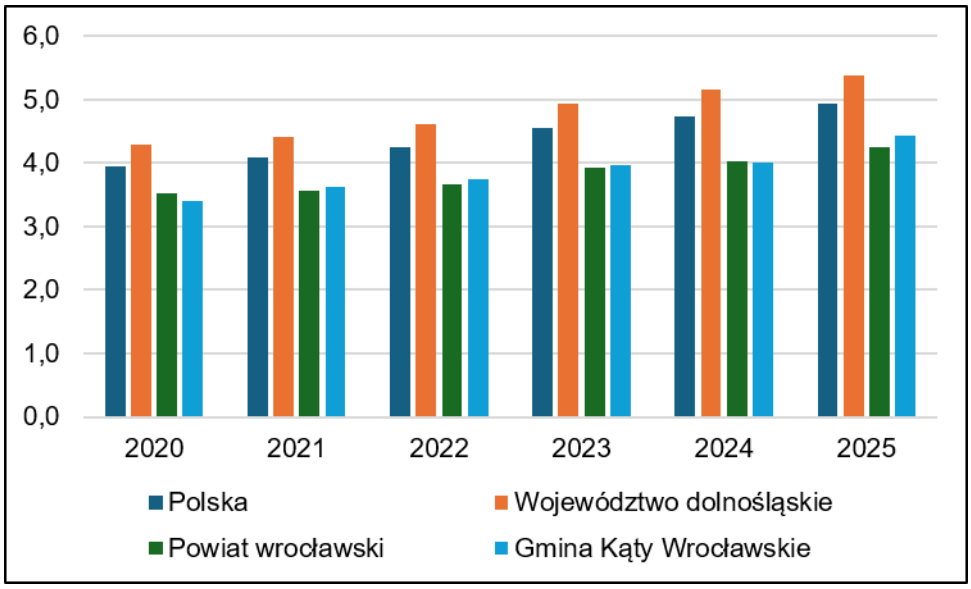
Na dzień 1 października 2026 roku na terenie Gminy Kąty Wrocławskie siedzibę miało 28 fundacji i 40 stowarzyszeń zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym. Wśród tych stowarzyszeń znajdowały się 3 kluby sportowe oraz 4 ochotnicze straże pożarne, mające siedziby w Zachowicach, Małkowicach, Gniechowicach i Smolcu, a także jedno koło gospodyń wiejskich: Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Smolcu. Dodatkowo działały 22 kluby sportowe i 18 uczniowskich klubów sportowych wpisanych do ewidencji Starosty Powiatu Wrocławskiego, a także 9 kół gospodyń wiejskich figurujących w Krajowym Rejestrze Kół Gospodyń Wiejskich[27] (Rysunek 56). Działalność na terenie gminy prowadzić mogą również stowarzyszenia zwykłe, wpisywane do ewidencji Starosty Powiatu Wrocławskiego[28], poszerzające potencjał trzeciego sektora.

[27] W rejestrze figuruje również Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Smolcu, które – jako wpisane do KRS – uwzględnione zostało w ramach stowarzyszeń.
[28] Ewidencja nie wyszczególnia stowarzyszeń zwykłych według ich siedziby; *Ewidencja stowarzyszeń zwykłych,* https://powiatwroclawski.bip.net.pl/?a=207, 01.10.2026.

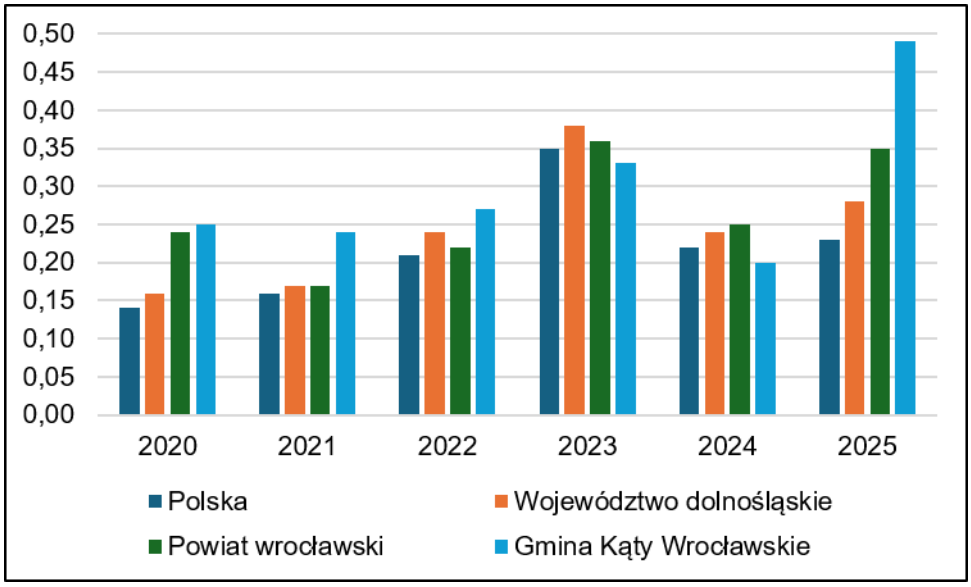


Rysunek 56. Organizacje pozarządowe mające siedzibę na terenie Gminy Kąty Wrocławskie, stan na 01.10.2026 r.
Źródło: Wykaz organizacji pozarządowych, https://powiatwroclawski.bip.net.pl/?c=253, 01.10.2026; Krajowy Rejestr Kół Gospodyń Wiejskich, https://krkgw.arimr.gov.pl/, 01.10.2026.

Potencjał sektora pozarządowego można określić na podstawie wskaźników fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców oraz nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców. Wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w latach 2020-2025 był dla Gminy Kąty Wrocławskie niższy niż średnia krajowa i średnia wojewódzka i zbliżony do średniej dla powiatu wrocławskiego (Rysunek 57). Wiąże się to z działalnością mieszkańców w organizacjach mających siedzibę we Wrocławiu, a także aktywnością tych organizacji na terenie powiatu wrocławskiego. Wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców w latach 2020-2025 ulegał wahaniom, zdarzało się, że był wyższy, ale też niższy, od średniej krajowej i wojewódzkiej. Wysoki wskaźnik odnotowano w Gminie Kąty Wrocławskie w 2025 roku, co wskazuje na zwiększoną aktywność tworzenia organizacji pozarządowych przez lokalną społeczność (Rysunek 58).



Rysunek 57. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 30.09.2026.



Rysunek 58. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców
Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS, https://bdl.stat.gov.pl/bdl/, 30.09.2026.

Sześć podmiotów pozarządowych mających siedzibę na terenie Gminy Kąty Wrocławskie posiada status organizacji pożytku publicznego – cztery stowarzyszenia, jedna fundacja i jeden podmiot kościelny, realizujący działania społeczne. Są to:

- Dolnośląskie Stowarzyszenie Wsparcia dla Rodzin Dzieci Niepełnosprawnych IMAGO, Sadowice;

- Fundacja „Spokojne Siedlisko, Kębłowice;
- Stowarzyszenie „Pomocna Dłoń”, Kąty Wrocławskie;
- Stowarzyszenie Błękitny Koralik, Jaszkotle;
- Stowarzyszenie Krzyś – Byś Kolorowo Żył, Kąty Wrocławskie;
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla Dzieci imienia Jana Pawła II prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej, Jaszkotle.

Gmina Kąty Wrocławskie wspiera działania realizowane przez organizacje pozarządowe, w tym udziela wsparcia finansowego na realizację projektów w sferze społecznej. Podmioty non-profit mogą uzyskać wsparcie w ramach inicjatywy lokalnej, tzw. małych grantów, a także w ramach finansowania projektów z zakresu współzawodnictwa i upowszechniania kultury fizycznej i sportu oraz finansowania projektów w ramach otwartych konkursów ofert w innych obszarach działań społecznych. Najwięcej projektów oraz największe środki wydatkowane są na działania w obszarze współzawodnictwa i upowszechniania kultury fizycznej i sportu. Uzyskują je podmioty oferujące aktywność sportową w różnych obszarach, m.in. piłki nożnej, piłki ręcznej, koszykówki, siatkówki, futbolu amerykańskiego, tenisa ziemnego i stołowego, sztuk walki, strzelectwa, łucznictwa czy biegów. Warto przy tym zaznaczyć, że kwoty wsparcia działalności sportowej w latach 2022-2025 rosły.

W latach 2022-2025 wahała się liczba projektów oraz kwota wsparcia udzielonego w ramach małych grantów. Podkreślić należy, że w tych formułach inicjatywa leży po stronie organizacji pozarządowych, które występują z wnioskami o finansowanie, a jednostka samorządu terytorialnego nie ogłasza konkursów na projekty. Inicjatywy lokalne były realizowane przez grupy mieszkańców, co wskazuje na duży zakres oddolnego zaangażowania, bez pośrednictwa organizacji pozarządowych.

Środki wydatkowane na projekty w ramach otwartych konkursów ofert znacząco wzrosły w 2025 roku. Szczególnie dotyczyło to zadań z zakresu kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego oraz działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych.

Tabela 33. Liczba projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe dzięki wsparciu Gminy Kąty Wrocławskie

Formy wsparcia	2022	2023	2024	2025
Inicjatywy lokalne	8	3	8	8
Małe granty	17	17	9	16
Nabór wniosków na wsparcie zadań z zakresu współzawodnictwa i upowszechniania kultury fizycznej i sportu	19	25	27	26
Otwarte konkursy ofert – inne zadania	9	11	10	15

Źródło: Raporty o stanie Gminy Kąty Wrocławskie za lata 2022-2025, Gmina Kąty Wrocławskie.

Tabela 34. Kwota wsparcia udzielonego przez Gminę Kąty Wrocławskie organizacjom pozarządowym na realizację projektów

Formy wsparcia	2022	2023	2024	2025
Inicjatywy lokalne	32165,99	8299,47	42937,80	34593,77
Małe granty	100200,00	66500,00	34000,00	67500,00
Nabór wniosków na wsparcie zadań z zakresu współzawodnictwa i upowszechniania kultury fizycznej i sportu	870000,00	1052000,00	1151000,00	1307000,00
Otwarte konkursy ofert – inne zadania w tym:	147000,00	167000,00	168000,00	393000,00
Działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym	51000,00	51000,00	57000,00	66000,00
Działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	12000,00	12000,00	14000,00	17000,00
Działalność na rzecz dzieci i młodzieży	18000,00	20000,00	20000,00	20000,00
Kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	20000,00	38000,00	40000,00	70000,00
Działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych	46000,00	46000,00	37000,00	60000,00

Źródło: Raporty o stanie Gminy Kąty Wrocławskie za lata 2022-2025, Gmina Kąty Wrocławskie.

Z perspektywy realizacji usług społecznych istotne są projekty w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami, wsparcia dzieci i młodzieży oraz osób w wieku emerytalnym. Dla pobudzania aktywności obywatelskiej i wspierania integracji istotne są również projekty wspomagające rozwój wspólnot i społeczności lokalnych. W sferze wsparcia seniorów, młodzieży i osób z niepełnosprawnościami w latach 2022-2025 dotacje uzyskiwały te same podmioty. Są to:

- W zakresie działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym: Fundacja Smolec, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Kątach, Fundacja Byś Kolorowo Żył, Stowarzyszenie „Krzyś” - Byś Kolorowo Żył;

- W zakresie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych: Stowarzyszenie „Krzyś" – Byś Kolorowo Żył;
- W zakresie działalności na rzecz dzieci i młodzieży: Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży „Na krańcu tęczy".

W 2025 roku w kwocie wsparcia w wysokości 393 000,00 zł, przyznanej w ramach otwartych konkursów ofert, wskazanej w tabeli 34, zawarto zadania realizowane w ramach współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z organizacjami pozarządowymi:

- Zadanie „Organizacja I Kongresu Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży", realizowane było przez Fundację Polskie Dzieci.org, która uzyskała dotację w kwocie 110 000,00 zł. Kongres odbył się w terminie 21-22 lutego 2025 roku, obejmował wykłady ekspertów, prelekcje i warsztaty, a wzięło w nim udział 841 mieszkańców;
- Zadanie „Organizacja letniego obozu harcerskiego z programem profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży z terenu Gminy Kąty Wrocławskie", realizowane było przez Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Dolnośląska Hufiec w Łagiewnikach, który otrzymał dotację w kwocie 50 000,00 zł. Obóz odbył się w lipcu 2025 roku, w bazie obozowej Hufca Łagiewniki w Pobierowie, a wzięło w nim udział 60 osób. Podczas obozu zrealizowany został program profilaktyczny „Morskie Tajemnice".

Analiza pobudzania aktywności obywatelskiej przez Gminę Kąty Wrocławskie wskazuje, że Gmina wspiera zarówno inicjatywy organizacji pozarządowych, w tym projekty inicjowane samodzielnie w ramach małych grantów, jak i działania grup obywateli poprzez inicjatywy lokalne. Z organizacjami pozarządowymi współpracuje również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, co stanowi bazę dla rozwoju współpracy w ramach Centrum Usług Społecznych. Zadania związane z pomocą społeczną i wsparciem społecznym realizowały zarówno podmioty mające siedzibę na terenie Gminy Kąty Wrocławskie, jak i organizacje spoza gminy, które prowadzą działania na rzecz mieszkańców. Stanowi to bazę do dalszego włączania sektora pozarządowego w realizację zadań publicznych.

4. Potencjał i potrzeby mieszkańców – wyniki badań ankietowych

4.1. Badania ankietowe dorosłych mieszkańców

Badaniem ankietowym objęto dorosłych mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie. Zrealizowano je przy wykorzystaniu elektronicznego kwestionariusza ankiety oraz papierowego kwestionariusza rozdawanego, by umożliwić jej wypełnienie mieszkańcom nie korzystającym z Internetu lub nie preferującym formy online. Ankietę dystrybuowano za pośrednictwem informacji i ogłoszeń w przestrzeni publicznej oraz mediach społecznościowych, a także za pośrednictwem systemu Librus poprzez szkoły i za pośrednictwem sołtysów i przewodniczących Rad Osiedli.

Łącznie zebrano 408 ankiet. Ankiety wypełnili mieszkańcy reprezentujący 34 miejscowości na terenie gminy, natomiast z 11 miejscowości nie uzyskano ani jednej ankiety. Najwięcej ankiet spłynęło z największych miejscowości: Kątów Wrocławskich i Smolca, 10 i więcej ankiet uzyskano również z Bogdaszowic, Gniechowic, Kilianowa, Krzeptowa, Nowej Wsi Wrocławskiej, Pełcznicy, Pietrzykowic i Sadkowa. Ankiety nie zostały zwrócone przez respondentów z miejscowości: Cesarzowice, Górzyce, Różaniec, Rybnica, Sadkówek, Skałka, Stary Dwór, Stoszyce, Stradów, Szymanów i Wojtkowice. Większość osób wypełniających ankiety to osoby w średnim wieku – aż 45,3% miało 40-49 lat, a 32,4% 30-39 lat. Reprezentacja osób młodszych i starszych była dużo mniejsza. Wśród respondentów dominowały kobiety, które stanowiły aż 74,8%.

W badaniu udział wzięły głównie osoby aktywne zawodowo – pracujące lub prowadzące działalność gospodarczą. Większość to osoby zamężne lub żonate, wdowy i wdowcy występowali w kategorii wiekowej 40 lat i więcej, z kolei panny i kawalerowie w różnych kategoriach wiekowych. Zaledwie 3,4% respondentów mieszkało samotnie, udział osób zamieszkujących samotnie wśród respondentów w wieku senioralnym (60 lat i więcej) był wyższy – wyniósł 16,7%. Większość respondentów zamieszkiwała z dziećmi, zaledwie 18,6% było bezdzietnych. Wiąże się to z dominacją w próbie osób w średnim wieku. Należy podkreślić, że aż 11,0% respondentów zadeklarowało, że w ich gospodarstwie domowym mieszka osoba posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności. Na tę opcję wskazali respondenci z różnych grup wiekowych. Dwoje samotnych respondentów wskazało na posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności, w tym jeden dodatkowo na problemy

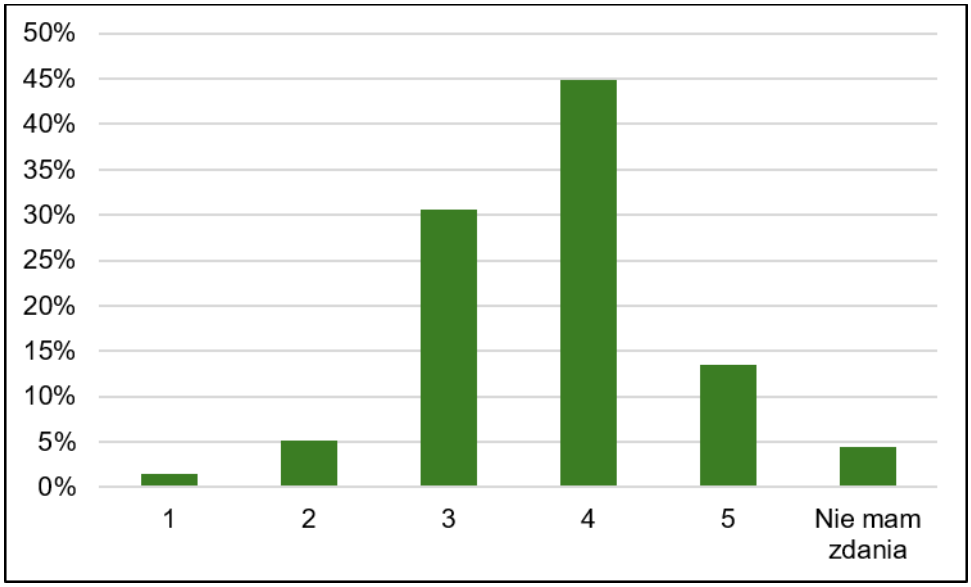
w codziennym funkcjonowaniu. Pozostałe osoby z niepełnosprawnościami zamieszkiwały w gospodarstwach wieloosobowych, co jest zjawiskiem pozytywnym, bowiem pozwala na zapewnienie tym osobom wsparcia. Aż 71,1% gospodarstw z osobami z orzeczeniem o niepełnosprawności wskazało na konieczność udzielania członkowi gospodarstwa domowego pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Z kolei 7,2% gospodarstw bez osób z orzeczeniem o niepełnosprawności wskazało, że w ich gospodarstwie domowym jest osoba wymagająca pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Wszystkie te gospodarstwa były minimum dwuosobowe, więc osoba wymagająca wsparcia miała opiekę ze strony innych członków rodziny. Zwrócić należy uwagę na dużą liczbę gospodarstw z osobami niesamodzielnymi, które powinny zostać objęte usługami społecznymi (Tabela 35).

Tabela 35. Cechy społeczno-demograficzne respondentów – mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie

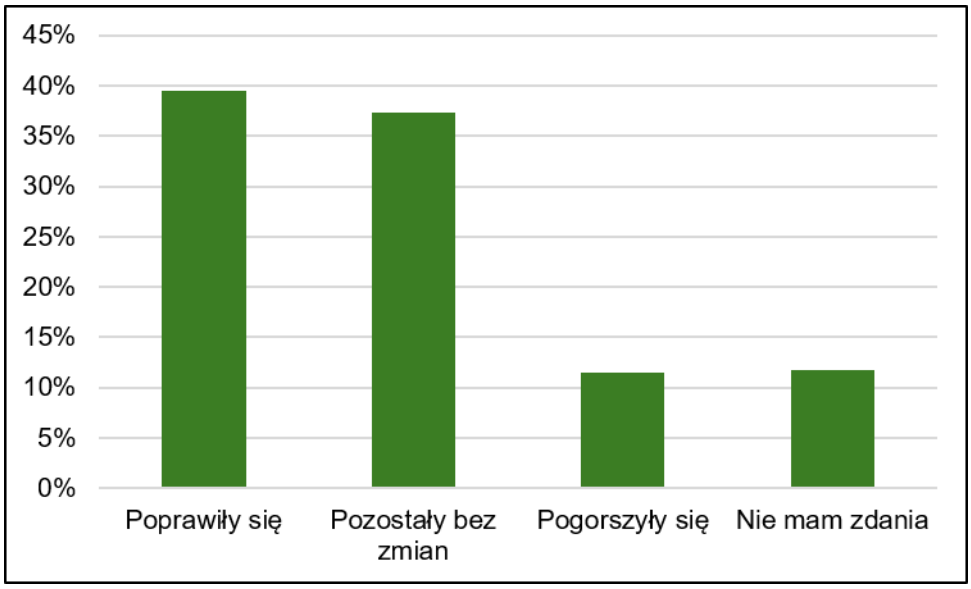
Miejscowość zamieszkania	**%**	**Wiek**	**%**	**Status zawodowy**	**%**
Bogdaszowice	2,7%	18-29 lat	5,1%	Uczeń/ student	1,0%
Gniechowice	4,9%	30-39 lat	32,4%	Pracujący	67,8%
Kąty Wrocławskie	28,4%	40-49 lat	45,3%	Prowadzący działalność gospodarczą	17,2%
Kilianów	2,9%	50-59 lat	11,3%	Bezrobotny	1,0%
Krzeptów	4,9%	60-69 lat	3,4%	Rencista	1,0%
Nowa Wieś Wrocławska	3,4%	70 lat i więcej	2,5%	Emeryt	5,2%
Pełcznica	3,7%			Niepracujący, zajmujący się domem, opiekujący się osobami zależnymi	6,9%
Pietrzykowice	5,1%	**Stan cywilny**	**%**	**Płeć**	**%**
Sadków	5,1%	Mężatka/zamężny	77,9%	Kobieta	74,8%
Smolec	15,2%	Panna/kawaler	18,6%	Mężczyzna	25,2%
Inne miejscowości	23,5%	Wdowa/wdowiec	2,2%		
Liczba osób w gospodarstwie domowym	**%**	**Liczba dzieci**	**%**	**Osoba z orzeczeniem o niepełnosprawności w gospodarstwie domowym**	**%**
1 osoba	3,4%	Brak	18,6%	Tak	11,0%
2 osoby	15,7%	1 dziecko	24,3%	Nie	89,0%
3 osoby	24,0%	2 dzieci	41,4%	**Osoba wymagająca pomocy w codziennym funkcjonowaniu w gospodarstwie domowym**	**%**
4 osoby	39,2%	3 dzieci	13,2%	Tak	14,2%
5 osób	12,7%	4 dzieci	2,0%	Nie	85,8%
6 osób i więcej	4,9%	5 i więcej dzieci	0,5%		

Źródło: Badanie własne (n=408, dla statusu zawodowego n=407).

W badaniu ankietowym mieszkańcy poproszeni zostali o ocenę aktualnych ogólnych warunków życia mieszkańców (osób i rodzin) w Gminie Kąty Wrocławskie w skali 1-5, gdzie 1 to ocena niedostateczna a 5 bardzo dobra. Średnia ocena wystawiona warunkom życia to 3,7. Najczęściej mieszkańcy wystawali ocenę 4,0 (aż 44,9%). Pozytywny jest fakt, że zaledwie 6,6% oceniło warunki życia na ocenę 1 lub 2 (Rysunek 59). Mieszkańcy zauważają również progres w zakresie warunków życia w ostatnich latach – aż 39,5% respondentów uważa, że warunki życia się poprawiły, a zaledwie 11,5%, że się pogorszyły (Rysunek 60).



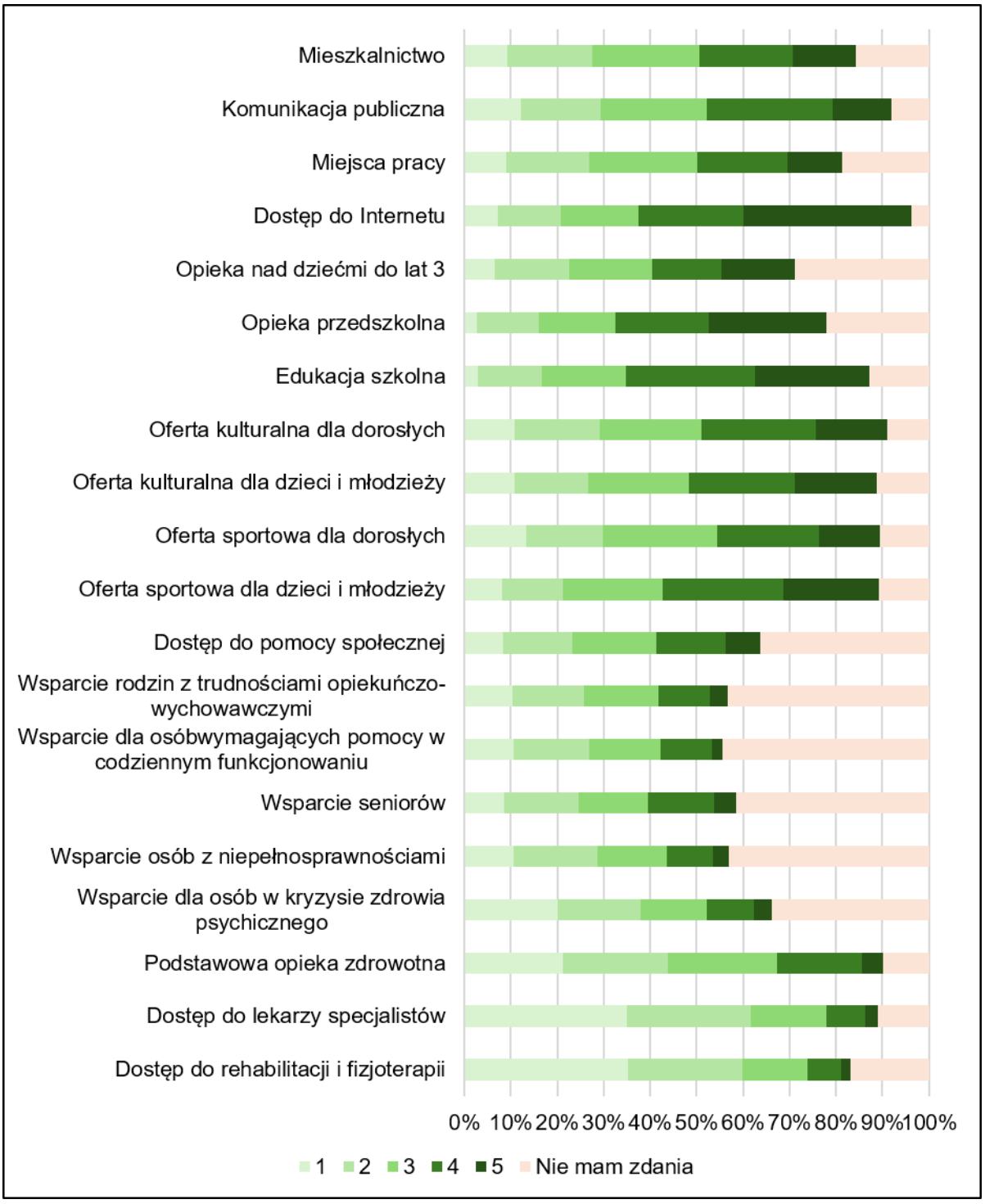
Rysunek 59. Ocena aktualnych ogólnych warunków życia mieszkańców (osób i rodzin) w Gminie Kąty Wrocławskie w skali 1-5
Źródło: Badanie własne (n=408).



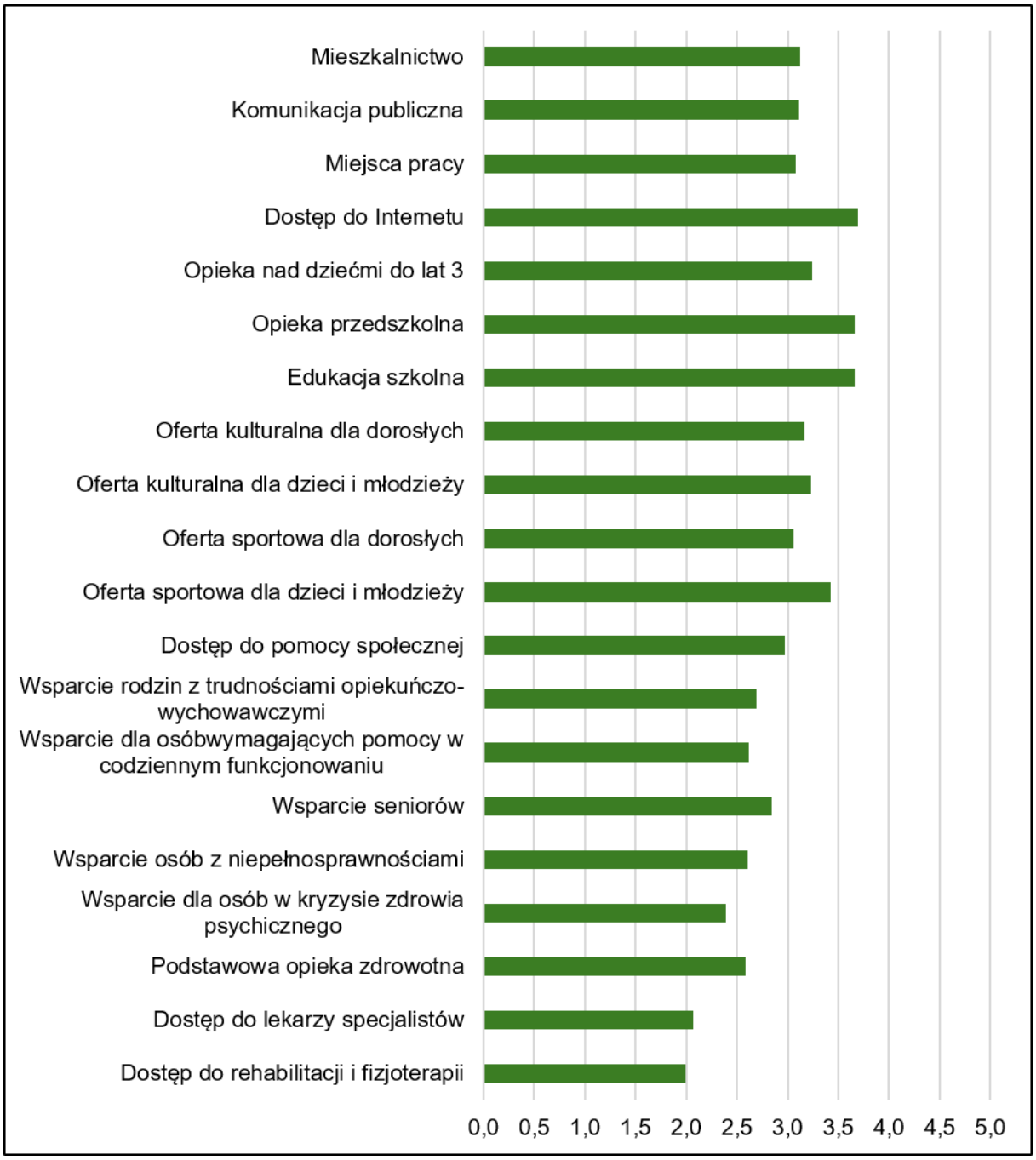
Rysunek 60. Zmiana ogólnych warunków życia mieszkańców w Gminie Kąty Wrocławskie w ciągu ostatnich 3 lat
Źródło: Badanie własne (n=408).

Mieszkańcy poproszeni zostali o ocenę oferty społecznej dostępnej na terenie Gminy Kąty Wrocławskie. Dotyczyła ona różnych aspektów: mieszkalnictwa, komunikacji, edukacji i opieki nad dziećmi, rynku pracy, ochrony zdrowia, sportu, kultury, a także pomocy społecznej i wsparcia osób potrzebujących. Ponad połowa respondentów przyznała oceny 4 lub 5 dostępowi do Internetu i edukacji szkolnej. Z kolei co najmniej 40,0% badanych oceniło na 4 lub 5 opiekę przedszkolną, ofertę kulturalną dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz ofertę sportową dla dzieci i młodzieży. Największy udział ocen negatywnych (1 lub 2) uzyskała oferta związana z ochroną zdrowia: wsparcie dla osób w kryzysie zdrowia psychicznego, podstawowa opieka zdrowotna, dostęp do lekarzy specjalistów oraz dostęp do rehabilitacji i fizjoterapii. Zwrócić należy uwagę, że szczególnie w przypadku obszaru pomocy społecznej i wsparcia znaczący odsetek mieszkańców nie był w stanie dokonać oceny, co wynika z braku wiedzy o ofercie (Rysunek 61).

Najwyższą średnią ocen (3,7) uzyskały: dostęp do Internetu, opieka przedszkolna i edukacja szkolna. Wynik na poziomie 3,0 lub wyższym odnotowano również dla mieszkalnictwa, komunikacji publicznej, miejsc pracy, opieki nad dziećmi do lat 3, oferty kulturalnej i sportowej dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz dostępu do pomocy społecznej. Najniższą średnią ocenę uzyskały dostęp do rehabilitacji i fizjoterapii (2,0) oraz dostęp do lekarzy specjalistów (Rysunek 62).



Rysunek 61. Ocena oferty w sferze społecznej dostępnej na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5
Źródło: Badanie własne (n=408).

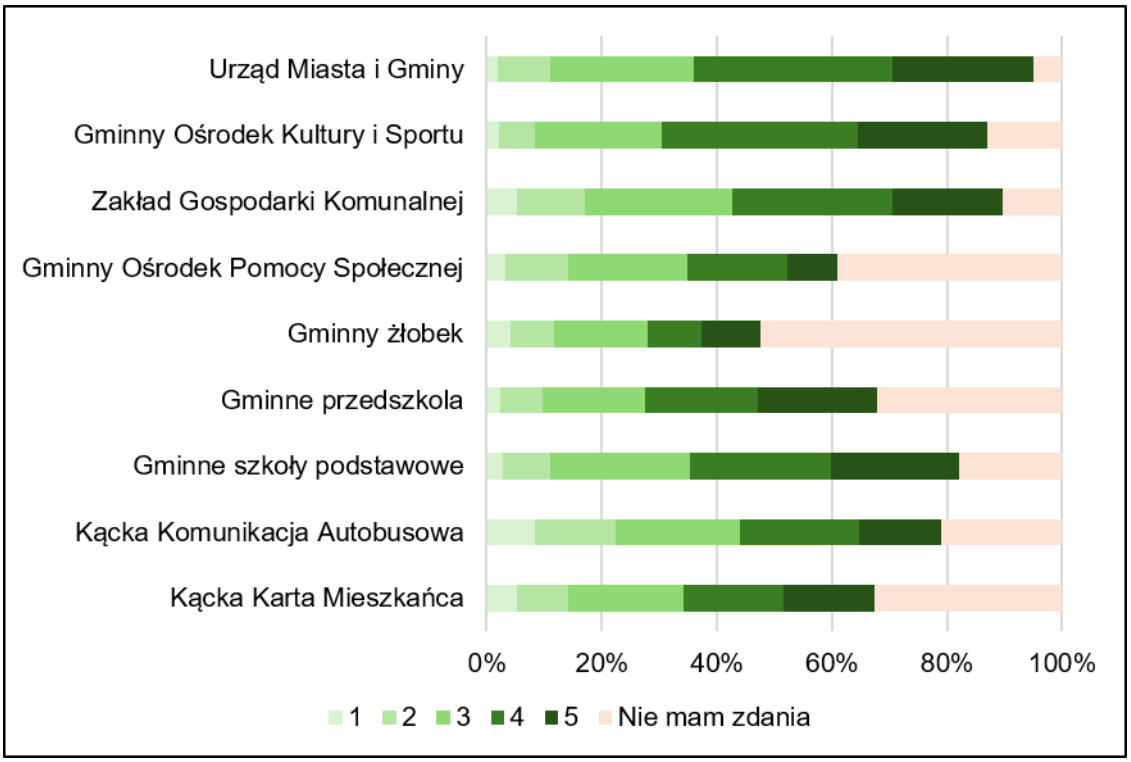


Rysunek 62. Średnia ocena oferty w sferze społecznej dostępnej na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5
Źródło: Badanie własne (n=408).

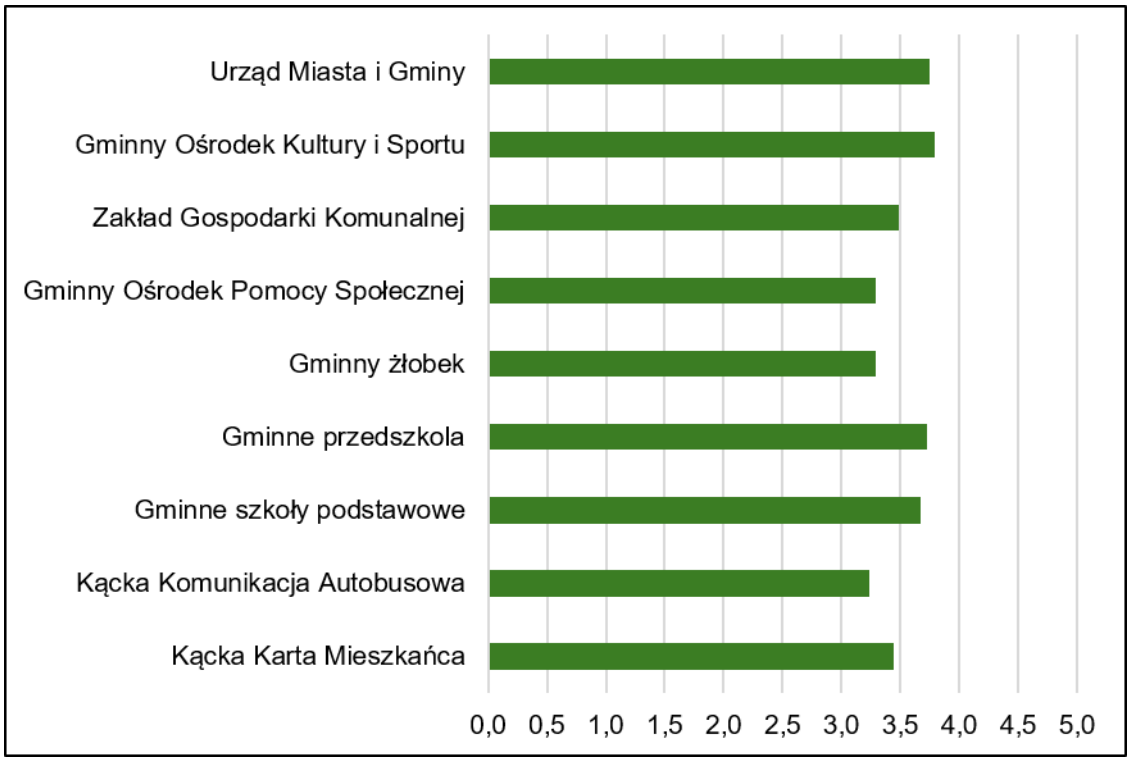
Mieszkańcy poproszeni zostali również o ocenę instytucji i rozwiązań lokalnych funkcjonujących na terenie Gminy Kąty Wrocławskie. Ponad połowa respondentów przyznała Urzędowi Miasta i Gminy oraz Gminnemu Ośrodkowi Kultury i Sportu oceny 4 lub 5. Ponad 40,0% osób oceniło na 4 lub 5 Zakład Gospodarki Komunalnej, gminne przedszkola oraz szkoły podstawowe. Najwięcej ocen negatywnych (1 i 2) otrzymała Kącka Komunikacja Autobusowa: 22,3%.

Zwrócić należy uwagę, że część mieszkańców nie oceniła instytucji, szczególnie często żłobka i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, prawdopodobnie w związku z niekorzystaniem z usług przez nie świadczonych (Rysunek 63).

Najwyższą średnią ocenę – 3,8 – uzyskał Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, ocenę 3,7 otrzymały: Urząd Miasta i Gminy, gminne przedszkola i szkoły podstawowe. Najniższą średnią ocenę – 3,2 – uzyskała Kącka Komunikacja Autobusowa (Rysunek 64). W przypadku oceny komunikacji autobusowej podkreślić należy, że ocena komunikacji przez mieszkańców największych miejscowości o lepszym skomunikowaniu, czyli Kątów Wrocławskich i Smolca, nie różni się od oceny mieszkańców pozostałych miejscowości. W większości mieszkańcy pozytywnie oceniają gminne instytucje i rozwiązania.

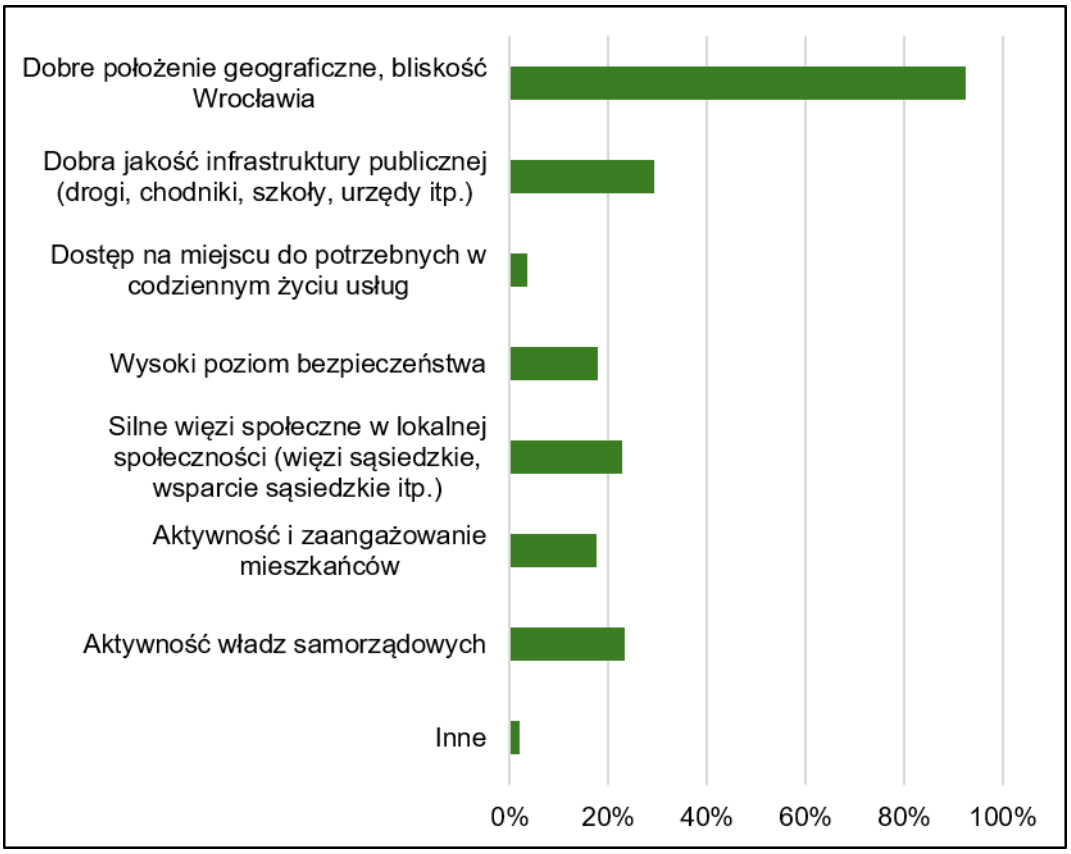


Rysunek 63. Ocena instytucji i rozwiązań funkcjonujących na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5
Źródło: Badanie własne (n=408).



Rysunek 64. Średnia ocena instytucji i rozwiązań funkcjonujących na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5
Źródło: Badanie własne (n=408).

Respondenci, zapytani o najważniejsze zalety Gminy Kąty Wrocławskie z perspektywy mieszkańców, wskazali przede wszystkim na dobre położenie geograficzne i bliskość Wrocławia. Aż 92,4% uważa to za największy walor. Zamieszkiwanie na terenie gminy pozwala bowiem łączyć życie w małej miejscowości z możliwością korzystania z oferty dużego miasta. Mieszkańcy wskazali również na dobrą jakość infrastruktury publicznej, więzi w społeczności lokalnej, aktywność mieszkańców, aktywność władz samorządowych i bezpieczeństwo (Rysunek 65). Więzi sąsiedzkie i poczucie bezpieczeństwa są zdecydowanie większe w małych lokalnych społecznościach i jest to zaleta większości miejscowości w Gminie Kąty Wrocławskie. Wśród innych zalet mieszkańcy wymienili bliskość natury, tereny zielone, a także dostęp do miejsc pracy.



Rysunek 65. Największe zalety Gminy Kąty Wrocławskie z perspektywy mieszkańców
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=408).

Aby zdiagnozować obszary pożądanych przez mieszkańców zmian respondentom zadano otwarte pytanie o to, co w pierwszej kolejności powinno się zmienić na terenie gminy, aby żyło się w niej lepiej. Odpowiedzi mieszkańców sklasyfikowano w 11 tematycznych kategorii, w ramach których respondenci wskazywali na potrzeby zmian.

Największy odsetek respondentów, bo aż 27,9%, wskazał na konieczność zmian w obszarze infrastruktury drogowej. Odpowiedzi dotyczyły potrzeby budowy dróg, chodników, ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych, w tym łączących miejscowości gminy, w celu zwiększenia bezpieczeństwa przemieszczania się, a także potrzeby budowy parkingów, obwodnic miejscowości czy rozwiązania problemu zbyt długiego oczekiwania przy przejazdach kolejowych.

Zmiany w obszarze transportu publicznego są potrzebne w opinii 12,7% respondentów. Dotyczy to przede wszystkim zwiększenia częstotliwości kursów autobusowych i kolejowych do i z Wrocławia, zwiększenia częstotliwości kursowania

komunikacji wewnątrz gminy, w tym z miejscowości wykluczonych komunikacyjnie, a także dostosowania rozkładu komunikacji autobusowej do rozkładu kolejowego.

W obszarze spraw związanych z gospodarką komunalną, środowiskiem i przestrzenią potrzeby zmian zgłosiło 10,0% osób wypełniających ankietę. Dotyczyły one budowy sieci kanalizacyjnej i gazowej, rozbudowy sieci światłowodowej, poprawy jakości powietrza, wyeliminowana uciążliwości zapachowych generowanych przez zakłady przemysłowe, zwracania większej uwagi na ład przestrzenny w planowaniu przestrzennym, aranżacji terenów zielonych, ograniczenia pozwoleń na budowę i ograniczenia „patodeweloperki". Mieszkańcy zwrócili również uwagę na wysokość opłaty za wywóz odpadów, problemy z segregacją, a także na harmonogram odbioru śmieci.

Ważnym z perspektywy mieszkańców obszarem jest bezpieczeństwo i porządek publicznych – tu potrzeby zmian zauważa 9,3% respondentów. Zgłoszone postulaty dotyczyły przede wszystkim większej liczby patroli Policji, uruchomienia monitoringu, zapobiegania wandalizmowi oraz wprowadzania rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo na drogach (np. ograniczeń prędkości, progów zwalniających czy zakazu wjazdu samochodów ciężarowych). Respondenci zwrócili też uwagę na kwestię zagrożenia bezpieczeństwa związaną ze zwiększającą się liczbą cudzoziemców zamieszkujących na terenie gminy.

W obszarze usług i handlu, na który uwagę zwróciło 4,4% respondentów, potrzeby związane były z rozwojem bazy handlowej i usługowej, m.in. otwieraniem większych sklepów spożywczych, drogerii oraz sklepów wielobranżowych, a także zwiększaniem oferty gastronomicznej.

W sferze społecznej największy odsetek mieszkańców (15,0%) zwrócił uwagę na potrzeby w sferze ochrony zdrowia. Obejmują one zwiększenie dostępności lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, w tym pediatrów, a także lekarzy specjalistów, poprawy funkcjonowania przychodni w zakresie rejestracji i obsługi mieszkańców, zwiększenia dostępu do usług diagnostycznych, stomatologicznych oraz wprowadzenia na terenie gminy nocnej i świątecznej opieki medycznej oraz stacji pogotowia ratunkowego.

Potrzeby w obszarze pomocy społecznej i wsparcia osób potrzebujących, sformułowane przez 4,2% badanych, dotyczyły wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin poprzez rozbudowę oferty pomocowej, w szczególności opieki wytchnieniowej i usług opiekuńczych, wsparcia seniorów

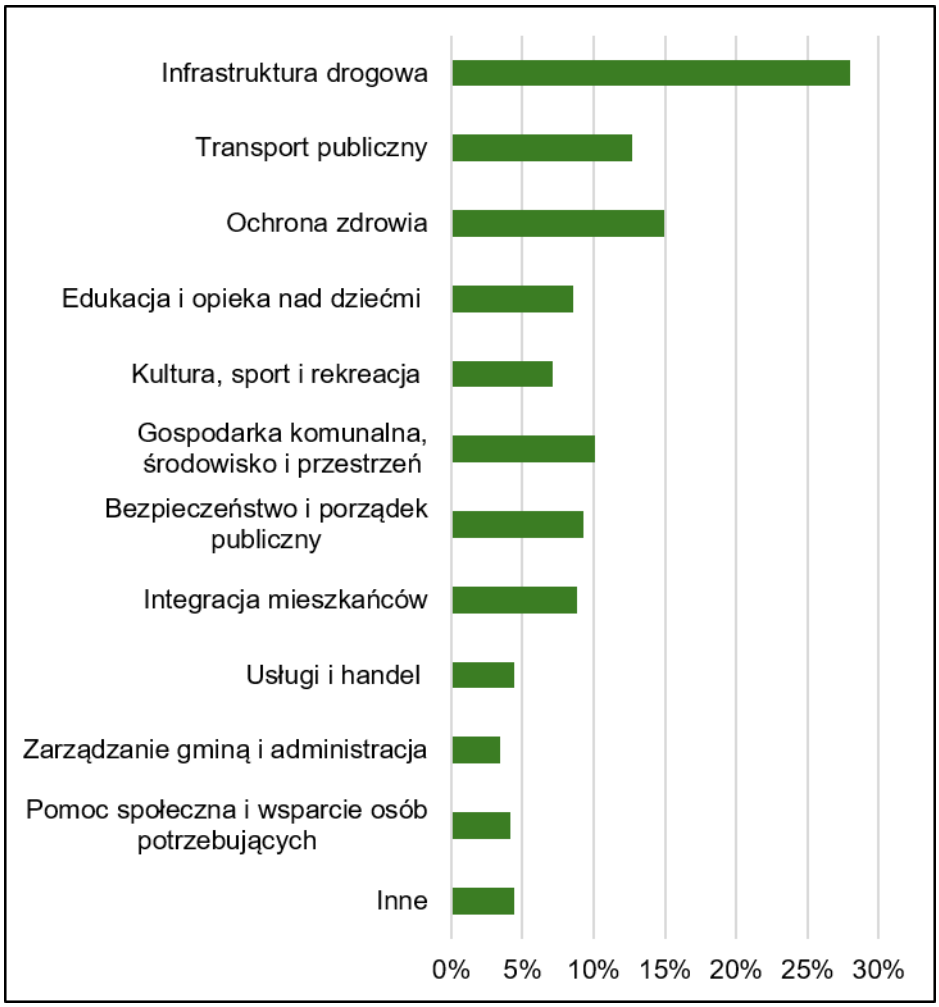
o charakterze opiekuńczym, pomocy dla osób w kryzysie bezdomności, pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży, uruchomienia taniej jadłodajni oraz pomocy żywnościowej dla osób ubogich, a także wsparcia finansowego potrzebujących.

W sferze edukacji i opieki nad dziećmi zapotrzebowanie zgłosiło 8,6% badanych. Dotyczyły one zwiększenia dostępności do żłobków i przedszkoli, uruchomienia na terenie gminy szkoły ponadpodstawowej, zapewnienie atrakcyjnych zajęć pozalekcyjnych oraz opieki w dni wolne podczas ferii i wakacji.

Oczekiwania w obszarze kultury, sportu i rekreacji, wskazane przez 7,1% respondentów obejmowały przede wszystkim budowę i rozbudowę obiektów sportowo-rekreacyjnych na terenie gminy, przede wszystkim boisk, placów zabaw, siłowni, skateparków, siłowni i basenów. Mieszkańcy zwracali uwagę na zajętość aktualnych obiektów przez podmioty realizujące zorganizowane zajęcia, co ogranicza możliwości korzystania z nich osobom indywidualnym i grupom nieformalnym. Respondenci wskazywali też na potrzebę większej oferty wydarzeń kulturalnych, spektakli teatralnych oraz imprez plenerowych.

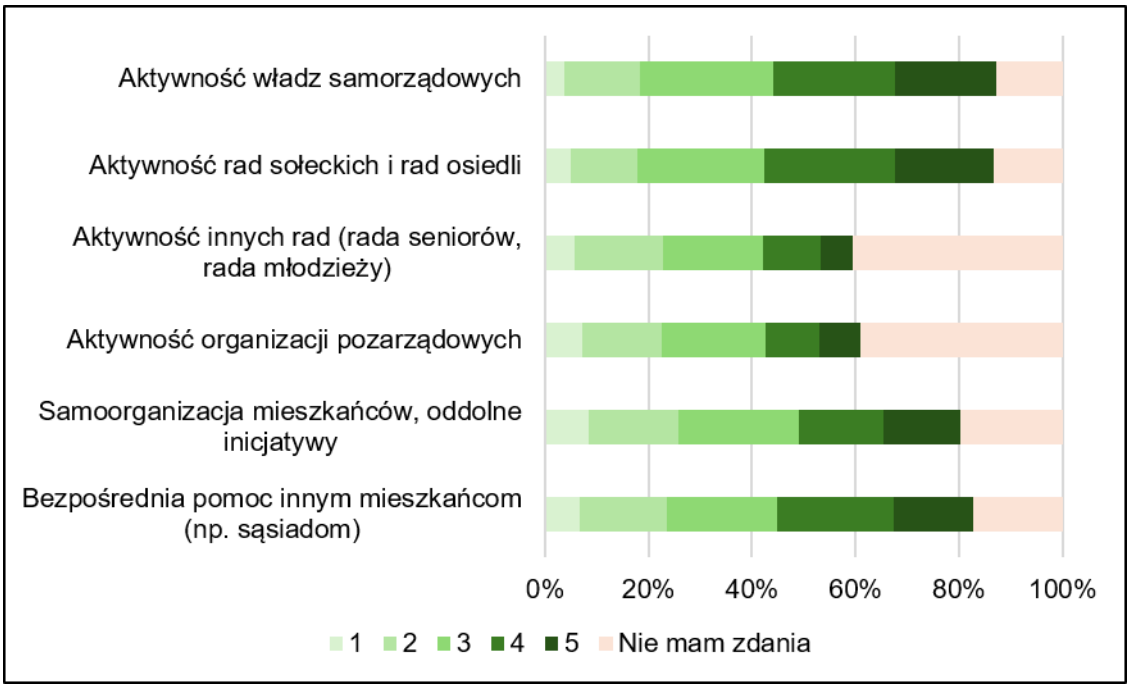
Mieszkańcy sformułowali również potrzeby w obszarze integracji. Zwrócili też uwagę na brak poczucia wspólnoty wśród mieszkańców nowych osiedli i anonimowość funkcjonowania w społeczności lokalnej. Wskazali na potrzebę tworzenia przestrzeni do wspólnych spotkań (na przykład w świetlicach wiejskich), aktywizowania obywateli i budowania więzi społecznych, w tym inicjowania tworzenia organizacji pozarządowych, organizowania wydarzeń sprzyjających integracji społecznej różnych grup mieszkańców, między innymi dzieci i młodzieży, kobiet, seniorów i cudzoziemców.

Respondenci wskazali na kwestie zarządzania gminą i funkcjonowania administracji (3,4%). W tym obszarze postulowano przede wszystkim usprawnienie procesów zarządczych oraz zmianę lokalnych reprezentantów, którzy w ocenie badanych wykazują zbyt małe zaangażowanie (np. sołtysów). Zwracano również uwagę na konieczność podniesienia jakości obsługi w urzędach i zmiany nastawienia urzędników do klientów. Z kolei inne wskazania dotyczyły głównie braku opinii na dany temat.

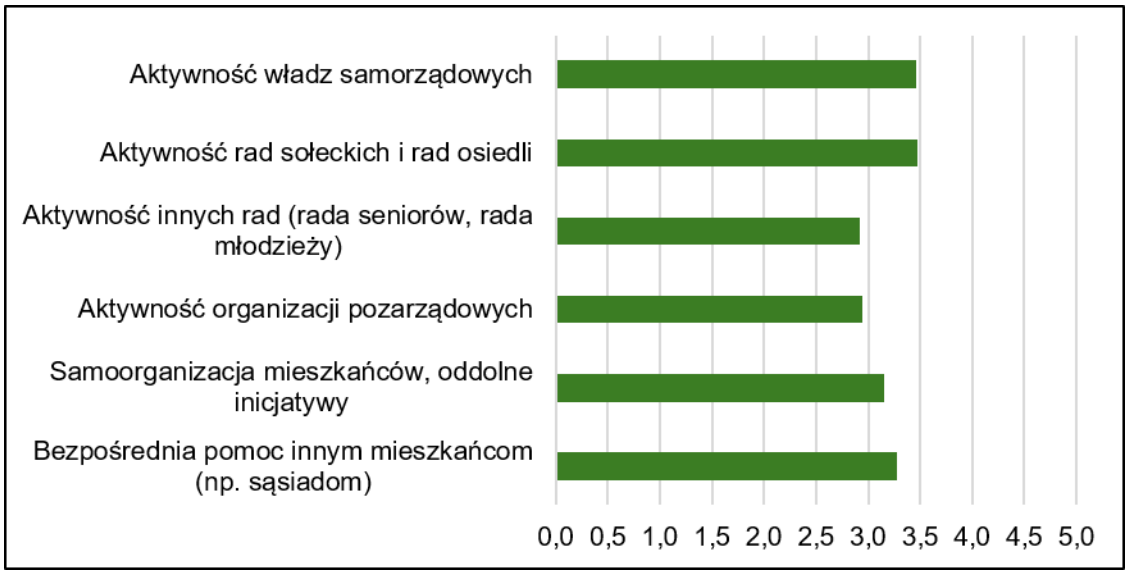


Rysunek 66. Obszary pożądanych przez mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie zmian poprawiających jakość życia
Osoby mogły wpisać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=408).

Kolejny blok pytań w badaniu ankietowym dotyczył zaangażowania społecznego oraz chęci do działania na rzecz lokalnej wspólnoty. Respondenci oceniali aktywność mieszkańców w skali od 1 (niedostateczna) do 5 (bardzo dobra). Najwięcej ocen 4 i 5 uzyskały aktywność organizacji pozarządowych (47,1%) i aktywność rad innych niż rady sołeckie i rady osiedli (46,8%). W przypadku pozostałych form zaangażowania pozytywne opinie wystawiła jedna trzecia ankietowanych. Najwięcej ocen negatywnych (1 i 2) otrzymała samoorganizacja mieszkańców i oddolne inicjatywy – krytycznie odniosła się do nich co czwarta badana osoba (25,7%) (Rysunek 67). Z kolei najwyższą średnią ocenę na poziomie 3,5 uzyskała aktywność władz samorządowych oraz aktywność rad sołeckich i rad osiedli (Rysunek 68).



Rysunek 67. Ocena aktywności społecznej mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5
Źródło: Badanie własne (n=408).

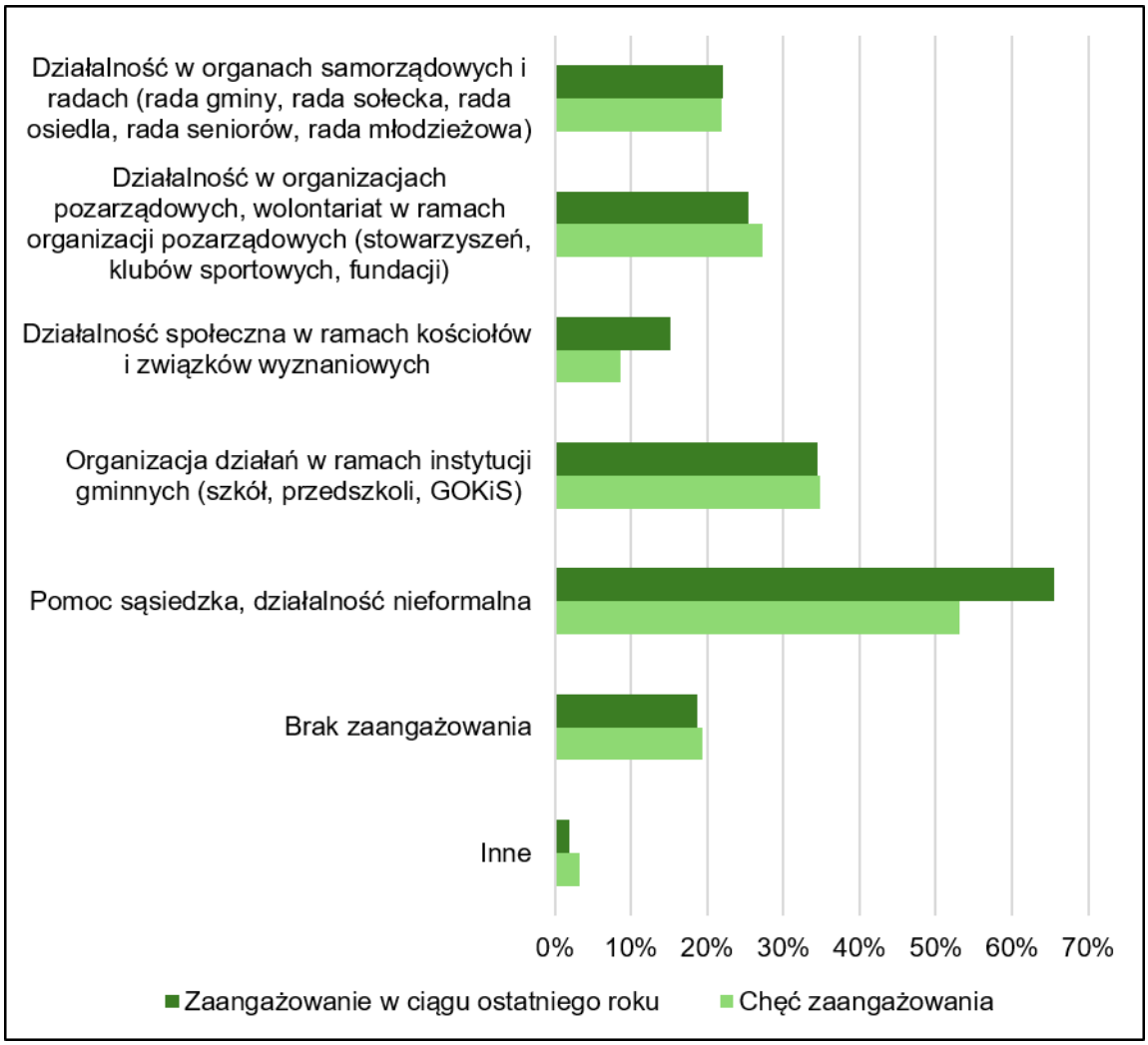


Rysunek 68. Średnia ocena aktywności społecznej mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5
Źródło: Badanie własne (n=408).

Mieszkańców zapytano o ich zaangażowanie w działalność społeczną w ciągu ostatniego roku oraz chęć zaangażowania w przyszłości (Rysunek 69). Działania na rzecz otoczenia w minionym roku zadeklarowało łącznie 80,6% respondentów. Badani najczęściej włączali się w pomoc sąsiedzką i inicjatywy nieformalne (65,4%),

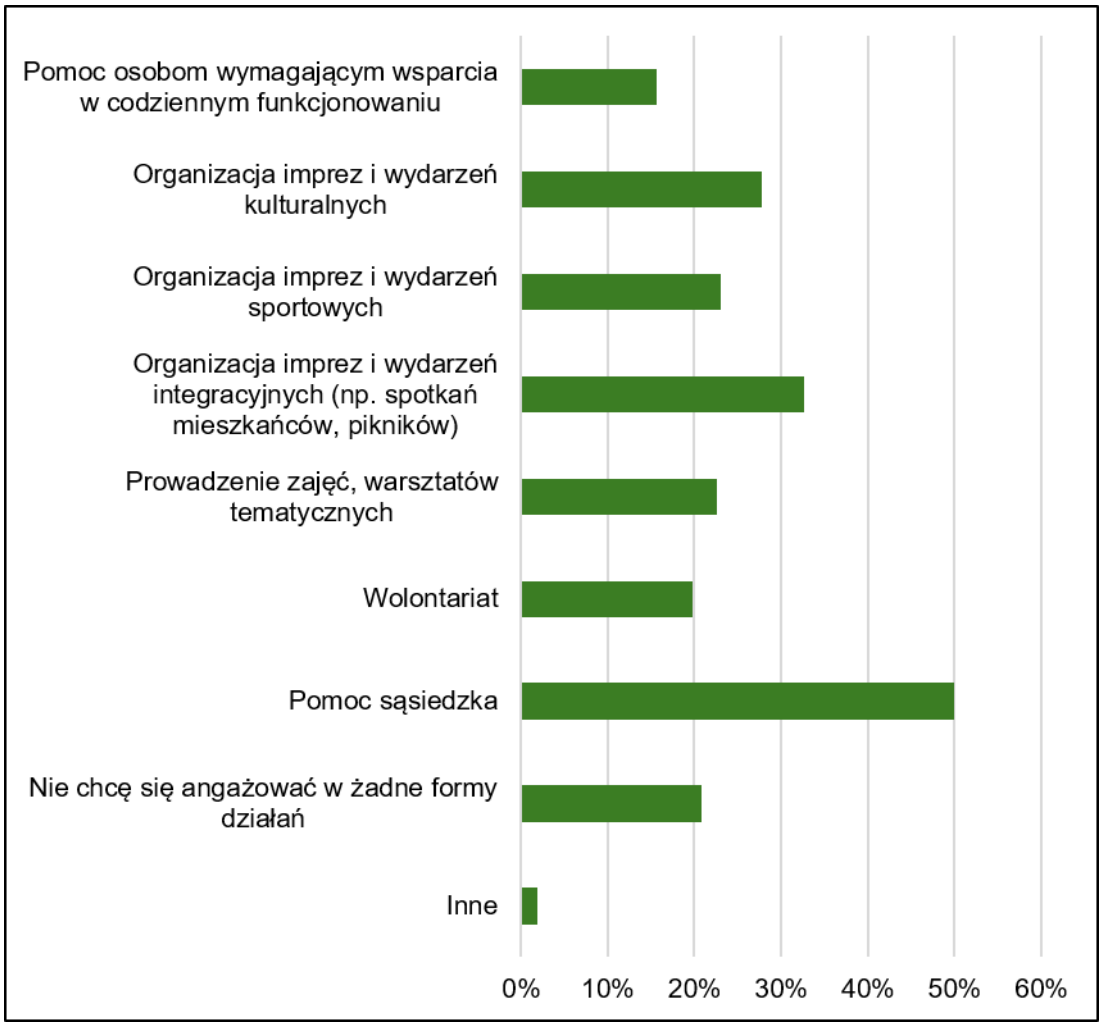
a najrzadziej w działalność społeczną w ramach kościołów i związków wyznaniowych (15,2%). Chęć zaangażowania wyraziło 79,2% badanych. W tej grupie również dominują preferencje dla pomocy sąsiedzkiej i działań nieformalnych (53,2%), podczas gdy najmniejszym zainteresowaniem cieszy się działalność w strukturach wyznaniowych (8,6%). Aż 23,3% respondentów zadeklarowało dotychczasową aktywność w trzech lub więcej dziedzinach, a 19,1% planuje tak szerokie działania w przyszłości. Grupę najaktywniejszych mieszkańców, którzy działali w co najmniej trzech sferach i nadal chcą to robić, stanowi 13,0% badanych. Ponad jedna czwarta (29,7%) respondentów zamierza kontynuować aktywność w tej samej dziedzinie co dotychczas, z czego jedna trzecia (36,4%) w sferze pomocy sąsiedzkiej i działalności nieformalnej. Z kolei 18,6% ankietowanych nie podejmowało w ubiegłym roku żadnych działań społecznych, 19,4% nie chce się angażować w przyszłości, a 10,8% wykazuje całkowity brak zainteresowania aktywnością społeczną zarówno w kontekście przeszłych, jak i przyszłych działań.

Aktywność społeczną mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie należy ocenić bardzo wysoko. Choć należy mieć na uwadze, że ankietę wypełniły prawdopodobnie osoby bardziej zaangażowane społecznie, wyniki te dowodzą istnienia znaczącego potencjału, który może być wykorzystany dla dobra wspólnego dzięki realizacji działań z zakresu organizowania społeczności lokalnej. Zapytani o preferowane formy działań, badani najczęściej wskazywali pomoc sąsiedzką (dokładnie 50,0%) oraz organizację imprez i wydarzeń integracyjnych (32,6%). Każda z ujętych w badaniu form znalazła swoich zwolenników, co wskazuje na potencjał społeczny Gminy Kąty Wrocławskie. Tylko 20,8% mieszkańców jest zdecydowanych, by nie podejmować żadnej z proponowanych form aktywności (Rysunek 70).



Rysunek 69. Zaangażowanie i chęć zaangażowania w działalność społeczną mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie

Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=408).



Rysunek 70. Formy preferowanego zaangażowania w działalność społeczną mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=408).

Respondentów zapytano o korzystanie z usług społecznych przez nich samych oraz wspólnie zamieszkujących członków najbliższej rodziny. Co istotne, wszyscy ankietowani zadeklarowali dostęp do przynajmniej jednej formy takiego wsparcia. Zaledwie 2,0% badanych wskazało na korzystanie z pojedynczej usługi, a 12,7% z dwóch. Pozostali byli konsumentami większej liczby usług.

Zdecydowanie najczęściej respondenci korzystali z usług zdrowotnych – 98,0% udzielających odpowiedzi zadeklarowało korzystanie z podstawowej opieki zdrowotnej i wizyt u specjalistów, a 93,6% z wizyt stomatologicznych. Zwrócić należy uwagę na wysoki odsetek osób korzystających z opieki psychiatrycznej (43,4%), co potwierdza duże zapotrzebowanie na te usługi. W przypadku usług edukacyjnych respondenci najczęściej korzystali z edukacji szkolnej (70,8%), zaś w przypadku kultury, sportu i rekreacji ponad połowa respondentów zadeklarowała udział

w koncertach i spektaklach teatralnych, korzystanie z regularnych zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży oraz z usług bibliotecznych. Z usług o charakterze pomocowym, wspierającym i opiekuńczym korzystał znacznie mniejszy odsetek osób, a do najpopularniejszych należały konsultacje psychologiczne, które zadeklarowało 33,3% respondentów.

Rozkład przestrzenny korzystania z usług przez mieszkańców jest silnie zróżnicowany. Znaczna część badanych zaspokaja te potrzeby poza terenem gminy, co wynika przede wszystkim z bogatej oferty sąsiedniego Wrocławia. Ponadto wielu ankietowanych wskazało na korzystanie z usług w innych, zewnętrznych ośrodkach. Mimo to gminna oferta wciąż cieszy się dużym zainteresowaniem, a niektórzy mieszkańcy korzystają z poszczególnych usług wyłącznie na miejscu. Zaspokajanie wszystkich potrzeb wyłącznie lokalnie deklaruje 6,9% badanych, z kolei całkowite omijanie gminnej oferty – zaledwie 2,0%. Największa część mieszkańców na terenie gminy korzysta z usług edukacyjnych i opieki nad dziećmi. Zwrócić należy jednak uwagę, że w obszarze ochrony zdrowia mieszkańcy często szukają pomocy na zewnątrz. Ze względu na ograniczoną dostępność lokalnej oferty, zaledwie niewielki odsetek badanych odbywa wizyty u lekarzy specjalistów, korzysta z opieki psychiatrycznej czy fizjoterapii wyłącznie na terenie gminy. Respondenci poza terenem gminy korzystają z zajęć edukacyjno-rozwojowych, sportowych czy kulturalnych, w tym zajęć dla dzieci i młodzieży, co również może się wiązać z mniej atrakcyjną ofertą. Osoby i rodziny korzystają poza terenem gminy z wielu usług pomocowych, wspierających i opiekuńczych, co może wynikać z niedostatecznie rozwiniętej oferty w gminie (Tabela 36). W zakresie usług wspierających 5,9% respondentów zadeklarowało korzystanie z oferty Punktu Konsultacyjnego GOPS. Stanowi to ważny punkt odniesienia do planowania usług społecznych.

Tabela 36. Odsetek respondentów, którzy wskazali, że oni lub członkowie ich rodziny korzystali z usług społecznych w ciągu ostatniego roku

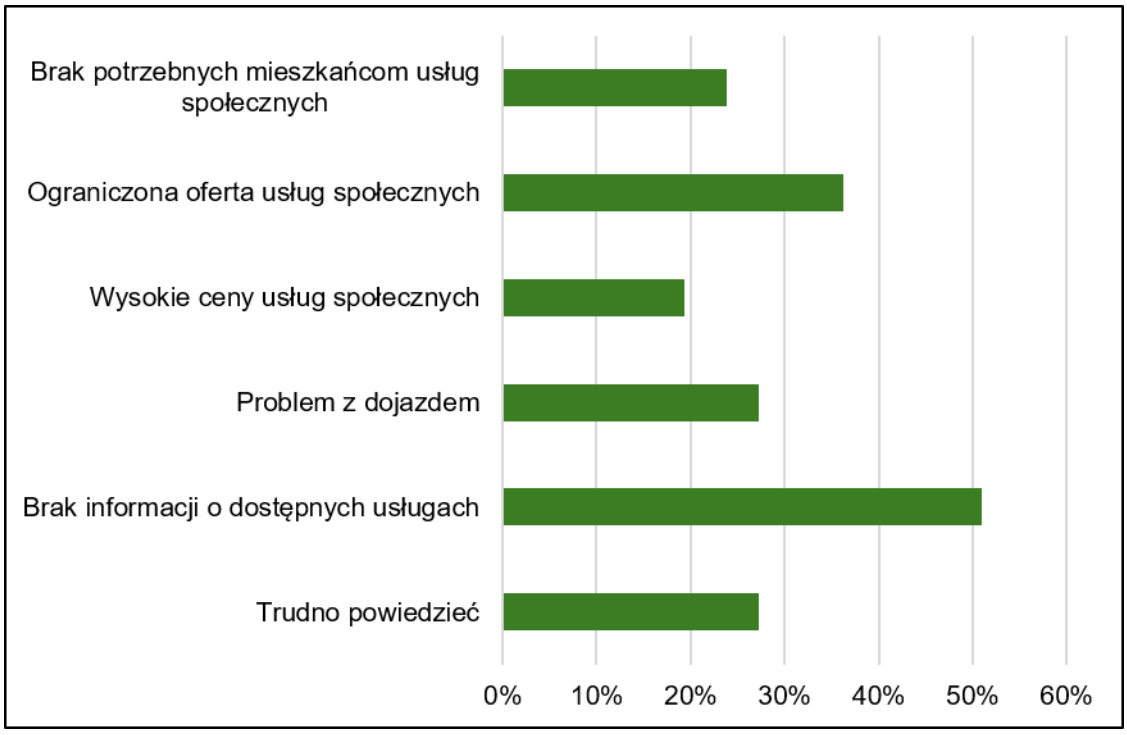
Usługi społeczne	Ogółem	Na terenie gminy	We Wrocławiu	W innym miejscu	Wyłącznie na terenie gminy
Medyczne					
Podstawowa opieka zdrowotna	98,0%	52,5%	54,2%	12,5%	36,8%
Wizyty u lekarzy specjalistów	98,0%	13,5%	85,8%	15,0%	4,7%
Opieka psychiatryczna	43,4%	4,7%	30,9%	10,0%	3,9%
Stomatologia	93,6%	30,6%	58,3%	13,0%	24,8%
Rehabilitacja, fizjoterapia	77,2%	20,1%	51,7%	15,4%	14,2%

Usługi społeczne	Ogółem	Na terenie gminy	We Wrocławiu	W innym miejscu	Wyłącznie na terenie gminy
Edukacyjne i opieki nad dziećmi					
Opieka nad dziećmi do lat 3	20,8%	9,3%	6,9%	5,9%	8,6%
Opieka przedszkolna	44,6%	34,8%	6,9%	4,4%	33,6%
Edukacja szkolna	70,8%	60,0%	14,7%	2,7%	53,9%
Opieka w świetlicy szkolnej	43,9%	37,5%	4,7%	2,7%	36,5%
Dodatkowe zajęcia edukacyjne dla dzieci prowadzone przez szkoły	47,1%	36,5%	11,3%	4,7%	31,9%
Dodatkowe zajęcia sportowe dla dzieci prowadzone przez szkoły	40,7%	30,6%	11,5%	4,4%	25,2%
Zajęcia edukacyjno-rozwojowe dla dzieci	45,1%	30,9%	15,0%	5,1%	26,0%
Usługi edukacyjno-rozwojowe dla dorosłych (kursy, szkolenia, warsztaty, zajęcia edukacyjne)	40,9%	18,1%	19,1%	9,8%	14,7%
Kulturalne i sportowo-rekreacyjne					
Regularne zajęcia kulturalne dla dzieci i młodzieży (plastyczne, muzyczne, teatralne itp.)	42,2%	25,7%	14,7%	6,9%	21,3%
Regularne zajęcia kulturalne dla dorosłych (plastyczne, muzyczne, teatralne itp.)	29,4%	13,7%	13,5%	6,1%	11,0%
Regularne zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży	55,6%	38,7%	16,7%	7,6%	33,1%
Regularne zajęcia sportowe dla dorosłych	42,9%	22,8%	19,6%	7,8%	17,2%
Koncerty	62,5%	22,8%	41,4%	17,2%	13,2%
Spektakle teatralne	51,0%	13,2%	37,3%	8,3%	9,3%
Prelekcje filmów	39,7%	7,4%	29,7%	8,6%	5,4%
Spotkania autorskie, spotkania z ciekawymi ludźmi	32,8%	13,2%	17,2%	8,3%	10,3%
Usługi biblioteczne	52,9%	39,0%	16,4%	6,1%	32,4%
Pomocowe, wspierające i opiekuńcze					
Wsparcie pracownika służb społecznych (pracownika socjalnego, asystenta rodziny itp.)	10,3%	5,9%	2,0%	2,9%	5,6%
Pomoc finansowa	12,7%	8,6%	2,2%	3,2%	7,6%
Pomoc w formie posiłku	4,9%	1,2%	1,0%	2,7%	1,2%
Konsultacje psychologiczne	33,3%	6,9%	23,5%	5,4%	5,1%
Psychoterapia	26,2%	4,7%	18,9%	4,9%	3,2%
Wsparcie w opiece nad dziećmi i wychowaniu dzieci (poradnictwo, wsparcie pedagogiczne, asystentura)	14,5%	3,9%	9,3%	2,7%	2,7%
Zajęcia wspierające w realizacji funkcji wychowawczych	7,6%	2,5%	2,9%	2,2%	2,5%
Grupy samopomocowe dla dorosłych	6,4%	1,2%	2,7%	2,5%	1,2%
Grupy samopomocowe dla młodzieży	4,9%	0,7%	1,5%	2,7%	0,7%
Zajęcia terapeutyczne indywidualne dla dorosłych	13,5%	2,2%	8,3%	4,2%	1,5%

Usługi społeczne	Ogółem	Na terenie gminy	We Wrocławiu	W innym miejscu	Wyłącznie na terenie gminy
Zajęcia terapeutyczne indywidualne dla dzieci i młodzieży	11,0%	2,9%	5,9%	3,4%	2,0%
Zajęcia terapeutyczne grupowe/warsztatowe dla dorosłych	6,6%	1,7%	3,2%	2,2%	1,5%
Zajęcia terapeutyczne grupowe/warsztatowe dla dzieci i młodzieży	6,9%	1,7%	3,4%	2,5%	1,2%
Zajęcia z zakresu edukacji zdrowotnej, dietetyki i psychodietetyki	14,5%	3,9%	8,6%	2,9%	3,4%
Dzienny pobyt w instytucjach wspierających osoby starsze lub z niepełnosprawnościami	4,7%	0,7%	1,0%	2,9%	0,7%
Usługi opieki nad osobami starszymi lub z niepełnosprawnościami	5,6%	0,7%	2,9%	2,5%	0,5%
Usługi asystenckie dla osób z niepełnosprawnościami	3,7%	0,7%	1,0%	2,2%	0,5%
Usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami	3,7%	0,2%	1,2%	2,2%	0,2%
Zajęcia terapeutyczne i aktywizujące dla osób dorosłych z niepełnosprawnościami	4,9%	1,2%	2,0%	2,0%	1,0%
Zajęcia terapeutyczne i aktywizujące dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	3,9%	0,7%	1,5%	2,0%	0,5%
Opaski bezpieczeństwa	2,7%	0,5%	0,5%	1,7%	0,5%

Źródło: Badanie własne (n=408).

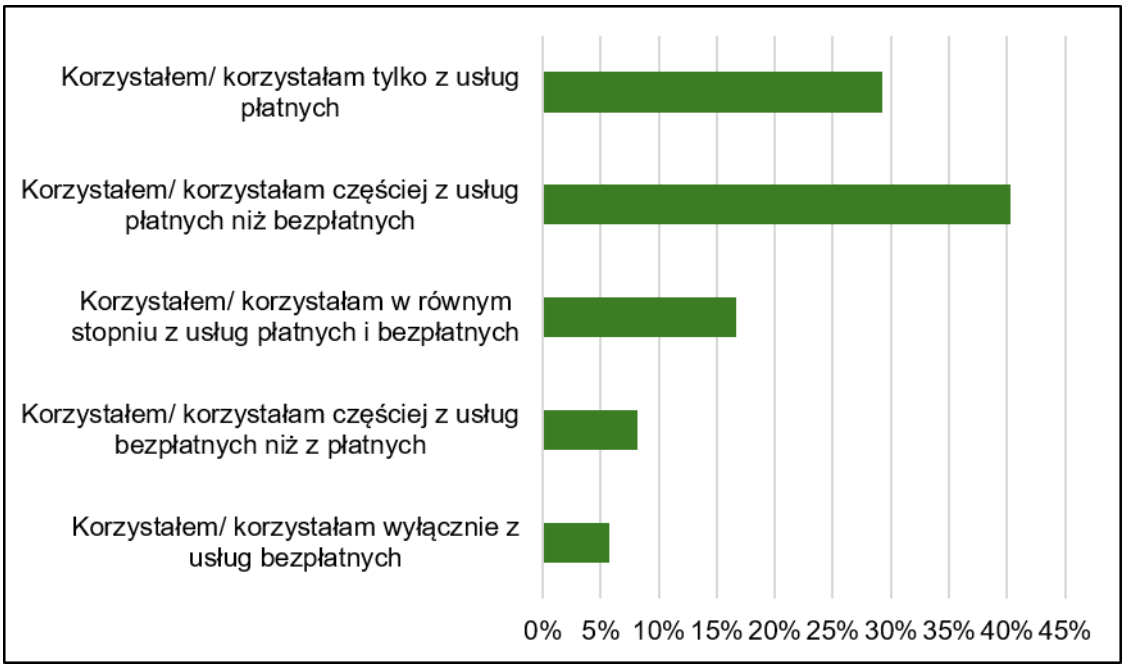
Zapytani o bariery w dostępie do usług społecznych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie mieszkańcy najczęściej wskazali na brak informacji o dostępnych usługach (51,0%). Uwagi w tym zakresie pojawiły się również w dodatkowych odpowiedziach. Respondenci podkreślali także brak potrzebnych usług (23,8%) lub ich ograniczoną ofertę (36,3%), w tym brak miejsc, długi czas oczekiwania czy nierówny dostęp (Rysunek 71). Wskazuje to na konieczność nie tylko poszerzania oferty usług, ale również prowadzenia aktywnej polityki informacyjnej w zakresie aktualnie dostępnego wsparcia.



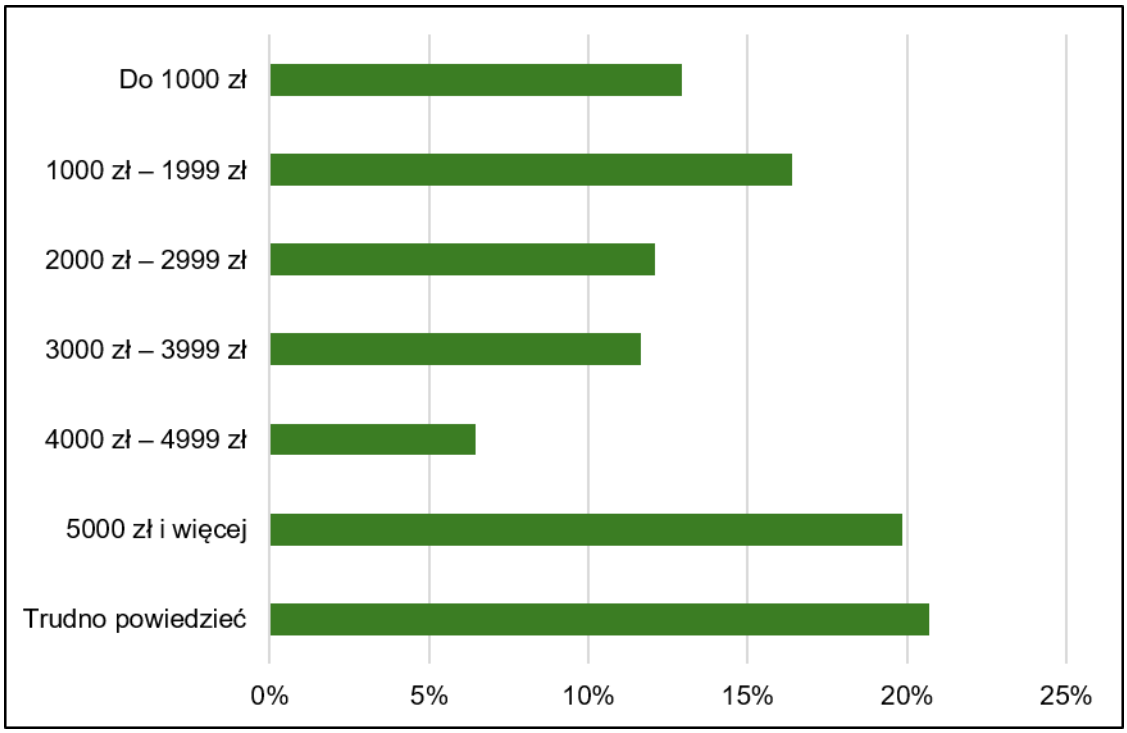
Rysunek 71. Bariery dostępu do usług społecznych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie

Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=408).

Korzystanie z usług społecznych, w tym usług świadczonych przez instytucje publiczne, często wiąże się z odpłatnością. Część respondentów wyraziła opinie na temat odpłatności za usługi. Okazuje się, że zaledwie 5,7% korzystało wyłącznie z usług bezpłatnych, a 8,1% częściej uzyskiwało usługi bezpłatne niż płatne (Rysunek 72). Odpłatność za usługi wydaje się więc być standardem akceptowanym przez odbiorców świadczeń. Respondenci, którzy korzystali z usług odpłatnych i byli w stanie oszacować wysokość ponoszonych kosztów, najczęściej wskazywali na kwotę 5000 zł i więcej – tyle wydał co piąty mieszkaniec płacący za świadczenia (19,8%). Stanowi to znaczącą kwotę. Zgodnie z deklaracjami tylko 12,9% badanych wydało do 1000 zł, a łącznie 29,3% osób mniej niż 2000 zł (Rysunek 73).



Rysunek 72. Opłatność za usługi, z których respondent lub członkowie jego najbliższej rodziny korzystali w ciągu ostatniego roku
Źródło: Badanie własne (n=246).



Rysunek 73. Wysokość odpłatności za usługi, z których respondent lub członkowie jego najbliższej rodziny korzystali w ciągu ostatniego roku
Źródło: Badanie własne (n=232).

Rozwijanie usług społecznych na terenie gminy powinno odpowiadać na potrzeby i preferencje mieszkańców. Stąd w badaniu ankietowym respondentów zapytano z jakich usług oni lub wspólnie zamieszkujący członkowie ich rodziny chcieliby korzystać w ciągu najbliższych dwóch lat na terenie gminy (Tabela 37). Przeprowadzona diagnoza wyraźnie wskazuje na zróżnicowanie potrzeb mieszkańców – od powszechnych usług zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych aż po specjalistyczne usługi opiekuńcze i pomocowe.

Największym zainteresowaniem cieszą się usługi medyczne, które dla większości mieszkańców są priorytetem. Aż 79,9% badanych wskazuje na potrzebę wizyt u lekarzy specjalistów, a 72,5% na podstawową opiekę zdrowotną (POZ). Wysoki popyt dotyczy również stomatologii oraz rehabilitacji i fizjoterapii. W przypadku usług edukacyjnych największe zapotrzebowanie dotyczy edukacji szkolnej oraz dodatkowych zajęć dla dzieci, zarówno w szkołach, jak i poza nimi. Mniejsze jest zapotrzebowanie na usługi edukacyjno-rozwojowe dla osób dorosłych. Niższy odsetek respondentów wskazuje na chęć korzystania z usług opieki nad dziećmi do lat 3, opieki przedszkolnej oraz świetlicowej w szkołach, co wynika z faktu, że dotyczą one wyłącznie gospodarstw domowych z małymi dziećmi. Aż 41,2% respondentów oczekuje kursów, szkoleń i warsztatów dla dorosłych, co wskazuje na zainteresowanie indywidualnym rozwojem. Mieszkańcy masowo deklarują chęć uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych i rekreacyjnych – szczególnie popularne są koncerty, regularne zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych, a także spektakle teatralne.

Zwrócić należy uwagę na rosnącą świadomość potrzeb zdrowia psychicznego – odsetek osób zainteresowanych opieką psychologiczną i terapeutyczną jest znaczący. Konsultacje psychologiczne wskazało aż 44,6% respondentów, opiekę psychiatryczną 34,1%, a psychoterapię 33,3%. Zapotrzebowanie w tym obszarze koncentruje się na wsparciu indywidualnym – konsultacjach psychologicznych (44,6%) i psychoterapii (33,3%). Działania grupowe (np. grupy samopomocowe dla dorosłych czy młodzieży) cieszą się mniejszym zainteresowaniem, ale z pewnością mogą pełnić uzupełniającą rolę względem usług indywidualnych.

Usługi pomocy społecznej oraz opiekuńcze i pomocowe charakteryzują się niższymi wskaźnikami zainteresowania, co jest naturalne, gdyż są one skierowane do konkretnych grup wąskoprofilowych, np. osób z niepełnosprawnościami, seniorów czy rodzin w trudnej sytuacji. Wśród usług opiekuńczych wyróżniają się usługi

sąsiedzkie (17,9%) oraz opieka nad osobami starszymi (15,4%). Pokazuje to potencjał rozwoju deinstytucjonalizacji opieki i wdrażania pomocy świadczonej w miejscu zamieszkania. Usługi skierowane do osób z niepełnosprawnościami i opiekunów (opieka, asystentura, opieka wytchnieniowa) osiągają wyniki w granicach 6,1%-9,3%, co odzwierciedla realny odsetek osób potrzebujących specjalistycznego wsparcia w populacji. Rozwijanie tych form pomocy jest niezwykle istotne dla poprawy jakości życia osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i opiekunów osób niesamodzielnych.

Tabela 37. Odsetek respondentów, którzy wskazali, że oni lub członkowie ich rodziny chcieliby korzystać z usług społecznych na terenie gminy w ciągu najbliższych dwóch lat

Usługi społeczne	Osoby zainteresowane korzystaniem z usług ogółem
Medyczne	
Podstawowa opieka zdrowotna	72,5%
Wizyty u lekarz specjalistów	79,9%
Opieka psychiatryczna	34,1%
Stomatologia	62,5%
Rehabilitacja, fizjoterapia	62,3%
Inne usługi medyczne (diagnostyka, opieka nocna, szpitalny oddział ratunkowy)	1,5%
Edukacyjne i opieki nad dziećmi	
Opieka nad dziećmi do lat 3	11,5%
Opieka przedszkolna	18,9%
Edukacja szkolna	45,6%
Opieka w świetlicy szkolnej	29,9%
Dodatkowe zajęcia edukacyjne dla dzieci prowadzone przez szkoły	46,6%
Dodatkowe zajęcia sportowe dla dzieci prowadzone przez szkoły	51,2%
Zajęcia edukacyjno-rozwojowe dla dzieci	47,3%
Usługi edukacyjno-rozwojowe dla dorosłych (kursy, szkolenia, warsztaty, zajęcia edukacyjne)	41,2%
Kulturalne i sportowo-rekreacyjne	
Regularne zajęcia kulturalne dla dzieci i młodzieży (plastyczne, muzyczne, teatralne itp.)	45,3%
Regularne zajęcia kulturalne dla dorosłych (plastyczne, muzyczne, teatralne itp.)	30,1%
Regularne zajęcia sportowe dla dzieci i młodzieży	52,7%
Regularne zajęcia sportowe dla dorosłych	47,3%
Koncerty	59,6%
Spektakle teatralne	47,1%
Prelekcje filmów	33,1%
Spotkania autorskie, spotkania z ciekawymi ludźmi	37,0%
Usługi biblioteczne	38,7%

Usługi społeczne	Osoby zainteresowane korzystaniem z usług ogółem
Pomocy społecznej	
Wsparcie pracownika socjalnego	9,1%
Wsparcie asystenta rodziny	7,8%
Wsparcie innego pracownika GOPS	7,8%
Świadczenia pieniężne (pomoc społeczna, świadczenia rodzinne, dodatki mieszkaniowe i inne)	16,9%
Pomoc w formie posiłku	4,7%
Wspierające i terapeutyczne	
Konsultacje psychologiczne	44,6%
Psychoterapia	33,3%
Wsparcie w opiece nad dziećmi i wychowaniu dzieci (poradnictwo, wsparcie pedagogiczne, asystentura)	23,0%
Zajęcia wspierające w realizacji funkcji wychowawczych	14,0%
Grupy samopomocowe dla dorosłych	12,0%
Grupy samopomocowe dla młodzieży	11,0%
Zajęcia terapeutyczne indywidualne dla dorosłych	20,3%
Zajęcia terapeutyczne indywidualne dla dzieci i młodzieży	22,8%
Zajęcia terapeutyczne grupowe/warsztatowe dla dorosłych	14,5%
Zajęcia terapeutyczne grupowe/warsztatowe dla dzieci i młodzieży	17,9%
Zajęcia z zakresu edukacji zdrowotnej, dietetyki i psychodietetyki	28,7%
Opiekuńcze i pomocowe	
Dzienny pobyt w instytucjach wspierających osoby starsze lub z niepełnosprawnościami	10,8%
Usługi opieki nad osobami starszymi	15,4%
Usługi opieki nad osobami z niepełnosprawnościami	9,3%
Usługi asystenckie dla osób z niepełnosprawnościami	8,6%
Usługi opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób z niepełnosprawnościami	6,1%
Usługi sąsiedzkie	17,9%
Opaski bezpieczeństwa	7,1%
Zajęcia terapeutyczne i aktywizujące dla osób dorosłych	15,4%
Zajęcia terapeutyczne i aktywizujące dla osób dorosłych z niepełnosprawnościami	6,4%
Zajęcia terapeutyczne i aktywizujące dla dzieci i młodzieży	16,4%
Zajęcia terapeutyczne i aktywizujące dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami	6,1%
Placówka wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	12,0%
Zajęcia socjoterapeutyczne	11,3%

Źródło: Badanie własne (n=408).

Biorąc pod uwagę koszty realizacji usług publicznych respondentów zapytano o gotowość do pokrywania kosztów usług dostarczanych przez instytucje gminne w przypadku korzystania z nich. Twierdząco odpowiedziało 46,3% respondentów, 14,7% wskazało, że nie chce ponosić kosztów, zaś 39,0% nie miało w tym momencie

zdania. Respondentów, którzy zadeklarowali gotowość do ponoszenia kosztów, zapytano w jakiej maksymalnej wysokości mogliby ponosić odpłatność za usługi. Pełną odpłatność zadeklarowało 26,5% badanych, częściową odpłatność (około połowy ceny usługi) wskazało 61,9%, zaś drobną odpłatność (5-10 zł za usługę) 11,6%. Wyniki te wskazują na znaczącą gotowość do ponoszenia co najmniej częściowej odpłatności za usługi.

Chcąc zdiagnozować najistotniejsze z perspektywy mieszkańców rozwiązania w sferze społecznej do realizacji najbliższym czasie, respondentów poproszono o wskazanie jednego rozwiązania w sferze społecznej, które chcieliby wprowadzić. Merytoryczne rozwiązania zaproponowało 198 respondentów. Pogrupowano je na osiem kategorii tematycznych (Rysunek 74). Najwięcej wskazań uzyskały obszary edukacji i zajęć dla dzieci i młodzieży oraz kultury, sportu i rekreacji.

W obszarze edukacji oraz zajęć dla dzieci i młodzieży respondenci wskazywali przede wszystkim bezpłatne i szerzej dostępne zajęcia realizowane w placówkach oświatowych i poza nimi. Były to w szczególności zajęcia językowe, hobbystyczne i artystyczne. Ponadto ankietowani wprowadziliby dostępne półkolonie i dłuższe godziny opieki świetlicowej, utworzyliby kluby lub świetlice dla młodzieży, wprowadziliby rozwiązania poprawiające poziom nauczania i organizację działania szkół (np. nowe wyposażenie szkół, klimatyzacja, mniejsza liczba zastępstw), a także utworzyliby szkołę średnią.

W sferze kultury, sportu i rekreacji mieszkańcy wprowadziliby częstsze spektakle teatralne, występy kabaretów oraz seanse kinowe, zajęcia rekreacyjne dla dorosłych i całych rodzin, bezpłatne i ogólnodostępne zajęcia sportowe. Chcieliby również oferty kulturalnej w mniejszych miejscowościach (np. koncepcja Mobilnego Domu Kultury) oraz rozbudowy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (basen, place zabaw, wybiegi dla psów czy siłownie).

W ramach integracji społecznej i aktywizacji lokalnej mieszkańcy organizowaliby pikniki sąsiedzkie i inne integracyjne imprezy lokalne. Chcieliby wykorzystania w tym celu świetlic wiejskich, a także działań na kąckim Rynku. Respondenci zorganizowaliby wspólne inicjatywy np. wspólne sadzenie drzew czy sprzątanie, uruchomiliby centrum wolontariatu i centrum aktywności lokalnej, wprowadziliby zajęcia językowe i integracyjne dla cudzoziemców.

Aż 12,1% respondentów wskazało na rozwiązania poprawiające zdrowie psychiczne mieszkańców, przede wszystkim poprzez łatwiejszy dostęp

do psychologa i psychiatry. Ankietowani utworzyliby gminny punkt wsparcia oraz nowe poradnie zdrowia psychicznego finansowane w ramach NFZ lub przez gminę. Skróciliby kolejki do poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz do terapii dla dzieci, rozwijaliby ważne z ich perspektywy formy terapii i wsparcia, np. treningi umiejętności społecznych, terapię sensoryczną, wsparcie dla rodziców, psychoterapię dla małżeństw, terapię dla osób uzależnionych i współuzależnionych.

W zakresie ochrony zdrowia mieszkańcy poprawiliby jakość funkcjonowania przychodni, przede wszystkim jakość obsługi, skróciliby kolejki do lekarzy specjalistów i poprawili dostępność do diagnostyki na NFZ. Dodatkowo organizowaliby akcje profilaktyczne skierowane do konkretnych grup odbiorców: kobiet, mężczyzn czy seniorów.

Mieszkańcy wdrożyliby także rozwiązania z zakresu pomocy społecznej i wsparcia grup wrażliwych, przede wszystkim osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Zaproponowane usługi to: asystentura, opieka wytchnieniowa, mieszkania wspomagane dla osób z niepełnosprawnościami (w tym niepełnosprawnością intelektualną), miejsca opieki nad małymi dziećmi z niepełnosprawnościami, wolontariat wspierający seniorów, taksówka dla seniora (po terenie gminy i do Wrocławia), poradnictwo prawne i pomoc żywnościowa.

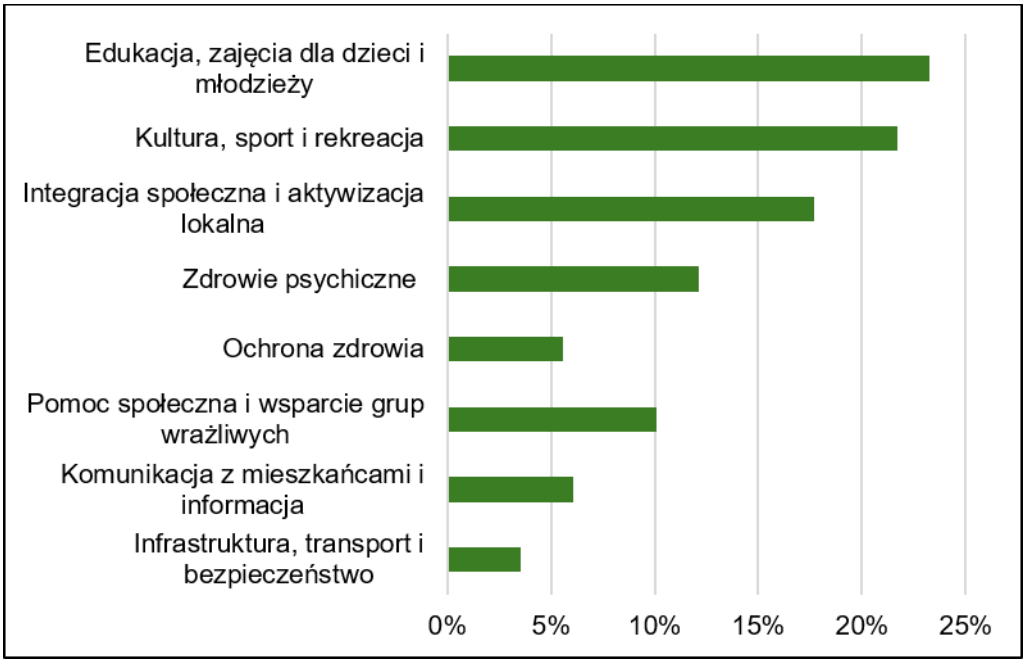
Respondenci zmieniliby komunikację z mieszkańcami i system informowania. Utworzyliby zintegrowany portal ze wszystkimi informacjami, gminną aplikację, rozwijaliby system informacji plakatowej oraz w formie ulotek i gazetek z myślą o seniorach. Wdrożyliby również sprawniejszą komunikację ze strony sołtysów, radnych czy władz gminy – z nastawieniem na komunikację bezpośrednią.

W sferze infrastruktury i transportu mieszkańcy zwiększyliby częstotliwość kursowania autobusów, w tym do Wrocławia, wprowadziliby kursy umożliwiające dojazd na gminne wydarzenia, inwestowaliby w infrastrukturę, m.in. chodniki czy ekrany akustyczne. Zwiększyliby również częstotliwość patroli Policji.

Myśląc o sferze społecznej mieszkańcy najczęściej koncentrują się na ważnych dla nich rozwiązaniach z obszaru edukacji, kultury, sportu i rekreacji. Zwrócić należy uwagę, że sfera społeczna coraz rzadziej postrzegana jest przez pryzmat tradycyjnej opieki czy zasiłków. Respondenci oczekują działań prorozwojowych, zwracają uwagę na potrzebę integracji społeczności lokalnej i wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem. Wskazanie postulatu wsparcia psychologicznego i terapeutycznego jako osobnej, mocno reprezentowanej kategorii

działań, odzwierciedla realny problem. W tym obszarze są działania bezpłatne, nakierowane w szczególności na dzieci i młodzież, ale także kierowane do osób dorosłych.

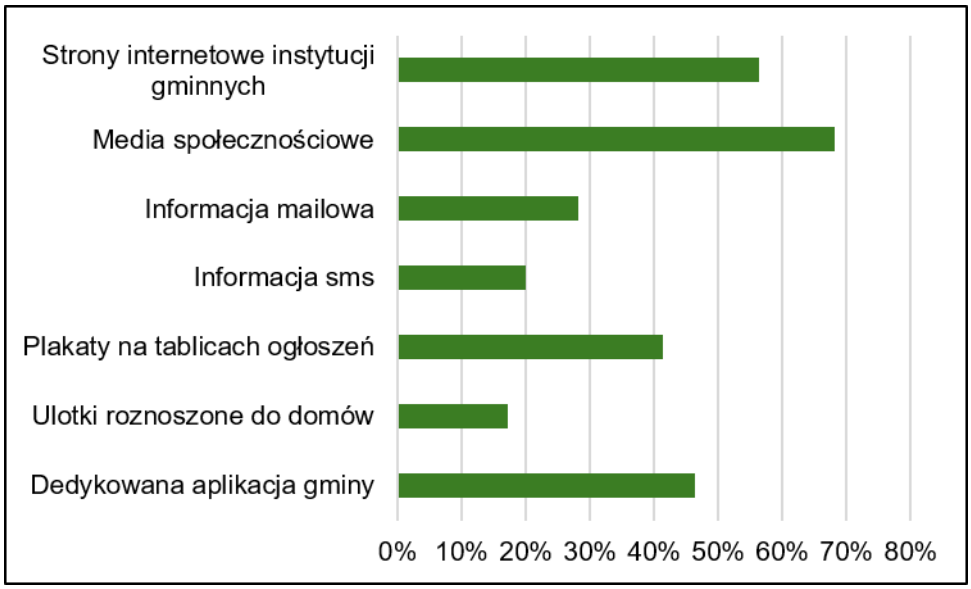
Z analizy wypowiedzi mieszkańców wyraźnie wynika, że oferta usługowa skupiona jest w Kątach Wrocławskich i Smolcu. Istnieje potrzeba decentralizacji działań przy wykorzystaniu infrastruktury świetlic wiejskich, realizacji inicjatyw mobilnych, a także dopasowania komunikacji autobusowej do potrzeb mieszkańców, w tym uruchamiania kursów związanych z obsługą wydarzeń integracyjnych.



Rysunek 74. Obszary, w których mieszkańcy chcieliby wprowadzać rozwiązania społeczne
Źródło: Badanie własne (n=198).

Respondentów poproszono o wskazanie preferowanych kanałów informowania o usługach. Odpowiedzi na wcześniejsze pytania wykazały deficyt informacji o ofercie gminnej oraz potrzeby zmian w zakresie systemu informowania. Warto więc zwrócić uwagę na pożądane sposoby przekazywania oferty. Większość osób wskazała na media społecznościowe oraz strony internetowe gminnych instytucji jako najlepsze źródła informowania. Informowanie mailowe i za pośrednictwem SMS nie uzyskało takiej popularności. Niemal połowa mieszkańców wybrała oficjalną aplikację gminną. Mimo że elektroniczna forma ankiety jest dogodna dla internautów, jej wyniki reprezentują przede wszystkim

perspektywę młodszych dorosłych, nie oddając w pełni pełnego przekroju demograficznego gminy. Należy więc pamiętać o tych mieszkańcach, którzy nie korzystają z Internetu lub gorzej radzą sobie z wyszukiwaniem informacji. W tym kontekście najwięcej osób wskazało na informację plakatową na tablicach ogłoszeń. Warto podkreślić, iż jest ona tańsza i łatwiejsza do dystrybucji niż ulotki roznoszone do domów (Rysunek 75).



Rysunek 75. Preferowane formy przekazywania informacji o usługach społecznych
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=408).

W oparciu o materiał z badania ankietowego mieszkańców wskazać można na istotne problemy społeczne takie, jak:

- Ograniczony dostęp do ochrony zdrowia, w tym specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- Kryzys zdrowia psychicznego i niedostatek wsparcia terapeutycznego;
- Niesamodzielność i obciążenie opieką w gospodarstwach domowych;
- Problemy transportowe osób korzystających z komunikacji publicznej;
- Brak informacji o dostępnej na terenie gminy ofercie;
- Niewystarczająca integracja i poczucie anonimowości.

Potrzeby w zakresie usług o charakterze społecznym obejmują przede wszystkim:

- Poprawę dostępu do ochrony zdrowia na poziomie lokalnym, przede wszystkim w zakresie podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- Dostęp do pomocy psychologicznej, psychiatrycznej i terapeutycznej;
- Rozwój oferty edukacyjnej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej;
- Rozwój opieki środowiskowej i wsparcia grup wrażliwych;
- Wdrożenie przejrzystej polityki informacyjnej.

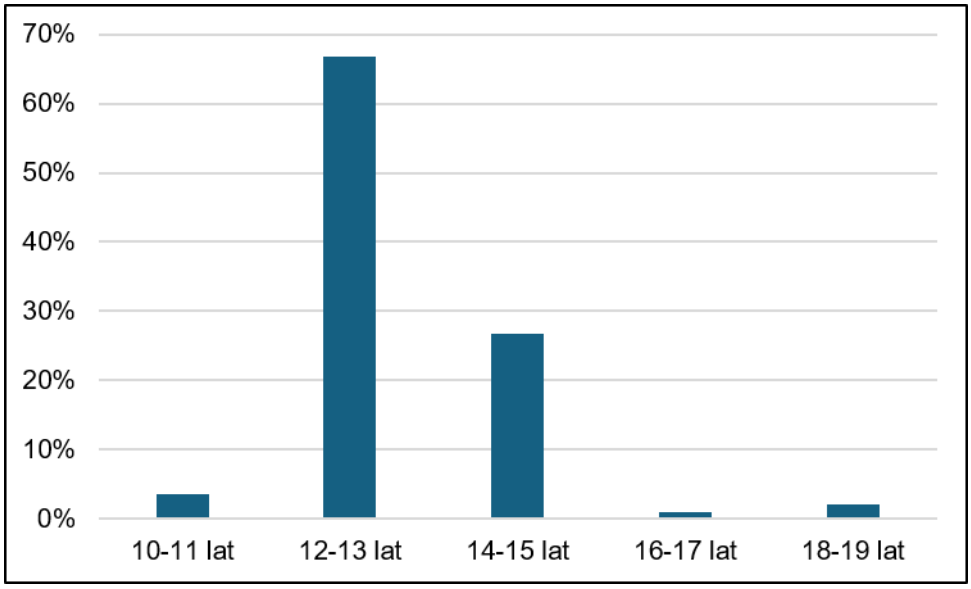
Na podstawie przeprowadzonych analiz rekomendować należy następujące usługi społeczne dla mieszkańców:

- Gminne programy dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej, profilaktyki, diagnostyki i rehabilitacji;
- Porady lekarzy psychiatrów, porady psychologiczne, psychoterapia;
- Grupowe zajęcia terapeutyczne dla dzieci i młodzieży;
- Grupy wsparcia dla młodzieży i dorosłych;
- Usługi sąsiedzkie;
- Usługi asystentury;
- Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania;
- Usługi transportu indywidualnego, mobilne usługi dla osób mających problem z dotarciem do miejsc świadczenia usług;
- Działania integracyjne w świetlicach wiejskich;
- Usługi aktywizacji i integracji dla nastolatków;
- Zapewnienie opieki wakacyjnej;
- Usługi zajęć edukacyjnych, sportowych, kulturalnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych;
- Usługi informacyjno-doradcze, np. aplikacja gminna z informacją o pełnym katalogu usług społecznych i wydarzeniach na terenie gminy.

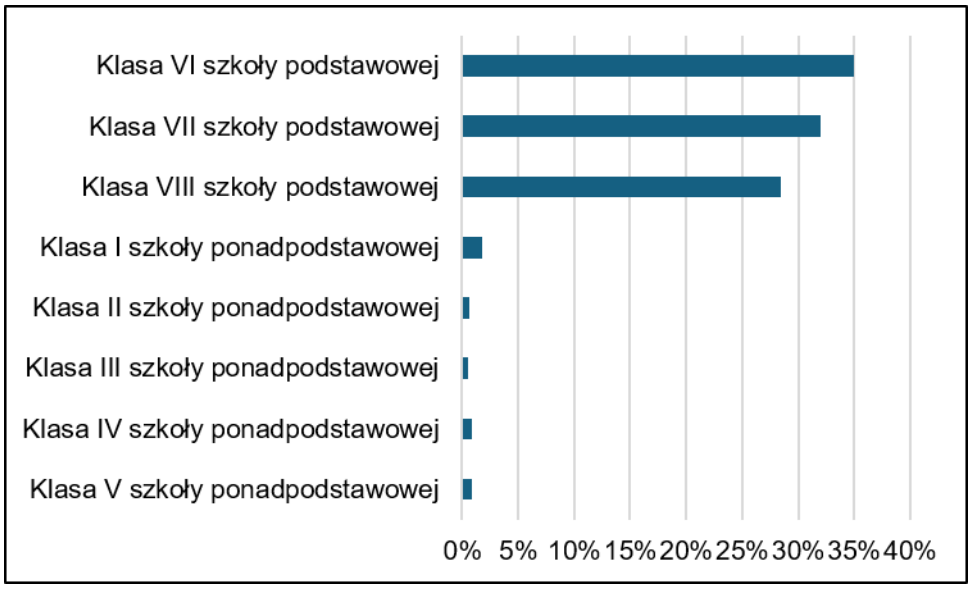
4.2. Badania ankietowe młodzieży

Badaniem ankietowym objęto młodzież szkół podstawowych, uczęszczającą do klas VI-VIII oraz młodzież szkół średnich. Zrealizowano je przy wykorzystaniu elektronicznego kwestionariusza ankiety. Ankietę dystrybuowano za pośrednictwem informacji i ogłoszeń w przestrzeni publicznej oraz mediach społecznościowych i za pośrednictwem szkół, stąd liczna reprezentacja młodzieży ze szkół podstawowych.

W badaniu zebrano łącznie 745 poprawnie wypełnionych kwestionariuszy, w których 51,3% odpowiedzi pochodziło od kobiet, a 48,7% od mężczyzn. Zdecydowana większość ankietowanych (66,7%) była w wieku 12-13 lat, a ponad jedna czwarta (26,7%) miała od 14 do 15 lat. Młodsze roczniki (10-11 lat) objęły 3,5% badanych, natomiast osoby w wieku co najmniej 16 lat stanowiły 3,1% ankietowanych (Rysunek 76). Wiąże się to z dominacją uczniów szkół podstawowych wśród wypełniających ankietę – stanowiła ona 95,4% wypełniających (Rysunek 77).

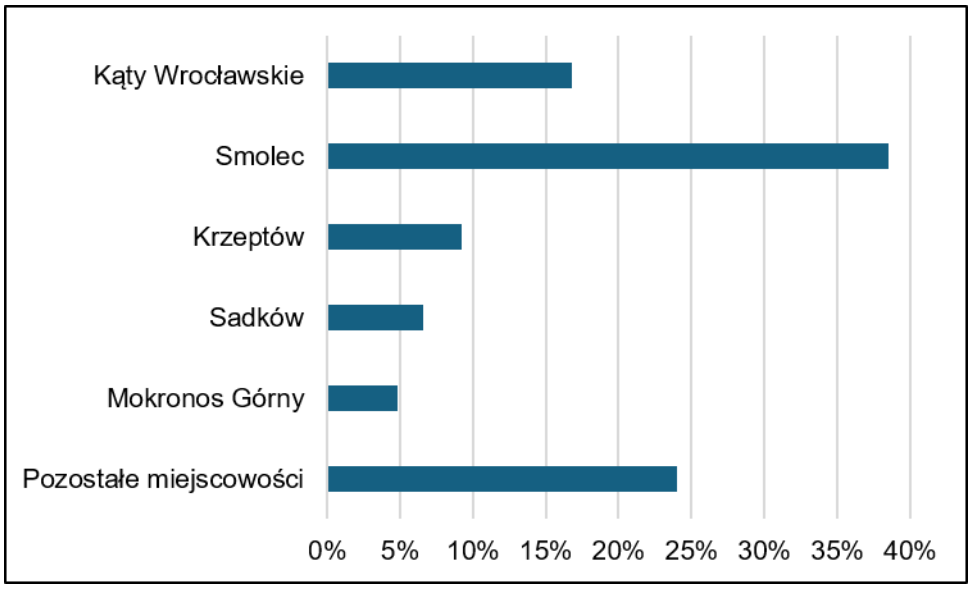


Rysunek 76. Wiek osób wypełniających ankietę
Źródło: Badanie własne (n=745)



Rysunek 77. Klasa i szkoła osób wypełniających ankietę
Źródło: Badanie własne (n=745)

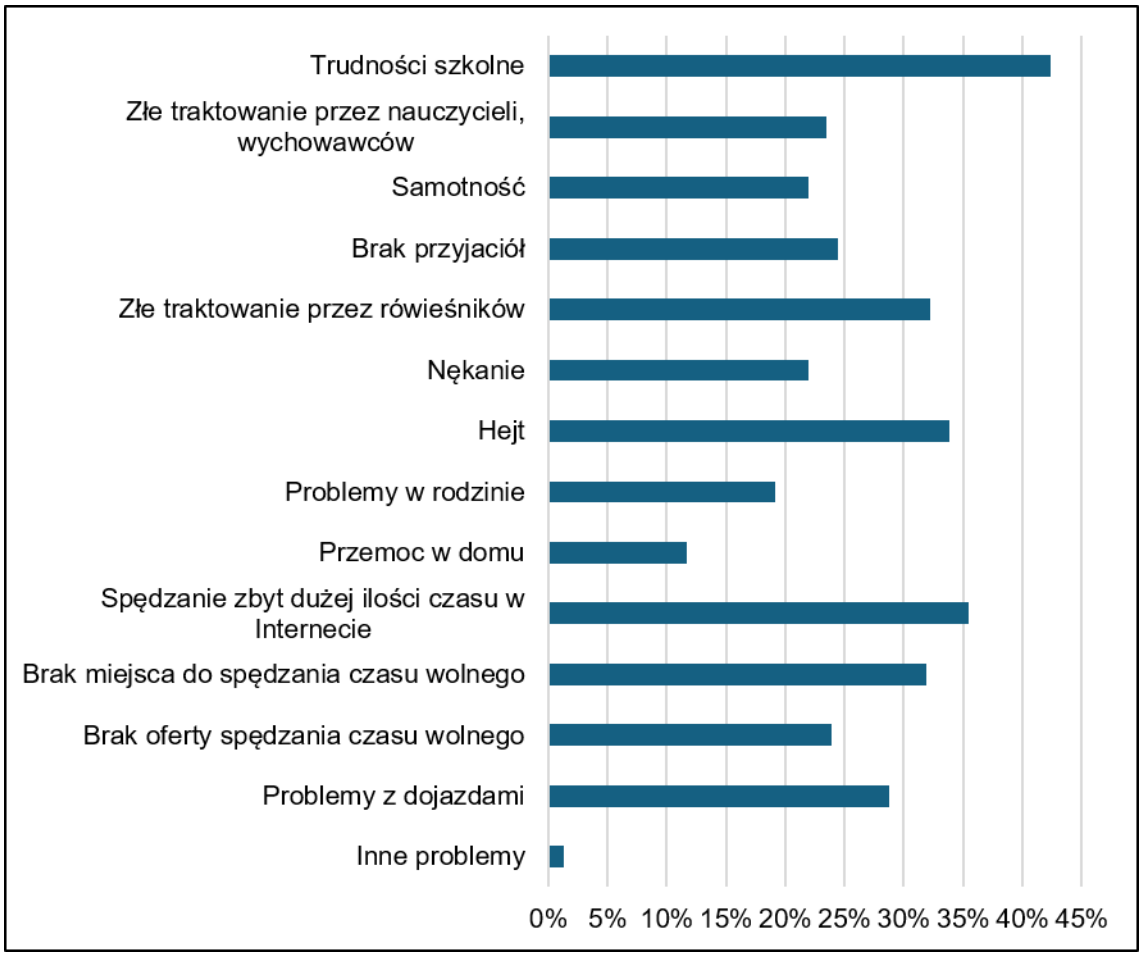
W ankiecie wzięli udział mieszkańcy niemalże wszystkich miejscowości z terenu gminy. Wśród respondentów nie było mieszkańców Jurczyc, Kamionnej, Romnowa, Różańca, Starego Dworu, Stradowa i Zachowic. Największy udział wśród wypełniających mieli mieszkańcy Smolca, którzy stanowili 38,5%. Udział respondentów z Kątów Wrocławskich wynosił 16,8%. Większe grupy młodzieży zamieszkiwały Krzeptów, Sadków i Mokronos Górny. W przypadku pozostałych miejscowości ankiety wypełniło od 1 do 20 osób (Rysunek 78).



Rysunek 78. Miejsce zamieszkania osób wypełniających ankietę
Źródło: Badanie własne (n=745)

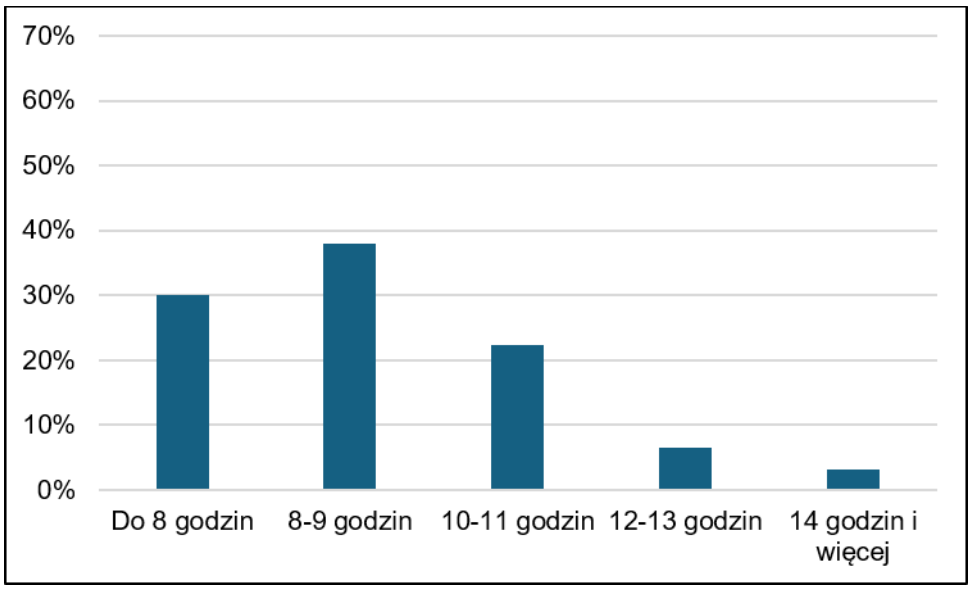
Młodzież zapytano o najpoważniejsze wyzwania, z jakimi mierzą się ich rówieśnicy w miejscu zamieszkania. Zgłoszone trudności można podzielić na cztery główne obszary: szkołę, dom rodzinny, relacje rówieśnicze oraz spędzanie czasu wolnego. Problemy szkolne zadeklarowało 42,4% badanych, a złe traktowanie przez nauczycieli – 23,5%. Kwestie rodzinne i przemoc domowa pojawiały się w odpowiedziach znacznie rzadziej. Uwagę zwraca natomiast wysoki wskaźnik problemów interpersonalnych: złe traktowanie przez rówieśników (32,2%), hejt (33,8%) i nękanie (22,0%). Ponadto więcej niż jedna trzecia (35,4%) młodzieży diagnozuje, że nastolatki spędzają zbyt dużo czasu w Internecie. Młodym ludziom brakuje również miejsca i oferty spędzania czasu wolnego. Kwestię uciążliwych dojazdów podniosło 28,7% respondentów, przy czym należy tu zaznaczyć, że miejsce zamieszkania i uczęszczania do szkoły nie miało wpływu na wybór tej opcji. Problemy z dojazdami zgłaszały zarówno osoby mieszkające w małych miejscowościach, jak i mieszkańcy Kątów Wrocławskich oraz Smolca. Trudności te dotyczyły uczniów uczęszczających do szkół we Wrocławiu, a także do placówek na terenie gminy, w tym zlokalizowanych w miejscowości zamieszkania respondentów. Katalog pozostałych problemów wymienionych przez młodzież uzupełniają używki, brak szkoły ponadpodstawowej, nadmierne obciążenie nauką i hałas w szkole (Rysunek 79).

Większość młodych ludzi (68,1%) na naukę i dojazdy w zwykły dzień szkolny przeznacza mniej niż 10 godzin dziennie, tylko 3,1% respondentów wskazało na 14 godzin i więcej (Rysunek 80). Co istotne, wśród 23 osób, które zadeklarowały taki wymiar czasu, były 3 osoby uczące się w I klasie szkoły ponadpodstawowej, zaś pozostali to uczniowie klas VI-VIII szkoły, w tym osoby uczęszczające do szkoły w miejscu zamieszkania, co nie generuje obciążenia długim dojazdem.



Rysunek 79. Najważniejsze problemy młodzieży z miejscowości osoby wypełniającej ankietę

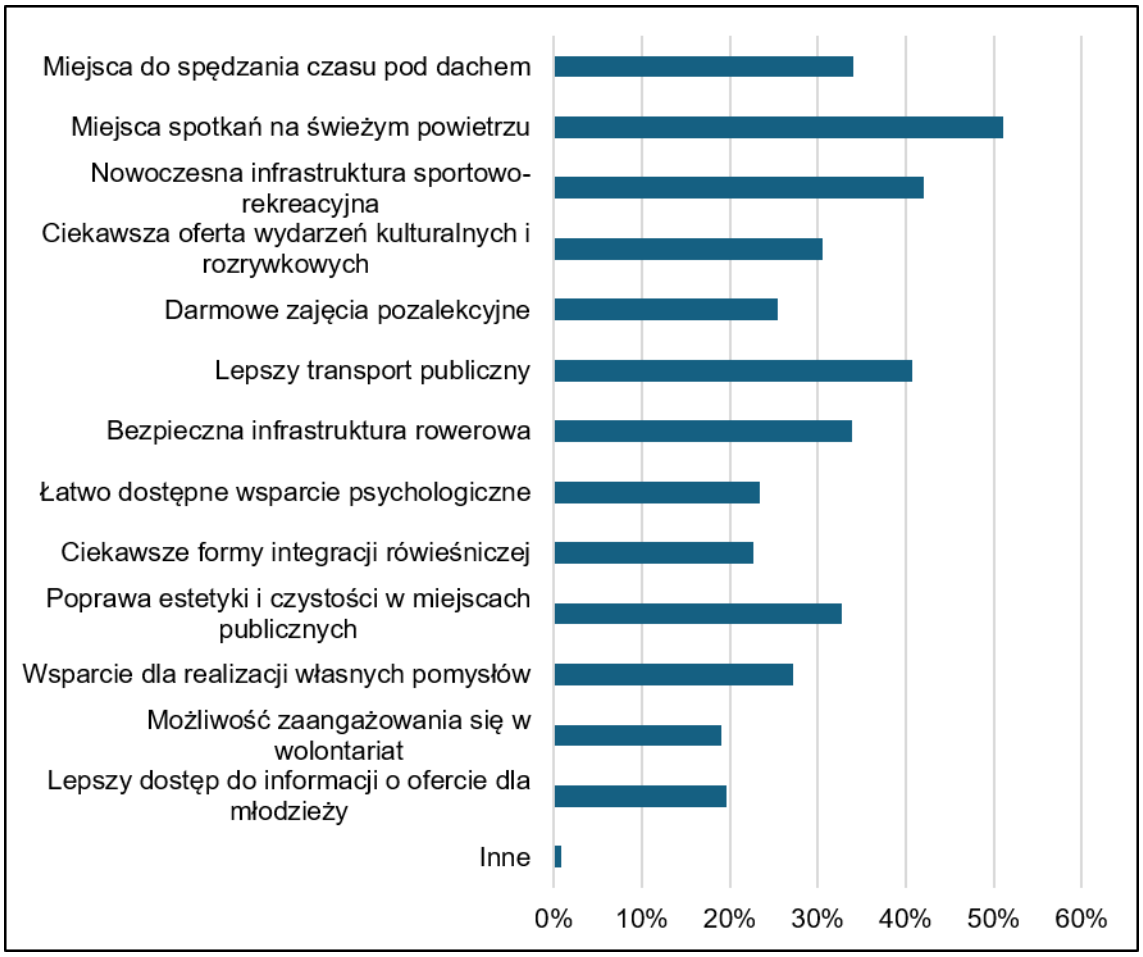
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).



Rysunek 80. Ilość czasu przeznaczana przez młodzież na naukę i dojazdy w zwykły dzień szkolny

Źródło: Badanie własne (n=745).

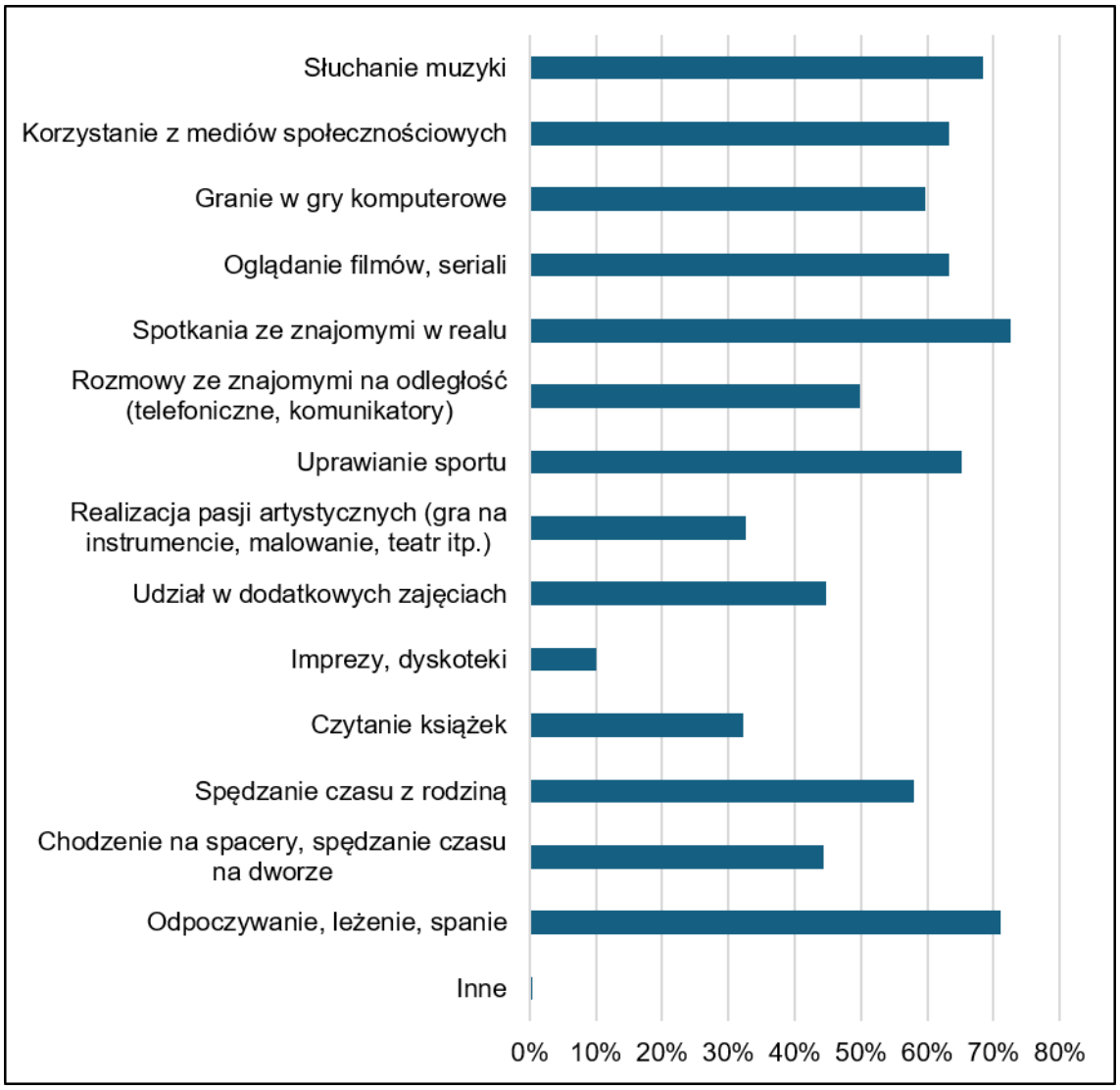
Młodzież zapytana o najważniejsze potrzeby najczęściej wskazywała na miejsca spotkań na świeżym powietrzu – taką potrzebę zauważa 51,1% respondentów. Ponad 40,0% wskazań uzyskały nowoczesna infrastruktura sportowo-rekreacyjna i lepszy transport publiczny, zaś więcej niż 30,0%: miejsca do spędzania czasu pod dachem, ciekawsza oferta wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych, bezpieczna infrastruktura rowerowa oraz poprawa estetyki i czystości w miejscach publicznych (Rysunek 81). Pozostałe wymieniane postulaty obejmowały rozwój lokalnej infrastruktury sklepowo-gastronomicznej, sukcesywną poprawę stanu infrastruktury drogowej oraz lepsze doposażenie placówek oświatowych w gminie.



Rysunek 81. Najważniejsze potrzeby młodzieży z miejscowości osoby wypełniającej ankietę

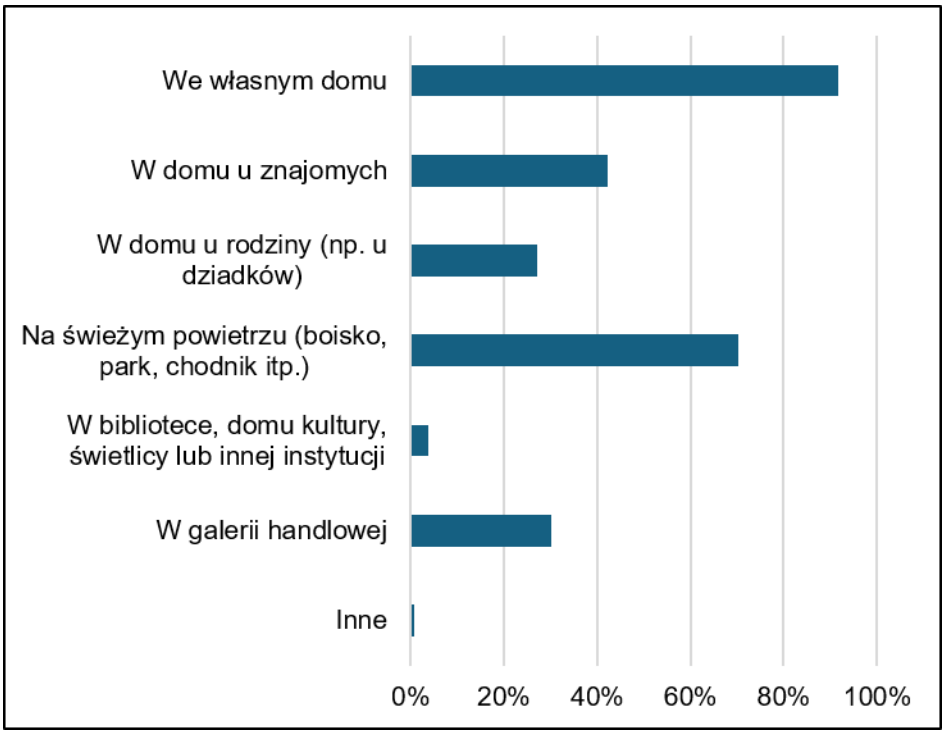
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

Młodzież zapytana została również o najczęstsze sposoby spędzania wolnego czasu: 72,5% osób wskazało na bezpośrednie spotkania ze znajomymi oraz odpoczywanie, leżenie i spanie. Niezwykle ważny jest fakt, że aż tyle młodych osób zadeklarowało bezpośrednie relacje z innymi, a kontakty na odległość wskazało 49,9% osób. Jednocześnie 20,2% respondentów, a więc co piąta osoba, nie wskazała na spotkania ze znajomymi (bezpośrednie lub poprzez media) jako częstą formę spędzania czasu wolnego. Połowa z tych osób deklarowała aktywności najczęściej realizowane w samotności, np. słuchanie muzyki, oglądanie filmów i seriali, czytanie książek czy odpoczywanie, co może prowadzić do osamotnienia i izolacji społecznej. Do aktywności wskazanych przez więcej niż połowę młodych ludzi należą: słuchanie muzyki, korzystanie z mediów społecznościowych, granie w gry komputerowe, oglądanie filmów i seriali, uprawianie sportu, spędzanie czasu z rodziną, a także odpoczywanie, leżenie i spanie. Zwrócić należy uwagę jak wiele działań realizowanych przez młodzież wiąże się z korzystaniem z urządzeń elektronicznych i Internetu. Stwarza to duże zagrożenie uzależnieniem cyfrowym. Jedna trzecia ankietowanych (32,2%) wskazała, że czyta książki, co jest zdecydowanie pozytywnym wynikiem. Pojedyncze osoby deklarowały inne formy spędzania czasu wolnego – były to gotowanie i chodzenie po w galeriach handlowych (Rysunek 82). Powyższe dane wyraźnie sygnalizują konieczność wykreowania atrakcyjnej, stacjonarnej oferty rekreacyjnej dla młodzieży. Stanowiłaby ona realną alternatywę dla świata wirtualnego, wspierając budowanie relacji rówieśniczych i chroniąc najmłodszych mieszkańców gminy przed wykluczeniem społecznym.



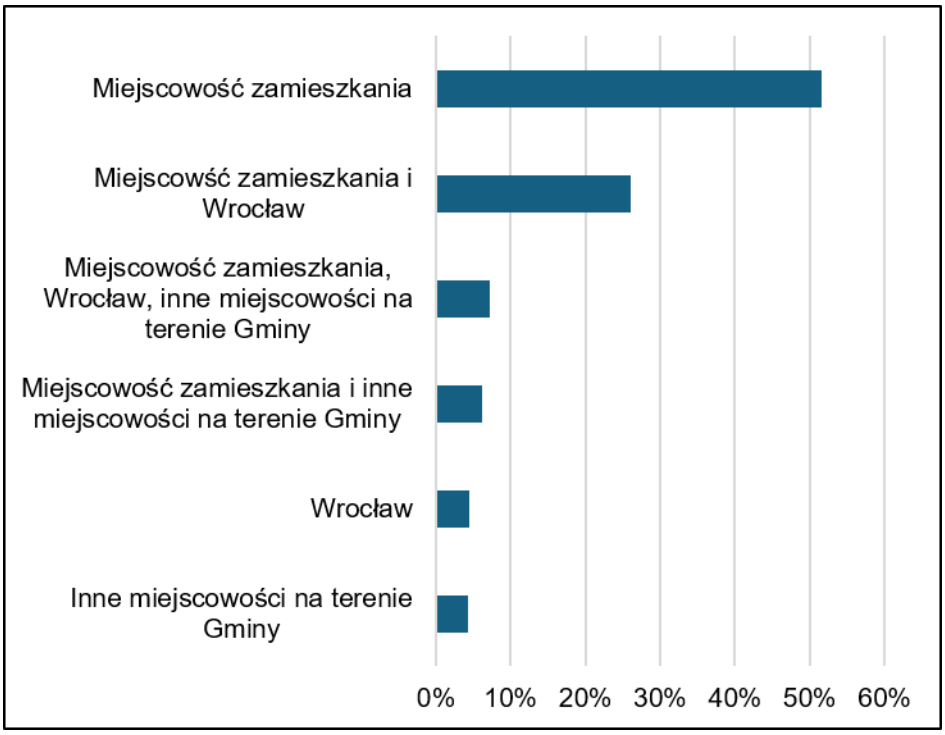
Rysunek 82. Najczęstsze sposoby spędzania czasu wolnego
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

Młodzież najczęściej spędza czas wolny we własnym domu (91,7%) oraz na świeżym powietrzu (70,2%). Niemal co trzecia badana osoba (30,1%) wskazała również galerię handlową. Choć miejsce to może pełnić funkcję przestrzeni spotkań z rówieśnikami, jego popularność może wskazywać na potrzebę rozwijania bardziej zróżnicowanej i atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego, skierowanej do młodych osób (Rysunek 83).



Rysunek 83. Najczęstsze miejsca spędzania czasu wolnego
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

Młodzież najczęściej spędza czas wolny na terenie miejscowości, w której mieszka – wyłączne spędzanie czasu wolnego w swojej miejscowości zadeklarowało 51,6%, zaś łącznie z innymi miejscami 91,1% osób (Rysunek 84). Co interesujące, 32,4% osób uczących się we Wrocławiu zadeklarowało spędzanie czasu wolnego w swojej miejscowości, co oznacza, że po szkole powracają na teren gminy. Znacząca liczba młodych ludzi uczących się w gminnych szkołach podstawowych (aż 40,0%) spędza czas wolny również we Wrocławiu. Należy zauważyć, że spośród tych osób tylko 4,1% zadeklarowało spędzanie czasu wolnego wyłącznie w stolicy województwa. Prawie połowa tych osób (48,3%) to mieszkańcy dobrze skomunikowanego Smolca, jednak pozostali dojeżdżają z innych, często znacznie bardziej oddalonych od Wrocławia miejscowości.



Rysunek 84. Miejscowość najczęstszego spędzania czasu wolnego
Źródło: Badanie własne (n=732).

Młodzież zapytana została o zachowania ryzykowne, w tym palenie papierosów, picie alkoholu, używanie narkotyków i stosowanie leków bez wiedzy rodziców. Zdecydowana większość nigdy nie miała kontaktów z substancjami uzależniającymi. Należy jednak zwrócić uwagę na odsetek uczniów deklarujących ich okazjonalne bądź regularne zażywanie, zwłaszcza że problem ten dotyczy w większości dzieci uczęszczających do szkół podstawowych. Z zebranych danych wynika, że do regularnego palenia przyznaje się 5,0% młodzieży, do spożywania alkoholu – 3,0%, a po narkotyki oraz leki bez wiedzy dorosłych stale sięga po 2,6% badanych. Znacznie wyższe wskaźniki dotyczą kontaktów okazjonalnych. Sporadyczne picie alkoholu deklaruje 11,6% osób, palenie papierosów – 9,4%, a używanie narkotyków – 2,0%. Uwagę zwraca natomiast fakt, że aż 20,2% ankietowanych przyznaje się do okazjonalnego przyjmowania medykamentów bez kontroli rodziców (Rysunek 85). Stosowanie substancji równie często deklarowali uczniowie szkół podstawowych, jak ponadpodstawowych, niezależnie od klasy. Warto podkreślić, że 12 uczniów zadeklarowało regularne stosowanie wszystkich substancji, w tym 2 uczniów pełnoletnich i 10 uczniów szkół podstawowych. Oczywiście można mieć wątpliwości co prawdziwości wszystkich deklaracji, jednak realizacja działań z zakresu profilaktyki uzależnień w szkołach jest niezbędna, w tym

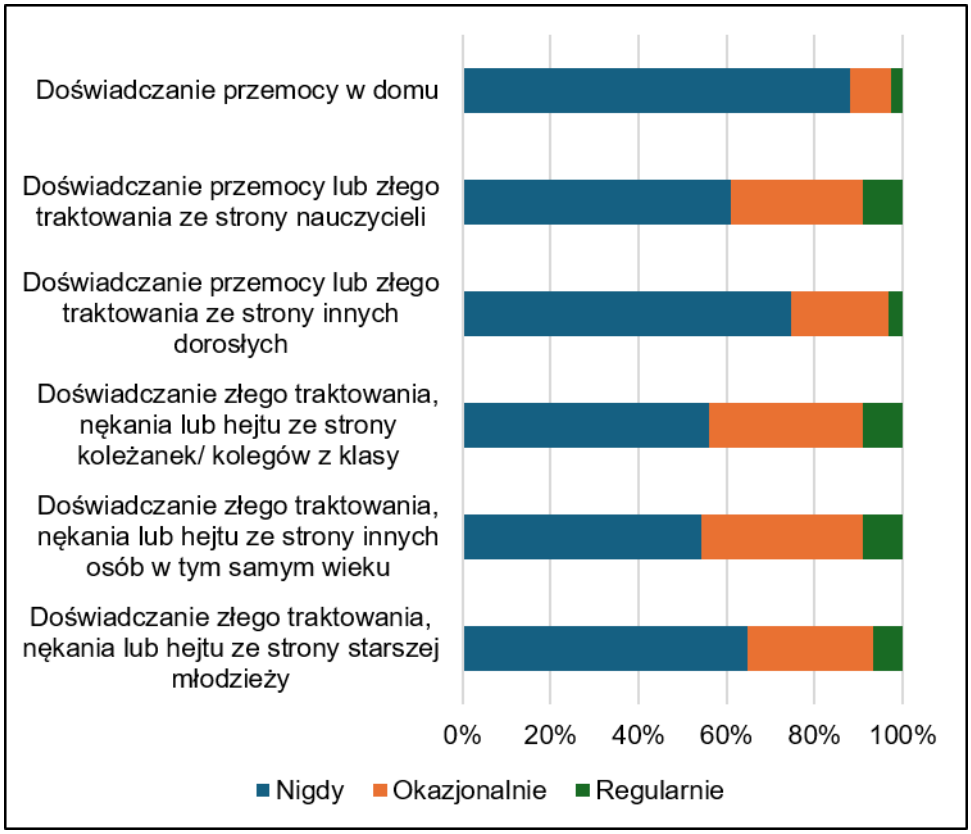
zwrócenie uwagi na zażywanie leków i niebezpieczeństwa z tym związane. Działania te powinny obejmować nie tylko młodzież, ale również rodziców, uświadamiając im konieczność uważnego obserwowania zachowań dzieci.



Rysunek 85. Zachowania ryzykowne młodzieży
Źródło: Badanie własne (n=745).

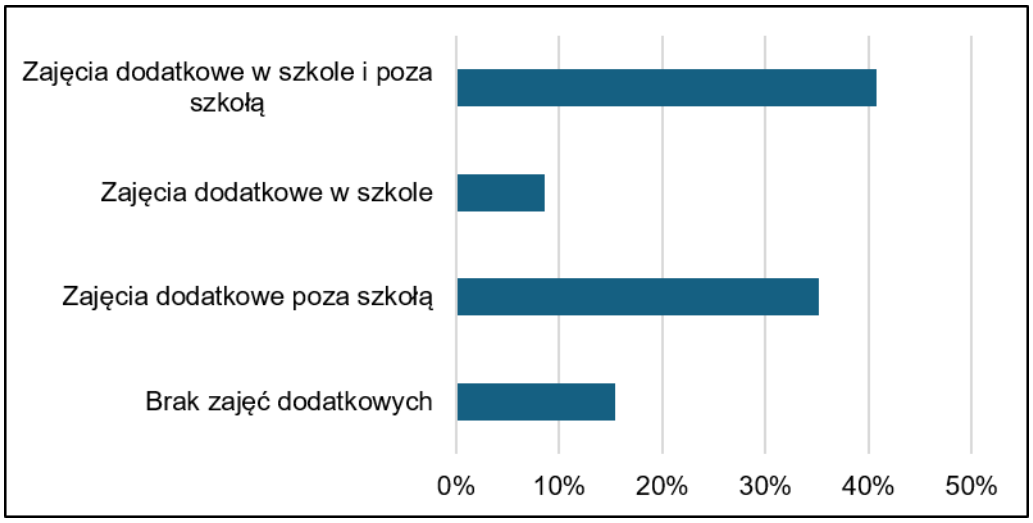
Młodzież poproszono również o opinie dotyczące doświadczania przemocy. Najmniejszy odsetek wskazał na przemoc w domu – regularnie doznaje jej 2,8% osób, a okazjonalnie – 9,1%. Ponieważ dom powinien być bezpieczną przestrzenią, fakt, że co dziesiąty młody człowiek spotyka się tam z przemocą budzi niepokój. Większym problemem jest jednak przemoc lub złe traktowanie ze strony innych: dorosłych oraz młodzieży. Aż 30,0% wskazało na okazjonalne, a 9,1% regularne doświadczanie przemocy lub złego traktowania ze strony nauczycieli. Znacząca część młodych ludzi doznaje przemocy, złego traktowania, nękania lub hejtu ze strony młodych ludzi z klasy, innych osób w tym samym wieku lub starszych. Aż 9,0% regularnie doświadcza przemocy, złego traktowania, nękania lub hejtu ze strony osób z klasy, a 35,1% okazjonalnie (Rysunek 86). Wskazuje to na fakt, że młodzi ludzie nie czują się bezpiecznie w szkole, a uczęszczanie do niej może być dla nich źródłem obaw i stresu. Co dwudziesty ankietowany (5,1%, 38 osób) zadeklarował regularne doświadczanie przemocy, złego traktowania, nękania lub hejtu ze strony zarówno osób z klasy, jak i innej młodzieży w tym samym wieku, a 2,3% (17 osób) ze strony rówieśników i nauczycieli – to osoby, dla których

funkcjonowanie w społeczności, w tym w szkole może być bardzo trudne. Blisko jedna trzecia badanych (31,6%, 12 osób), którzy regularnie doświadczają przemocy ze strony młodzieży, spędza czas wolny w izolacji. Pozostali utrzymują kontakty z rówieśnikami, co pozwala wnioskować, że mimo trudnych doświadczeń posiadają grono znajomych.



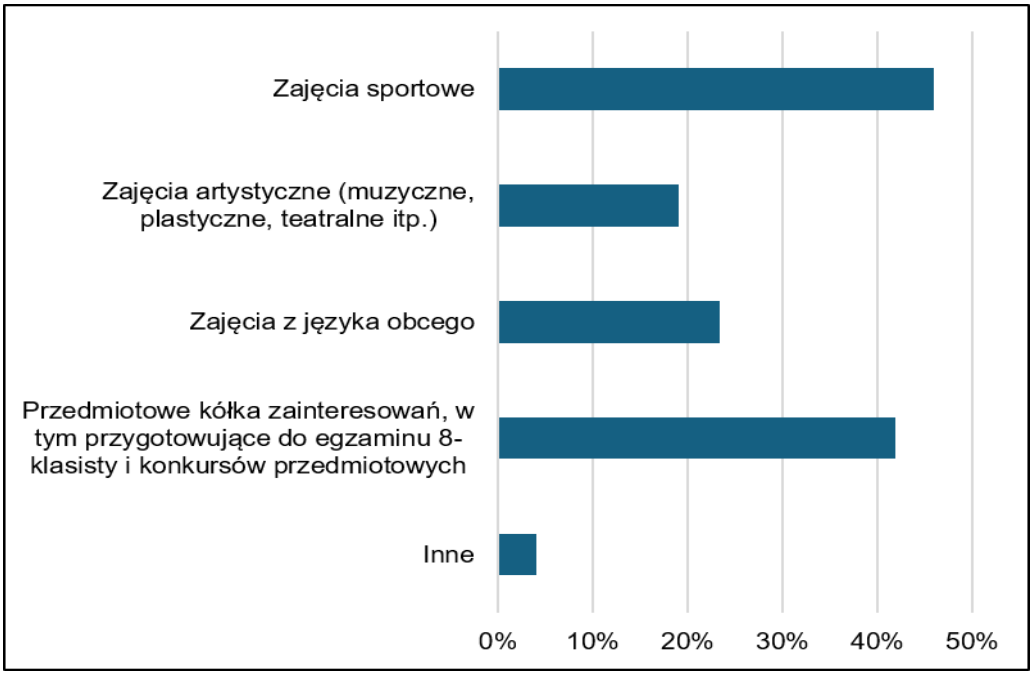
Rysunek 86. Doświadczanie przemocy przez młodzież
Źródło: Badanie własne (n=745).

Młodzież została zapytana również o udział w zajęciach dodatkowych i preferowane zajęcia dodatkowe. Aż 40,8% badanych uczęszcza na zajęcia dodatkowe zarówno w szkole, jak i poza nią. Wyłącznie z propozycji szkoły korzysta 8,6% respondentów, natomiast opieranie się tylko na ofercie zewnętrznej deklaruje 35,2% młodzieży. Zaledwie 15,4% młodych ludzi w ogóle nie bierze udziału w żadnych zajęciach dodatkowych (Rysunek 87).



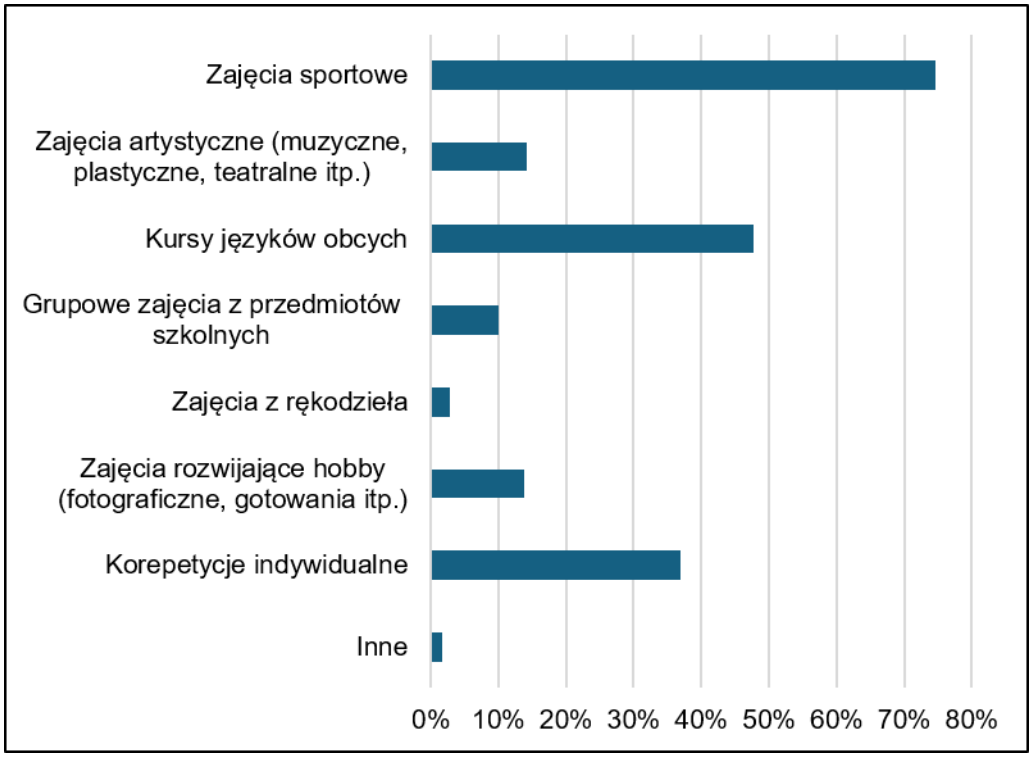
Rysunek 87. Udział w zajęciach dodatkowych
Źródło: Badanie własne (n=745).

W badaniu 49,4% osób zadeklarowało, że uczestniczy w zajęciach dodatkowych organizowanych przez szkoły. Najczęściej są to zajęcia sportowe oraz zajęcia z przedmiotów szkolnych, w tym zajęcia przygotowujące do egzaminu ósmoklasisty oraz konkursów przedmiotowych (zDolny Ślązak). Wśród innych zajęć uczniowie wskazali na udział w wolontariacie i zajęciach wyrównawczych i socjoterapeutycznych (Rysunek 88).



Rysunek 88. Zajęcia dodatkowe realizowane w szkole
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=368).

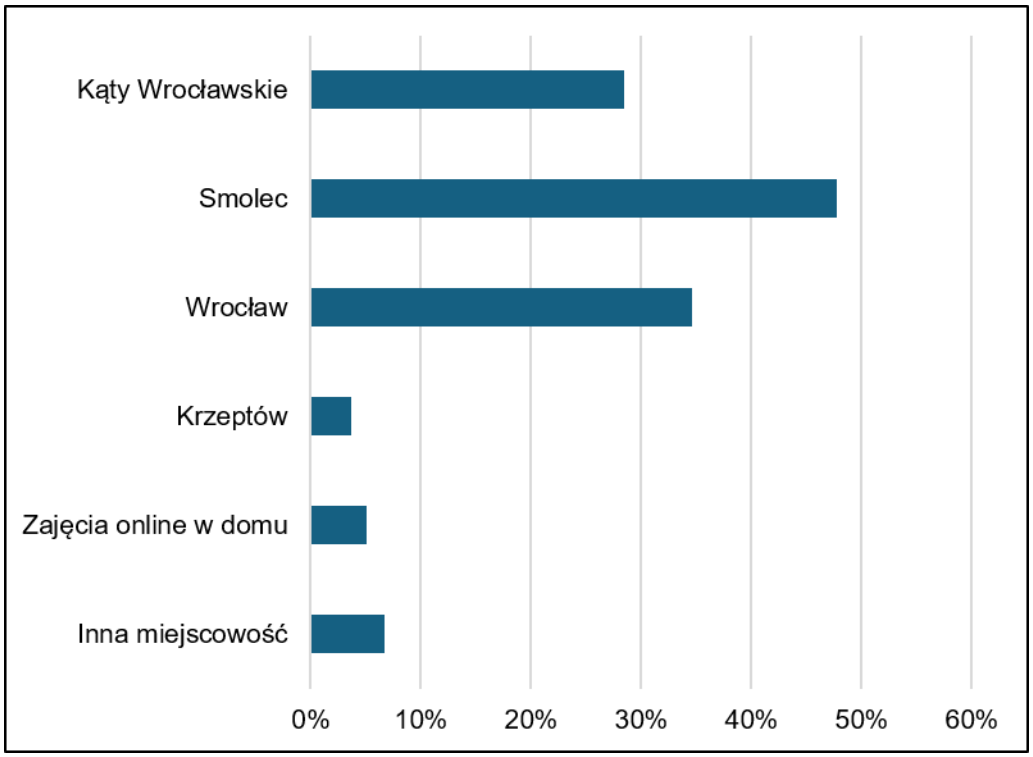
Aż 76,0% ankietowanych uczęszcza na zajęcia dodatkowe poza szkołą. W tym przypadku dominują zajęcia sportowe, znaczący odsetek młodzieży uczęszcza również na kursy języków obcych i indywidualne korepetycje. Wśród innych zajęć młodzież wymieniła udział w zbiórkach harcerskich oraz w zajęciach o charakterze socjoterapeutycznym (Rysunek 89).



Rysunek 89. Zajęcia dodatkowe realizowane poza szkołą
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=566).

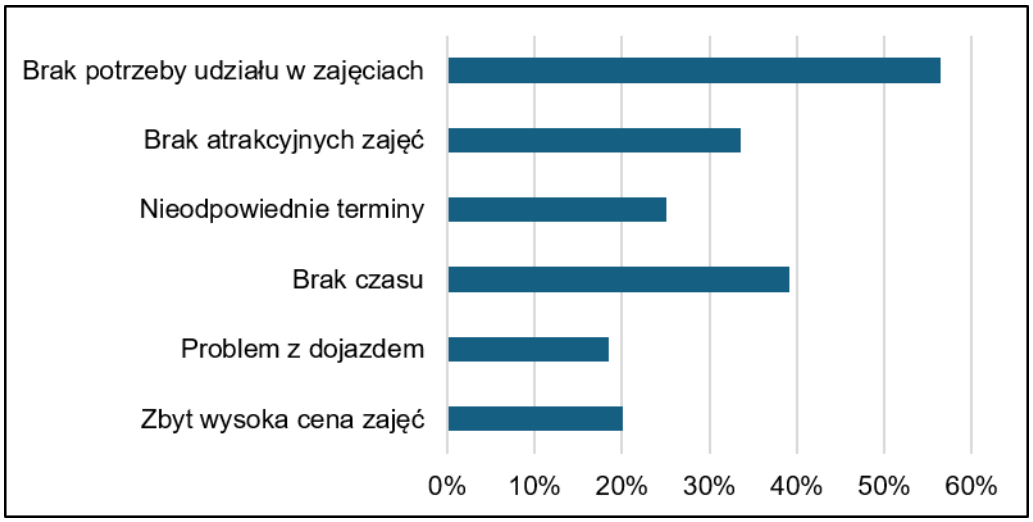
Uczestników pozaszkolnych form aktywności zapytano, dokąd dojeżdżają w tym celu. Największy odsetek badanych korzysta z bazy w Smolcu. Są to mieszkańcy nie tylko tej miejscowości, ale też innych części gminy, głównie Krzeptowa. Z oferty wrocławskiej korzystają przede wszystkim uczniowie ze Smolca, ale decydują się na to również osoby z Kątów Wrocławskich czy Krzeptowa. W Kątach Wrocławskich korzystają z zajęć nie tylko mieszkańcy tej miejscowości, ale również wielu innych mniejszych. Warto podkreślić, że nie są to wyłącznie dzieci uczące się w szkołach w Kątach Wrocławskich. Młodzież korzysta z zajęć także w Krzeptowie oraz w innych miejscowościach – najczęściej dotyczy to korepetycji indywidualnych. Tylko 5,1% osób korzysta z zajęć online (Rysunek 90). Smolec i Kąty Wrocławskie wyraźnie pełnią funkcję lokalnych centrów przyciągających młodzież,

dlatego realizowane tam inicjatywy należy w dalszym ciągu rozwijać. Zasadne jest jednak równoległe projektowanie oferty skierowanej bezpośrednio do mieszkańców mniejszych wsi, co pozwoli zapewnić im zrównoważony dostęp do działań edukacyjnych i rekreacyjnych.



Rysunek 90. Miejsce udziału w zajęciach dodatkowych realizowanych poza szkołą
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=566).

Pytanie o przyczyny braku udziału w zajęciach dodatkowych miało na celu zdiagnozowanie głównych barier związanych z korzystaniem z oferty pozaszkolnej, które należy wziąć pod uwagę przy projektowaniu oferty kierowanej do młodzieży. Aż 56,4% ankietowanych wskazało na brak potrzeby udziału w zajęciach, a 39,1% na brak czasu. Co trzecia osoba (33,5%) zwróciła uwagę na brak atrakcyjnych zajęć. Barierą są również nieodpowiednie terminy. Młodzież, głównie z mniejszych miejscowości, zgłosiła też problem z dojazdem. Co piąta osoba (20,1%) wskazała z kolei na problem zbyt wysokich cen zajęć (Rysunek 91).



Rysunek 91. Przyczyny braku udziału w zajęciach dodatkowych realizowanych poza szkołą

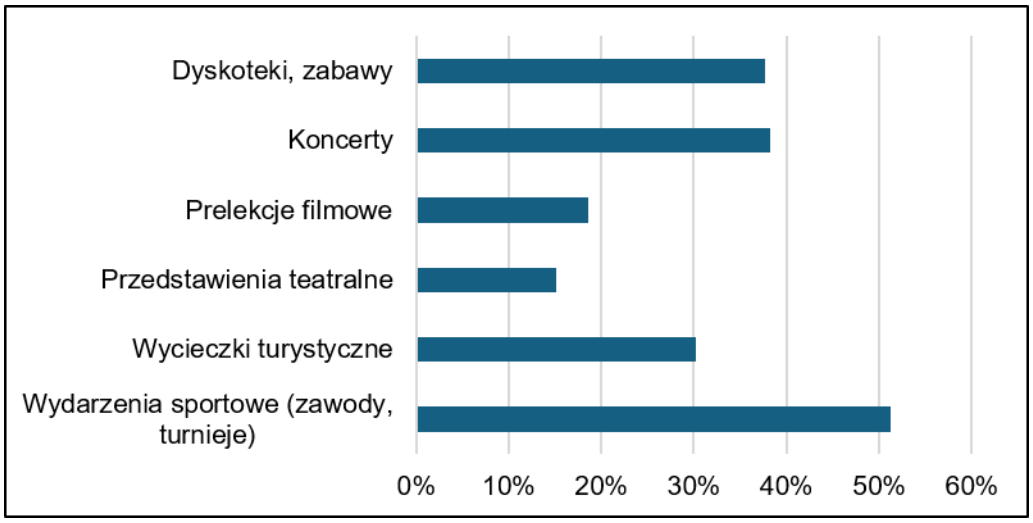
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=566).

Młodzież zapytano również o wskazanie preferencji dotyczących oferty przeznaczonej dla ich grupy wiekowej. W pytaniu o preferowane zajęcia dodatkowe aż 59,6% osób wskazało na zajęcia sportowe, 29,3% chciałoby korzystać z zajęć rozwijających hobby, zaś 24,6% z kursów językowych. Zwrócić należy uwagę, że 10,6% zgłosiło zainteresowanie zajęciami rozwijającymi kompetencje emocjonalne i społeczne, co wskazuje, iż młodzież zauważa swoje potrzeby również w tym zakresie (Rysunek 92).



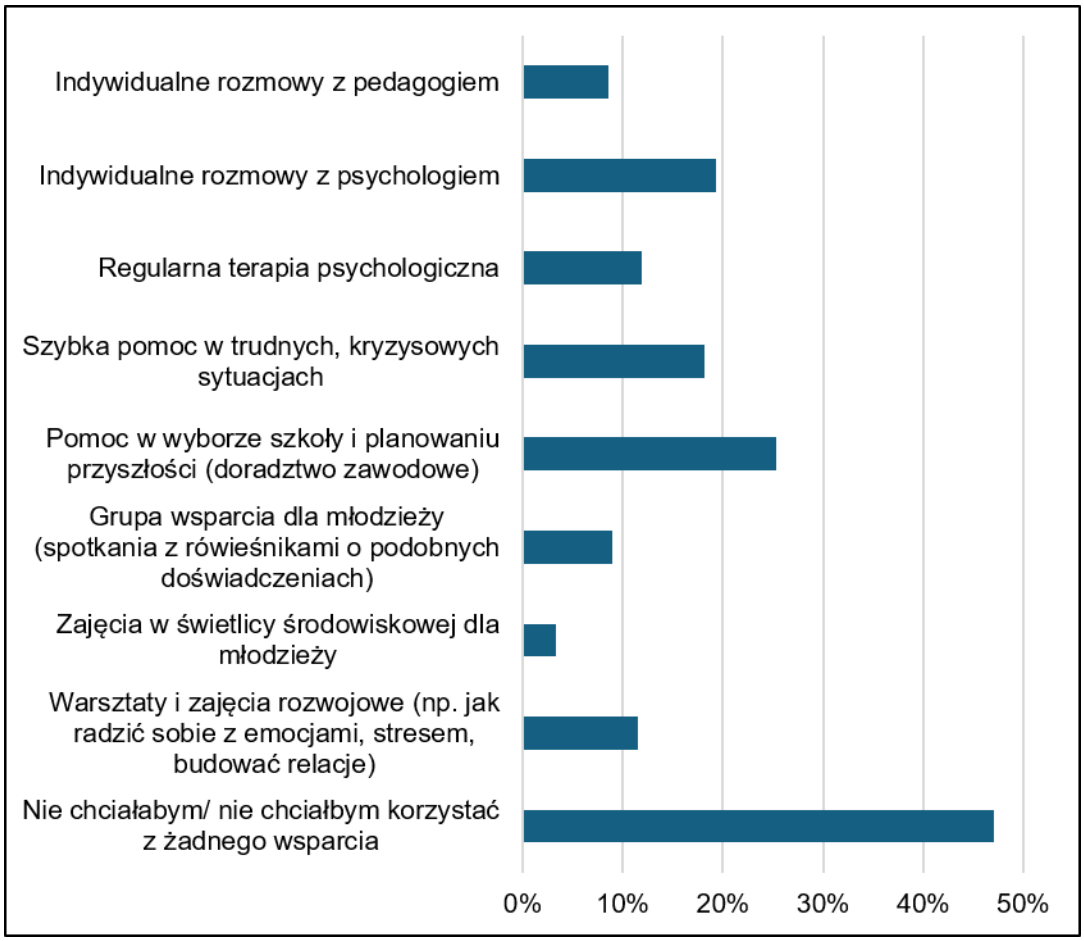
Rysunek 92. Preferowane przez młodzież zajęcia dodatkowe
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

Młodzież jest również zainteresowana wydarzeniami odbywającymi się na terenie gminy, najczęściej wydarzeniami sportowymi, dyskotekami i zabawami oraz koncertami (Rysunek 93).



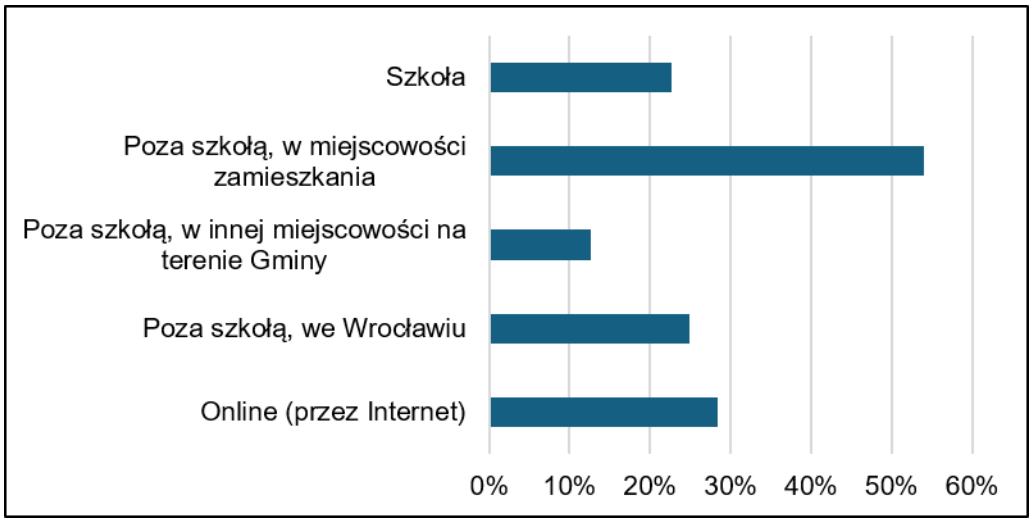
Rysunek 93. Preferowane przez młodzież wydarzenia na terenie gminy
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

Ankietowani zostali poproszeni o wskazanie, jakiego rodzaju wsparciem byliby zainteresowani. Niemalże połowa (47,1%) nie chciałaby korzystać z jakiejkolwiek formy wsparcia. Osoby zainteresowane pomocą najczęściej wskazywały na doradztwo zawodowe – 25,4% badanych, indywidualne wsparcie psychologiczne (19,3%) oraz szybką pomoc w kryzysowych, trudnych sytuacjach (18,1%). Należy też podkreślić, że 11,5% osób wyraziło zainteresowanie zajęciami rozwojowymi (Rysunek 94). Projektując usługi dla młodzieży warto więc zwrócić uwagę w szczególności na dostęp do doradztwa zawodowego, wsparcia psychologicznego oraz pomocy w sytuacjach kryzysowych. Zasadne jest również tworzenie oferty grupowych zajęć o charakterze rozwojowym i terapeutycznym.



Rysunek 94. Preferowane przez młodzież rodzaje wsparcia
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

Ponieważ korzystanie z niektórych form wsparcia może być dla młodych ludzi trudne i nie chcieliby, aby ich najbliższe otoczenie o tym wiedziało, respondentów zapytano o preferowane miejsca korzystania ze wsparcia. Co piąta osoba (22,7%) chciałaby korzystać z pomocy w szkole. Zdecydowana większość jest zainteresowana ofertą poza szkołą – przede wszystkim w swojej miejscowości oraz online. Dojeżdżaniem do innej miejscowości na terenie gminy byłoby zainteresowanych jedynie 12,6% osób, zdecydowanie więcej (24,8%) byłoby gotowych dojeżdżać do Wrocławia. Najlepszą formułą jest zatem rozwijanie oferty pozaszkolnej w różnych miejscowościach gminy, a także świadczenie usług online, by umożliwić w nich dogodny udział możliwie największej grupie młodzieży niezależnie od miejsca jej zamieszkania (Rysunek 95).



Rysunek 95. Preferowane przez młodzież miejsca korzystania ze wsparcia
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

Aby zdiagnozować obszary pożądanych przez młodzież zmian, respondentom zadano otwarte pytanie o to, czego brakuje im w ich miejscowości. Odpowiedzi dotyczyły szczegółowych rozwiązań, które sklasyfikowano w 9 tematycznych kategorii, w ramach których respondenci wskazywali na potrzeby zmian (Rysunek 96). Warto zaznaczyć, że 13,7% respondentów udzieliło odpowiedzi abstrakcyjnych i żartobliwych, zadeklarowało, że w ich miejscowości niczego nie brakuje, lub też przyznało, że nie potrafi sprecyzować swoich oczekiwań. Wyartykułowane potrzeby badanej młodzieży dotyczą przede wszystkim infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, sklepowo-gastronomicznej, spędzania czasu wolnego oraz rozwoju lokalnej infrastruktury komunikacyjnej i drogowej.

Młodzież silnie akcentuje konieczność zapewnienia szerszego dostępu do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Co piąty respondent (21,6%) postuluje nowe inwestycje w tym obszarze, zwracając uwagę na brak lub ograniczoną dostępność dotychczasowych obiektów. Szczegółowe oczekiwania w tej grupie obejmują: powstanie skateparków, pumptracków i bikeparków (32,3%), budowę boisk do piłki nożnej, siatkówki i koszykówki (30,4%), budowę basenu lub aquaparku (13,7%) oraz siłowni i klubu fitness (6,8%). Ponadto 16,8% badanych wymieniło inne rozwiązania, m.in. parki trampolin, ścianki wspinaczkowe, korty tenisowe, kręgielnie czy strzelnice.

Kolejną potrzebą zgłaszaną przez młodzież jest dostęp do handlu, usług i gastronomii blisko miejsca zamieszkania – propozycje z tej kategorii wskazało

19,3% nastolatków. Dotyczy to zarówno uruchomienia sklepów spożywczych w małych miejscowościach (np. Kębłowice, Wojtkowice, Nowa Wieś, Krzeptów), jak i supermarketów (łącznie 33,3% osób wskazujących na potrzeby w zakresie handlu). Dodatkowo blisko czwarta część badanych (23,6%) proponuje budowę galerii handlowej, 33,3% chciałoby uruchomienia lokali gastronomicznych znanych sieci fast food oraz restauracji i kawiarni, zaś 9,7% wskazało na sklepy hobbystyczne i specjalistyczne.

Młodzież wyraźnie dostrzega deficyt bezpiecznych miejsc do integracji: 14,1% ankietowanych wpisała zapotrzebowanie na bezpieczną i ogólnodostępną przestrzeń do spotkań z rówieśnikami. Spośród tych osób 44,8% oczekiwałoby miejsc do spędzania czasu pod dachem, przestrzeni w budynkach czy świetlicach, w których młodzież mogłaby usiąść i spędzać razem czas nie przeszkadzając innym. Ponadto 41,0% badanych taką przestrzeń widzi w parkach i terenach rekreacyjnych z ławkami i altanami, terenach wzdłuż rzeki czy miejscach, gdzie można byłoby łowić ryby, zaś 14,3% chciałoby budowy placów zabaw dla starszej młodzieży.

Co dziesiąty młody respondent, czyli 9,8% badanych, wskazał na kwestie z obszaru komunikacji i infrastruktury drogowej. Wśród tych osób 46,6% zgłosiło prośby o budowę chodników, ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych, w tym łączących miejscowości (np. Krzeptów, Smolec, Wojtkowice, Kębłowice z Kątami Wrocławskimi i Wrocławiem), 47,9% na komunikację autobusową: zwiększenie częstotliwości kursowania autobusów, szczególnie w weekendy i po południu, dopasowanie rozkładów jazdy do planu lekcji (szczególnie przy rozpoczynaniu zajęć od drugiej lub trzeciej lekcji) i lepszy dojazd do Wrocławia, zaś 5,5% na infrastrukturę drogową i porządkową: naprawę dróg, budowę nowych przystanków, montaż koszy na śmieci i oświetlenia.

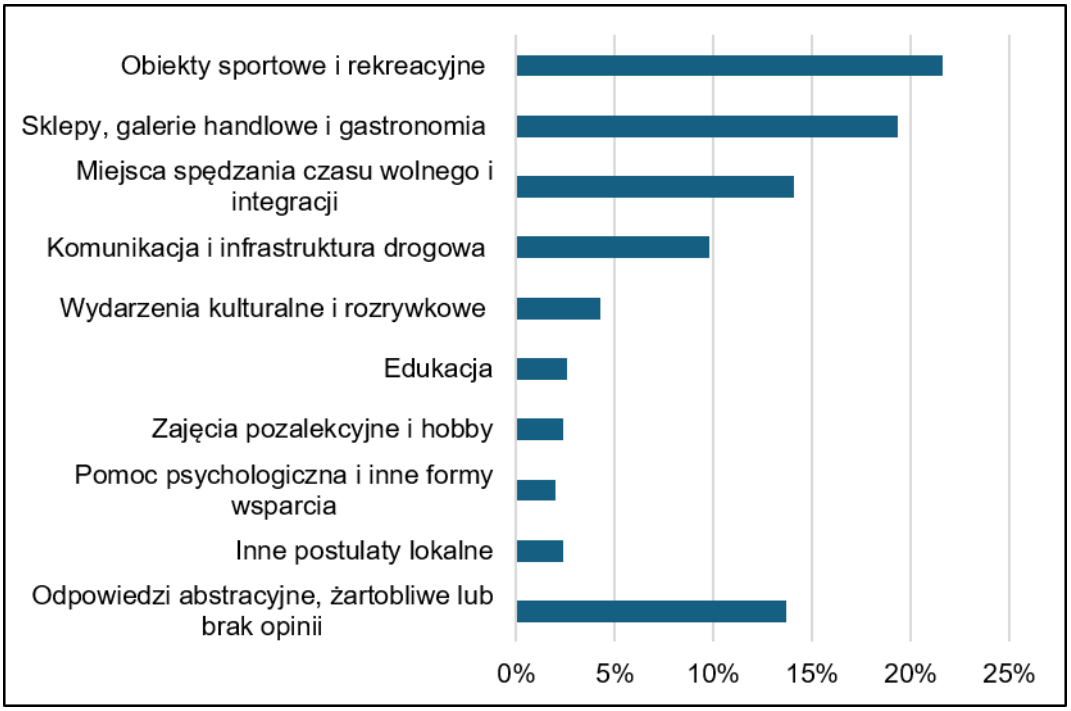
Młodzież wskazała również na potrzeby w obszarze wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych (4,3% respondentów) – przede wszystkim w zakresie budowy kin oraz organizacji koncertów, dyskotek, festynów i innych imprez integracyjno-rozrywkowych.

Wskazania dotyczące funkcjonowania placówek oświatowych, infrastruktury szkolnej i organizacji nauki zgłosiło 2,6% osób. Dotyczyły one potrzeby utworzenia szkoły średniej, zmian w planach lekcji oraz remontów w szkołach i lepszego wyposażenia szkół. Dodatkowo 2,4% osób zwróciło uwagę na zapotrzebowanie na zajęcia pozalekcyjne i hobbystyczne, najczęściej wskazując na konkretne zajęcia,

z których chciałyby korzystać (np. warsztaty cukiernicze, artystyczne, chemiczne, kółko szachowe, zajęcia sportowe: pole dane, siatkówka, taniec, akrobatyka, jeździectwo, zajęcia muzyczne, nauka gry na instrumentach).

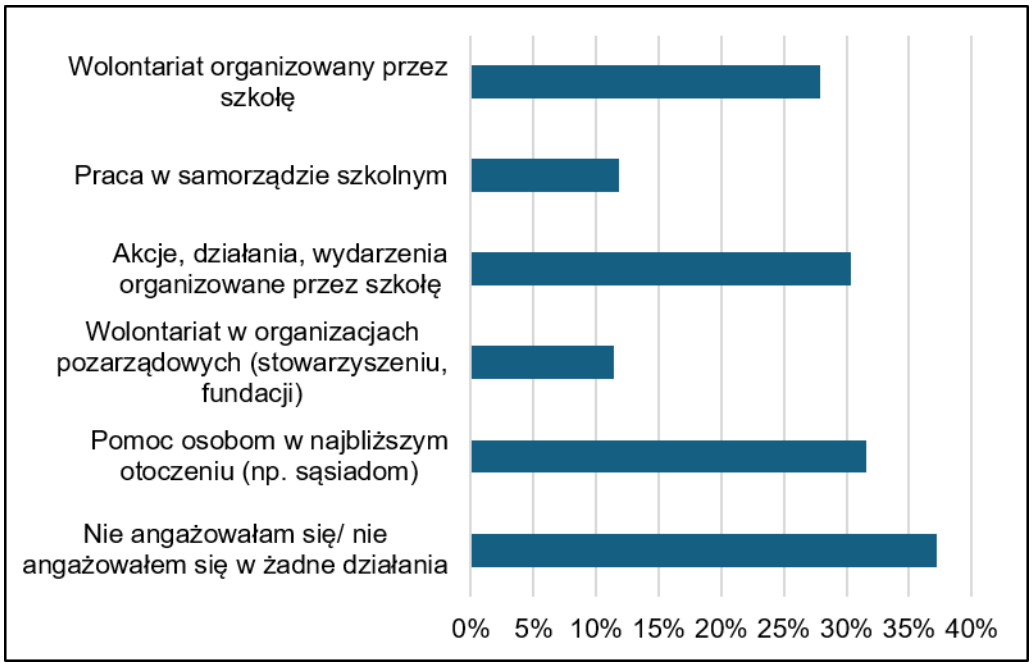
Młodzi ludzie identyfikują również potrzeby z zakresu zdrowia psychicznego, pomocy pedagogicznej oraz bezpieczeństwa w środowisku rówieśniczym (2,0%). Dotyczą one wsparcia psychologicznego, reagowania na agresję, hejt, przemoc i udzielanie pomocy ofiarom takich działań.

Młodzież zgłasza także inne postulaty dotyczące ich otoczenia, m.in. z zakresu ekologii, ochrony zwierząt, dostępu do Internetu, utrzymania porządku, organizacji akcji pomocowych i charytatywnych.



Rysunek 96. Miejsca, których brakuje młodzieży w ich miejscowości
Źródło: Badanie własne (n=745).

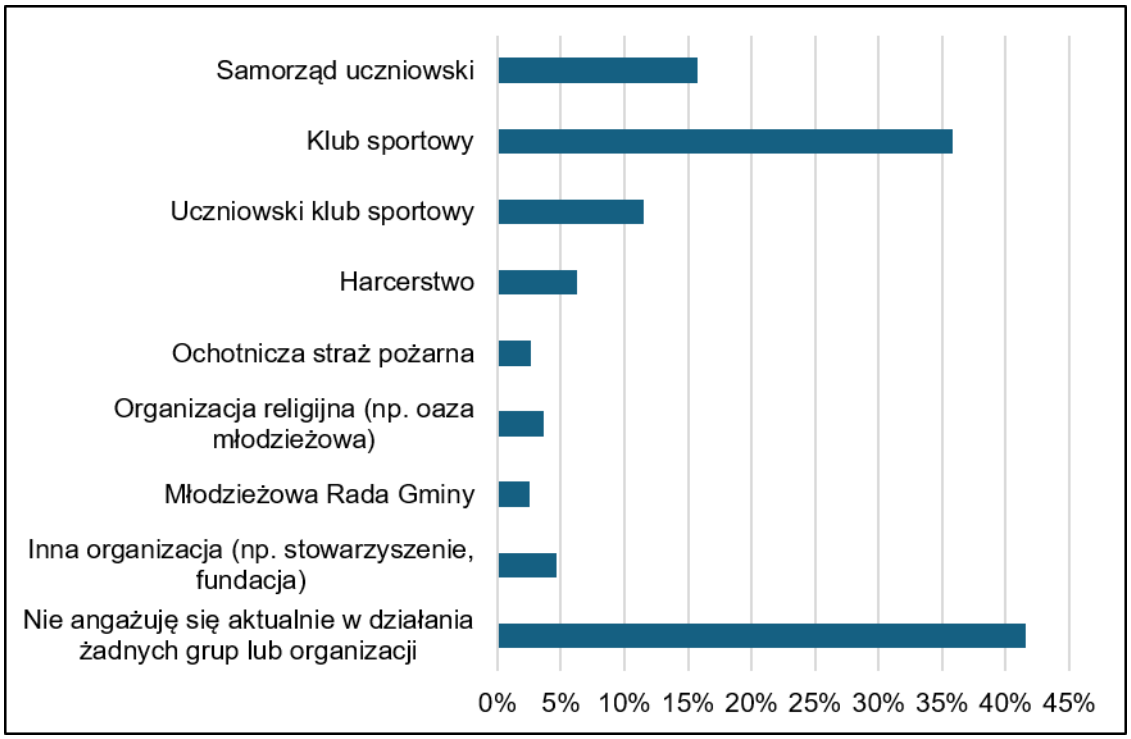
Z myślą o organizowaniu społeczności lokalnej i angażowaniu w działalność społeczną młodych ludzi zapytano o ich dotychczasowe zaangażowanie i chęci do aktywności społecznej. W ciągu ostatniego roku 62,8% badanych włączało się w aktywność społeczną: najczęściej w akcje, działania i wydarzenia organizowane przez szkołę, wolontariat szkolny oraz pomoc osobom w najbliższym otoczeniu (Rysunek 97). Wyraźnie widoczna jest aktywna rola szkoły w organizowaniu działalności społecznej uczniów oraz potencjał młodych ludzi w tym zakresie.



Rysunek 97. Działania społeczne, które respondenci angażowali się w ciągu ostatniego roku

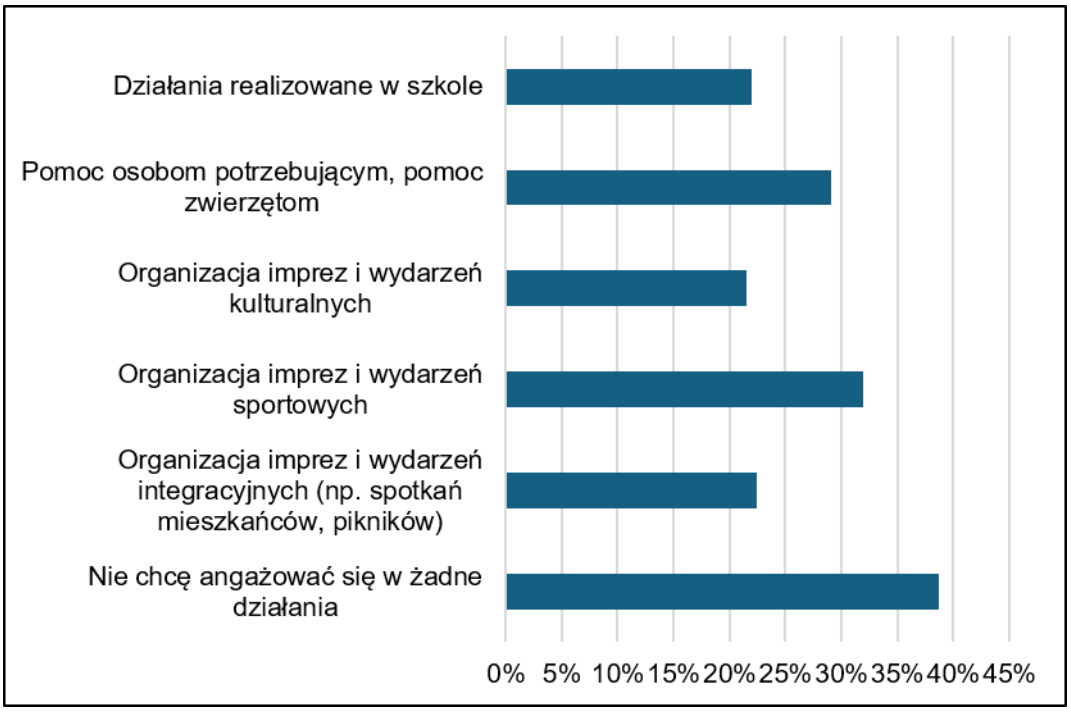
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

W działania grup lub organizacji zaangażowanych było 58,4% ankietowanych. Należy jednak zauważyć, że pozostałe 41,6% nie podejmuje tego typu współpracy, a co piąty badany (21,9%) pozostaje całkowicie bierny, nie uczestnicząc w żadnych inicjatywach ani w szkole, ani poza nią. Wśród osób zrzeszonych zdecydowanie dominują przedstawiciele klubów sportowych (35,8%) oraz uczniowskich klubów sportowych (11,5%). Znaczącą grupę stanowi również młodzież działająca w samorządzie uczniowskim (15,7%). Udział w pozostałych formach aktywności deklaruje już znacznie mniejszy odsetek respondentów (Rysunek 98).



Rysunek 98. Organizacje i grupy, w których młodzież realizuje aktywność
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

Należy podkreślić, że chęć przyszłego zaangażowania w działania społeczne zgłosiło 61,3% młodych ludzi. Stanowią oni znaczący potencjał społeczny, który warto wykorzystać. Młodzi luzie chcieliby angażować się w organizację imprez i wydarzeń, ale także w bezpośrednią pomoc osobom potrzebującym i zwierzętom. Co piąta osoba (22,0%) chciałaby realizować aktywność w szkole (Rysunek 99).



Rysunek 99. Działania społeczne, w które chcieliby angażować się respondenci
Osoby mogły wybrać więcej niż jedną odpowiedź, dlatego odsetki nie sumują się do 100%
Źródło: Badanie własne (n=745).

Spośród osób, które nie chcą w przyszłości angażować się w działania, 37,8% stanowią osoby, które w ciągu ostatniego roku nie podejmowały aktywności społecznej i nie działały w ramach żadnych grup czy organizacji. Pozostali działali wcześniej, ale nie są zainteresowani aktywnością społeczną. 14,6% badanych, czyli 109 osób, to osoby zupełnie bierne i niezainteresowane aktywnością, które stanowią ograniczony potencjał aktywności społecznej. Pozostałe osoby mają doświadczenie aktywności bądź chcą je nabyć, więc przy umiejętnej aktywizacji stanowią zasób do działania. Szczególnie obiecująca jest w tym kontekście młodzież wprost sygnalizująca chęć współpracy.

W oparciu o materiał z badania ankietowego młodzieży wskazać można na istotne problemy młodych ludzi takie, jak:

- Brak atrakcyjnych miejsc do spędzania czasu wolnego, w szczególności zadaszonych;
- Brak atrakcyjnej i dostępnej oferty spędzania czasu wolnego;
- Ograniczony dostęp do infrastruktury sportowo-rekreacyjnej;
- Trudności z przemieszczaniem się po terenie gminy związane z brakami w zakresie infrastruktury drogowej oraz komunikacji publicznej;
- Trudności szkolne;

- Problemy i trudności psychiczne;
- Osamotnienie i brak przyjaciół;
- Doświadczanie przemocy, złego traktowania, hejtu i nękania, szczególnie w środowisku szkolnym, w tym ze strony rówieśników;
- Używanie substancji uzależniających;
- Nadmierne korzystanie z Internetu i urządzeń cyfrowych.

Potrzeby w zakresie usług o charakterze społecznym obejmują przede wszystkim:

- Zapewnienie pomocy psychologicznej i wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych;
- Wsparcie młodzieży w budowaniu relacji społecznych i rozwijaniu kompetencji;
- Zapewnienie bezpiecznego środowiska zamieszkania i środowiska edukacyjnego;
- Profilaktykę uzależnień;
- Zapewnienie atrakcyjnych i dostępnych zajęć dodatkowych i innych form spędzania czasu wolnego.

Na podstawie przeprowadzonych analiz rekomendować należy następujące usługi społeczne dla młodzieży:

- Placówka wsparcia dziennego w formie podwórkowej, tworząca przestrzeń do pracy profilaktycznej, rozwijania aktywności i budowania relacji;
- Grupowe zajęcia dla młodzieży rozwijające kompetencje emocjonalne i społeczne;
- Zajęcia dodatkowe, warsztaty, półkolonie i kolonie z elementami profilaktyki uzależnień;
- Warsztaty profilaktyczne w szkołach;
- Warsztaty w zakresie budowania relacji i przeciwdziałania przemocy w szkołach;
- Poradnictwo psychologiczne;
- Asystentura rodziny.

5. Perspektywa społeczna: jak społeczność lokalna ocenia swój potencjał i potrzeby

5.1. Metodologia i realizacja badań jakościowych

Badania jakościowe stanowią uspołeczniający element diagnozy poprzedzającej utworzenie Centrum Usług Społecznych w Gminie Kąty Wrocławskie. Ich zasadniczym celem było poznanie sposobu, w jaki mieszkańcy, przedstawiciele lokalnych środowisk, instytucji publicznych oraz organizacji pozarządowych postrzegają najważniejsze problemy społeczne, potrzeby mieszkańców i dostępność obecnego systemu wsparcia. Badanie miało również umożliwić zebranie propozycji usług, które mogłyby odpowiadać na rozpoznane potrzeby, oraz wskazanie zasobów możliwych do wykorzystania przy projektowaniu działalności przyszłego CUS.

Zakres badania obejmował pięć powiązanych obszarów: problemy społeczne dostrzegane na terenie gminy, potrzeby różnych grup mieszkańców, oczekiwane usługi społeczne, lokalne zasoby instytucjonalne i społeczne oraz warunki współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz mieszkańców. Uwzględniono także przestrzenne zróżnicowanie dostępu do pomocy, w szczególności sytuację osób mieszkających poza Kątami Wrocławskimi i Smolcem. Materiał jakościowy ma charakter rozpoznawczy i wyjaśniający. Pozwala opisać doświadczenia, bariery i mechanizmy stojące za zgłaszanymi problemami, nie służy natomiast do określania statystycznej skali ani częstotliwości ich występowania.

Problematykę badawczą skoncentrowano wokół relacji pomiędzy problemem społecznym, wynikającą z niego potrzebą oraz możliwą odpowiedzią usługową. W toku spotkań poszukiwano odpowiedzi na pytania: jakie problemy i trudności są obecnie szczególnie istotne dla mieszkańców, których grup dotyczą, jakie niezaspokojone potrzeby ujawniają się w codziennym funkcjonowaniu mieszkańców, z jakich form pomocy i aktywności mieszkańcy już korzystają, jakich usług brakuje lub jest ich za mało, jakie bariery utrudniają dotarcie do istniejącej oferty, a także jakie zasoby lokalne można wykorzystać do rozwoju usług społecznych.

Odrębny obszar pytań dotyczył sposobu organizowania przyszłego systemu usług. Uczestnicy byli proszeni o wskazanie, gdzie i w jakiej formule powinny być świadczone usługi, jak docierać z nimi do mniejszych miejscowości, które działania mogą być prowadzone mobilnie lub w miejscu zamieszkania oraz jakie podmioty

powinny współpracować przy ich realizacji. W przypadku przedstawicieli instytucji, organizacji pozarządowych, radnych i sołtysów pytania rozszerzono o przepływ informacji, współpracę międzyinstytucjonalną i niewykorzystany potencjał społeczności lokalnych. Warsztat z pracownikami GOPS obejmował ponadto zasoby, ograniczenia i potrzeby organizacyjne związane z przekształceniem ośrodka w CUS.

W procesie diagnostycznym wykorzystano dwie podstawowe jakościowe formy pracy: zogniskowane wywiady grupowe (wywiady focusowe) oraz warsztaty diagnostyczne. Wywiady fokusowe służyły przede wszystkim pogłębieniu doświadczeń uczestników, poznaniu sposobu rozumienia problemów oraz prześledzeniu zależności pomiędzy sytuacją życiową, potrzebami i dostępem do wsparcia. Moderowana dyskusja umożliwiała uczestnikom rozwijanie wypowiedzi innych osób, wskazywanie odmiennych doświadczeń i doprecyzowywanie proponowanych rozwiązań. Warsztaty miały charakter partycypacyjny i zadaniowy. Ich celem było porządkowanie wcześniej rozpoznanych kwestii, uzupełnianie katalogu problemów i usług, wskazywanie lokalnych zasobów oraz – w przypadku sołtysów – przestrzenne lokalizowanie zjawisk na mapie gminy. Warsztat z młodzieżą umożliwił poznanie jej własnej perspektywy i oczekiwań wobec miejsc oraz form aktywności. Spotkanie z Radą Seniorów pogłębiło wiedzę dotyczącą codziennego funkcjonowania, samodzielności i uczestnictwa społecznego osób starszych. Warsztat z pracownikami GOPS służył zestawieniu potrzeb mieszkańców z doświadczeniem instytucji oraz jej możliwościami organizacyjnymi.

Dobór uczestników miał charakter celowy. Założono połączenie trzech uzupełniających się perspektyw. Pierwszą stanowiła perspektywa mieszkańców i grup o specyficznych potrzebach, reprezentowana przez osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, rodziców, seniorów oraz młodzież. Uczestnicy tych spotkań wnosili przede wszystkim wiedzę wynikającą z własnych doświadczeń, kontaktu z usługami i napotykanych barier. Użycie określenia „grupy o specyficznych potrzebach” nie oznacza traktowania ich wyłącznie jako odbiorców pomocy, uczestnicy wskazywali również własne kompetencje, aktywność i gotowość do współtworzenia lokalnych rozwiązań. Drugą perspektywę – przekrojową i środowiskową – reprezentowali sołtysi, radni gminni, przedstawiciele organizacji pozarządowych oraz urzędów i instytucji publicznych. Dysponowali oni wiedzą o różnych grupach mieszkańców, funkcjonowaniu miejscowości, dostępnej infrastrukturze i działaniu lokalnego systemu wsparcia. Trzecią perspektywę tworzyli

pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, posiadający doświadczenie w udzielaniu pomocy, współpracy z innymi instytucjami oraz rozpoznawaniu sytuacji osób i rodzin korzystających z systemu. Zestawienie tych perspektyw umożliwiło konfrontowanie doświadczeń bezpośrednich odbiorców usług z wiedzą lokalnych liderów i podmiotów odpowiedzialnych za ich organizowanie.

Proces obejmował sześć wywiadów fokusowych: z osobami z niepełnosprawnościami i ich opiekunami, rodzicami, seniorami, przedstawicielami organizacji pozarządowych, radnymi gminnymi oraz reprezentantami urzędów i instytucji publicznych. Przeprowadzono również trzy warsztaty diagnostyczne: z sołtysami, Radą Seniorów i młodzieżą. Uzupełnieniem procesu był warsztat z pracownikami GOPS, poświęcony zarówno potrzebom mieszkańców, jak i potencjałowi oraz potrzebom organizacyjnym instytucji przygotowującej się do funkcjonowania w formule CUS.

Spotkania odbywały się stacjonarnie lub online, zależnie od możliwości organizacyjnych i charakteru grupy. Prowadzono je według wspólnych bloków tematycznych, zachowując jednocześnie pytania dostosowane do doświadczeń konkretnych uczestników. Przebieg spotkań był rejestrowany, a następnie poddawany transkrypcji. Materiał oczyszczono z wypowiedzi organizacyjnych, zakłóceń technicznych, dygresji i nadmiarowych powtórzeń, nie uzupełniając go o informacje, które nie pojawiły się podczas spotkań. Wypowiedzi uporządkowano tematycznie oraz zanonimizowano w zakresie koniecznym do ochrony uczestników. Zachowano nazwy miejscowości, instytucji i lokalnych zasobów, gdy były istotne dla interpretacji problemów, potrzeb lub terytorialnej dostępności usług.

Tabela 38. Badania jakościowe przeprowadzone w ramach diagnozy potrzeb i potencjału

Technika badawcza	Data	Forma	Grupa docelowa	Liczba osób
Warsztat diagnostyczny	17.09.2026	Stacjonarna	Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	22
Warsztat diagnostyczny	17.09.2026	Stacjonarna	Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	19
Zogniskowany wywiad grupowy	23.09.2026	Online	Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, organizacje pozarządowe specjalizujące się w opiece nad osobami z niepełnosprawnościami	9
Zogniskowany wywiad grupowy	23.09.2026	Online	Rodzice	7
Zogniskowany wywiad grupowy	24.09.2026	Stacjonarna	Seniorzy	19
Zogniskowany wywiad grupowy	29.09.2026	Online	Organizacje pozarządowe	7
Zogniskowany wywiad grupowy	29.09.2026	Online	Radni	7
Warsztat diagnostyczny	30.09.2026	Stacjonarna	Sołtysi i przewodniczący rad osiedli	6
Zogniskowany wywiad grupowy	8.10.2026	Online	Reprezentanci instytucji działających na terenie Gminy Kąty Wrocławskie	22
Warsztat diagnostyczny	12.10.2026	Stacjonarna	Gminna Rada Seniorów w Kątach Wrocławskich	6
Warsztat diagnostyczny	8.10.2026	Online	Młodzieżowa Rada Gminy Kąty Wrocławskie Przedstawiciele młodzieży	4

Źródło: Opracowanie własne.

5.2. Perspektywa uczestników procesu diagnostycznego

Proces diagnostyczny został zaplanowany tak, aby połączyć wiedzę osób doświadczających określonych potrzeb w codziennym życiu z wiedzą przedstawicieli środowisk, instytucji i podmiotów obserwujących sytuację różnych grup mieszkańców. Poszczególne spotkania nie miały identycznego zakresu. Grupy mieszkańców wnosiły przede wszystkim doświadczenia bezpośrednie, natomiast organizacje, radni, sołtysi, instytucje publiczne i pracownicy GOPS przedstawiali perspektywę przekrojową, środowiskową lub zawodową.

Poniższe charakterystyki wskazują, jaki rodzaj wiedzy został wniesiony przez poszczególne grupy uczestników. Nie stanowią prezentacji wyników badania. Szczegółowe ustalenia dotyczące problemów, potrzeb, usług, zasobów i terytorialnego zróżnicowania gminy przedstawiono w kolejnych rozdziałach w układzie problemowym.

1. **Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie**

Spotkanie miało formę wywiadu focusowego. W dyskusji obecna była przede wszystkim perspektywa rodziców i opiekunów, uzupełniona doświadczeniem osób związanych z placówkami lub świadczeniem usług. Wypowiedzi uczestników odnosiły się do dzieci, młodzieży i osób dorosłych o różnym poziomie samodzielności oraz do sytuacji ich rodzin.

Uczestnicy wnieśli wiedzę wynikającą z codziennego organizowania opieki, korzystania z usług, terapii i wsparcia instytucjonalnego. Pozwoliła ona uchwycić różnice pomiędzy potrzebami poszczególnych osób, doświadczenia opiekunów, znaczenie ciągłości relacji ze specjalistami oraz praktyczne bariery pojawiające się na kolejnych etapach życia. Perspektywa tej grupy była szczególnie ważna dla rozpoznania, w jaki sposób formalnie dostępne rozwiązania funkcjonują w życiu konkretnej osoby i rodziny.

2. **Rodzice**

Wywiad focusowy z rodzicami zgromadził osoby posiadające doświadczenia związane z wychowaniem dzieci w różnym wieku oraz kontaktem z placówkami edukacyjnymi i opiekuńczymi. Część wypowiedzi dotyczyła dzieci wymagających diagnozy albo dodatkowego wsparcia, jednak rozmowa obejmowała również szerszą sytuację dzieci, młodzieży i rodzin w gminie.

Rodzice wnieśli wiedzę o codziennym łączeniu obowiązków rodzinnych i zawodowych, poszukiwaniu pomocy, przechodzeniu procedur oraz korzystaniu z edukacji, opieki i zajęć pozalekcyjnych. Ich wypowiedzi pozwoliły spojrzeć na system usług z perspektywy osoby, która musi samodzielnie odnaleźć właściwą ścieżkę działania, skoordynować wsparcie pochodzące z różnych miejsc i zapewnić dziecku możliwość uczestnictwa niezależnie od miejsca zamieszkania oraz szczególnych potrzeb.

3. Seniorzy i Gminna Rada Seniorów w Kątach Wrocławskich

Perspektywę starszych mieszkańców pozyskano podczas dwóch spotkań: stacjonarnego wywiadu focusowego z liczną grupą seniorów oraz warsztatu online z Gminną Radą Seniorów. Pierwsze spotkanie miało żywiołowy charakter i pozwoliło zebrać zróżnicowane doświadczenia codzienne. Drugie miało bardziej przekrojowy charakter, ponieważ członkowie Rady odnosili się zarówno do własnych obserwacji, jak i do spraw zgłaszanych przez innych mieszkańców.

Połączenie obu źródeł umożliwiło uwzględnienie perspektywy osób aktywnych społecznie oraz osób o ograniczonej samodzielności, mieszkających samotnie lub zależnych od pomocy otoczenia. Seniorzy i członkowie Rady wnieśli wiedzę o codziennym funkcjonowaniu, dostępie do informacji i instytucji, znaczeniu relacji sąsiedzkich, korzystaniu z lokalnej oferty oraz różnicach pomiędzy sytuacją mieszkańców większych i mniejszych miejscowości. Gminna Rada Seniorów wzbogaciła tę wiedzę o własne doświadczenie w reprezentowaniu potrzeb seniorów oraz doskonałą znajomość lokalnych realiów.

4. Młodzież

Warsztat z młodzieżą został przeprowadzony online i koncentrował się na doświadczeniach osób znajdujących się na początku edukacji ponadpodstawowej. Uczestnicy reprezentowali przede wszystkim perspektywę młodych mieszkańców Smolca i jego otoczenia, dlatego materiał nie opisuje w równym stopniu sytuacji młodzieży ze wszystkich części gminy.

Młodzi uczestnicy wnieśli wiedzę o organizacji codziennego życia po rozpoczęciu nauki poza miejscem zamieszkania, sposobach przemieszczania się, utrzymywaniu relacji oraz korzystaniu z przestrzeni publicznych, sportu i oferty czasu wolnego. Spotkanie pozwoliło również odróżnić rozwiązania projektowane

dla młodzieży przez dorosłych od potrzeb formułowanych przez samych młodych ludzi, w tym związanych ze swobodnym spotykaniem się i samodzielnością.

5. **Organizacje pozarządowe**

Wywiad focusowy zgromadził przedstawicieli organizacji pracujących między innymi z dziećmi i młodzieżą, rodzinami, osobami z niepełnosprawnościami i ich opiekunami oraz osobami znajdującymi się w kryzysie. W spotkaniu uczestniczyły podmioty o różnym profilu i zasięgu działania, w tym organizacje mające siedzibę poza gminą, lecz realizujące na jej terenie usługi lub projekty.

Organizacje wniosły wiedzę pochodzącą z bezpośredniej pracy z odbiorcami, realizacji usług oraz prób współpracy z instytucjami publicznymi. Ich perspektywa pozwoliła opisać nie tylko sytuację mieszkańców, lecz także kondycję lokalnego sektora społecznego: jego kompetencje, zasoby, ograniczenia kadrowe i lokalowe, trwałość finansowania, przepływ informacji oraz możliwości tworzenia partnerstw. Uczestnicy odnosili się do całej gminy, zachowując świadomość, że najlepiej znają środowiska objęte własną działalnością.

6. **Radni Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich**

Wywiad z radnymi gminnymi miał charakter przekrojowy. Uczestnicy odnosili się do spraw zgłaszanych przez mieszkańców, doświadczeń pracy w komisjach, obserwacji funkcjonowania miejscowości i instytucji, a w przypadku osób pełniących równocześnie funkcje sołeckie – także do sytuacji konkretnych wsi.

Radni wnieśli wiedzę o problemach widocznych z poziomu samorządu oraz o sprawach, które mieszkańcy kierują do osób reprezentujących ich lokalnie. Ich perspektywa pozwoliła powiązać potrzeby różnych grup z organizacją usług, infrastrukturą, możliwościami gminy i rolą społeczności lokalnej. Dyskusja ujawniła również odmienne stanowiska dotyczące zakresu odpowiedzialności przyszłego CUS, znaczenia działań integracyjnych oraz możliwości opierania części aktywności na wolontariacie.

7. **Sołtysi i przewodniczący rad osiedli**

Spotkanie z sołtysami i przewodniczącymi rad osiedli miało formę warsztatową. Osoby te wniosły przede wszystkim wiedzę terytorialną: o dostępności transportu i usług, wykorzystywaniu świetlic i terenów rekreacyjnych, lokalnych liderach, relacjach między mieszkańcami oraz różnicach wynikających z wielkości,

położenia i tempa rozwoju miejscowości. Ich perspektywa umożliwiła osadzenie problemów i potrzeb na mapie gminy, wskazanie zasobów istniejących blisko mieszkańców oraz ocenę, które działania wymagają dojazdu, a które mogłyby być organizowane lokalnie lub rotacyjnie.

8. **Reprezentanci instytucji działających na terenie Gminy Kąty Wrocławskie**

Wywiad focusowy z przedstawicielami urzędów i instytucji publicznych został przeprowadzony online w licznej i zróżnicowanej grupie. Reprezentowane były między innymi administracja gminna, placówki edukacyjne i opiekuńcze, instytucje powiatowe, kultura i sport, ochrona zdrowia, Policja oraz kuratorska służba sądowa. Spotkanie zestawiło doświadczenia podmiotów działających w różnych częściach lokalnego systemu wsparcia.

Uczestnicy wnieśli wiedzę zawodową dotyczącą kontaktu z mieszkańcami, rozpoznawania trudności, kierowania do pomocy i współpracy międzyinstytucjonalnej. Dzięki temu możliwe było spojrzenie na potrzeby mieszkańców w kontekście kompetencji poszczególnych podmiotów, istniejących procedur, ograniczeń organizacyjnych oraz miejsc, w których przepływ informacji lub ciągłość wsparcia mogą zostać przerwane. Perspektywa instytucjonalna pozwoliła także wskazać zasoby już funkcjonujące w gminie i powiecie.

9. **Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej**

Dwa warsztaty z pracownikami Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej dotyczyły: problemów i potrzeb mieszkańców, z którymi pracownicy stykają się podczas realizacji zadań; potencjału (i potrzeb organizacyjnych) samego Ośrodka jako jednostki mającej zostać przekształconą w Centrum Usług Społecznych.

Pracownicy wnieśli pogłębioną wiedzę praktyczną o sytuacji osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, rodzin z dziećmi oraz osób znajdujących się w kryzysie. Ich doświadczenie pozwoliło zestawić oczekiwania formułowane przez mieszkańców z realiami pracy pomocowej, współpracy z innymi podmiotami i organizowania usług. Analiza potencjału GOPS dostarczyła natomiast wiedzy o zasobach kadrowych, kompetencjach, infrastrukturze, finansowaniu i współpracy oraz o warunkach organizacyjnych, które należy uwzględnić podczas tworzenia CUS.

Informacje dotyczące uczestników, ich perspektywy ujęcia problemów, potrzeb i potencjałów oraz główny zakres wniesionej wiedzy zestawiono w tabeli 39.

Tabela 39. Uczestnicy badań jakościowych, ich perspektywa i zakres wniesionej wiedzy

Grupa uczestników	Forma pozyskania wiedzy	Charakter perspektywy	Główny zakres wniesionej wiedzy
Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, organizacje pozarządowe specjalizujące się w opiece nad osobami z niepełnosprawnościami	Zogniskowany wywiad grupowy	Bezpośrednia, opiekuńcza i usługowa	Codzienne funkcjonowanie osób o zróżnicowanych potrzebach, doświadczenia opiekunów, korzystanie z usług oraz praktyczne bariery dostępu do wsparcia
Rodzice	Zogniskowany wywiad grupowy	Bezpośrednia i rodzinna	Funkcjonowanie dzieci i rodzin, kontakt z edukacją i opieką, przechodzenie procedur oraz organizowanie wsparcia
Seniorzy i Gminna Rada Seniorów	Zogniskowany wywiad grupowy i warsztat diagnostyczny	Bezpośrednia, środowiskowa i rzecznicza	Codzienne funkcjonowanie osób starszych, samodzielność, uczestnictwo społeczne, przepływ informacji oraz różnice terytorialne
Młodzieżowa Rada Gminy Kąty Wrocławskie i przedstawiciele młodzieży	Warsztat diagnostyczny	Bezpośrednia i młodzieżowa	Organizacja codziennego życia, mobilność, relacje oraz korzystanie z przestrzeni publicznych, sportu i oferty czasu wolnego
Organizacje pozarządowe	Zogniskowany wywiad grupowy	Usługowa i sektorowa	Doświadczenia pracy z mieszkańcami, zasoby i ograniczenia organizacji, współpraca z instytucjami oraz możliwości realizacji usług
Radni Rady Miejskiej	Zogniskowany wywiad grupowy	Samorządowa i przekrojowa	Sprawy zgłaszane przez mieszkańców, funkcjonowanie miejscowości i instytucji oraz możliwości działania gminy
Sołtysi i przewodniczący rad osiedli	Warsztat diagnostyczny	Lokalna i terytorialna	Zróżnicowanie sytuacji sołectw, rozmieszczenie problemów, dostępność usług, lokalna infrastruktura i zasoby społeczne
Reprezentanci instytucji działających na terenie Gminy Kąty Wrocławskie	Zogniskowany wywiad grupowy	Instytucjonalna i zawodowa	Kontakt instytucji z mieszkańcami, procedury, kompetencje podmiotów, współpraca międzyinstytucjonalna i istniejące zasoby
Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	Warsztat diagnostyczny	Pomocowa, organizacyjna i wdrożeniowa	Potrzeby mieszkańców rozpoznawane w pracy zawodowej, organizowanie usług oraz potencjał i potrzeby GOPS w procesie tworzenia CUS

Źródło: Opracowanie własne.

Zestawienie uczestników procesu diagnostycznego pokazuje, że zgromadzony materiał łączył doświadczenia bezpośrednich odbiorców usług z wiedzą środowiskową, instytucjonalną, samorządową i organizacyjną. Tak szerokie spektrum pozwoliło z jednej strony zidentyfikować konkretne bariery oraz możliwości w codziennym funkcjonowaniu, a z drugiej – dostrzec ograniczenia oraz potencjał lokalnych instytucji. W efekcie zebrane informacje umożliwią zarówno identyfikację kluczowych problemów, jak i wskazanie dostępnych zasobów i potencjałów.

5.3. Problemy społeczne zidentyfikowane w badaniu jakościowym

Analiza materiału jakościowego pozwoliła wyodrębnić piętnaście wzajemnie powiązanych obszarów problemowych. Ich częstotliwość oceniano na podstawie intensywności artykułowania przez poszczególne badane kategorie uczestników wywiadów fokusowych bądź warsztatów.

1. **Trudności w dostępie do informacji i poruszaniu się po systemie wsparcia**

Był to jeden z najczęściej artykułowanych problemów – pojawił się w ośmiu z dziewięciu perspektyw. Mieszkańcy nie zawsze wiedzą, gdzie się zgłosić, jakie dokumenty przygotować i jaka instytucja odpowiada za dany etap pomocy. Trudność dotyczy również pracowników instytucji, którzy nie zawsze mają aktualną wiedzę o nowych usługach i możliwościach skierowania. Publikacja informacji nie rozwiązuje problemu osób wykluczonych cyfrowo, zagubionych lub pozostających w kryzysie, które potrzebują przeprowadzenia przez kolejne etapy wsparcia.

> *Po otrzymaniu orzeczenia rodzic często nie wie, co powinien zrobić, jakie ma prawa, gdzie może się odwołać ani o jakie usługi i świadczenia może wystąpić.*
> (rodzic osoby z niepełnosprawnością)

2. **Kryzysy psychiczne i ograniczony dostęp do specjalistów**

Problem pojawiał się często, w siedmiu perspektywach. Wskazywano kryzysy psychiczne dzieci, młodzieży i dorosłych, w tym sytuacje wymagające szybkiej oceny i interwencji. Jednocześnie dostęp do psychologa, psychiatry, psychoterapeuty i terapii jest ograniczony przez długie terminy, limity świadczeń, koszty oraz konieczność dojazdu poza gminę. Szczególnie dotkliwa jest rozbieżność między pilnością sytuacji a czasem oczekiwania na specjalistę.

> *Wizyta u psychiatry dostępna za kilka miesięcy nie rozwiązuje bieżącego kryzysu.*
> (rodzic osoby z niepełnosprawnością)

3. **Trudności w funkcjonowaniu rodzin**

Wątek został rozpoznany w pięciu perspektywach. Obejmował konflikty rodzinne, przeciążenie obowiązkami, brak czasu dla dzieci, problemy finansowe i mieszkaniowe oraz trudności w godzeniu pracy z opieką. Część rodzin nie spełnia kryteriów tradycyjnej pomocy społecznej, ale nie ma zasobów pozwalających samodzielnie poradzić sobie z kryzysem. Zgromadzony materiał wskazuje,

że problemy rodzinne mogą współwystępować również w gospodarstwach postrzeganych jako dobrze sytuowane, szczególnie przy dużym tempie życia i osłabieniu sieci wsparcia.

> *Rodzice bywają zapracowani i uznają, że skoro dziecko ma zapewnione dobra materialne, nie potrzebuje dodatkowej troski ani wsparcia emocjonalnego.*
> (przedstawicielka szkoły i psycholożka)

4. Przemoc domowa, zaniedbanie i niewydolność opiekuńcza

Problemy zostały wskazane w pięciu perspektywach, przede wszystkim przez instytucje, GOPS oraz grupy dysponujące wiedzą przekrojową. Wypowiedzi dotyczyły przemocy fizycznej i psychicznej, poważnych konfliktów rodzinnych, zaniedbania dzieci i nieprawidłowego sprawowania opieki. Zwracano uwagę, że część rodziców nie rozpoznaje poniżania, wyzywania lub ośmieszania dziecka jako przemocy. Charakter problemu wymaga ostrożności: liczba wypowiedzi nie odzwierciedla skali zjawiska, ponieważ sytuacje te są ukrywane, a ich ujawnienie zależy od zaufania i reakcji otoczenia.

> *Rodzice nie zawsze rozumieją, że poniżanie, wyzywanie i ośmieszanie dziecka są formami przemocy psychicznej.*
> (przedstawicielka Policji)

5. Problemy wychowawcze, hejt i cyberprzemoc

Temat często obecny w rozmowach – jako rozpoznany problem pojawił się w sześciu perspektywach, a podczas warsztatu młodzieżowego został podjęty bez wskazania konkretnych przypadków znanych uczestnikom. Mówiono o przemocy rówieśniczej, hejcie internetowym, konfliktach, zachowaniach ryzykownych oraz trudnościach dorosłych z odpowiednio wczesnym reagowaniem. Wskazywano wzajemne powiązanie problemów wychowawczych, kondycji psychicznej dzieci, kompetencji rodzicielskich, atmosfery szkolnej oraz sposobu korzystania z mediów społecznościowych.

> *Wśród dzieci i młodzieży dostrzegane są konflikty, przemoc i hejt. Zajęcia powinny nie tylko wypełniać czas, lecz także umożliwiać bezpieczną pracę nad relacjami.*
> (uczestnik warsztatu z sołtysami i przewodniczącymi rad osiedli)

6. Opóźniona diagnoza i wsparcie rozwoju dzieci

Problem ten został opisany w pięciu perspektywach. Rodzice i przedstawiciele placówek wskazywali na długi czas oczekiwania na niezbędną diagnozę psychologiczno-pedagogiczną, ograniczoną dostępność specjalistów, trudności w dodzwonieniu się i konieczność dojazdu. Opóźnienie wydłuża okres, w którym dziecko nie otrzymuje właściwego wsparcia, a rodzina pozostaje bez jasnego planu działania. Zgłaszano również nierówną dostępność pomocy po uzyskaniu opinii lub orzeczenia. Ograniczone jest również wsparcie dzieci z niepełnosprawnościami, szczególnie w obszarze zajęć dodatkowych i możliwości spędzania czasu wolnego, co wpływa na ich rozwój.

> *Dla dziecka w wieku trzech lub czterech lat jest to czas stracony.*
> (przedstawicielka przedszkola)

7. Problemy osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów

Był to problem bardzo często obecny – w ośmiu perspektywach. Materiał pokazał duże zróżnicowanie poziomu samodzielności i rodzaju potrzeb, a zarazem wspólne bariery: trudny dostęp do terapii i rehabilitacji, niedostatek asystencji, transportu i zajęć dostosowanych do możliwości uczestników oraz brak ciągłości usług. Wyraźną lukę wskazano w sytuacji dorosłych osób po zakończeniu edukacji, które nie znajdują odpowiedniej formy dziennego wsparcia i pozostają w domu z coraz starszymi rodzicami. Dzieci, młodzież i dorośli z niepełnosprawnościami mają znacznie bardziej ograniczoną ofertę w zakresie spędzania czasu wolnego, korzystania z kultury, sportu, rekreacji czy wypoczynku, w tym – w przypadku dzieci i młodzieży – w okresie wakacji i ferii szkolnych.

> *Szczególnie trudna jest sytuacja osób z niepełnosprawnościami po zakończeniu edukacji. Część z nich nie znajduje miejsca w dostępnych placówkach lub wymaga wsparcia, którego placówki nie są w stanie zapewnić.*
> (uczestnik wywiadu z organizacjami pozarządowymi)

8. Samotność i ograniczona samodzielność seniorów

Wątek pojawiał się często, w sześciu perspektywach. Samotność opisywano jako brak relacji, ale także jako mechanizm pogarszający stan psychiczny, aktywność i zdolność załatwiania codziennych spraw. Ograniczenia zdrowotne, bariery architektoniczne i brak transportu mogą faktycznie zamykać seniora w domu, powodować odcięcie od społeczności lokalnej, więzi sąsiedzkich i opieki. Pomoc rodzinna i sąsiedzka nie jest dostępna wszystkim, a osoby najbardziej wycofane

najrzadziej same zgłaszają potrzebę wsparcia. W tym kontekście problemem jest brak wiedzy o ofercie pomocowej, odpowiedniej opieki, poczucia bezpieczeństwa i wsparcia lokalnego.

Osoby najbardziej samotne i wycofane najrzadziej same zgłaszają się po pomoc.
(uczestnik warsztatu z Gminną Radą Seniorów)

9. Przeciążenie opiekunów rodzinnych

Problem został wyraźnie rozpoznany w pięciu perspektywach. Stała odpowiedzialność za osobę zależną ogranicza możliwość pracy, odpoczynku, leczenia i zajmowania się pozostałymi członkami rodziny. Szczególnie trudne są sytuacje nagłe, gdy jedyny opiekun choruje lub nie może zapewnić opieki, a także okresy przerw w usługach finansowanych projektowo. Przeciążenie narasta wraz z wiekiem osoby zależnej i jej rodziców oraz przy braku elastycznej pomocy popołudniowej, weekendowej i interwencyjnej. Pojawiającym się problemem jest brak umiejętności realizacji działań opiekuńczych z zachowaniem dbałości o własne zdrowie opiekuna.

Dzieci dorastają, pojawiają się trudne zachowania, a całodobowa opieka jest wyczerpująca.
(przedstawicielka organizacji realizującej usługi)

10. Ograniczona oferta dla dzieci i młodzieży

Temat wystąpił bardzo często, w ośmiu perspektywach, choć poszczególne grupy inaczej rozumiały brak oferty. Rodzice i opiekunowie wskazywali na zbyt małą liczbę miejsc, brak rozwiązań wakacyjnych i niedostosowanie zajęć do dzieci ze szczególnymi potrzebami. Sołtysi, radni i instytucje zwracali uwagę na brak regularnych działań i oferty w mniejszych miejscowościach. Starsza młodzież akcentowała natomiast brak legalnego, bezpiecznego miejsca do swobodnych spotkań, niewymagającego udziału w zorganizowanych zajęciach.

Plac zabaw i boisko są intensywnie wykorzystywane, jednak brakuje osoby, która organizowałaby atrakcyjne zajęcia pozalekcyjne. Nowa świetlica daje możliwość prowadzenia działań, ale samo udostępnienie miejsca nie wystarcza.
(uczestnik warsztatu z sołtysami i przewodniczącymi rad osiedli)

11. Uzależnienia i problemy współwystępujące

Uzależnienia wskazano w sześciu perspektywach. Najczęściej mówiono o nadużywaniu alkoholu, ale pojawiły się także substancje psychoaktywne i uzależnienia behawioralne. Problem łączono z przemocą, konfliktami rodzinnymi, kryzysami psychicznymi, zaniedbaniem, utratą samodzielności oraz bezdomnością.

Uczestnicy zwracali uwagę na trudność dotarcia do osoby, która nie uznaje potrzeby leczenia, oraz na potrzebę dyskrecji – część mieszkańców może unikać lokalnej placówki pomocy społecznej z obawy przed utratą anonimowości.

Rodzice obserwują łatwy dostęp młodzieży do narkotyków, snusu i innych substancji, także wśród uczniów szkoły podstawowej.
(uczestnik wywiadu z rodzicami)

12. Kryzys bezdomności

Kryzys bezdomności został wskazany w czterech perspektywach. W materiale pojawiły się informacje o osobach przebywających w przestrzeni publicznej lub częściach wspólnych budynków oraz o współwystępowaniu bezdomności z uzależnieniem i pogorszeniem zdrowia. Podkreślano brak zabezpieczonego schronienia na terenie gminy lub w bliskiej odległości. Ze względu na niewielką liczbę omówionych przypadków nie można określić skali zjawiska, jednak jego konsekwencje wymagają indywidualnej, skoordynowanej pracy i zabezpieczenia podstawowego bezpieczeństwa.

Mieszkańcy obawiają się o bezpieczeństwo, ale jednocześnie dostrzegają potrzebę systemowej pomocy, schronienia i pracy z taką osobą.
(uczestnik warsztatu z Gminną Radą Seniorów)

13. Osłabienie więzi sąsiedzkich i integracji lokalnej

Problem pojawiał się często, w siedmiu perspektywach. W szybko rozwijających się miejscowościach wskazywano na podział między mieszkańcami długoletnimi i napływowymi, słabą identyfikację części osób z gminą oraz przenoszenie sporów do mediów społecznościowych. Mieszkańcy chętnie uczestniczą w atrakcyjnych wydarzeniach i potrafią mobilizować się w konkretnej sytuacji, lecz rzadziej podejmują stałą odpowiedzialność organizacyjną. Inicjatywy są często zależne od niewielkiej liczby liderów, co prowadzi do ich przeciążenia.

Zaangażowanie jest silniejsze w konkretnych akcjach niż w stałej działalności społecznej.
(uczestnik warsztatu z sołtysami i przewodniczącymi rad osiedli)

14. Nierówny terytorialnie dostęp do usług

Był to najbardziej przekrojowy problem – pojawił się we wszystkich dziewięciu perspektywach. Oferta koncentruje się w Kątach Wrocławskich, Smolcu i innych większych ośrodkach, podczas gdy mieszkańcy mniejszych miejscowości są bardziej zależni od samochodu, rodziny lub ograniczonych połączeń. Nierówność dotyczy usług specjalistycznych, rehabilitacji, aktywności społecznej i kulturalnej oraz zajęć

dla dzieci. Samo utworzenie usługi w głównej miejscowości nie zapewnia jej dostępności, bowiem znaczenie mają transport, godziny, koszt dojazdu i możliwość świadczenia części działań w terenie.

> *Usługa zlokalizowana w Kątach nie będzie powszechnie dostępna bez powiązania jej z transportem lub świadczeniem części działań w terenie.*
> (przedstawiciel ochrony zdrowia)

15. Ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej, rehabilitacji i specjalistów

Problemy związane z opieką zdrowotną pojawiły się w ośmiu z dziewięciu badanych perspektyw. Najczęściej wskazywano długie oczekiwanie na rehabilitację, psychologa, psychiatrę i innych specjalistów, ograniczoną dostępność psychiatrii dziecięcej oraz konieczność korzystania z usług medycznych we Wrocławiu. Dostęp dodatkowo utrudniają problemy transportowe, wysokie koszty leczenia prywatnego i niewystarczająca informacja.

> *Rodzic szuka pomocy możliwie blisko, ale jeśli nie otrzymuje informacji ani rozwiązania, jedzie do Wrocławia i płaci za usługę.*
> (uczestnik wywiadu z rodzicami)
>
> *Osoby wymagające szybkiej rehabilitacji po urazie, operacji albo pogorszeniu sprawności są w praktyce zmuszone korzystać z usług odpłatnych.*
> (uczestnik wywiadu z seniorami)

Wskazane problemy w znacznej części wykraczają poza kompetencje gminy. Centrum Usług Społecznych może jednak ułatwiać dostęp do świadczeń poprzez informację, koordynację, transport oraz współpracę z podmiotami ochrony zdrowia. Problemy dostrzegane i akcentowane przez uczestników wywiadów focusowych i warsztatów zestawiono w tabeli 40.

Tabela 40. Problemy dostrzegane i akcentowane podczas zogniskowanych wywiadów grupowych i warsztatów diagnostycznych

Grupa	Problemy najsilniej akcentowane	Pozostałe dostrzeżone problemy i bariery
Osoby z niepełno-sprawnościami i ich opiekunowie	– Ograniczony dostęp do terapii, rehabilitacji i lekarzy specjalistów; – Przeciążenie opiekunów oraz niewystarczająca opieka wytchnieniowa i awaryjna; – Brak odpowiedniej oferty dla dorosłych osób z niepełnosprawnością (orzeczoną w dzieciństwie) po zakończeniu edukacji; – Brak ciągłości usług i stabilnej kadry.	– Trudności informacyjne po uzyskaniu diagnozy lub orzeczenia; – Ograniczone kompetencje opiekuńczo-pielęgnacyjne wśród opiekunów rodzinnych; – Bariery transportowe i terytorialne; – Ograniczona oferta zajęć i wypoczynku dla dzieci ze szczególnymi potrzebami;

Grupa	Problemy najsilniej akcentowane	Pozostałe dostrzeżone problemy i bariery
		– Obawy o prywatność, nadmierne formalności i zaufanie do instytucji.
Rodzice	– Ograniczony dostęp do psychiatrii dziecięcej, diagnozy i terapii długie oczekiwanie na pomoc psychologiczno-pedagogiczną – Nierówne warunki edukacji włączającej i wsparcia po diagnozie; – Trudności w przechodzeniu procedur.	– Dojazdy dzieci i młodzieży do szkół, specjalistów i zajęć; – Niewystarczająca opieka wakacyjna i liczba miejsc na półkoloniach; – Trudności w godzeniu pracy z opieką; – Potrzeba wsparcia rodziców i poprawy przepływu informacji.
Seniorzy	– Trudny dostęp do lekarzy i rehabilitacji; – Samotność i brak regularnych kontaktów społecznych; – Ograniczona mobilność oraz trudności w codziennym funkcjonowaniu; – Problemy transportowe.	– Niewystarczająca pomoc po hospitalizacji i w miejscu zamieszkania; – Problemy z wykonywaniem domowych czynności; – Bariery i obawy związane z korzystaniem z pomocy fachowców; – Wykluczenie cyfrowe i trudności w załatwianiu spraw; – Nierówny dostęp do aktywności w poszczególnych miejscowościach; – Ograniczony przepływ informacji o pomocy i wydarzeniach.
Organizacje pozarządowe	– Rozproszenie informacji i brak koordynacji ścieżki pomocy; – Bariery transportowe i terytorialne; – Problemy dzieci, rodzin oraz osób z niepełnosprawnościami; – Ograniczony dostęp do pomocy psychologicznej i psychiatrycznej.	– Przemoc, uzależnienia, ubóstwo i stygmatyzacja osób korzystających z pomocy; – Luka w ofercie dla osób z niepełnosprawnościami po zakończeniu edukacji; – Niewystarczająca opieka wakacyjna; – Słabe sieciowanie organizacji pozarządowych, niestabilne finansowanie, braki kadrowe i lokalowe.
Radni Rady Miejskiej	– Kryzysy psychiczne i trudny dostęp do szybkiej pomocy; – Przemoc rówieśnicza, hejt i zachowania ryzykowne młodzieży; – Problemy osób z niepełnosprawnościami i brak opieki wytchnieniowej; – Samotność i ograniczona samodzielność seniorów.	– Trudności rodzin, uzależnienia, przemoc domowa i problemy mieszkaniowe; – Ograniczona oferta lokalna dla dzieci, młodzieży i seniorów; – Osłabienie więzi oraz podział między mieszkańcami długoletnimi i napływowymi; – Nierówny terytorialnie dostęp do usług.
Sołtysi i przewodniczący rad osiedli	– Zróżnicowana dostępność transportu i usług między miejscowościami; – Brak regularnej oferty dla dzieci, młodzieży i seniorów w części sołectw;	– Trudny dostęp do rehabilitacji i specjalistów; – Konflikty, hejt i zachowania trudne wśród dzieci i młodzieży; – Przeciążenie sołtysów i niewielkiej liczby lokalnych liderów;

Grupa	Problemy najsilniej akcentowane	Pozostałe dostrzeżone problemy i bariery
	– Niewykorzystanie świetlic bez osoby prowadzącej działania aktywizujące; – Słaba integracja mieszkańców długoletnich i napływowych.	– Pojedyncze problemy uzależnień, bezdomności oraz warunków najmu pracowniczego.
Gminna Rada Seniorów	– Nieskuteczny przepływ informacji o usługach i możliwościach pomocy; – Samotność, wycofanie i trudności w codziennym funkcjonowaniu; – Długi czas oczekiwania na rehabilitację i ograniczony dostęp do zdrowia psychicznego; – Niedostosowany transport (ilościowo i jakościowo)	– Przemoc domowa, uzależnienia, zaniedbanie i kryzys bezdomności; – Bariery architektoniczne i brak pomocy sąsiedzkiej dostępnej wszystkim; – Nierównomierne wykorzystanie świetlic i dostęp do aktywności; – Problemy psychiczne, hejt i uzależnienia wśród dzieci i młodzieży.
Młodzież	– Brak bezpiecznego miejsca do swobodnych spotkań młodzieży; – Trudności z dojazdem do szkół i wieczornym powrotem z Wrocławia; – Niewystarczająca dostępność części infrastruktury sportowej; – Przenoszenie życia społecznego młodzieży poza gminę.	– Słabe kontakty między młodzieżą z różnych części gminy; – Ograniczone relacje sąsiedzkie; – Konflikty w przestrzeni publicznej związane z miejscami spotkań; – Dyskomfort powodowany obecnością osób nietrzeźwych.
Reprezentanci instytucji działających na terenie Gminy Kąty Wrocławskie	– Kryzysy psychiczne i ograniczony dostęp do psychologa, psychiatry i terapii; – Opóźniona diagnoza i wsparcie rozwoju dzieci; – Niespójny przepływ informacji i koordynacja pomocy; – Przemoc domowa, zaniedbanie i niewydolność opiekuńcza.	– Uzależnienia, kryzys bezdomności i współwystępujące problemy społeczne; – Nierówny dostęp terytorialny i transport; – Brak popołudniowej oferty oraz bezpiecznych miejsc dla młodzieży; – Osłabienie więzi i problemy integracji nowych mieszkańców.
Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej	– Trudności osób z niepełnosprawnościami i przeciążenie ich opiekunów; – Samotność, wykluczenie i ograniczona samodzielność seniorów; – Przemoc domowa; – Kryzysy psychiczne i uzależnienia; – Trudności opiekuńczo-wychowawcze rodzin.	– Bariery transportowe, architektoniczne, cyfrowe i informacyjne; – Kryzys bezdomności i brak blisko położonego miejsca schronienia; – Problemy mieszkaniowe, finansowe i nagłe kryzysy zdrowotne; – Potrzeby organizacyjne GOPS związane z kadrami, przepływem informacji i rozwojem usług.

Źródło: Opracowanie własne.

Analiza materiału wykazała, że poszczególne grupy uczestników różniły się nie tylko zakresem dostrzeganych problemów, lecz również sposobem ich definiowania. Różnice te wynikały z odmiennych doświadczeń, ról i rodzaju kontaktu z mieszkańcami. Osoby należące do grup o specyficznych potrzebach opisywały

przede wszystkim codzienne bariery w korzystaniu ze wsparcia, natomiast przedstawiciele instytucji częściej ujmowali problemy przez pryzmat zadań publicznych, procedur i dostępnych instrumentów pomocy.

Szczególną perspektywę wniosły osoby zatrudnione w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Pracownicy GOPS mają bezpośredni kontakt przede wszystkim z mieszkańcami, których trudności osiągnęły poziom wymagający interwencji instytucjonalnej. Z tego względu mocniej niż w innych grupach akcentowali problemy związane z niewydolnością opiekuńczą i wychowawczą, brakiem umiejętności prowadzenia gospodarstwa domowego, trudnościami w sprawowaniu opieki nad osobą z niepełnosprawnością, złym odżywianiem seniorów, kryzysem bezdomności, przemocą domową i uzależnieniami.

W materiale GOPS pojawiły się również kwestie słabiej obecne podczas pozostałych spotkań: trudności osób z niepełnosprawnościami w podejmowaniu zatrudnienia, brak dostępu seniorów do sprawdzonych wykonawców drobnych napraw, potrzeba rozwijania kompetencji cyfrowych i żywieniowych oraz niedostateczna praca ze sprawcami przemocy. Zagadnienia te uzupełniają diagnozę, jednak ze względu na ograniczone potwierdzenie w innych grupach powinny być traktowane jako problemy szczególnie akcentowane z perspektywy praktyki GOPS, a nie jako zjawiska o ustalonej powszechności.

Odmiennie rozkładały się także akcenty interpretacyjne. Pracownicy GOPS częściej opisywali trudności za pomocą kategorii deficytów mieszkańców, takich jak niezaradność, brak kompetencji rodzicielskich, niewystarczające umiejętności opiekuńcze czy trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uczestnicy pozostałych spotkań częściej wskazywali natomiast na bariery systemowe: ograniczoną dostępność specjalistów, transportu i informacji, nadmiar formalności, brak ciągłości usług, niewystarczającą liczbę miejsc oraz niedostosowanie godzin i form wsparcia. Oba sposoby opisu nie muszą się wykluczać, ale prowadzą do odmiennych kierunków działania. Pierwszy akcentuje rozwijanie kompetencji mieszkańców, drugi – zmianę sposobu organizowania usług.

Różnica dotyczyła również znaczenia wolontariatu i pomocy nieformalnej. W materiale GOPS wolontariat, usługi sąsiedzkie i rodziny pomocowe były wskazywane jako istotne elementy wsparcia. Radni, sołtysi i organizacje pozarządowe zwracali jednak uwagę na nierówny potencjał społeczności, przeciążenie lokalnych liderów oraz trudność w utrzymaniu regularnego

zaangażowania. Pomoc nieformalna może zatem uzupełniać system usług, ale nie powinna zastępować świadczeń wymagających kwalifikacji, odpowiedzialności i ciągłości. Rozpoznane różnice nie zostały potraktowane jako sprzeczność podważająca wiarygodność badania. Stanowią one wynik zestawienia perspektywy instytucjonalnej z doświadczeniami mieszkańców i lokalnych środowisk. Różnica perspektyw została zestawiona w tabeli 41.

Tabela 41. Specyfika perspektywy pracowników GOPS i pozostałych grup w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy

Obszar	Perspektywa GOPS	Perspektywa pozostałych grup
Źródła problemów rodzin	Mocniejsze akcentowanie niezaradności, deficytów kompetencji rodzicielskich i trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego.	Częstsze wskazywanie przeciążenia rodzin, niedostępności specjalistów, kosztów, transportu i skomplikowanych procedur.
Osoby z niepełnosprawnościami i opiekunowie	Potrzeba rozwijania umiejętności opiekuńczych, wsparcia w zatrudnieniu i korzystaniu ze świadczeń.	Przeciążenie opiekunów, brak opieki awaryjnej i wytchnieniowej, niedostatek terapii oraz luka po zakończeniu edukacji.
Problemy seniorów	Wykluczenie cyfrowe, złe odżywianie, usterki domowe i trudności w codziennym funkcjonowaniu.	Samotność, transport, rehabilitacja, bariery architektoniczne i nierówna oferta lokalna.
Przemoc domowa	Potrzeba wzmacniania samooceny i asertywności osób doznających przemocy oraz pracy ze sprawcami.	Bezpieczeństwo osób doznających przemocy, szybka interwencja i współpraca instytucji.
Pomoc nieformalna	Relatywnie silne eksponowanie wolontariatu, usług sąsiedzkich i rodzin pomocowych.	Zwracanie uwagi na nierówny potencjał społeczności i przeciążenie lokalnych liderów.
Potrzeby organizacyjne	Kadry, wynagrodzenia, baza lokalowa, struktura organizacyjna i przepływ informacji.	Kwestie te nie były szerzej omawiane przez mieszkańców.

Źródło: Opracowanie własne.

5.4. Potrzeby mieszkańców i społeczności lokalnych

Rozpoznane potrzeby odnoszą się do warunków, które umożliwiają mieszkańcom bezpieczne, możliwie samodzielne i aktywne funkcjonowanie. Nie należy utożsamiać ich bezpośrednio z konkretnymi usługami. Ta sama potrzeba, na przykład kontaktu społecznego, odpoczynku opiekuna albo dostępu do informacji, może być zaspokajana na kilka sposobów: zależnie od sytuacji osoby, miejsca zamieszkania i dostępnych zasobów. Badania jakościowe pozwoliły jednocześnie wyróżnić potrzeby przekrojowe oraz potrzeby szczególnie ważne dla określonych grup i środowisk.

1. Potrzeby wspólne dla różnych grup mieszkańców

Wspólnym oczekiwaniem jest możliwość uzyskania zrozumiałej informacji i przejścia przez system wsparcia bez konieczności samodzielnego rozpoznawania kompetencji wielu instytucji. Mieszkańcy potrzebują dostępności rozumianej szerzej niż samo istnienie usługi: krótkiego czasu oczekiwania, możliwego do zorganizowania dojazdu, dogodnych godzin, przystępnych kosztów i ciągłości pomocy. Powtarzała się również potrzeba dyskrecji, podmiotowego traktowania oraz wsparcia dostępnego nie tylko dla osób spełniających kryteria pomocy społecznej. Wspólna jest wreszcie potrzeba szybkiej reakcji w sytuacji nagłej i pewności, że mieszkaniec zostanie skierowany do właściwego podmiotu, a nie pozostawiony z kolejną informacją do samodzielnego sprawdzenia.

> *Mieszkańcy często nie wiedzą, do której instytucji się zwrócić, jakie świadczenia lub usługi im przysługują ani w jakiej kolejności załatwiać formalności.*
> (przedstawiciel organizacji pozarządowej)

2. Potrzeby osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów

Osoby z niepełnosprawnościami potrzebują wsparcia dostosowanego do rodzaju ograniczeń, wieku, poziomu samodzielności i sposobu komunikowania się. Kluczowe jest zachowanie możliwie dużej sprawczości, rozwijanie umiejętności codziennych i społecznych oraz możliwość uczestnictwa w życiu lokalnym poza domem. Szczególnej uwagi wymagają osoby dorosłe po zakończeniu edukacji, dla których brakuje adekwatnej aktywności dziennej. Potrzeba dostępu do różnych form aktywności dotyczy również dzieci i młodzieży, w tym w okresie ferii i wakacji. Opiekunowie potrzebują natomiast przewidywalnego wytchnienia, pomocy dostępnej

także wieczorem i w weekend oraz zabezpieczenia na wypadek choroby lub innej sytuacji nagłej. Ważne jest dla nich również przygotowanie do sprawowania opieki i wykonywania czynności opiekuńczo-pielęgnacyjnych. Znaczenie mają również transport, ciągłość relacji z przygotowaną kadrą, dostęp do informacji i wsparcie w podejmowaniu zatrudnienia.

Nie można projektować jednej usługi dla wszystkich.
(reprezentant środowiska osób z niepełnosprawnościami)

3. Potrzeby rodziców i rodzin

Rodziny potrzebują szybkiego rozpoznania trudności i jasnej ścieżki działania od pierwszego sygnału do uzyskania właściwej pomocy. Ważne jest także wsparcie w godzeniu pracy, wychowania i opieki, szczególnie w okresie wakacji, choroby albo nagłej zmiany sytuacji rodzinnej. Część rodziców potrzebuje konsultacji dotyczących rozwoju dziecka, relacji rodzinnych, korzystania z Internetu i reagowania na zachowania trudne, natomiast rodziny pozostające w kryzysie – bardziej intensywnego wsparcia w codziennej organizacji życia. Pomoc ta powinna być dostępna bez stygmatyzacji i uwzględniać zarówno odpowiedzialność rodziców, jak i bariery systemowe: kolejki, koszty, brak transportu oraz rozproszenie kompetencji instytucji publicznych.

W takich sytuacjach przydałby się koordynator, który pomoże rodzinie ułożyć cały plan wsparcia.
(uczestnik wywiadu z rodzicami)

4. Potrzeby dzieci i młodzieży

Dzieci potrzebują możliwie wczesnej diagnozy, ciągłości wsparcia rozwojowego oraz bezpiecznego środowiska szkolnego i rówieśniczego. Istotne są relacje wolne od przemocy i hejtu, dostęp do osoby dorosłej zdolnej szybko zareagować oraz możliwość rozwijania zainteresowań niezależnie od sytuacji materialnej rodziny i miejsca zamieszkania. Starsza młodzież akcentowała potrzebę samodzielności: transportu dopasowanego do nauki i późnych powrotów, dostępnej infrastruktury sportowej oraz przestrzeni, w której można spotkać się bez konieczności udziału w zorganizowanych zajęciach. Oferta powinna powstawać z udziałem młodych osób, ponieważ ich oczekiwania nie zawsze odpowiadają rozwiązaniom projektowanym wyłącznie przez dorosłych.

Potrzebne byłoby legalne, bezpieczne miejsce, w którym młodzież mogłaby przebywać także wieczorem, nie przeszkadzając okolicznym mieszkańcom.
(przedstawiciel młodzieży)

5. Potrzeby seniorów i osób niesamodzielnych

Seniorzy potrzebują warunków pozwalających jak najdłużej funkcjonować we własnym środowisku. Obejmuje to pomoc w codziennych czynnościach, zakupach, posiłkach, drobnych naprawach i załatwianiu spraw, a także transport do lekarza, rehabilitacji, sklepu i instytucji. Równie ważna jest potrzeba regularnego kontaktu z innymi ludźmi oraz aktywności dostosowanej do zainteresowań i sprawności, a nie wyłącznie do metrykalnej kategorii seniora. Osoby wycofane lub samotne wymagają aktywnego zaproszenia i podtrzymywania kontaktu, ponieważ zwykle najrzadziej same zgłaszają się po pomoc. W tym kontekście istotne są potrzeby w zakresie dotarcia z ofertą pomocową, zapewnienie opieki w miejscu zamieszkania, w tym opieki sąsiedzkiej, zapewniającej poczucie bezpieczeństwa i przynależności do lokalnej wspólnoty. Odnotowano także potrzebę pomocy w drobnych naprawach domowych, w przypadku których barierą są koszty, ale także obawy związane z bezpieczeństwem podczas korzystania z usług obcych osób. Uzupełnieniem są potrzeby cyfrowe, żywieniowe oraz czasowe wsparcie po hospitalizacji lub przejściowym pogorszeniu sprawności.

> *Osoby najbardziej samotne i wycofane najrzadziej same zgłaszają się po pomoc*.
> (uczestnik warsztatu z Gminną Radą Seniorów)

6. Potrzeby osób doświadczających kryzysów

Osoby w kryzysie potrzebują szybkiej, łatwo dostępnej i poufnej pierwszej pomocy, która rozpozna poziom zagrożenia i uruchomi właściwe działania. W przypadku przemocy oznacza to bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy, wsparcie psychologiczne, prawne i mieszkaniowe oraz skuteczną pracę ze sprawcą. Kryzysy psychiczne i uzależnienia wymagają dostępu do specjalistów bez wielomiesięcznego oczekiwania, natomiast bezdomność – zabezpieczenia schronienia i długofalowej pracy nad przyczynami sytuacji. Istotna jest koordynacja, ponieważ problemy zdrowotne, rodzinne, mieszkaniowe i finansowe często współwystępują. Pomoc nie może zależeć wyłącznie od zdolności osoby w kryzysie do samodzielnego odnalezienia instytucji i dopełnienia procedur.

> *Osoby dotknięte tymi problemami często nie wiedzą, gdzie zgłosić się po pomoc albo obawiają się kontaktu z instytucjami.*
> (uczestnik warsztatu z Gminną Radą Seniorów)

7. Potrzeby środowisk i społeczności lokalnych

Społeczności lokalne potrzebują warunków sprzyjających powstawaniu relacji, inicjatyw i wzajemnej pomocy. Sama świetlica, park albo boisko nie tworzą aktywności, jeżeli brakuje osoby zdolnej zaprosić mieszkańców, zbudować grupę i pomóc jej w pierwszym okresie działania. Sołtysi, organizacje i nieformalni liderzy potrzebują wsparcia organizacyjnego, dostępu do informacji, prostych procedur, niewielkich środków oraz partnerów, którzy przejmą zadania wymagające kwalifikacji. Szczególne znaczenie ma integracja mieszkańców długoletnich i napływowych. Potencjał wolontariatu jest wartościowy, lecz nierówny: nie powinien stanowić podstawy usług wymagających stałości i profesjonalnej odpowiedzialności.

Potrzebni są animatorzy, wychowawcy i koordynatorzy, którzy nie tylko przeprowadzą pojedyncze zajęcia, lecz także pomogą utworzyć grupę i rozwinąć lokalne przywództwo.
(uczestnik warsztatu z sołtysami i przewodniczącymi rad osiedli)

8. Terytorialne zróżnicowanie potrzeb

Miejsce zamieszkania wpływa na sposób odczuwania potrzeb i możliwość ich zaspokojenia. W Kątach Wrocławskich i Smolcu dostępna jest większa liczba instytucji i aktywności, lecz oferta bywa obciążona i nie zawsze odpowiada skali zaludnienia. Szybko rozwijające się miejscowości, takie jak Krzeptów, Mokronos Dolny i Zabrodzie, potrzebują działań integrujących nowych i długoletnich mieszkańców oraz programu dla istniejącej infrastruktury. W Baranowicach i Bliżu podstawowe znaczenie ma bezpieczny dojazd i wykorzystanie lokalnego zaplecza. W odniesieniu do Gniechowic i południowej części gminy wskazywano mniejszą liczbę regularnych działań, ale obszar ten był słabiej reprezentowany. W mniejszych wsiach szczególnie potrzebne są rozwiązania mobilne lub rotacyjne, lokalna informacja i transport do większych ośrodków.

Usługi i zajęcia nie powinny być koncentrowane wyłącznie w największych miejscowościach.
(uczestnik warsztatu z sołtysami i przewodniczącymi rad osiedli)

Potrzeby zgłaszane przez grupy społeczne mogą być wspólne dla wszystkich mieszkańców lub szczególnie istotne z perspektywy jednej grupy, a mniej ważne dla innych. Nie oznacza to, że istotne potrzeby artykułowane przez niewielkie liczebnie grupy powinny być pomijane – wręcz przeciwnie, bardzo często ich zaspokojenie jest niezbędne dla zapewnienia odpowiedniej jakości życia, choć nie postrzegane jako ważne z perspektywy większości mieszkańców. Takie rozróżnienie zgłaszanych potrzeb zestawiono w tabeli 42.

Tabela 42. Potrzeby wspólne i specyficzne dla poszczególnych grup odbiorców

Grupa lub środowisko	Potrzeby wspólne z innymi mieszkańcami	Potrzeby szczególnie istotne dla grupy
Wszyscy mieszkańcy	Czytelna informacja, koordynacja, dostępność terytorialna, ciągłość wsparcia, dyskrecja i podmiotowe traktowanie.	Możliwość szybkiego uzyskania pomocy niezależnie od dochodu, mobilności i umiejętności poruszania się po instytucjach.
Osoby z niepełnospraw-nościami	Dostęp do specjalistów, transport, uczestnictwo społeczne i informacja.	Indywidualne dopasowanie wsparcia, rozwijanie samodzielności, aktywność po zakończeniu edukacji, dostępność komunikacyjna i możliwość zatrudnienia.
Opiekunowie	Informacja, wsparcie psychiczne, dostępna kadra i ciągłość pomocy.	Regularne wytchnienie, pomoc wieczorna i weekendowa, zabezpieczenie w sytuacji nagłej oraz możliwość godzenia opieki z własnym życiem, umiejętności w zakresie sprawowania opieki.
Rodzice i rodziny	Szybki dostęp do pomocy, koordynacja oraz wsparcie psychologiczne.	Wczesna diagnoza dziecka, wsparcie rodzicielstwa, opieka w okresach wolnych, pomoc w kryzysie i godzenie pracy z opieką.
Dzieci i młodzież	Bezpieczeństwo, relacje, zdrowie psychiczne, dostęp do aktywności i transport.	Reakcja na przemoc i hejt, przestrzeń do swobodnych spotkań, udział w projektowaniu oferty oraz bezpieczne wieczorne powroty.
Seniorzy i osoby niesamodzielne	Transport, informacja, kontakt społeczny i dostęp do specjalistów.	Pomoc w domu, rehabilitacja, wsparcie po hospitalizacji, kompetencje cyfrowe, prawidłowe odżywianie, drobne naprawy i aktywne docieranie.
Osoby doświadczające kryzysów	Szybki kontakt ze specjalistą, dyskrecja, koordynacja i podmiotowe traktowanie.	Interwencja kryzysowa, bezpieczeństwo, schronienie, wsparcie prawne i psychologiczne, terapia oraz praca ze sprawcami przemocy.
Społeczności lokalne	Dostęp do miejsc, informacji, współpracy i stabilnej organizacji działań.	Animacja społeczna, integracja mieszkańców, wsparcie liderów i NGO, proste procedury oraz niewielkie zasoby uruchamiające inicjatywy.

Źródło: Opracowanie własne.

5.5. Zasoby i potencjały występujące na terenie Gminy Kąty Wrocławskie

Materiał jakościowy pokazuje, że gmina dysponuje rozbudowanym, lecz rozproszonym zapleczem instytucjonalnym, lokalowym i społecznym. Potencjał tworzą nie tylko jednostki publiczne, ale również organizacje pozarządowe, sołectwa, grupy mieszkańców, parafie, przedsiębiorcy i specjaliści działający na terenie gminy lub w jej otoczeniu. Najważniejszym ograniczeniem nie jest całkowity brak zasobów, lecz nierównomierne rozmieszczenie, niepełna wiedza o ofercie, ograniczona dostępność kadry i pomieszczeń oraz brak stałego mechanizmu łączenia podmiotów. Utworzenie CUS może zwiększyć wykorzystanie istniejącego potencjału, jeżeli centrum będzie pełnić rolę koordynatora, a nie wyłącznie kolejnego bezpośredniego wykonawcy usług.

1. **Instytucje publiczne**

Do zasobów publicznych należą przede wszystkim Urząd Miasta i Gminy, GOPS, placówki oświatowe i opiekuńcze, Policja, instytucje kultury i sportu, podmioty ochrony zdrowia oraz jednostki powiatowe. Dysponują one wiedzą o mieszkańcach, personelem posiadającym kompetencje zawodowe, procedurami interwencji i możliwością kierowania do określonych form pomocy. GOPS ma doświadczenie w organizowaniu świadczeń i usług, współpracy z innymi podmiotami oraz docieraniu do osób wymagających intensywnego wsparcia. Potencjałem jest również jego dostępny budynek, sala konferencyjna i teren zielony. Jednocześnie poszczególne instytucje znają przede wszystkim własny obszar działania, a przepływ informacji o nowych usługach i możliwościach skierowania mieszkańca pozostaje nierówny. CUS może wykorzystać ten zasób przez utworzenie stałej sieci współpracy, wspólnej bazy kontaktów i uzgodnionych ścieżek postępowania.

2. **Szkoły i placówki opiekuńcze**

Szkoły, przedszkola, zespoły szkolno-przedszkolne, żłobek oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze mają codzienny kontakt z dziećmi i rodzinami, dzięki czemu wcześnie zauważają trudności rozwojowe, przemoc, problemy emocjonalne i zaniedbanie. Zasobem są nauczyciele, pedagodzy, psychologowie, nauczyciele wspomagający oraz coraz większa wrażliwość kadry na sygnały zgłaszane przez

dzieci. Część specjalistów cieszy się dużym zaufaniem uczniów. Placówki mogą przekazywać informacje o usługach, identyfikować potrzeby wspólne dla dzieci z różnych szkół i współpracować przy profilaktyce, konsultacjach oraz mediacji. Budynki szkolne mogą być wykorzystywane po godzinach, ale wymaga to zgody dyrekcji, ustalenia odpowiedzialności, zapewnienia obsługi i ochrony mienia. W praktyce prostsze organizacyjnie mogą być niezależne świetlice wiejskie.

3. GOKiS, biblioteki i obiekty sportowe

GOKiS posiada rozwiniętą ofertę kierowaną do dzieci, dorosłych i seniorów oraz doświadczenie w prowadzeniu zajęć, wydarzeń, półkolonii i projektów realizowanych wspólnie ze szkołami, Policją, parafiami i przedsiębiorcami. Obiekty w Kątach Wrocławskich i Smolcu są intensywnie wykorzystywane, co potwierdza zarówno zdolność organizacyjną instytucji, jak i popyt mieszkańców. Uzupełnieniem są biblioteka w Kątach Wrocławskich, jej filia w Smolcu, Regionalna Izba Pamięci, pływalnia Delfinek oraz infrastruktura sportowa. Miejsca te mogą służyć nie tylko kulturze i rekreacji, lecz także przekazywaniu informacji, organizowaniu konsultacji i docieraniu do osób, które nie zgłaszają się do pomocy społecznej. Ograniczeniami są obciążenie części obiektów, remonty, odpłatność części zajęć oraz trudność w zaangażowaniu starszej młodzieży.

4. Świetlice wiejskie i infrastruktura sołecka

Świetlice, boiska, place zabaw, parki i tereny rekreacyjne tworzą sieć miejsc położonych blisko mieszkańców. W części sołectw odbywają się już warsztaty, zajęcia taneczne, spotkania i wydarzenia, a lokalne obiekty są intensywnie używane. W innych miejscowościach infrastruktura istnieje, lecz nie ma regularnego programu albo jest dostępna tylko w określonych porach. Szczególny potencjał mają godziny przedpołudniowe, kiedy część świetlic mogłaby służyć seniorom, dorosłym, rehabilitacji, konsultacjom i działaniom międzypokoleniowym. Możliwe jest także rotacyjne prowadzenie usług w kilku sołectwach. Warunkiem wykorzystania infrastruktury są przejrzyste zasady dostępu, uzgodniony harmonogram, środki na obsługę oraz osoba odpowiedzialna za program i rekrutację. W przypadku parków zabytkowych dodatkowym ograniczeniem są wymogi konserwatorskie.

> *Samo udostępnienie sali nie tworzy oferty. Potrzebna jest osoba odpowiedzialna za program, zapisy, dotarcie do mieszkańców, prowadzenie grupy i reagowanie na trudne sytuacje.*
> (uczestnik warsztatu z sołtysami i przewodniczącymi rad osiedli)

5. **Ochrona zdrowia i dostępni specjaliści**

Lokalne podmioty ochrony zdrowia mają bezpośredni kontakt z osobami starszymi, przewlekle chorymi, rodzinami oraz osobami doświadczającymi kryzysów psychicznych. Ich zasobem jest wiedza medyczna, możliwość prowadzenia profilaktyki i gotowość do współpracy informacyjnej ze szkołami i innymi instytucjami. Na terenie gminy działa poradnia zdrowia psychicznego dla dorosłych, jednak w granicach limitów NFZ, a zapotrzebowanie przekracza dostępność świadczeń. Wskazano również potencjał organizacyjny i kontakt ze specjalistą umożliwiający rozwój wsparcia psychiatrycznego dla dzieci, lecz barierą pozostają warunki lokalowe i wymogi finansowania publicznego. Dodatkowym zasobem jest punkt poradni psychologiczno-pedagogicznej w Gniechowicach. Współpraca z CUS może obejmować kierowanie mieszkańców, profilaktykę, konsultacje okresowe i lepszą informację, ale nie zastąpi świadczeń pozostających w kompetencjach systemu ochrony zdrowia.

6. **Organizacje pozarządowe**

Organizacje działające w gminie i poza jej granicami wnoszą doświadczenie w pracy z dziećmi i młodzieżą, rodzinami, osobami z niepełnosprawnościami, opiekunami oraz osobami w kryzysie. Prowadzą między innymi zajęcia, poradnictwo prawne i psychologiczne, asystencję, opiekę wytchnieniową, działania edukacyjne, wyjazdy i programy pomocowe. Do szerszego sektora społecznego należą także ochotnicze straże pożarne, koła gospodyń wiejskich, kluby sportowe i organizacje senioralne. Atutem organizacji pozarządowych jest elastyczność, specjalistyczna wiedza i możliwość pozyskiwania finansowania niedostępnego dla jednostek publicznych. Potencjał ten jest wykorzystywany częściowo, ponieważ organizacje słabo znają wzajemną ofertę, działają projektowo i mają trudności z utrzymaniem kadry. Potrzebują stabilniejszych warunków współpracy, wspólnej bazy, cyklicznych spotkań oraz dostępu do przestrzeni na konsultacje i pracę.

7. **Sołtysi, rady sołeckie, przewodniczący rad osiedli, rady osiedli i lokalni liderzy**

Sołtysi, przewodniczący rad osiedli, rady sołeckie i osiedlowe, radni i nieformalni liderzy mają wiedzę o sytuacji poszczególnych miejscowości, osobach wymagających pomocy, dostępnej infrastrukturze i lokalnych relacjach. Są ważnym

kanałem informacji, mogą zgłaszać potrzeby, zapraszać mieszkańców i uruchamiać działania oparte na zaufaniu. W sytuacjach nagłych społeczności potrafią szybko organizować pomoc rzeczową, finansową i praktyczną. Zasób ten jest jednak nierówny i silnie zależny od aktywności pojedynczych osób. Oczekiwanie, że lider sam wymyśli, zorganizuje i poprowadzi każde działanie, prowadzi do przeciążenia. Potrzebne są wsparcie koordynacyjne, proste procedury, niewielkie środki oraz animatorzy, którzy pomogą utworzyć grupę i stopniowo przekazać jej odpowiedzialność za działania.

8. Rady rodziców, grupy nieformalne i wolontariusze

Rady rodziców dysponują doświadczeniem organizacyjnym, prowadzą własne akcje i mogą uruchamiać pomoc finansową lub rzeczową na rzecz dzieci. Grupy nieformalne, sąsiedzi i wolontariusze angażują się w zbiórki, wydarzenia oraz pomoc w konkretnych sytuacjach. Zasobem są także mieszkańcy mający kompetencje pedagogiczne, artystyczne, muzyczne, techniczne lub osobiste doświadczenie opieki i kryzysu. Ich udział może wzmacniać działania międzypokoleniowe, samopomoc, kontakt z osobami samotnymi i lokalną integrację. Potencjału tego nie należy jednak traktować jako stałego zastępstwa dla specjalistów. Wolontariat wymaga rekrutacji, przygotowania, ubezpieczenia, koordynacji i jasnego zakresu odpowiedzialności, a wrażliwe formy pomocy powinny pozostać pod nadzorem profesjonalnym.

9. Parafie i ich infrastruktura

Parafie zostały wskazane jako miejsca posiadające znaczenie integracyjne, komunikacyjne i pomocowe. Organizują zbiórki żywności, udostępniają przestrzeń grupom, w tym grupom samopomocowym oraz współtworzą wydarzenia przyciągające liczną publiczność. Kościół i otoczenie parafii pełnią także funkcję punktu przekazywania informacji, szczególnie w mniejszych miejscowościach i wśród starszych mieszkańców. Potencjalne zastosowanie obejmuje informowanie o usługach, spotkania, działania sąsiedzkie i udostępnianie infrastruktury. Zakres współpracy powinien być każdorazowo uzgadniany, respektować charakter danego miejsca oraz zapewniać dostęp do usług mieszkańcom niezależnie od ich światopoglądu i uczestnictwa w życiu religijnym.

10. Przedsiębiorcy i podmioty prywatne

Przedsiębiorcy wspierają wydarzenia, kulturę, osoby potrzebujące i inicjatywy lokalne poprzez sponsoring, darowizny rzeczowe, żywność, prezenty lub pomoc przy drobnych inwestycjach. Mniejsze firmy lokalne są zwykle łatwiejsze do zaangażowania niż duże przedsiębiorstwa zarządzane spoza gminy. Podmioty prywatne mogą również świadczyć usługi specjalistyczne, gdy zasoby publiczne są niewystarczające. Współpraca ma obecnie często charakter jednostkowy i zależy od kontaktów osobistych. Jej rozwój wymaga wskazania konkretnych potrzeb, przejrzystych zasad partnerstwa, koordynacji i unikania sytuacji, w której doraźne wsparcie biznesowe zastępuje odpowiedzialność instytucji publicznych.

11. Zasoby niewykorzystane lub wykorzystywane częściowo

Największa rezerwa tkwi w lepszym połączeniu już istniejących elementów. Dotyczy to świetlic dostępnych przed południem, budynków szkolnych możliwych do wykorzystania po zajęciach, parków i boisk pozbawionych programu, wiedzy mieszkańców, gotowości specjalistów do współpracy oraz narzędzi przygotowanych przez organizacje, takich jak poradniki i aplikacje, które są słabo promowane. Częściowo wykorzystane pozostają również możliwości wzajemnego kierowania odbiorców między instytucjami i NGO: jeden podmiot może znać potrzebujących, a inny dysponować usługą, ale brak informacji uniemożliwia współpracę. Potencjałem jest także współtworzenie oferty przez młodzież, seniorów i rodziny. Uruchomienie tych zasobów wymaga inwentaryzacji, wspólnego kalendarza, osoby koordynującej, finansowania obsługi i kadry oraz oceny dostępności transportowej i architektonicznej obiektów.

12. Potencjał i potrzeby organizacyjne GOPS

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich jest kluczowym zasobem instytucjonalnym planowanego Centrum Usług Społecznych. Warsztat z pracownikami pokazał, że podstawą przekształcenia są kompetencje zespołu, znajomość mieszkańców i istniejąca sieć współpracy. Jednocześnie rozszerzenie zakresu działania wymaga wzmocnienia kadrowego, lokalowego i organizacyjnego, aby nowe zadania nie zostały jedynie dołączone do już dużego obciążenia pracowników.

Potencjał oraz potrzeby organizacyjne obejmują:

- Doświadczenia i kompetencje pracowników. Największym potencjałem GOPS jest zespół posiadający kwalifikacje, doświadczenie wynikające ze stażu pracy oraz gotowość do dalszego rozwoju. Pracownicy podkreślali umiejętność pracy zespołowej, wzajemne wsparcie i zaangażowanie, także w sytuacjach wymagających szybkiej, niestandardowej pomocy.
- Znajomość mieszkańców i środowiska lokalnego. Codzienna praca pozwala rozpoznawać sytuacje osób starszych, osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów, rodzin z dziećmi oraz osób doświadczających przemocy, uzależnień, kryzysów psychicznych i bezdomności. Wiedza ta obejmuje również praktyczne bariery w dostępie do pomocy, lecz jest w znacznej części rozproszona między pracownikami i zespołami.
- Obecne usługi i sposoby działania. Ośrodek realizuje pracę socjalną, wsparcie rodzin, zadania związane z przemocą domową i uzależnieniami oraz organizuje lub zleca usługi społeczne. Potrafi pozyskiwać środki zewnętrzne i współpracować z instytucjami oraz organizacjami. Podstawą dalszego rozwoju powinno być uporządkowanie i powiązanie dotychczasowych działań, a nie ich mechaniczne zastępowanie.
- Ograniczenia kadrowe, lokalowe i organizacyjne. Wskazano potrzebę pozyskania pracowników socjalnych oraz osób odpowiedzialnych za nowe usługi i organizowanie społeczności lokalnej. Obecna baza jest dostępna dla osób z niepełnosprawnościami i posiada zaplecze techniczne, lecz wymaga poszerzenia i modernizacji. Konieczny jest również przegląd struktury, podległości i zakresów obowiązków, a także rozwiązania ograniczające przeciążenie i odpływ kadr.
- Przepływ informacji i współpraca z partnerami. GOPS współpracuje z jednostkami gminnymi i powiatowymi, szkołami, GOKiS, organizacjami pozarządowymi, sołtysami i podmiotami prywatnymi. Potencjał tej sieci nie jest jednak w pełni wykorzystywany bez aktualnej bazy usług, jasnych zasad kierowania mieszkańców, regularnej wymiany informacji i określenia odpowiedzialności partnerów.
- Potrzeby szkoleniowe pracowników. Należy utrzymać systematyczne podnoszenie kwalifikacji, wykorzystując zabezpieczone środki szkoleniowe.

Program rozwoju powinien obejmować w szczególności koordynację usług, pracę interdyscyplinarną, interwencję kryzysową, organizowanie społeczności lokalnej, współpracę z partnerami oraz nowe role wynikające z modelu CUS.

- Rozwój koordynacji usług. CUS powinien stworzyć czytelną ścieżkę od pierwszego kontaktu i rozpoznania sytuacji do zaplanowania, uruchomienia i monitorowania wsparcia. Wymaga to przypisania odpowiedzialności za koordynację, bieżącej wiedzy o ofercie i dostępności usług oraz możliwości uzupełniania pracy socjalnej pomocą specjalistyczną, między innymi psychologiczną i psychiatryczną.
- Rozwój organizowania społeczności lokalnej. Nowa funkcja powinna korzystać z potencjału sołtysów i przewodniczących rad osiedli, rad sołeckich i osiedlowych, organizacji pozarządowych, w tym ochotniczych straży pożarnych, kół gospodyń wiejskich, klubów sportowych, a także parafii, przedsiębiorców i grup nieformalnych. Potrzebni są pracownicy lub współpracownicy, którzy będą rozpoznawać lokalne zasoby, wspierać inicjatywy mieszkańców i rozwijać działania w świetlicach oraz innych dostępnych miejscach.
- Zmiana wizerunku instytucji. Przekształcenie powinno poszerzyć postrzeganie instytucji: z miejsca kojarzonego głównie ze świadczeniami i pomocą w najtrudniejszych sytuacjach w dostępne centrum usług dla różnych grup mieszkańców. Wymaga to prostego języka, dyskretnego kontaktu, aktywnej informacji i widocznej obecności także poza siedzibą.
- Warunki skutecznego przekształcenia GOPS w CUS. Powodzenie zmiany zależy od włączenia pracowników w projektowanie nowej organizacji, realnego rozdzielenia ról, uzupełnienia zatrudnienia, stabilnego finansowania i odpowiednich warunków lokalowych. Niezbędne są również sprawny obieg informacji, rozwój partnerstw, dostęp do specjalistów oraz wdrażanie usług etapami, z oceną obciążenia zespołu i efektów dla mieszkańców.

5.6. Potrzeby w zakresie usług społecznych i roli Centrum Usług Społecznych

Uczestnicy badania nie postrzegali Centrum Usług Społecznych wyłącznie jako nowej nazwy GOPS ani jako miejsca, które powinno samodzielnie świadczyć wszystkie usługi. Oczekiwana rola centrum jest szersza: ma ono ułatwiać mieszkańcom wejście do systemu wsparcia, łączyć rozproszone zasoby, organizować brakujące usługi i pobudzać aktywność lokalną. Tak rozumiany CUS powinien równoważyć dwa rodzaje działań. Pierwszy obejmuje profesjonalną pomoc osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji. Drugi dotyczy usług powszechnych, profilaktyki, integracji i rozwijania zdolności społeczności do samodzielnego działania. Wiarygodność centrum będzie zależeć od tego, czy mieszkaniec otrzyma konkretne rozwiązanie lub jasną dalszą ścieżkę, a nie wyłącznie ogólną informację.

1. **Punkt pierwszego kontaktu**

CUS powinien być rozpoznawalnym miejscem, do którego mieszkaniec może zgłosić problem bez wcześniejszego ustalania, która instytucja jest właściwa. Pierwszy kontakt powinien umożliwiać opisanie sytuacji, wstępne rozpoznanie pilności i ustalenie kolejnych kroków. Dotyczy to zarówno kryzysu psychicznego, przemocy, nagłej utraty samodzielności czy przeciążenia opiekuna, jak i mniej pilnych pytań o rozwój dziecka, rehabilitację, aktywność senioralną lub pomoc sąsiedzką. Funkcja ta wymaga dostępności telefonicznej, osobistej i elektronicznej, możliwości umówienia rozmowy oraz warunków zapewniających prywatność. W przypadkach nagłych punkt powinien uruchamiać ustaloną ścieżkę interwencji, natomiast w pozostałych kierować do usługi dostępnej w CUS albo u partnera.

Potrzebne jest jedno rozpoznawalne miejsce, w którym mieszkaniec otrzyma pełną informację o dostępnej pomocy. (przedstawiciel organizacji pozarządowej)

2. **Źródło aktualnej informacji**

Centrum powinno gromadzić i aktualizować wiedzę o usługach publicznych, społecznych, zdrowotnych i komercyjnych, warunkach korzystania, wolnych miejscach, terminach, kosztach oraz sposobie przygotowania dokumentów. Informacja musi być użyteczna dla mieszkańca, a nie ograniczona do publikowania

nazw programów. Powinna odpowiadać na pytania: dla kogo jest dana usługa, gdzie i kiedy jest dostępna, czy wymaga skierowania, ile kosztuje i co zrobić w razie braku miejsca. CUS powinien przekazywać ją wieloma kanałami, między innymi przez szkoły, przychodnie, sołtysów, organizacje, lokalne media i miejsca odwiedzane przez mieszkańców. W praktyce potrzebne będą baza usług, prosty punkt telefoniczny oraz regularne komunikaty kierowane do instytucji i środowisk lokalnych.

Powinna powstać aktualna baza usług, organizacji, specjalistów i programów.
(przedstawiciel organizacji pozarządowej)

3. Koordynacja indywidualnego wsparcia

W bardziej złożonych sytuacjach sama informacja nie wystarczy. Rodzina wychowująca dziecko z niepełnosprawnością, samotny senior po hospitalizacji, osoba doświadczająca przemocy lub opiekun przeciążony całodobową opieką mogą potrzebować osoby, która wspólnie z nimi ułoży plan pomocy. Koordynacja powinna polegać na rozpoznaniu potrzeb i zasobów mieszkańca, uzgodnieniu kolejności działań, zaprojektowaniu wsparcia i sprawdzeniu, czy skierowanie zakończyło się realnym dostępem do usługi. Zakres koordynacji powinien być proporcjonalny do sytuacji: od jednorazowej pomocy w przejściu procedury po czasowe prowadzenie sprawy. Nie oznacza to przejmowania decyzji za mieszkańca, lecz ograniczenie ryzyka, że pozostanie sam między instytucjami.

W takich sytuacjach przydałby się koordynator, który pomoże rodzinie ułożyć cały plan wsparcia.
(przedstawiciel organizacji pozarządowej)

4. Organizator usług

CUS powinien organizować usługi, których niedostatek został potwierdzony w badaniu, wykorzystując własne zasoby, zlecenia, partnerstwa lub zakup świadczeń. W pierwszej kolejności należy rozważyć kierunki powtarzające się w wielu perspektywach: dostęp do szybkiej konsultacji psychologicznej i interwencji kryzysowej, wsparcie rodzin, asystencję i opiekę wytchnieniową, pomoc osobom starszym i niesamodzielnym, transport do usług, rehabilitację lub koordynację dostępu do niej, lokalną ofertę dla dzieci i młodzieży oraz mobilne dyżury specjalistów. Rola organizatora obejmuje określenie standardu, grupy odbiorców, sposobu kwalifikacji, godzin, miejsca, transportu, ciągłości finansowania i monitorowania jakości. Usługi powinny uzupełniać system ochrony zdrowia

i zadania innych instytucji, a nie tworzyć obietnice wykraczające poza kompetencje i zasoby własne gminy.

Potrzebna jest opieka wytchnieniowa, ale również większy dostęp na terenie gminy do psychologa i psychiatry dziecięcego.
(uczestnik wywiadu z osobami z niepełnosprawnościami i ich opiekunami)

5. Organizator społeczności lokalnej

Wyniki wskazują, że samo uruchomienie gabinetów i świadczeń indywidualnych nie odpowie na osłabienie więzi, samotność ani brak aktywności w części miejscowości. CUS powinien wspierać grupy mieszkańców, pomagać uruchamiać działania w świetlicach, tworzyć przestrzeń dla młodzieży, wzmacniać inicjatywy senioralne i rozwijać działania międzypokoleniowe. Organizator społeczności lokalnej nie powinien zastępować mieszkańców, lecz pomóc im przejść od pomysłu do pierwszego działania: znaleźć miejsce, prowadzącego, partnera, niewielkie środki i sposób dotarcia do uczestników. Szczególnie ważne będzie aktywne zapraszanie osób samotnych i wycofanych oraz łączenie nowych i długoletnich mieszkańców szybko rozwijających się miejscowości.

Potrzebni są animatorzy, wychowawcy i koordynatorzy, którzy nie tylko przeprowadzą pojedyncze zajęcia, lecz także pomogą utworzyć grupę i rozwinąć lokalne przywództwo.
(uczestnik warsztatu z sołtysami i przewodniczącymi rad osiedli)

6. Animator partnerstw

CUS powinien połączyć instytucje publiczne, szkoły, GOKiS, ochronę zdrowia, organizacje pozarządowe, sołectwa, parafie, przedsiębiorców i grupy nieformalne. Partnerstwo powinno mieć charakter roboczy: obejmować wspólną bazę kontaktów, cykliczne spotkania, uzgadnianie potrzeb, planowanie usług, kierowanie mieszkańców i ocenę rezultatów. Centrum może kojarzyć podmiot mający kontakt z odbiorcami z organizacją dysponującą specjalistą, lokalem albo finansowaniem. Powinno także pomagać mniejszym organizacjom i grupom przejść przez procedury współpracy. Warunkiem jest przejrzystość ról i finansowania oraz poszanowanie kompetencji każdego partnera.

Potrzebny jest podmiot, który będzie koordynował współpracę, zbierał informacje o potrzebach i łączył mieszkańców z instytucjami, organizacjami oraz przedsiębiorcami.
(uczestnik warsztatu z Gminną Radą Seniorów)

7. Podmiot monitorujący potrzeby mieszkańców

Diagnoza nie powinna kończyć się wraz z utworzeniem CUS. Centrum powinno systematycznie zbierać sygnały o nowych problemach, kolejkach, osobach

nieobjętych pomocą, niewykorzystanych usługach i różnicach między miejscowościami. Źródłem wiedzy mogą być rozmowy z mieszkańcami, dane o zgłoszeniach i odmowach, informacje ze szkół, przychodni, sołectw i organizacji oraz okresowe konsultacje z grupami odbiorców. Monitoring powinien służyć zmianie sposobu świadczenia usług: godzin, lokalizacji, kryteriów, transportu lub intensywności. Należy przy tym odróżniać częstotliwość pojawiania się tematu w konsultacjach od rzeczywistej skali zjawiska, którą trzeba weryfikować danymi ilościowymi i informacjami administracyjnymi.

8. Instytucja dostępna dla mieszkańców całej gminy

Dostępność CUS nie może być utożsamiana wyłącznie z otwarciem siedziby w Kątach Wrocławskich. Mieszkańcy mniejszych i oddalonych miejscowości potrzebują usług mobilnych lub rotacyjnych, lokalnych dyżurów, informacji przekazywanej przez zaufane osoby oraz transportu do świadczeń, których nie można realizować w terenie. Należy uwzględnić dostępność architektoniczną i komunikacyjną, godziny popołudniowe, sytuację osób pracujących, opiekunów i młodzieży wracającej ze szkół, a także poufność kontaktu. Część usług może być prowadzona w świetlicach, szkołach, obiektach kultury lub lokalach partnerów, pod warunkiem zapewnienia odpowiednich standardów. Model terytorialny powinien opierać się na rozpoznanym popycie, a nie na równym rozdzielaniu takiej samej oferty między wszystkie miejscowości.

Usługi i zajęcia nie powinny być koncentrowane wyłącznie w największych miejscowościach. (uczestnik warsztatu z sołtysami i przewodniczącymi rad osiedli)

Usługi, na które zgłoszono zapotrzebowanie w ramach badań jakościowych zestawiono w tabeli 43.

Tabela 43. Usługi i formy wsparcia zidentyfikowane w badaniach jakościowych

Obszar	Wyartykułowana usługa lub forma wsparcia	Główni odbiorcy
Informacja i koordynacja	Punkt pierwszego kontaktu, infolinia lub numer konsultacyjny; aktualna baza usług i specjalistów; pomoc w formalnościach	Wszyscy mieszkańcy, szczególnie osoby w kryzysie i rodziny po diagnozie
Informacja i koordynacja	Indywidualny koordynator lub osoba prowadząca złożoną sytuację i plan wsparcia	Rodziny, opiekunowie, osoby niesamodzielne i osoby w kryzysie
Zdrowie psychiczne	Łatwo dostępna konsultacja psychologiczna, dyżur interwencyjny lub pomoc telefoniczna, także poza typowymi godzinami	Dzieci, młodzież, rodzice, dorośli i seniorzy

Obszar	Wyartykułowana usługa lub forma wsparcia	Główni odbiorcy
Zdrowie psychiczne	Konsultacje psychiatryczne dla dzieci i dorosłych oraz zwiększenie dostępności świadczeń ponad ograniczenia istniejącej oferty	Dzieci, młodzież i dorośli w kryzysie
Rodzina	Poradnictwo rodzinne i wychowawcze, grupy wsparcia, klub rodzin oraz warsztaty dla rodziców	Rodzice i rodziny doświadczające trudności
Rodzina i szkoła	Mediacja szkolna lub „pogotowie mediacyjne" dostępne również poza szkołą	Dzieci, rodzice i pracownicy szkół
Dzieci i młodzież	Wczesna diagnoza i terapia rozwojowa, logopedia, rehabilitacja i trening umiejętności społecznych	Dzieci ze szczególnymi potrzebami i ich rodziny
Dzieci i młodzież	Półkolonie, opieka wakacyjna i zajęcia w dni wolne, w tym oferta dostępna dla dzieci ze szczególnymi potrzebami	Dzieci i pracujący rodzice
Dzieci i młodzież	Bezpieczne miejsce swobodnych spotkań młodzieży, zajęcia lokalne i dostępna infrastruktura sportowa	Młodzież, w tym ucząca się poza gminą
Profilaktyka i uzależnienia	Konsultacje terapeuty uzależnień, profilaktyka dla dzieci i wiedza dla rodziców o nowych substancjach	Dzieci, młodzież, rodzice i dorośli
Niepełnosprawność	Asystencja osobista i specjalistyczne usługi opiekuńcze dopasowane do poziomu samodzielności	Dzieci i dorośli z niepełnosprawnościami
Niepełnosprawność	Opieka wytchnieniowa regularna oraz krótkoterminowa opieka interwencyjna w nagłej sytuacji opiekuna	Opiekunowie dzieci i dorosłych osób zależnych
Niepełnosprawność	Dzienna aktywność, trening samodzielności i miejsce wsparcia dla dorosłych po zakończeniu edukacji	Dorosłe osoby z niepełnosprawnościami i ich rodziny
Seniorzy i niesamodzielność	Pomoc domowa, rehabilitacja domowa, wsparcie po hospitalizacji, pomoc w zakupach i załatwianiu spraw	Seniorzy, osoby chore, samotne i niesamodzielne
Seniorzy i niesamodzielność	„Złota rączka", kontakt sąsiedzki lub wolontariacki, teleopieka i opaski bezpieczeństwa	Seniorzy i osoby mieszkające samotnie
Seniorzy i niesamodzielność	Dowóz posiłków, wspólne posiłki lub zajęcia kulinarne po indywidualnym rozpoznaniu potrzeb	Samotni i mniej sprawni seniorzy
Aktywność społeczna	Kluby, zajęcia ruchowe i kulturalne, działania międzypokoleniowe oraz aktywne zapraszanie osób wycofanych	Seniorzy, dzieci, młodzież i społeczności sąsiedzkie
Transport	Elastyczny transport do usług, rozszerzenie Senior Taxi, przewóz dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i dojazd poza gminę	Seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, młodzież i osoby bez samochodu
Dostęp terytorialny	Mobilne lub rotacyjne dyżury specjalistów i zajęcia organizowane w świetlicach oraz innych lokalnych obiektach	Mieszkańcy mniejszych i oddalonych miejscowości
Kryzys i bezpieczeństwo	Interwencja kryzysowa, pomoc osobom doświadczającym przemocy oraz skoordynowana ścieżka schronienia i wsparcia w kryzysie bezdomności	Osoby i rodziny w sytuacji zagrożenia
Wsparcie sektora społecznego	Wsparcie lokalowe i organizacyjne dla NGO i inicjatyw mieszkańców oraz pomoc w formalnościach i rozwijaniu wolontariatu	Organizacje, grupy nieformalne i lokalni liderzy

Źródło: Opracowanie własne.

6. Diagnoza potrzeb i potencjału – kluczowe wnioski z badań

6.1. Potrzeby wspólnoty samorządowej

Gmina Kąty Wrocławskie dynamicznie się rozwija, a największy wzrost liczby mieszkańców dotyczy miejscowości położonych w bezpośredniej bliskości Wrocławia. Mieszkańcy oceniają ogólne warunki życia na 3,7 w skali 1-5, a największym atutem gminy jest jej położenie geograficzne. Gmina jest młoda demograficznie, jednak prognoza wskazuje na starzenie się społeczności lokalnej, w szczególności wzrost liczby mieszkańców w wieku lat 80 i więcej. Na terenie gminy funkcjonuje wiele instytucji publicznych zapewniających dostęp do usług społecznych, aktywnie działają również organizacje pozarządowe oraz osoby indywidualne. Mieszkańcy, w tym młodzież, wskazują jednak na brakujące usługi i bariery w dostępie do usług, identyfikują również niekorzystne zjawiska społeczne. Wyniki analizy *desk research* oraz badań empirycznych pozwalają na określenie najważniejszych potrzeb w sferze społecznej w Gminie Kąty Wrocławskie. Zidentyfikowane potrzeby dotyczą ogółu mieszkańców lub szczególnych grup mieszkańców. W tym kontekście zwrócić należy uwagę na dzieci i młodzież, rodziców, seniorów oraz osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów. Katalog głównych potrzeb wspólnoty samorządowej zidentyfikowanych w ramach diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej zestawiono w tabeli 44.

Tabela 44. **Katalog głównych potrzeb wspólnoty samorządowej** zidentyfikowanych w ramach diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej

Kategorie mieszkańców	Potrzeby wspólnoty samorządowej
Wszyscy mieszkańcy	1. **Potrzeba dostępu do usług zdrowotnych, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, opieki specjalistycznej, stomatologicznej, rehabilitacji, fizjoterapii i diagnostyki** – ze względu na brak gminnych placówek ochrony zdrowia, długie terminy oczekiwania oraz niską jakość usług, mieszkańcy potrzebują lepszego dostępu do usług zdrowotnych.
Wszyscy mieszkańcy	2. **Potrzeba wsparcia zdrowia psychicznego** – zarówno osoby dorosłe, jak i młodzież, odczuwają silne skutki kryzysów psychicznych, samotności, przeciążenia i stresu, a młodzież także agresji, hejtu i złego traktowania ze strony innych, w tym rówieśników. Istnieje bardzo duże zapotrzebowanie na wsparcie psychiatryczne, psychologiczne, psychoterapię, pomoc w sytuacjach kryzysowych, a także wsparcie grupowe.
Dzieci i młodzież	3. **Potrzeba zapewnienia dzieciom i młodzieży bezpiecznego środowiska edukacyjnego, ochrony przed przemocą, w szczególności przemocą rówieśniczą, hejtem oraz profilaktyki uzależnień** – młodzież mierzy się z wysokim poziomem hejtu, nękania w szkole, izolacją oraz uzależnieniami, w szczególności cyfrowymi, choć wielu młodych ludzi już w szkole podstawowej sięga po używki. Młodzież zgłasza problemy przemocy i złego traktowania najczęściej ze strony rówieśników, ale również nauczycieli i rodziny.
Dzieci i młodzież	4. **Potrzeba wsparcia dzieci i młodzieży w budowaniu relacji społecznych i rozwijaniu kompetencji** – młodzież bardzo często odczuwa osamotnienie, spędza czas w świecie cyfrowym i w samotności. Ujawnia się w tym kontekście potrzeba realizacji zajęć w zakresie rozwijania kompetencji społecznych, budowania relacji i funkcjonowania w grupach rówieśniczych, w szczególności dla tych osób, które wykazują zaburzenia w sferze funkcjonowania społecznego.
Dzieci i młodzież	5. **Potrzeba zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży** – w tym obszarze wyróżnić można nie tylko potrzeby w zakresie zapewnienia opieki, lecz także stworzenia interesującej oferty edukacyjnej, kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej oraz zapewnienia miejsc umożliwiających spędzanie wolnego czasu. Rodzice sygnalizują zapotrzebowanie na dostęp do instytucji opiekuńczych dostosowanych do ich godzin pracy, ze szczególnym uwzględnieniem przerw wakacyjnych. Dzieci, młodzież i dorośli korzystający z oferty edukacyjnej, kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej

Kategorie mieszkańców	Potrzeby wspólnoty samorządowej
	i zainteresowani są dalszym rozwojem usług w tym zakresie.
Dzieci i młodzież	6. **Potrzeba stworzenia bezpiecznych miejsc spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży** – z potrzebą zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży wiąże się potrzeba rozwoju obiektów umożliwiających spędzanie wolnego czasu. Większość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dostosowana jest do potrzeb dzieci, a nie młodzieży (jak place zabaw) lub wykorzystywana na zorganizowane zajęcia sportowo-rekreacyjne. Istnieje wyraźna potrzeba rozbudowy infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w sposób gwarantujący jej bezpośrednią dostępność dla osób indywidualnych i grup nieformalnych. Wyraźnie brakuje miejsc, szczególnie zadaszonych, w których młodzież mogłaby bezpiecznie i nie przeszkadzając innym spędzać czas.
Rodzice	7. **Potrzeba wsparcia rodziców w wychowaniu dzieci** – obejmująca nie tylko wsparcie w zapewnianiu opieki i zagospodarowaniu czasu wolnego, ale zapewnienia szybkiej pomocy w przypadku problemów wychowawczych, zdiagnozowania problemów rozwojowych oraz braku umiejętności reagowania na trudne zachowania. Potrzeba ta obejmuje również kompleksowe wsparcie rodziców wykazujących deficyty w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej.
Osoby z niepełno-sprawościami i ich opiekunowie	8. **Potrzeba rozwoju usług wspierających dla osób z niepełnosprawnościami: usług opiekuńczych, asystenckich i opieki wytchnieniowej w miejscu zamieszkania** – w wielu rodzinach funkcjonują osoby z niepełnosprawnościami oraz osoby niesamodzielne, wymagające długotrwałej lub stałej opieki, m.in. w związku z niepełnosprawnością czy podeszłym wiekiem. Potrzebują one usług opiekuńczych, pomocy sąsiedzkiej, asystentury dla osób niepełnosprawnych i opieki wytchnieniowej dla ich opiekunów. Zapotrzebowanie dotyczy również możliwości korzystania z placówek dziennego pobytu dla młodych osób dorosłych.
Seniorzy i osoby z niepełno-sprawnościami	9. **Potrzeba zapewnienia funkcjonowania społecznego seniorów i osób z niepełnosprawnościami** – grupy te często potrzebują wsparcia o charakterze opiekuńczym, ale równie ważne jest zapewnienie kontaktów społecznych, możliwości wspólnego spędzania czasu wolnego. Osoby samotne i wycofane potrzebują zachęt i wsparcia we włączeniu się w działania społeczne o charakterze lokalnym.

Kategorie mieszkańców	Potrzeby wspólnoty samorządowej
Wszyscy mieszkańcy	10. **Potrzeba niwelowania barier transportowych** – mieszkańcy małych miejscowości korzystający z transportu publicznego zmagają się z wykluczeniem komunikacyjnym, ale również mieszkańcy większych miejscowości, w tym młodzież, widzą potrzebę zwiększania częstotliwości kursów, dostosowania ich do planu lekcji, większej liczby kursów wieczorami i w weekendy. Komunikacja publiczna stanowi barierę w korzystaniu z oferty kulturalnej, edukacyjnej, sportowej i rekreacyjnej na terenie gminy. Zwrócić należy również uwagę na potrzebę tworzenia bezpiecznych traktów dla komunikacji pieszej i rowerowej, szczególnie pomiędzy miejscowościami leżącymi na terenie gminy.
Wszyscy mieszkańcy	11. **Potrzeba integracji społecznej i animacji lokalnej** – dynamiczny napływ nowych mieszkańców wywołuje poczucie anonimowości i osłabienie więzi sąsiedzkich. Ponadto mieszkańcy mniejszych, oddalonych wsi, mają trudniejszy dostęp do wydarzeń integracyjnych. Mieszkańcy potrzebują wzmacniania i odbudowy więzi sąsiedzkich, włączania nowych mieszkańców, w tym cudzoziemców, w życie społeczności lokalnej, działań integracyjnych w ramach poszczególnych miejscowości, a także o charakterze gminnym, w tym oferty dla różnych grup mieszkańców.
Wszyscy mieszkańcy	12. **Potrzeba koordynacji wsparcia** – dostępna pomoc, w tym usługi społeczne, bardzo często jest rozproszona w ramach wielu instytucji. Mieszkańcy, szczególnie ci, którzy mają problem z samodzielną organizacją wsparcia, potrzebują profesjonalnego rozpoznania ich potrzeb, a następnie zaprojektowania adekwatnego pakietu usług oraz pokierowania w celu skorzystania z oferty.
Wszyscy mieszkańcy	13. **Potrzeba sprawnej polityki informacyjnej o usługach społecznych** – brak wiedzy jest dla wielu mieszkańców barierą w korzystaniu z usług społecznych, mieszkańcy nie wiedzą o wielu istniejących inicjatywach, potrzebują spójnego, wielokanałowego systemu informowania o ofercie.

Źródło: Opracowanie własne.

6.2. Potencjał wspólnoty samorządowej

Potencjał wspólnoty samorządowej należy rozpatrywać w dwóch wymiarach. Pierwszy to instytucjonalne zasoby w zakresie świadczenia usług społecznych, a więc gminne jednostki organizacyjne lub inne podmioty, które oferują dostęp do usług publicznych. Drugi to potencjał społeczny wspólnoty samorządowej w postaci zinstytucjonalizowanej, jak organizacje pozarządowe, ale również w formule potencjału obywatelskiej aktywności i działalności nieformalnej. Katalog głównych zasobów wspólnoty samorządowej zidentyfikowanych w ramach diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej zestawiono w tabeli 45.

Tabela 45. **Potencjał wspólnoty samorządowej Gminy Kąty Wrocławskie**

Rodzaje zasobów	**Instytucjonalne zasoby w zakresie świadczenia usług społecznych** obejmują przede wszystkim:
Instytucjonalne zasoby w zakresie świadczenia usług społecznych	1. **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kątach Wrocławskich (przekształcany w Centrum Usług Społecznych w Kątach Wrocławskich)** – jest to główna gminna jednostka organizacyjna realizująca zadania z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny, przeciwdziałania przemocy czy profilaktyki uzależnień. GOPS dysponuje specjalistyczną kadrą udzielającą wsparcia, w tym pracownikami socjalnymi i asystentami rodziny. W strukturze GOPS działa Punkt Informacyjno-Konsultacyjny, oferujący pomoc psychologa, terapeuty uzależnień i interwenta kryzysowego) oraz zatrudnieni są asystenci rodziny i opiekunki. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje projekty zapewniające wsparcie i aktywizację grup zagrożonych wykluczeniem i potrzebujących pomocy i posiada duży potencjał w zakresie rozwijania usług społecznych.
	2. **Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kątach Wrocławskich** – to samorządowa instytucja kultury zarządzająca bogatą bazą obiektów (hala sportowa, kryta pływalnia „Delfinek”, biblioteka publiczna z filiami, Regionalna Izba Pamięci). Organizuje różnorodne wydarzenia kulturalne, sportowe i rekreacyjne, prowadzi różnorodne koła, kluby i sekcje tematyczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych.
	3. **Publiczne i niepubliczne placówki oświatowe (szkoły i przedszkola)** – na terenie gminy działa siedem gminnych szkół podstawowych, przedszkola publiczne oraz liczne placówki niepubliczne, w szczególności przedszkolne. Szkoły zapewniają opiekę świetlicową, możliwość skorzystania z ciepłego posiłku oraz zaplecze pedagogiczno-terapeutyczne. Dzieci i młodzież korzystają w placówkach edukacyjnych z dodatkowych

Rodzaje zasobów	Instytucjonalne zasoby w zakresie świadczenia usług społecznych obejmują przede wszystkim:
	zajęć edukacyjnych i sportowych. Ponadto Powiat Wrocławski prowadzi Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Kątach Wrocławskich oraz Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną (Filia w Gniechowicach i Gabinet w Kątach).
	4. **Infrastruktura lokalna** – Gmina posiada gęstą sieć świetlic wiejskich w sołectwach, bazę sportową, przestrzenie w budynkach Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz budynki szkolne, które stanowią przestrzeń do decentralizacji usług, organizowania spotkań i integracji mieszkańców w miejscu zamieszkania.
	5. **Placówki Powiatu Wrocławskiego w Kątach Wrocławskich i we Wrocławiu** – wsparcie mieszkańcom zapewnia Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu, szczególnie istotne z perspektywy realizacji zadań w obszarze pieczy zastępczej i wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Na terenie miejscowości Kąty Wrocławskie Powiat prowadzi trzy placówki opiekuńczo-wychowawcze, Mieszkanie Treningowe, Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy oraz Powiatowy Klub Seniora, zapewniając bezpośrednie wsparcie dzieciom i młodzieży pozbawionej opieki rodziców, osobom z niepełnosprawnościami oraz seniorom. Z perspektywy mieszkańców niezwykle ważne są Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy i Powiatowy Klub Seniora, bowiem korzystają z nich głównie mieszkańcy gminy, chociaż są to instytucje przeznaczone dla mieszkańców całego powiatu.
	6. **Podmioty opiekuńcze, lecznicze i rehabilitacyjne prowadzone przez organizacje kościelne –** instytucje prowadzone przez Caritas Archidiecezji Wrocławskiej (Dom Opieki św. Józefa, Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy oraz Warsztat Terapii Zajęciowej w Małkowicach) i Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej Prowincja Polska (Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla dzieci im. Jana Pawła II w Jaszkotlu).
	7. **Podmioty podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej** – sektor usług medycznych opiera się na niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej, które realizują świadczenia w ramach kontraktów z NFZ.
Potencjał społeczny wspólnoty samorządowej	1. **Aktywny i rozwinięty sektor organizacji pozarządowych** – na terenie gminy działają stowarzyszenia, fundacje, kluby sportowe, koła gospodyń wielskich czy ochotnicze straże pożarne. Szeroko reprezentowany jest sektor organizacji działających w sferze sportu, jednak wyróżnić można też

Rodzaje zasobów	**Instytucjonalne zasoby w zakresie świadczenia usług społecznych** obejmują przede wszystkim:
	podmioty aktywne w obszarze wsparcia społecznego. Organizacje pozarządowe współpracują z Gminą Kąty Wrocławskie, w tym realizują projekty finansowane przez Gminę. W obszarze usług społecznych realizowanych przez Centrum Usług Społecznych potencjał współpracy obejmuje m.in. takie podmioty, jak: Fundacja Smolec, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Kątach, Fundacja Byś Kolorowo Żył, Stowarzyszenie „Krzyś" - Byś Kolorowo Żył, Fundacja na rzecz dzieci i młodzieży „Na krańcu tęczy", Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Dolnośląska Hufiec w Łagiewnikach, Fundacja Imago, które mają doświadczenie współpracy z jednostkami gminnymi.
	2. **Jednostki pomocnicze gminy (sołectwa i osiedla)** – Gmina Kąty Wrocławskie podzielona jest na 47 jednostek pomocniczych (sołectwa i osiedla w Kątach Wrocławskich i Smolcu). Jednostki te realizują zadania z zakresu integracji wspólnoty samorządowej oraz organizowania lokalnej samopomocy, informowania mieszkańców, podejmowania inicjatyw w sprawach swoich miejscowości, a także opiniowania i konsultowania działań gminy w zakresie dotyczącym ich miejscowości. Dysponują własnym budżetem, który przeznaczają zarówno na działania infrastrukturalne, jak i na zadania integracyjne i wydarzenia lokalne.
	3. **Społeczne ciała doradcze i reprezentatywne** – w gminie funkcjonują: Gminna Rada Seniorów (od 2015 roku), Młodzieżowa Rada Gminy (od 2025 roku) oraz nowo powołana w 2026 roku Społeczna Rada Centrum Usług Społecznych. Stanowią one formalny kanał dialogu, diagnozowania potrzeb i konsultowania działań społecznych z grupami docelowymi. Zwrócić należy również uwagę na aktywność działających w placówkach edukacyjnych rad rodziców – zaangażowani rodzice również mogą stanowić źródło liderów społecznych.
	4. **Parafie** – stanowią ważny element lokalnego potencjału społecznego, wykraczający znacząco poza samą funkcję kultu religijnego. Wspólnota parafialna skupia wokół siebie aktywnych mieszkańców, buduje więzi sąsiedzkie, dysponuje własną infrastrukturą oraz zapleczem wolontariackim. Dzięki temu może pełnić istotną rolę w integracji społecznej, organizowaniu wsparcia środowiskowego (zwłaszcza dla seniorów) oraz promowaniu lokalnych inicjatyw.
	5. **Wysoki potencjał zaangażowania obywatelskiego, wolontariatu i wsparcia sąsiedzkiego** – wyniki badań empirycznych wskazują, że mieszkańcy gminy, zarówno młodzież, jak i dorośli, angażują się w działania

Rodzaje zasobów	Instytucjonalne zasoby w zakresie świadczenia usług **społecznych** obejmują przede wszystkim:
	społeczne i chcą to robić w przyszłości. Mieszkańcy korzystają również z inicjatywy lokalnej w celu realizacji ważnych dla nich zadań społecznych. Osoby aktywne, chętne do działania stanowią zasób, który może być wykorzystany dla dobra społeczności lokalnej.
	6. **Lokalni przedsiębiorcy** – stanowią filar rozwoju gospodarczego, ale budują również potencjał społeczny. Współpracują z Gminą, w tym z GOPS, dysponują wiedzą o potrzebach mieszkańców i ich zasobach. Ich włączenie w lokalny system wsparcia umożliwia rozwijanie społecznej odpowiedzialności biznesu.

Źródło: Opracowanie własne.

7. Rekomendacje

7.1. Rekomendacje w zakresie realizacji usług społecznych

Analiza lokalnych problemów społecznych, potrzeb i potencjału społeczności lokalnej oraz dotychczasowej realizacji usług społecznych pozwala na sformułowanie rekomendacji w zakresie roli Centrum Usług Społecznych i świadczenia usług społecznych.

Przyjęcie modelu Centrum Usług Społecznych nie polega wyłącznie na przejęciu zadań GOPS przez CUS i rozbudowie oferty usług, ale na zmianie filozofii ich realizacji poprzez otwarcie się na wszystkich mieszkańców, a nie tylko grupy najsłabsze i zagrożone wykluczeniem, realizację zadań w zakresie koordynacji usług oraz organizowaniu społeczności lokalnej.

Rekomendacje dotyczące roli Centrum Usług Społecznych obejmują:

1. **Diagnozowanie potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej oraz monitorowanie świadczenia usług** – zadaniem CUS jest systematyczne diagnozowanie potrzeb mieszkańców, analiza potencjału, pozyskiwanie informacji dotyczących oferty usługowej, monitorowanie świadczenia usług i na tej podstawie organizowanie i świadczenie usług dostosowanych do aktualnych potrzeb mieszkańców.
2. **Pełnienie funkcji punktu pierwszego kontaktu dla mieszkańców gminy** – rozpoznającego sytuację, udzielającego informacji i zależnie od potrzeb mieszkańca kierującego do konkretnych instytucji czy organizacji.
3. **Świadczenie usług informacyjnych** – dotyczących usług dostępnych na terenie gminy, które nie są w gestii CUS, w tym usług, które nie są świadczone przez gminę. W szczególności CUS powinien dysponować wiedzą o ofercie na terenie gminy, instytucjach i organizacjach świadczących usługi społeczne.
4. **Koordynację usług społecznych** – CUS powinien diagnozować potrzeby i oferować pakiety usług dostosowane do potrzeb konkretnego mieszkańca, kierować odbiorców do korzystania z konkretnych usług, monitorować ich skuteczność i przy dłuższym korzystaniu z usług analizować efektywność i dostosowywać usługi do bieżących potrzeb klienta.

5. **Organizację i świadczenie usług** – zaleca się, aby CUS był organizatorem usług społecznych, w tym realizatorem części z nich. Realizatorami usług mogą być również inne podmioty, np. organizacje pozarządowe, jednak to CUS powinien odpowiadać za systemową organizację.
6. **Współpracę z instytucjami publicznymi** – istotną rolą CUS będzie zacieśnianie współpracy z innymi instytucjami Gminy Kąty Wrocławskie, w tym GOKiS, szkołami, ale również współdziałanie z Policją, instytucjami Powiatu Wrocławskiego i innymi podmiotami publicznymi realizującymi zadania na rzecz mieszkańców.
7. **Organizowanie społeczności lokalnej i wykorzystanie potencjału społecznego w świadczeniu usług społecznych** – CUS powinien pełnić rolę organizatora społeczności lokalnej odpowiedzialnego za uruchamianie i wykorzystywanie potencjału społecznego Gminy Kąty Wrocławskie, w tym w obszarze świadczenia usług społecznych.
8. **Animację rozwoju współpracy międzysektorowej** – w ramach organizowania i świadczenia usług wskazane jest, aby CUS dążył do rozwijania współpracy międzysektorowej, rozwoju współpracy z organizacjami pozarządowymi, podmiotami ochrony zdrowia, a także sektorem prywatnym. Rekomenduje się utworzenie aktualnej bazy partnerów i ich kompetencji, cykliczne spotkania robocze oraz jasne zasady kierowania mieszkańców, wymiany informacji i podziału odpowiedzialności. Organizacjom i lokalnym inicjatywom warto zapewnić dostęp do lokali, informacji, wsparcia organizacyjnego i stabilniejszych form finansowania usług.
9. **Wspieranie procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych** – działania CUS polegają na świadczeniu usług w środowisku, w tym w miejscu zamieszkania odbiorcy, co ma na celu zapewnienie możliwości funkcjonowania osób niesamodzielnych w środowisku i ograniczanie konieczności kierowania mieszkańców do instytucji całodobowego pobytu.

Rekomendacje dotyczące sposobów świadczenia usług społecznych obejmują:

1. **Dostosowanie usług społecznych do potrzeb mieszkańców** – wybór pakietu usług do wdrożenia w oparciu o realizowane diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej. Wybór usług do realizacji od 1 stycznia 2027 roku w oparciu o niniejszy dokument diagnozy i rekomendacje przedstawione w rozdziale 7.2. Rekomendowane usługi społeczne, po analizie możliwości świadczenia usług przez Gminę Kąty Wrocławskie. CUS powinien prowadzić stały monitoring zgłoszeń, czasu oczekiwania, odmów, wykorzystania miejsc, rezygnacji oraz miejsca zamieszkania odbiorców. Informacje administracyjne należy uzupełniać sygnałami ze szkół, podmiotów ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, sołectw i lokalnych liderów. Co najmniej okresowo warto konsultować ofertę z użytkownikami usług i grupami, które z niej nie korzystają mimo rozpoznanych potrzeb. Diagnoza powinna być aktualizowana, gdy dane wskazują na zmianę skali problemu, powstanie nowych luk albo utrzymywanie się niewykorzystanej oferty. Ocena musi obejmować nie tylko liczbę uczestników, lecz także dostępność terytorialną, ciągłość wsparcia, jakość i osiągane rezultaty.
2. **Włączanie mieszkańców w projektowanie i ocenę usług** – uspołecznienie nie powinno zakończyć się wraz z przyjęciem niniejszej diagnozy. Przed uruchomieniem nowych usług należy konsultować ich godziny, lokalizację, zasady dostępu i sposób komunikacji z przyszłymi odbiorcami. W przypadku usług nowych lub kosztownych rekomendowane są krótkie pilotaże, po których mieszkańcy, pracownicy i realizatorzy wspólnie ocenią użyteczność rozwiązania. Można wykorzystywać krótkie ankiety, spotkania lokalne, grupy użytkowników i okresowe warsztaty z radami społecznymi. Szczególnego wysiłku wymaga dotarcie do osób samotnych, zależnych, wykluczonych cyfrowo, młodzieży oraz mieszkańców słabiej reprezentowanych miejscowości. Informacja zwrotna powinna prowadzić do widocznych zmian w usługach, aby udział mieszkańców budował zaufanie i poczucie współodpowiedzialności za rozwój CUS.
3. **Oferowanie usług społecznych po przeprowadzeniu analizy potrzeb mieszkańca** – mieszkańcy nie zawsze mają umiejętność określenia swoich potrzeb i wiedzę o dostępnych usługach. W procesie świadczenia usług

istotne jest rozpoznanie potrzeb i dopasowanie usług tak, by możliwie najlepiej odpowiadały mieszkańcom.

4. **Rozwój współpracy międzysektorowej, w szczególności współpracy z organizacjami pozarządowymi** – wielosektorowe świadczenie usług społecznych zakłada wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej, w tym organizacji pozarządowych, a także podmiotów prywatnych, w realizacji usług społecznych. Wykonawcami usług mogą być podmioty niepubliczne, ich działalność pozwala na szersze rozwijanie oferty usługowej.
5. **Decentralizacja oferty i mobilność usług** – ze względu na dużą liczbę miejscowości na terenie gminy oraz bariery transportowe świadczenie usług nie powinno być realizowane wyłącznie w Kątach Wrocławskich i Smolcu. Rekomenduje się wdrażanie usług mobilnych, rozwijanie usług indywidualnego transportu, dostosowywanie terminów i miejsc świadczenia usług do preferencji i możliwości odbiorców (np. usługi w godzinach popołudniowych), w tym rozkładu komunikacji publicznej, a także realizację działań w innych miejscowościach, przy wykorzystaniu istniejącej infrastruktury.
6. **Wdrożenie elastycznej polityki odpłatności (model mieszany)** – katalog usług powszechnych powinien opierać się na współpłaceniu za usługi, co pozwala na zapewnienie większej liczby usług przy mniejszym obciążeniu budżetu Gminy. Jednocześnie regulacje dotyczące świadczenia usług powinny przewidywać możliwość zwolnienia z odpłatności osób z grup najsłabszych, a usługi kierowane wyłącznie do tych grup powinny być bezpłatne. Rekomenduje się pozyskiwanie środków zewnętrznych umożliwiających poszerzanie katalogu usług bezpłatnych lub niskopłatnych.
7. **Wykorzystanie metody organizowania społeczności lokalnej** – społeczność lokalna wykazuje duży potencjał do włączenia się w realizację usług społecznych, wspierania osób potrzebujących i działań na rzecz innych. Organizatorzy społeczności lokalnych mogą pobudzić samoorganizację, pomoc sąsiedzką, wspierać rozwój wolontariatu i oddolne inicjatywy mieszkańców. Ważne jest budowanie i wzmacnianie relacji z lokalnymi liderami oraz prowadzenie działań na rzecz wyłaniania nowych liderów działań społecznych.

8. **Budowa zintegrowanego systemu informacji o usługach społecznych** – wraz z uruchomieniem Centrum Usług Społecznych i ofertą nowych usług należy wdrożyć wielokanałową politykę informacyjną: oficjalną aplikację gminną lub/i portal internetowy, powiadomienia SMS lub/i mailowe dla zainteresowanych mieszkańców oraz tradycyjną informację plakatową i ulotkową na tablicach ogłoszeń we wszystkich sołectwach. Sołtysi i przewodniczący rad osiedli oraz członkowie rad sołeckich i rad osiedli powinni zostać włączeni w przekazywanie informacji i wsparcie mieszkańców w korzystaniu z narzędzi informacyjnych.

7.2. Rekomendowane usługi społeczne

Na podstawie wyników analizy *desk research* oraz badań empirycznych zaproponować można pakiety (obszary) usług społecznych, które powinny być wdrożone w Gminie Kąty Wrocławskie. Wskazane usługi obejmują szeroki zestaw działań, do wdrożenia przez różne instytucje gminne, nie tylko nowopowstałe Centrum Usług Społecznych. Do realizacji usług z zakresu edukacji, sportu i rekreacji czy kultury są powołane instytucje gminne, jednak niektóre z tych działań mogą być również realizowane przez CUS, w szczególności w ramach organizowania społeczności lokalnych. Rekomendacje w zakresie usług społecznych, wynikające z przeprowadzonej diagnozy zestawiono w tabeli 46. Powinny one być podstawą do utworzenia Programu Usług Społecznych, który będzie realizowany przez Centrum Usług Społecznych w Kątach Wrocławskich.

Tabela 46. Rekomendowane usługi społeczne

Pakiet (obszar usług)	Usługi społeczne
Usługi zdrowotne i profilaktyczne	Gminne programy profilaktyczne
	Usługi rehabilitacji i fizjoterapii, w tym w miejscu zamieszkania
Usługi wsparcia zdrowia psychicznego i wsparcia w sytuacjach kryzysowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych	Porada psychiatryczna
	Porada psychologiczna
	Porada psychodietetyczna
	Porada prawna
	Psychoterapia
	Grupy wsparcia (grupy samopomocowe)
	Warsztatowe zajęcia edukacyjno-terapeutyczne i socjoterapeutyczne
	Usługa mediacji
Usługi opiekuńcze, asystenckie i wspierajace	Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania
	Sąsiedzkie usługi opiekuńcze
	Asystentura osób z niepełnosprawnością
	Teleopieka
	Opieka wytchnieniowa dzienna i całodobowa
	Transport indywidualny
	„Złota rączka”
	Dowóz posiłków
	Warsztaty dla opiekunów osób zależnych
	Warsztaty dla dzieci z niepełnosprawnością
Usługi wsparcia dziennego w środowisku	Środowiskowy Dom Samopomocy
	Kluby seniora
Usługi wsparcia rodzin	Asystentura rodziny
	Poradnictwo rodzinne
	Grupy wsparcia
	Warsztaty dla rodziców

Pakiet (obszar usług)	Usługi społeczne
Usługi profilaktyczne i terapeutyczne	Placówka wsparcia dziennego w formie podwórkowej
	Warsztaty przeciwdziałania przemocy rówieśniczej
	Warsztaty z zakresu profilaktyki uzależnień
	Półkolonie i obozy z programem profilaktycznym
	Terapia uzależnień
Usługi edukacyjne	Zajęcia edukacyjno-rozwojowe dla dzieci i młodzieży
	Zajęcia edukacyjno-rozwojowe dla dorosłych
Usługi kulturalne, sportowe i rekreacyjne	Zajęcia artystyczne i hobbystyczne dla dzieci i młodzieży
	Zajęcia artystyczne i hobbystyczne dla dorosłych
	Zajęcia sportowe i rekreacyjne dla dzieci i młodzieży
	Zajęcia sportowe i rekreacyjne dla dorosłych
	Usługi biblioteczne
	Wydarzenia kulturalne
	Imprezy plenerowe
Usługi integracyjne i aktywizujące wspólnotę	Animacja lokalna w świetlicach wiejskich
	Animacja młodzieżowa w świetlicach wiejskich i miejscach spotkań młodzieży
	Centrum wolontariatu
	Warsztaty lub spotkania międzypokoleniowe
Usługi informacyjne i koordynacyjne	Punkt pierwszego kontaktu
	Baza usług, specjalistów, miejsc świadczenia usług
	Koordynacja indywidualnych planów usług

Źródło: Opracowanie własne.

Spis tabel i rysunków

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności w Gminie Kąty Wrocławskie według miejscowości, stan na 31 grudnia, dla roku 2026 stan na 30 czerwca 24
Tabela 2. Liczba ludności w wieku 0-19 lat Gminie Kąty Wrocławskie według miejscowości i grup wieku, stan na 30.06.2026 r. 29
Tabela 3. Liczba ludności w wieku 60 lat i więcej Gminie Kąty Wrocławskie według miejscowości i grup wieku, stan na 30.06.2026 r. 30
Tabela 4. Asystentura rodziny w Gminie Kąty Wrocławskie 47
Tabela 5. Działalność Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Kąty Wrocławskie 47
Tabela 6. Procedura Niebieskie Karty w Gminie Kąty Wrocławskie 48
Tabela 7. Liczba osób oraz udzielonych im porad w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnych 49
Tabela 8. Działania z zakresu profilaktyki uzależnień kierowane do dzieci, młodzieży i rodziców prowadzone w Gminie Kąty Wrocławskie w latach 2023-2025 50
Tabela 9. Dzieci z Gminy Kąty Wrocławskie umieszczone w pieczy zastępczej w ciągu danego roku 53
Tabela 10. Usamodzielnianie wychowanków pieczy zastępczej z Gminy Kąty Wrocławskie 53
Tabela 11. Typy rodzin objętych pomocą społeczną w Gminie Kąty Wrocławskich 56
Tabela 12. Powody udzielania pomocy społecznej w Gminie Kąty Wrocławskie – liczba rodzin 60
Tabela 13. Wybrane świadczenia z pomocy społecznej – liczba rodzin uzyskujących świadczenia 63
Tabela 14. Orzeczenia o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom Gminy Kąty Wrocławskie w wieku powyżej 16 roku życia przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu 66
Tabela 15. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane osobom do 16 roku życia zamieszkującym na terenie Gminy Kąty Wrocławskie przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Wrocławiu 66

Tabela 16. Przyczyny niepełnosprawności wskazane w orzeczeniach o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom Gminy Kąty Wrocławskie w 2025 roku 67
Tabela 17. Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami udzielane przez PCPR we Wrocławiu 71
Tabela 18. Liczba osób z Gminy Kąty Wrocławskie korzystających z pomocy instytucji wspierających osoby z niepełnosprawnościami 73
Tabela 19. Osoby z niepełnosprawnościami z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy we Wrocławiu (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca) 73
Tabela 20. Wybrane kategorie osób bezrobotnych z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowane w Powiatowym Urzędzie Pracy we Wrocławiu (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca) 80
Tabela 21. Zasoby mieszkaniowe – wskaźniki za 2025 rok 83
Tabela 22. Informacje o komunalnym zasobie mieszkaniowym i jego dostępności 85
Tabela 23. Realizacja programu „Rehabilitacja Lecznicza (Fizjoterapia i Kinezyterapia) mieszkańców Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie” 88
Tabela 24. Działania z zakresu profilaktyki zdrowia psychicznego realizowane dla mieszkańców Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie 89
Tabela 25. Przedszkola i szkoły podstawowe na terenie Gminy Kąty Wrocławskie 90
Tabela 26. Liczba dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie 93
Tabela 27. Liczba dzieci w wieku 6 lat uczęszczających do przedszkoli i oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie 94
Tabela 28. Liczba uczniów uczęszczających do szkół podstawowych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie 96
Tabela 29. Imprezy organizowane przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Kąty Wrocławskie 101
Tabela 30. Koła, kluby i sekcje prowadzone przez centra, domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice w Gminie Kąty Wrocławskie 102
Tabela 31. Frekwencja wyborcza w ostatnich wyborach 104
Tabela 32. Fundusz sołecki i osiedlowy 105
Tabela 33. Liczba projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe dzięki wsparciu Gminy Kąty Wrocławskie 110

Tabela 34. Kwota wsparcia udzielonego przez Gminę Kąty Wrocławskie organizacjom pozarządowym na realizację projektów 110
Tabela 35. Cechy społeczno-demograficzne respondentów – mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie 113
Tabela 36. Odsetek respondentów, którzy wskazali, że oni lub członkowie ich rodziny korzystali z usług społecznych w ciągu ostatniego roku 128
Tabela 37. Odsetek respondentów, którzy wskazali, że oni lub członkowie ich rodziny chcieliby korzystać z usług społecznych na terenie gminy w ciągu najbliższych dwóch lat 134
Tabela 38. Badania jakościowe przeprowadzone w ramach diagnozy potrzeb i potencjału 169
Tabela 39. Uczestnicy badań jakościowych, ich perspektywa i zakres wniesionej wiedzy 174
Tabela 40. Problemy dostrzegane i akcentowane podczas zogniskowanych wywiadów grupowych i warsztatów diagnostycznych 181
Tabela 41. Specyfika perspektywy pracowników GOPS i pozostałych grup w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie gminy 185
Tabela 42. Potrzeby wspólne i specyficzne dla poszczególnych grup odbiorców . 190
Tabela 43. Usługi i formy wsparcia zidentyfikowane w badaniach jakościowych .. 201
Tabela 44. Katalog głównych potrzeb wspólnoty samorządowej zidentyfikowanych w ramach diagnozy potrzeb i potencjału społeczności lokalnej 204
Tabela 45. Potencjał wspólnoty samorządowej Gminy Kąty Wrocławskie 207
Tabela 46. Rekomendowane usługi społeczne 216

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Gminy Kąty Wrocławskie na tle okolicznych gmin..... 10
Rysunek 2. Miejscowości Gminy Kąty Wrocławskie 11
Rysunek 3. Liczba ludności w Gminie Kąty Wrocławskie 17
Rysunek 4. Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Kąty Wrocławskie 18
Rysunek 5. Przyrost naturalny na 1000 ludności..... 19
Rysunek 6. Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji na pobyt stały w Gminie Kąty Wrocławskie 20
Rysunek 7. Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Kąty Wrocławskie 20
Rysunek 8. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w Gminie Kąty Wrocławskie 21
Rysunek 9. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem, stan na 31.12.2025 r. 22
Rysunek 10. Liczba ludności w Gminie Kąty Wrocławskie według miejscowości, stan na 30.06.2026 r. 23
Rysunek 11. Procentowa różnica liczby ludności na 30.06.2026 r. w odniesieniu do 31.12.2020 r..... 26
Rysunek 12. Ludność Gminy Kąty Wrocławskie według grup wieku i płci, stan na 30.06.2026 r..... 28
Rysunek 13. Udział ludności według grup wieku w ogólnej liczbie ludności Gminy Kąty Wrocławskie według miejscowości, stan na 30.06.2026 r. 33
Rysunek 14. Ludność Gminy Kąty Wrocławskie – stan faktyczny za lata 2020-2025 i prognoza demograficzna na lata 2026-2035..... 34
Rysunek 15. Ludność Gminy Kąty Wrocławskie według grup wieku – prognoza demograficzna 35
Rysunek 16. Gospodarstwa domowe według liczby osób w Gminie Kąty Wrocławskie – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. 36
Rysunek 17. Rodziny według typów w Gminie Kąty Wrocławskie – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. 37
Rysunek 18. Rodziny według liczby dzieci w Gminie Kąty Wrocławskie – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 r. 38
Rysunek 19. Małżeństwa na 1000 ludności..... 38

Rysunek 20. Rozwody na 10 tys. ludności 39
Rysunek 21. Liczba dzieci w żłobkach 40
Rysunek 22. Dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3..... 41
Rysunek 23. Brakujące miejsca dla dzieci w żłobkach 41
Rysunek 24. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka 44
Rysunek 25. Świadczenia opiekuńcze ogółem – liczba wypłaconych świadczeń... 44
Rysunek 26. Liczba osób i rodzin korzystających ze świadczenia alimentacyjnego45
Rysunek 27. Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną..... 46
Rysunek 28. Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej..... 55
Rysunek 29. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności . 57
Rysunek 30. Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji..... 57
Rysunek 31. Powody udzielania pomocy społecznej w Gminie Kąty Wrocławskie – liczba rodzin..... 58
Rysunek 32. Liczba rodzin i osób, którym przyznano decyzją świadczenia 61
Rysunek 33. Liczba rodzin którym przyznano decyzją świadczenia pieniężne i niepieniężne..... 61
Rysunek 34. Liczba osób z niepełnosprawnością korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego..... 68
Rysunek 35. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w związku z niepełnosprawnością 69
Rysunek 36. Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających z usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania i pobytu w domu pomocy społecznej 70
Rysunek 37. Liczba miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnościami na terenie miasta Wrocław i powiatu wrocławskiego w bazie Powiatowego Urzędu Pracy we Wrocławiu 74
Rysunek 38. Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 31 maja)..... 76
Rysunek 39. Stopa napływu bezrobotnych rejestrowanych..... 76

Rysunek 40. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym 77
Rysunek 41. Liczba bezrobotnych z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowanych w PUP (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca)..... 78
Rysunek 42. Udział długotrwale bezrobotnych i bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych w ogólnej liczbie bezrobotnych z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowanych w PUP (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca) 79
Rysunek 43. Udział bezrobotnych do 30. i powyżej 50. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych z Gminy Kąty Wrocławskie zarejestrowanych w PUP (stan na 31 grudnia, dla roku 2026 na 30 czerwca)..... 79
Rysunek 44. Oferty pracy w ciągu roku 81
Rysunek 45. Zarejestrowani bezrobotni na 1 ofertę pracy..... 81
Rysunek 46. Budynki mieszkalne i mieszkania w Gminie Kąty Wrocławskie 82
Rysunek 47. Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań..... 83
Rysunek 48. Liczba udzielonych porad lekarskich 88
Rysunek 49. Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym..... 95
Rysunek 50. Liczba dzieci posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego 97
Rysunek 51. Biblioteki publiczne na 10 tys. ludności..... 99
Rysunek 52. Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności..... 100
Rysunek 53. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności..... 100
Rysunek 54. Liczba uczestników imprez na 1000 ludności 102
Rysunek 55. Udział osób, będących członkami kół, klubów lub sekcji seniora i Uniwersytetów Trzeciego Wieku w ogólnej liczbie ludności w wieku 60 lat i więcej 103
Rysunek 56. Organizacje pozarządowe mające siedzibę na terenie Gminy Kąty Wrocławskie, stan na 01.10.2026 r. 107
Rysunek 57. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców 108
Rysunek 58. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców 108
Rysunek 59. Ocena aktualnych ogólnych warunków życia mieszkańców (osób i rodzin) w Gminie Kąty Wrocławskie w skali 1-5.....114

Rysunek 60. Zmiana ogólnych warunków życia mieszkańców w Gminie Kąty Wrocławskie w ciągu ostatnich 3 lat 115
Rysunek 61. Ocena oferty w sferze społecznej dostępnej na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5....116
Rysunek 62. Średnia ocena oferty w sferze społecznej dostępnej na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5 117
Rysunek 63. Ocena instytucji i rozwiązań funkcjonujących na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5....118
Rysunek 64. Średnia ocena instytucji i rozwiązań funkcjonujących na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5 119
Rysunek 65. Największe zalety Gminy Kąty Wrocławskie z perspektywy mieszkańców 120
Rysunek 66. Obszary pożądanych przez mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie zmian poprawiających jakość życia 123
Rysunek 67. Ocena aktywności społecznej mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5.... 124
Rysunek 68. Średnia ocena aktywności społecznej mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie w skali 1-5.... 124
Rysunek 69. Zaangażowanie i chęć zaangażowania w działalność społeczną mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie.... 126
Rysunek 70. Formy preferowanego zaangażowania w działalność społeczną mieszkańców Gminy Kąty Wrocławskie.... 127
Rysunek 71. Bariery dostępu do usług społecznych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie 131
Rysunek 72. Opłatność za usługi, z których respondent lub członkowie jego najbliższej rodziny korzystali w ciągu ostatniego roku 132
Rysunek 73. Wysokość odpłatności za usługi, z których respondent lub członkowie jego najbliższej rodziny korzystali w ciągu ostatniego roku 132
Rysunek 74. Obszary, w których mieszkańcy chcieliby wprowadzać rozwiązania społeczne 138
Rysunek 75. Preferowane formy przekazywania informacji o usługach społecznych 139
Rysunek 76. Wiek osób wypełniających ankietę 141
Rysunek 77. Klasa i szkoła osób wypełniających ankietę 142

Rysunek 78. Miejsce zamieszkania osób wypełniających ankietę 142
Rysunek 79. Najważniejsze problemy młodzieży z miejscowości osoby wypełniającej ankietę 144
Rysunek 80. Ilość czasu przeznaczana przez młodzież na naukę i dojazdy w zwykły dzień szkolny 144
Rysunek 81. Najważniejsze potrzeby młodzieży z miejscowości osoby wypełniającej ankietę 145
Rysunek 82. Najczęstsze sposoby spędzania czasu wolnego 147
Rysunek 83. Najczęstsze miejsca spędzania czasu wolnego 148
Rysunek 84. Miejscowość najczęstszego spędzania czasu wolnego 149
Rysunek 85. Zachowania ryzykowne młodzieży 150
Rysunek 86. Doświadczanie przemocy przez młodzież 151
Rysunek 87. Udział w zajęciach dodatkowych 152
Rysunek 88. Zajęcia dodatkowe realizowane w szkole 152
Rysunek 89. Zajęcia dodatkowe realizowane poza szkołą 153
Rysunek 90. Miejsce udziału w zajęciach dodatkowych realizowanych poza szkołą 154
Rysunek 91. Przyczyny braku udziału w zajęciach dodatkowych realizowanych poza szkołą 155
Rysunek 92. Preferowane przez młodzież zajęcia dodatkowe 156
Rysunek 93. Preferowane przez młodzież wydarzenia na terenie gminy 157
Rysunek 94. Preferowane przez młodzież rodzaje wsparcia 158
Rysunek 95. Preferowane przez młodzież miejsca korzystania ze wsparcia 159
Rysunek 96. Miejsca, których brakuje młodzieży w ich miejscowości 161
Rysunek 97. Działania społeczne, które respondenci angażowali się w ciągu ostatniego roku 162
Rysunek 98. Organizacje i grupy, w których młodzież realizuje aktywność 163
Rysunek 99. Działania społeczne, w które chcieliby angażować się respondenci 164